

**VIII INFORME SOBRE LA SITUACIÓ
DE LA LLENGUA CATALANA
(2014)**

Promoció i supervisió:

L'ONG del català

Coordinació:

XARXA CRUSCAT
Coneixements, representacions i usos del català

Autors:

Miquel Àngel Pradilla i Cardona (director de la Xarxa CRUSCAT - IEC) i Natxo Sorolla Vidal (tècnic de la Xarxa CRUSCAT - IEC), per a la coordinació dels continguts.

Natxo Sorolla Vidal (Xarxa CRUSCAT - IEC), per al capítol «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística».

Eva Pons i Agustí Pou (Universitat de Barcelona) per al capítol «Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris».

Pere Mayans (catedràtic d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN), Teresa Tort (especialista de llengua catalana, secretària de la Comissió Interterritorial d'Ensenyament de la Llengua) i Maria Areny (catedràtica d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN) per al capítol «Ensenyament».

Bernat López López (Universitat Rovira i Virgili) per al capítol «Els mitjans de comunicació i les indústries culturals».

Xavier Tenorio (Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació, CUSC-UB) per al capítol «Institucions públiques. Projecció exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció».

Miquel Àngel Pradilla Cardona (director de la Xarxa CRUSCAT - IEC) per a les «Conclusions».

Xarxa CRUSCAT - IEC, Oriol Sagarra (Òmnium Cultural) i Daniel Mundet (Plataforma per la Llengua) per a la «Introducció». L'equip de la Plataforma per la Llengua ha assessorat sobre els continguts de l'INFORME.

Autoria de cada capítol:

Els seus autors.

Autoria de la publicació:

Òmnium Cultural i Plataforma per la Llengua

C/ Diputació, 276

08009 Barcelona

Text revisat lingüísticament pel Servei de Correcció Lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans

Contacte:

Correu electrònic:

info@omnium.cat / info@plataforma-llengua.cat / cruscat@demolinguistica.cat

Web:

Òmnium Cultural (*http://www.omnium.cat*)

Plataforma per la Llengua (*https://www.plataforma-llengua.cat*)

Xarxa CRUSCAT - IEC (*http://www.demolinguistica.cat*)

Publicació en línia:

L'obra és accessible en línia a:

http://www.observatoridelallengua.cat/publicacions/informe

http://blogs.iec.cat/cruscat/publicacions/informe/

Còpia i distribució de l'obra:

El *VIII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)* ha estat publicat sota llicència Creative Commons (Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0), els termes de la qual es poden consultar a l'adreça següent:

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.ca.

ISBN: 978-84-606-9159-4

Dipòsit Legal: B 17529-2015

Taula

1. Introducció	7
1.1. <i>Origen i abast.....</i>	7
1.2. <i>Procediment d'elaboració.....</i>	10
1.3. <i>Estructura.....</i>	10
1.4. <i>Autoria i coordinació.....</i>	11
2. Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística	12
2.1. <i>Situació econòmica i estructura demogràfica.....</i>	13
2.2. <i>Situació i evolució sociolingüística del català als territoris de llengua catalana.....</i>	20
2.3. <i>Situació i evolució sociolingüística a Catalunya.....</i>	44
2.4. <i>Situació i evolució sociolingüística al País Valencià.....</i>	54
2.5. <i>Situació i evolució sociolingüística a la Franja.....</i>	57
2.6. <i>Situació i evolució sociolingüística als altres territoris.....</i>	62
2.7. <i>Conclusions: fortaleces, debilitats, amenaces i oportunitats de la llengua catalana.....</i>	63
2.8. <i>Bibliografia.....</i>	64
2.9. <i>Annex: Actualització de les estimacions del nombre de parlants de català.....</i>	72
2.10. <i>Síntesi: Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística.....</i>	78
3. Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris.....	83
3.1. <i>Referència al context sociopolític.....</i>	83
3.2. <i>L'estatus normatiu de la llengua catalana: una situació de continuïtat respecte del 2013.....</i>	89
3.3. <i>L'estatus jurídic del català per territoris.....</i>	101
3.4. <i>La col·laboració entre territoris.....</i>	133
3.5. <i>Síntesi: Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris.....</i>	136
4. Ensenyament	141
4.1. <i>L'Alguer.....</i>	141
4.2. <i>Andorra.....</i>	143
4.3. <i>Catalunya.....</i>	147
4.4. <i>Catalunya del Nord.....</i>	161
4.5. <i>La Franja.....</i>	166
4.6. <i>Illes Balears.....</i>	169
4.7. <i>País Valencià.....</i>	175
4.8. <i>El Carxe.....</i>	182
4.9. <i>Ensenyament de la llengua catalana l'exterior.....</i>	182
4.10. <i>Síntesi: Ensenyament.....</i>	183
5. Els mitjans de comunicació i les indústries culturals.....	187
5.1. <i>Introducció.....</i>	187
5.2. <i>Prensa diària.....</i>	188
5.3. <i>Publicacions no diàries.....</i>	192
5.4. <i>Ràdio.....</i>	193
5.5. <i>Televisió.....</i>	195
5.6. <i>Indústries culturals: cinema i llibre.....</i>	197

5.7.	<i>Internet i mitjans en línia</i>	199
5.8.	<i>Síntesi: Els mitjans de comunicació i les indústries culturals</i>	201
6.	Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció	205
6.1.	<i>Institucions públiques</i>	205
6.2.	<i>Els territoris: administració estatal, autonòmica i local</i>	211
6.3.	<i>Projectió exterior de la llengua</i>	228
6.4.	<i>Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció</i>	232
6.5.	<i>Síntesi: Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció</i>	238
7.	Conclusions	242

1. Introducció

1.1. Origen i abast

Aquest INFORME té el seu origen en un encàrrec de l'Observatori de la Llengua Catalana, organisme independent que es va crear per iniciativa d'un seguit d'entitats cíviques i culturals, per tal de fer un seguiment i una avaluació de la llengua catalana amb la major solvència i rigor acadèmic possibles, tant pel que fa al seu ús social com pel que fa al marc legal en el qual es desenvolupa. L'Observatori de la Llengua Catalana es va constituir el 2004, reunint 16 entitats de tot l'àmbit lingüístic, significades pel treball a favor de la llengua catalana. Els efectes de la crisi econòmica van fer que 2012 les entitats membres acordessin la dissolució de l'Observatori de la Llengua. Amb tot, dues de les entitats membres, Òmnium Cultural i la Plataforma per la Llengua, van manifestar la voluntat de mantenir alguns dels projectes més significatius que l'Observatori havia dut a terme, sobretot l'elaboració d'un informe anual sobre la situació de la llengua catalana, tant pel que fa al seu ús social com pel que fa a l'acompliment de la legislació vigent (nacional, estatal, internacional).

Així doncs, aquest INFORME és un encàrrec d'Òmnium Cultural,¹ entitat que treballa per a la promoció i la normalització de la llengua catalana, la cultura i la identitat nacional de Catalunya, i la Plataforma per la Llengua, organització no governamental que treballa per a promoure la llengua catalana com a eina de cohesió social als territoris de parla catalana,² a la Xarxa CRUSCAT - IEC,³ xarxa científica dependent de l'Institut d'Estudis Catalans. La Xarxa CRUSCAT - IEC aplega diversos especialistes i grups de recerca que treballen sobre la situació i l'evolució del català, per tal de fer-ne un seguiment i una avaluació des del rigor

1. Vegeu <http://www.omnium.cat>.

2. Vegeu <https://www.plataforma-llengua.cat>.

3. Vegeu <http://blogs.iec.cat/cruscat>.

acadèmic. En el marc de l'Observatori de la Llengua Catalana⁴ s'havia publicat anteriorment el *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)*,⁵ el *VI Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)*,⁶ l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)*,⁷ l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)*,⁸ l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2008-2009)*,⁹ l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005-2007)*¹⁰ i l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2003-2004)*,¹¹ dels quals l'actual INFORME es pot considerar hereu i continuador.

Actualment, l'interès i la preocupació que susciten l'estat del català i la seva vitalitat en els diversos àmbits de la realitat és, sortosament, transversal. La situació de la llengua catalana, de difícil parangó amb altres realitats lingüístiques del nostre entorn, és objecte d'anàlisi i de reflexions des de diversos àmbits i disciplines. Les institucions públiques i també organismes socials de base sectorial

4. Vegeu <http://www.observatoridelallengua.cat>.

5. XARXA CRUSCAT - IEC (2014), *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)* (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, versió en català i en anglès, <<http://blogs.iec.cat/cruscat/publicacions/informe>> (consulta: 30 juny 2014).

6. XARXA CRUSCAT - IEC (2013), *VI Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)* (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2012.pdf>> (consulta: 30 juny 2014).

7. XARXA CRUSCAT - IEC (2012), *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2011.pdf>> (consulta: 30 juny 2014).

8. XARXA CRUSCAT - IEC (2011), *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)* (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2010.pdf>> (consulta: 30 juny 2014).

9. XARXA CRUSCAT - IEC (2011), *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2008-2009)* (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2008-09.pdf>> (consulta: 30 juny 2014).

10. Eva PONS i Natxo SOROLLA (2009), *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005-2007)* (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/DOCS_CRUSCAT/publicacions/anuari_2005-07.pdf> (consulta: 30 juny 2014).

11. Eva PONS i Xavier VILA (2005), *Informe general sobre la situació de la llengua catalana (2003-2004)* (en línia), Barcelona, Observatori de la Llengua Catalana, <http://www.observatoridelallengua.cat/arxiu_documents/informe6_ok.pdf> (consulta: 30 juny 2014).

han anat creant els darrers anys eines i instruments a través dels quals es difonen i s'avaluen informacions i dades sobre l'estat del català. En aquest context, el present *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)* té un abast i respon a uns objectius que contribueixen a dotar-lo d'un perfil i una justificació propis i específics.

En efecte, en aquest estudi es recullen les dimensions demogràfiques, polítiques, jurídiques, econòmiques i socials de l'idioma. És a dir, s'hi poden trobar diverses perspectives que incideixen en les representacions, els usos i el coneixement de l'idioma per part de les persones i els col·lectius. La combinació d'aquests diferents vessants permet oferir al lector unes claus interpretatives bastant àmplies sobre la situació actual de la llengua. Cal advertir, però, que no s'hi inclouen altres aspectes, com són els relatius a la variació social o sociolingüística de la llengua, l'evolució terminològica, les interferències lingüístiques, o altres aspectes filològics o gramaticals en el seu sentit més ampli.

A més, i com a segona característica rellevant, l'estudi inclou la totalitat de l'àrea lingüística de parla catalana. Aquest abast territorial general, ja present en els informes anteriors, és un tret encara poc freqüent en les anàlisis d'aquest tipus. Un dels objectius de l'INFORME és, precisament, el de contribuir a fer visible i consolidar la nostra comunitat lingüística, caracteritzada per una notable fragmentació política, jurídica i comunicativa. L'evolució del procés de mundialització i els efectes lingüístics que se'n desprenen contribueixen a destacar la importància de les influències recíproques entre els diferents territoris de parla catalana a l'hora d'avaluar la situació i identificar els reptes del català.

Quant als objectius de l'estudi, es continua amb l'etapa oberta amb *l'Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005-2007)*. En efecte, la voluntat principal és la de parar atenció als esdeveniments recents que han afectat la situació de la llengua catalana en la totalitat de la seva àrea lingüística, partint de la construcció prèvia del marc teòric i històric d'anàlisi, amb la intenció de deixar constància, estudiar i elaborar una reflexió crítica dels fets més significatius que han afectat la llengua durant el període analitzat.

1.2. Procediment d'elaboració

L'experiència de la realització de set informes generals ha permès palesar les dificultats metodològiques que presenta la realització d'un treball d'aquestes característiques. Aquestes dificultats es deuen a l'amplitud del camp d'estudi, els tipus diversos de dades a tractar i l'heterogeneïtat de les fonts utilitzades. En aquest cas, el procediment d'elaboració ve guiat per la voluntat més descriptiva que teoritzadora de l'INFORME. Amb tot, no per això han estat menors les dificultats i els entrebancs que ha calgut anar salvant durant el procés d'elaboració, amb més o menys encert en cada cas.

L'INFORME recull les dades sociolingüístiques, els fets polítics i socials, les normatives i sentències, i altres fets noticiables que han afectat la llengua catalana durant l'any 2014.

1.3. Estructura

L'organització interna de l'INFORME segueix l'adoptada en l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2008-2009)* i s'ha dedicat un capítol (capítol 3) a sintetitzar les dades més rellevants de cadascun dels apartats de l'INFORME.

Com es pot observar en l'índex, en l'apartat 2.1 es descriuen els resultats publicats més recentment en el camp sociolingüístic, així com el context demogràfic, econòmic i sociolingüístic del període. En l'apartat 2.2 s'exposen els canvis que han afectat l'estatus jurídic de la llengua catalana, la dinàmica sociopolítica, les qüestions referents a la unitat de la llengua i les relacions entre els diferents territoris. L'apartat 2.3 s'ha dedicat a la presència i l'ús del català en els diferents tipus d'ensenyament. En l'apartat 2.4 s'examina la situació de la llengua en els mitjans de comunicació i les indústries culturals. I, finalment, en l'apartat 2.5 s'avalua el tractament del català en les institucions públiques en els diferents nivells territorials i els àmbits socioeconòmic, sanitari i associatiu, així com la projecció exterior de la llengua.

1.4. Autoria i coordinació

La selecció dels continguts que havia d'abraçar el *VIII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)*, així com l'estructura de l'obra, la selecció dels autors i la seva coordinació, ha estat a càrrec de la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans. De la coordinació i el capítol introductori se n'ha encarregat Miquel Àngel Pradilla, director de la Xarxa CRUSCAT - IEC, i Natxo Sorolla, tècnic de la Xarxa CRUSCAT - IEC. Les conclusions han estat elaborades per Miquel Àngel Pradilla.

Els diferents apartats de l'INFORME (capítol 2) i la síntesi (capítol 3) són signats per cadascun dels seus autors. El primer apartat ha estat elaborat per Natxo Sorolla, el segon, per Eva Pons i Agustí Pou; el tercer, per Pere Mayans, Teresa Tort i Maria Areny; el quart, per Bernat López, i el cinquè, per Xavier Tenorio.

La Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans ha elaborat aquesta obra per a Òmnium Cultural i la Plataforma per la Llengua. El *VIII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)* ha estat publicat sota llicència Creative Commons (Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0). Podeu copiar o distribuir-ne el contingut lliurement, i fer-ne obra derivada, sempre que reconegueu els autors d'aquesta obra, no ho feu amb motius comercials i compartiu l'obra derivada amb els mateixos termes de la llicència.¹² L'obra es posa a disposició pública en format electrònic a la web de la Xarxa CRUSCAT - IEC,¹³ a la web d'Òmnium Cultural¹⁴ i a la web de la Plataforma per la Llengua.¹⁵ Els informes anteriors els podeu trobar també a la web de l'Observatori de la Llengua.¹⁶

12. Per llegir els termes complets de la llicència, visiteu <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.ca>.

13. Vegeu <http://blogs.iec.cat/cruscat>.

14. Vegeu <http://www.omnium.cat>.

15. Vegeu <https://www.plataforma-llengua.cat>.

16. Vegeu <http://www.observatoridelallengua.cat>.

2. Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística

NATXO SOROLLA
Xarxa CRUSCAT - IEC

En el capítol «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística» es recopilen les informacions noves i les dades demolingüístiques que s'han produït al llarg del període en els territoris de llengua catalana. Sempre que és possible, el capítol s'elabora a partir d'altres explotacions de les dades que els investigadors i les institucions han efectuat. Només es fa l'explotació pròpia en els casos en què la presentació de les dades brutes en l'original no s'acompanya d'anàlisi i/o interpretacions, o en els casos en què les dades disponibles permeten analitzar qüestions clau en la demolingüística dels territoris de llengua catalana. Així, de forma habitual, no s'aprofundeix en l'explotació dels resultats, ni s'analitza de manera sistemàtica la validesa metodològica de les operacions estadístiques o de les interpretacions dels investigadors, pel fet que l'objectiu de l'INFORME és aplegar i recopilar les principals novetats demolingüístiques, per a posar-les a disposició dels investigadors, professionals i interessats en una lectura general, a partir de la qual poden aprofundir-hi.

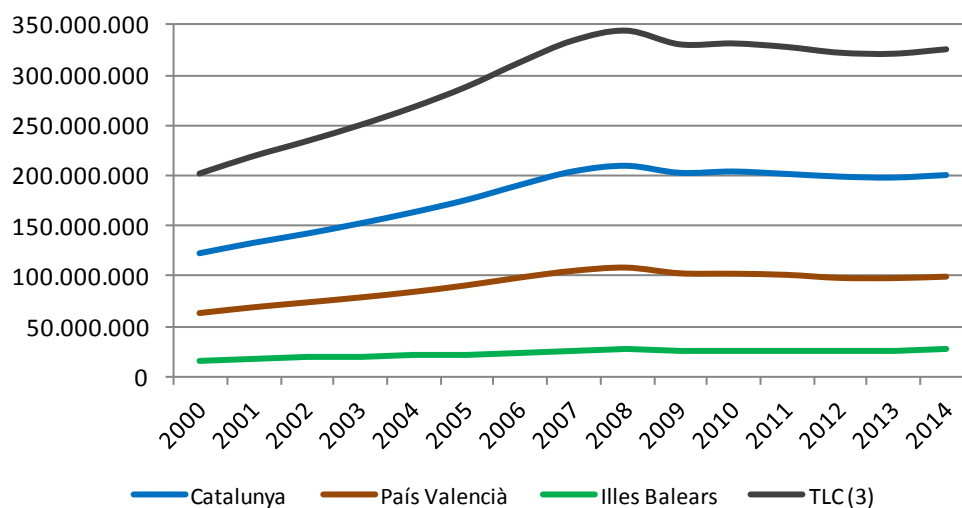
2.1. Situació econòmica i estructura demogràfica

2.1.1. Situació econòmica

El període posterior a l'esclat de la crisi econòmica (2008) es va caracteritzar per un decrement econòmic (2008-2012) en els resultats del producte interior brut (PIB) dels tres grans territoris de llengua catalana (Catalunya, País Valencià i Illes Balears). Vegeu-ho al gràfic 1. Però l'any 2013 aquesta xifra es va estabilitzar, i les estimacions de 2014 apuntaven a certa recuperació de les xifres positives. Catalunya i el País Valencià van seguir aquest recorregut, tot i que amb intensitats diferents. Les Illes Balears només havien observat xifres negatives entre 2008 i 2009, mentre que la resta del període van obtenir xifres d'estabilitat, i ja a partir de l'any 2013 es van fer notar les dades positives. En el cas d'Andorra també s'observava que les dades econòmiques d'ordre negatiu s'havien moderat, i en l'estimació de 2013 s'apunta a certa estabilització.

GRÀFIC 1. *Producte Interior Brut (PIB). Catalunya, País Valencià i Illes Balears.*

Milers d'euros

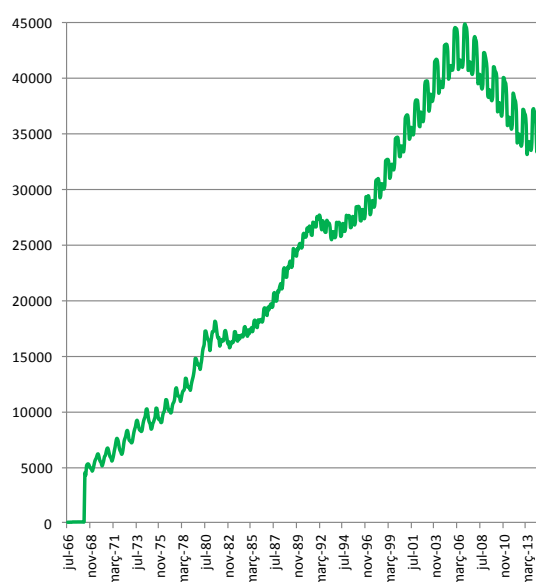
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE. Dades de l'any 2000 a l'any 2012 en estimació provisional, en estimació avançada l'any 2013 i en primera estimació l'any 2014.

Pel que fa a l'evolució del mercat laboral, els tres grans territoris de llengua catalana van assolir un màxim històric d'aturats el primer trimestre de l'any 2013, amb 1.968.000 persones sense feina. Vegeu-ho al gràfic 3. També en aquesta data

hi havia les taxes d'aturats més altes observades durant el període, tant a Catalunya (26,7 %) com a les Illes Balears (30,3 %). Tot i que el País Valencià observava un màxim històric també en aquest moment (30,3 %), la xifra era superada, en alguna dècima, el trimestre següent, i novament el primer trimestre de 2014. Amb tot, el nivell de reducció d'aturats que s'observava des de l'inici de 2013 no s'havia observat encara en tot el període des de l'inici de la crisi.

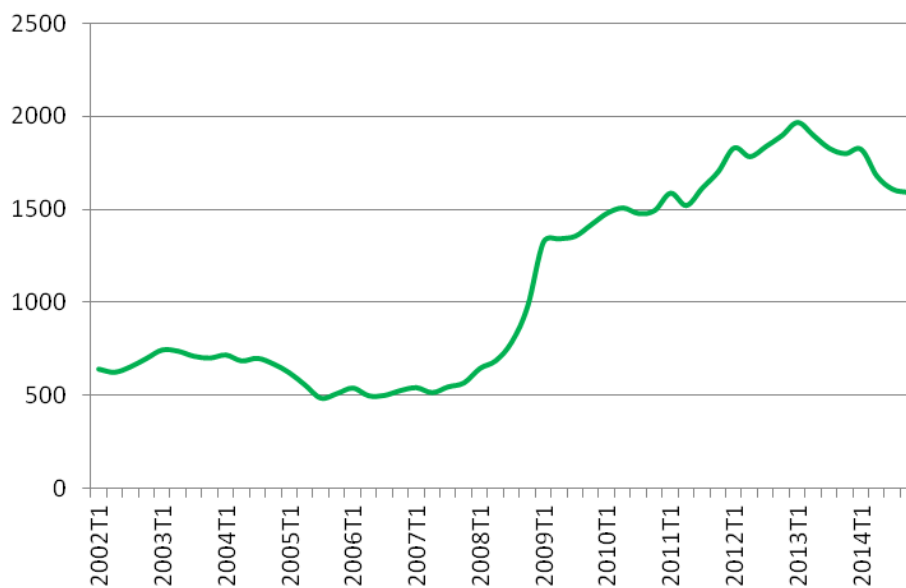
El mateix fenomen es detectava en el cas andorrà. Des de la primavera de 2007 es registrava destrucció de llocs de treball en les dades interanuals. Si bé el 2013 es va observar una moderació en la intensitat d'aquestes dades negatives, no va ser fins al 2014 que es va observar certa recuperació. Vegeu-ho al gràfic 2.

GRÀFIC 2. *Nombre d'assalariats a Andorra*

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Govern d'Andorra.

GRÀFIC 3. *Nombre d'aturats als tres principals territoris de llengua catalana (Catalunya, País Valencià i Illes Balears). Evolució trimestral. Milers de persones*

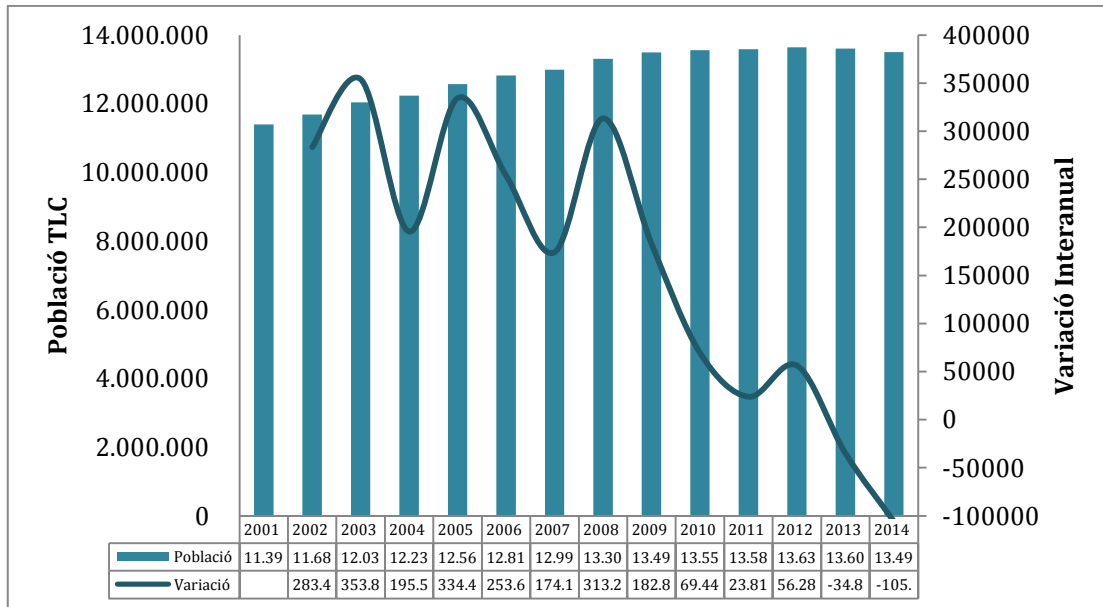
Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (INE). Es comptabilitzen els aturats i els aturats que estan buscant primer treball.

2.1.2. Estructura demogràfica

Durant la primera dècada d'aquest segle els territoris de llengua catalana van observar un increment poblacional molt important, amb un increment d'un 19,7 % de la població (2.240.844 més d'habitants) des de l'any 2001 (11.398.813 d'habitants) fins al màxim de l'any 2012, amb 13.639.657 d'habitants. Amb tot, ja l'any 2013 es va produir el primer retrocés en el nombre d'habitants, que va ser confirmat l'any 2014 amb una pèrdua de 105.733 habitants. Tot i que els tres grans territoris perdien població, destacava el cas del País Valencià, on es reduïa en 69.856 habitants (-1,6 % de la població). Entre la resta de territoris, Andorra trencava la dinàmica de pèrdua poblacional, que havia iniciat uns anys abans, i tornava a recuperar població, i la Catalunya del Nord també mantenia les dades de creixement que ja tenia els últims anys. La Franja de Ponent continuava amb la seua tendència de pèrdua poblacional postcrisi. L'Alguer incrementava la població d'una forma molt important en termes relatius, mentre que el Carxe ho feia en

termes negatius. Vegeu les dades en conjunt al gràfic 4 i les dades per territoris a la taula 1.

GRÀFIC 4. *Població dels territoris de llengua catalana i variació interanual.*
Anys 2001-2013. Habitants

Font: Dades d'elaboració pròpia a partir de la informació demogràfica dels diferents territoris.

TAULA 1. Població dels territoris de llengua catalana, per territoris. Anys 2001-2014. Milers d'habitants

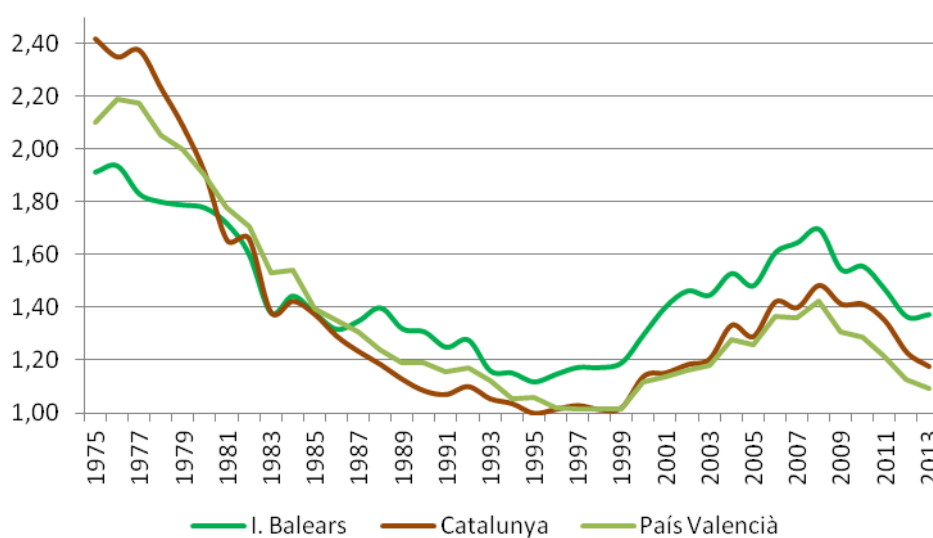
Any	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
TOTAL (TLC)	11.399	11.682	12.036	12.232	12.566	12.820	12.994	13.307	13.490	13.560	13.583	13.638	13.603	13.499
Catalunya*	6.353	6.498	6.696	6.804	6.986	7.125	7.201	7.354	7.465	7.502	7.529	7.561	7.544	7.509
País Valencià**	3.612	3.707	3.822	3.882	3.998	4.087	4.145	4.260	4.314	4.327	4.332	4.335	4.322	4.252
Illes Balears	879	917	947	955	983	1.001	1.031	1.073	1.095	1.106	1.113	1.119	1.112	1.103
Catalunya del Nord***	403,0		411,4	426,0	432,1	437,2	445,9		440,9	448,5	440,5	456,3	459,8	465,5
Andorra	66,33	67,16	72,32	76,88	78,55	81,22	83,14	84,48	84,08	85,02	78,12	76,25	76,10	76,95
Franja de Ponent	46,25	46,67	46,84	46,69	47,15	47,24	47,69	48,36	48,95	48,89	48,56	48,43	48,09	47,63
l'Alguer	38,40	38,39	39,50	39,99	40,26	40,39	40,56	40,80	40,89	40,80	40,97	40,60	40,69	43,51
el Carxe	0,68	0,66	0,67	0,67	0,70	0,71	0,74	0,76	0,78	0,77	0,76	0,80	0,82	0,74

Font: Dades de laboració pròpia. S'exclouen del càlcul el territori de llengua occitana de la Vall d'Àran (*) i les comarques castellanoparlants del País Valencià (**). Les dades de la Catalunya del Nord (***) tenen en compte la comarca de llengua occitana de la Fenolleda. Fonts: Institut d'Estadística de Catalunya, Institut Valencià d'Estadística, Institut Balear d'Estadística, Institut Nacional de la Statistique et des Études Économiques, Servei d'Estudis del Govern d'Andorra, Istituto Nazionale di Statistica, Instituto Aragonés de Estadística i Centro Regional de Estudios de Murcia.

2.1.3. La natalitat

Durant els últims anys el màxim nombre de naixements en relació a les defuncions va arribar l'any 2008, amb 1,48 naixements per cada defunció al conjunt dels tres grans territoris. A partir d'aquest màxim, la xifra va decreixer arreu, fins a assolir els 1,16 naixements per defunció de l'any 2013. Només les Balears van observar un manteniment en l'índex durant aquest últim any, amb un valor d'1,37. Vegeu-ho al gràfic 5.

GRÀFIC 5. *Nombre de naixements segons el nombre de defuncions. Anys 1975-2013.*

Catalunya, País Valencià i Illes Balears

Font: INE.

2.1.4. Els fluxos migratoris

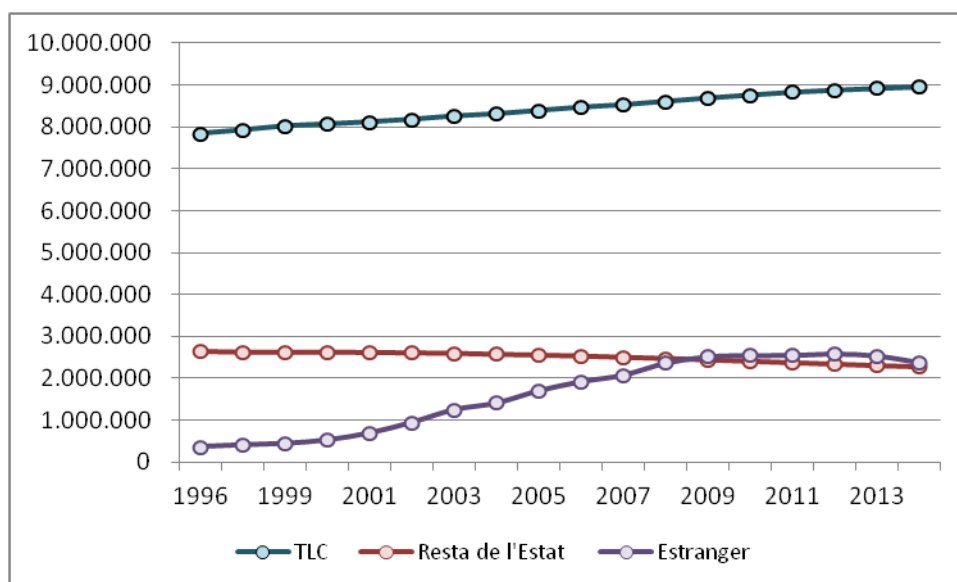
Els territoris de llengua catalana mantenen un gruix important de població nascuda a la resta de l'Estat, immigrada al voltant dels anys seixanta. Aquest flux es va reduir lentament per l'envelliment d'aquesta població i va passar de representar el 24,4 % de la població dels tres territoris l'any 1996 a representar el 16,8 % l'any 2014. Amb tot, l'impacte d'aquesta primera onada migratòria sobre les dinàmiques sociolingüístiques del país tenien continuïtat per la població

autòctona filla d'aquesta població. D'altra banda, a partir de la primera dècada d'aquest segle creixia el flux de població immigrada provinent de fora de l'Estat espanyol i, si bé l'any 1996 representava el 3,4 % de la població d'aquests tres territoris (370.033 habitants), l'any 2012 arribava al seu màxim històric, amb el 18,7 % de població nascuda a l'estranger (2.591.070 habitants). Amb tot, ja l'any 2013 es detectava cert retrocés en el gruix d'aquesta població nascuda a l'estranger, i l'any 2014 es confirmava amb la reducció a 2.385.698 habitants nascuts a l'estranger. Vegeu-ho al gràfic 6.

En l'anàlisi de l'evolució sociolingüística dels territoris de llengua catalana és cabdal posar en perspectiva la seua relació amb el fet migratori, perquè les dinàmiques relacionades amb les llengües no només responien a les dinàmiques de la població establerta al territori, sinó que han comptat amb un flux importantíssim de població al·loglota i castellanoparlant que en moltes ocasions ha superat fins i tot les tendències més positives d'atracció lingüística observades en alguns territoris.

GRÀFIC 6. *Lloc de naixement de la població dels tres territoris principals de llengua catalana (Catalunya, País Valencià i Illes Balears). Població nascuda als territoris de llengua catalana, a la resta de l'Estat i a l'estranger. Anys 1996-2013.*

Nombres absoluts

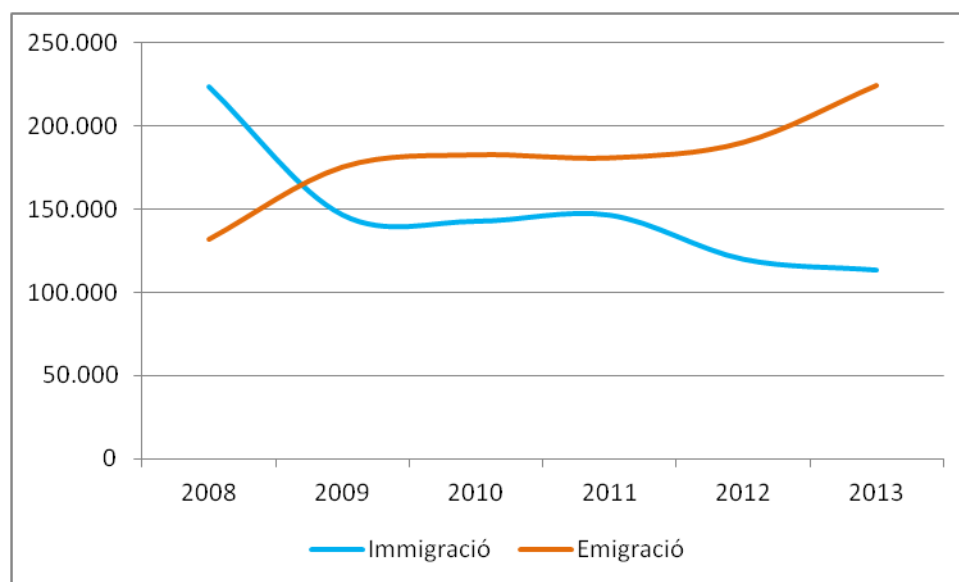

Font: elaboració pròpia a partir de resultats de l'INE. El lloc de naixement agrupa la població nascuda als tres principals territoris de llengua catalana (Catalunya, País Valencià i Illes Balears), a la resta de l'Estat espanyol i a l'estranger.

Pel que fa als fluxos migratoris, només un any més tard de l'esclat de la crisi econòmica l'increment de població que emigrava ja superava les minvants entrades de població immigrada provinent de l'estranger. Vegeu-ho al gràfic 7. Les dades de 2013 i les estimacions del primer semestre de 2014 apunten que aquestes tendències s'estaven accentuant, especialment a Catalunya, però també al País Valencià. Ben al contrari, a les Illes Balears les taxes d'immigració i emigració eren similars i donaven un saldo proper a zero.

GRÀFIC 7. Flux d'immigració i emigració exterior. Anys 2008-2013. Tres principals territoris de llengua catalana (Catalunya, País Valencià i Illes Balears).

Nombres absoluts

Font: elaboració pròpia a partir de resultats de l'INE (migracions exteriors).

2.2. Situació i evolució sociolingüística del català als territoris de llengua catalana

Les dades censals de 2011 permeten observar el coneixement lingüístic de la població a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears.^{17,18} A més, la Franja va

17. Per a revisar les característiques metodològiques del cens de 2011 podeu consultar l'informe anterior (Sorolla, 2014a, p.18). Les dades totals de Catalunya inclouen la vall occitanòfona d'Aran i les del País Valencià, les de les comarques castellanoparlants de l'interior. En

incorporar en aquest cens preguntes sociolingüístiques, que seran tractades amb més aprofundiment més endavant, en l'apartat «Cens 2011 a Aragó». Tingueu en compte que els resultats censals només atenen a dades sobre competència lingüística, i no sobre el seu ús efectiu.

2.2.1. El cens 2011 a Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i la Franja

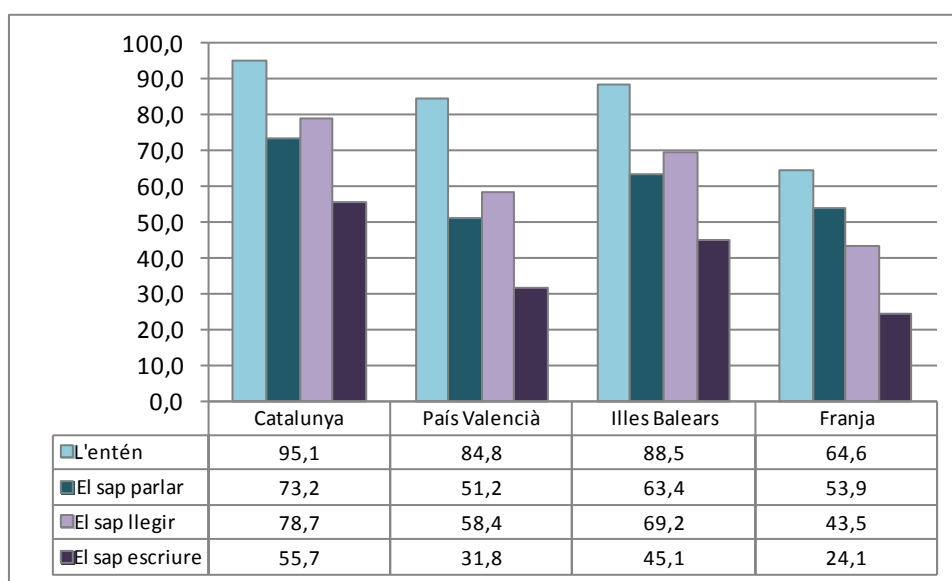
A Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, els tres territoris principals que agrupen la major part del domini lingüístic, sabien parlar el català dues tercers parts de la població (64,3 %, 8,4 milions de persones), l'entenia el 90,8 % de la població (11,9 milions de persones), el sabia llegir el 70,5 % (9,2 milions de persones) i el sabia escriure menys de la meitat (46,1 %, 6 milions de persones). Per territoris, Catalunya tenia valors proporcionals superiors a la mitjana, en totes les competències, i el País Valencià i les Illes Balears tenien competències menors a la mitjana, també en totes les competències. Les Illes Balears observaven valors més similars als de la mitjana, i el País Valencià se situava per sota. Vegeu-ho al gràfic 8.

l'anàlisi per comarques que es pot seguir més endavant no es tracten aquests territoris fora del domini lingüístic català.

18. En el cas dels resultats de la Franja, tingueu en compte que han estat tractats a l'apartat «Cens 2011 a Aragó» d'aquest mateix INFORME, i que entre l'Enquesta d'Usos Lingüístics a la Franja d'Aragó (EULF) de 2004 (Sorolla, 2005) i el cens 2011 hi ha diferències importants en l'estimació de la proporció de parlants de català a la Franja. Cal tenir en compte que no es compta amb una perspectiva històrica de dades censals a Aragó per tal d'avaluar si les diferències es deuen a canvis reals o a qüestions metodològiques. Considerant que en els propers mesos poden aparèixer resultats de l'EULF14 (Goyeneche, 2014; Seminari Aragonès de Sociolingüística [*et al.*], 2014), cal mantenir cauteles respecte a la comparació d'aquests dos estudis de natura diferent.

GRÀFIC 8. Coneixement del català a Catalunya, País Valencià i Illes Balears. 2011.

Dades percentuals

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació de la Generalitat de València, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013; Instituto Aragonés de Estadística, 2014).

En apartats d'aquest INFORME (més endavant) es tracten estudis focalitzats en el País Valencià (R. Casesnoves: «L'evolució del coneixement del valencià segons el cens: dècada 2001-2011») i la Franja (Cens 2011 a Aragó), i en l'informe anterior es van tractar els de les Illes Balears i Catalunya (Xarxa CRUSCAT, 2014, p. 18-22). És prevista l'aparició d'una anàlisi aprofundida dels resultats de Catalunya, que serà tractada en propers informes.

2.2.2. Evolució 1986-2011

L'anàlisi conjunta de les dades censals i padronals permet dibuixar l'evolució del coneixement del català durant els últims 25 anys en el gran gruix del territori de llengua catalana, amb estudis els anys 1986, 1991, 2001 i 2011. Tot i que només tres dels vuit territoris de llengua catalana comptaven amb dades seriadades (País

Valencià, Catalunya i Illes Balears), aquests agrupaven la major part de la població del domini.^{19, 20}

En aquests tres territoris, la població censada havia crescut de forma molt important, en 3,1 milions d'habitants, i especialment en l'últim període intercensal (2001-2011), amb un increment de 2,2 milions. També havien crescut totes les competències lingüístiques del català entre aquesta població, tant en nombres absoluts com en nombres proporcionals. Vegeu el gràfic 9 amb dades absolutes i el gràfic 10 amb les dades proporcionals.

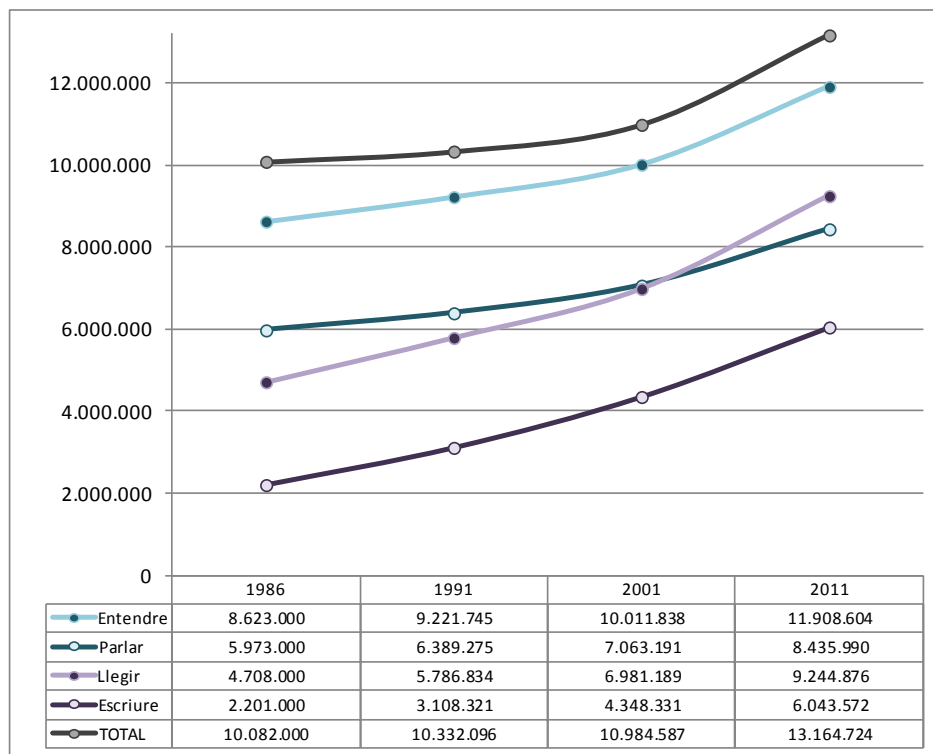
El creixement en nombres absoluts havia estat unànime en totes les competències. Segons els resultats de tipus censal, el nombre de persones que declaraven saber parlar la llengua havia crescut en 2,5 milions al llarg del període en aquests tres territoris. L'increment havia estat superior en la capacitat receptiva d'entendre la llengua (3,3 milions). Amb tot, es mantien bosses molt importants de població sense competències lingüístiques orals, que sumaven 4,7 milions d'habitants que declaraven no saben parlar el català i 1,2, que no l'entenen.

En el cas de les competències escrites, l'increment havia estat més potent que en la competència oral. En aquest cas, cal puntualitzar que aquests valors eren molt baixos l'any 1986. Així, durant aquestes dues dècades i mitja s'havia incrementat en 4,5 milions el nombre d'habitants que sabia llegir la llengua, i s'havia superat la suma de persones que declaraven saber parlar la llengua durant l'última dècada. La capacitat d'escriure s'havia incrementat en 3,8 milions de persones.

19. Tingueu en compte les cauteles amb què cal considerar les dades de 2001 (Vila i Moreno, Melià Garí, Torres-Pla, Montoya i Sorolla, 2005) i que les dades del cens de 2011 són mostrals i no censals (Sorolla, 2014a, p. 18).

20. Catalunya compta amb dades sociolingüístiques en operacions similars també l'any 1996 (Padró) i l'any 2007 (Enquesta Demogràfica). Tot i que no es compta amb dades longitudinals, també la Franja compta amb dades l'any 2011 (vegeu l'apartat «Cens 2011 a Aragó»). Tot i que Aragó compta amb dades censals històriques de 1981 («Datos lingüísticos de o zenso de 1981», 1983), difícilment poden considerar-se fidedignes. El Carxe, a pesar de ser un territori catalanoparlant dintre de l'Estat espanyol, mai ha estat inclòs en els estudis sociolingüístics de tipus censal. Als territoris sota administració andorrana, francesa o italiana no hi ha dades sociolingüístiques en operacions estadístiques paral·leles a les que es tracten aquí. Només la Catalunya del Nord compta amb dades de l'Enquesta a les famílies al cens de 1999.

GRÀFIC 9. *Coneixement del català a Catalunya, País Valencià i Illes Balears. 1986, 1991, 2001 i 2011. Valors absoluts*

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013).

Des d'un punt de vista proporcional, l'increment del coneixement havia estat més moderat que en valors absoluts i, sobretot, comptava amb matisos rellevants per a entendre l'evolució del coneixement de la llengua. Vegeu-ho al gràfic 10. Les diferències venien donades perquè, tot i que el nombre absolut de persones que declaraven tenir competència en català havia crescut, en l'última dècada aquests increments havien anat més o menys aparellats també amb increments de la població al·lòctona. Amb tot, amb una perspectiva de dues dècades i mitja, totes les competències s'havien incrementat, amb una intensitat superior que l'increment poblacional, i és per això que també les proporcions havien augmentat. Però amb dos dinàmiques contraposades.

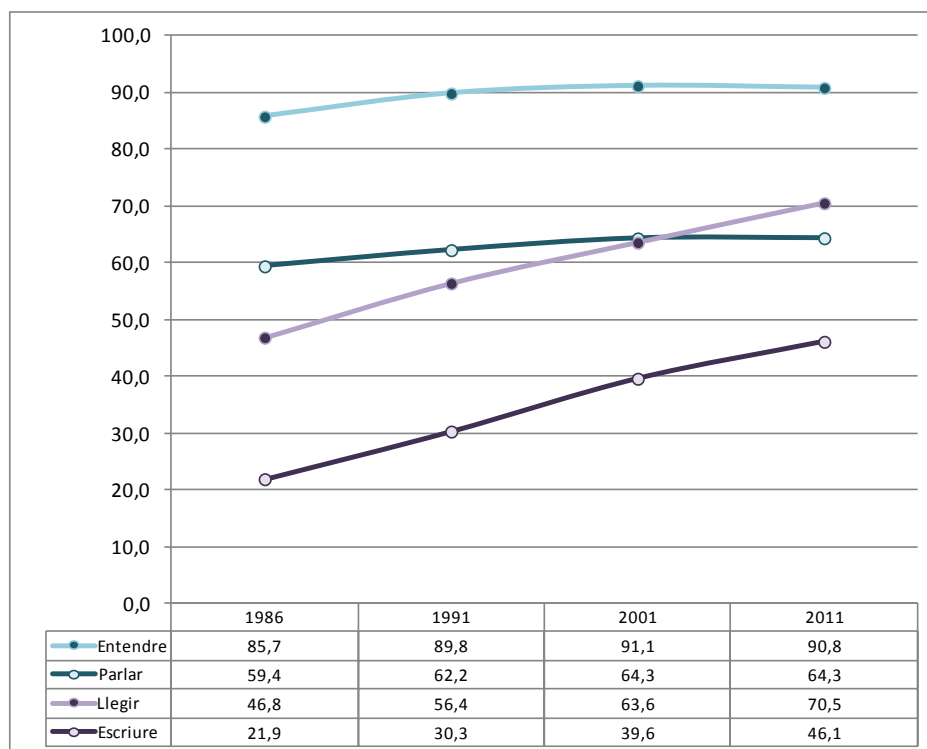
D'una banda, les competències orals (saber parlar i entendre la llengua) havien observat increments menors que les competències escrites. En part perquè la competència oral partia de valors més alts. Però en part també perquè l'increment poblacional de l'última dècada havia igualat l'increment que es produïa en les competències orals.

De l'altra, l'increment relatiu de les competències escrites havia estat molt important al llarg de tot el període estudiat. Això es devia en part al fet que les competències escrites eren molt baixes després d'anys de postergació de la llengua en el sistema educatiu. Però també es devia al fet que l'increment de la capacitat d'escriure, especialment elevat en la població més jove formada al país, havia estat molt superior que no pas el flux demogràfic de la primera dècada d'aquest segle.

Així, la capacitat de parlar la llengua va pujar entre 1986 i 2001 en quasi 5 punts percentuals, pel fet que l'increment de la competència lingüística va ser superior a l'increment demogràfic. En el període posterior (2001-2011), tot i que l'increment en nombres absoluts va ser superior, la capacitat de parlar la llengua es va mantenir estancada en el mateix nivell, del 64,3 %, ja que l'increment de la competència havia evolucionat al mateix nivell que l'increment demogràfic. Un recorregut similar havia sofert la capacitat d'entendre el català, que durant el primer període (1986-2001) augmentava en 5,4 punts percentuals, però en l'última dècada arribava a reduir-se en 0,3 punts, tot i que el nombre absolut de persones que declaraven entendre la llengua augmentava més en aquesta última dècada que al llarg del primer període, però novament aquest increment no superava l'increment demogràfic de l'etapa.

Ben al contrari, les competències escrites creixien de manera ferma i al llarg de tots els períodes estudiats; la capacitat d'escriure el català augmentava en 24,2 punts i la capacitat de llegir-lo, en 23,7 punts.

GRÀFIC 10. *Coneixement del català a Catalunya, País Valencià i Illes Balears. 1986, 1991, 2001 i 2011. Dades percentuals*

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013).

Com hem vist, l'evolució conjunta del coneixement del català a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears es definia per l'increment del nombre absolut en totes les competències lingüístiques, que calia matisar en les competències orals, pel fet que a pesar que durant l'última dècada l'increment de parlants i entenedors era superior que en l'etapa anterior, coincidia també amb un increment demogràfic amb l'arribada d'un important contingent de nous nadius, que en alguns casos superava l'increment de les competències orals. A més, també s'observa que la capacitat de llegir el català havia crescut de forma ben accentuada, fins al punt que durant l'última dècada hi havia més gent que declarava saber llegir la llengua que la que declarava saber-la parlar. Amb tot, totes aquestes tendències observaven algunes diferències remarcables segons el territori.

A tots els territoris el nombre de persones que declarava saber llegir la llengua havia superat el de persones que declaraven saber-la parlar, amb diferències sensiblement superiors al País Valencià (7,2 punts) que a les Illes Balears i Catalunya (5,9 i 5,6 punts de diferència, respectivament). També l'increment en

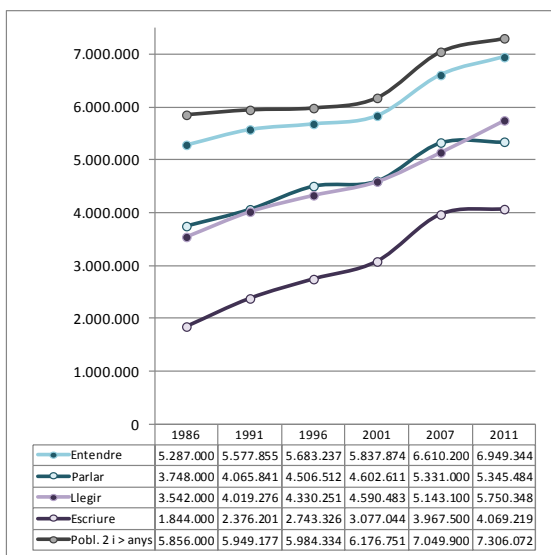
nombres absoluts de persones que declaraven entendre, saber parlar, saber llegir o saber escriure el català havia estat general a tots tres territoris, sense excepció, i al llarg de tots els estudis. Amb tot, les intensitats havien estat diferents, sobretot si es posen en relació amb l'increment poblacional.

D'una banda, en termes absoluts, les Illes Balears i el País Valencià incrementaven poc la competència oral durant el primer període de 1986 a 2001, però l'increment era força superior en l'última dècada. Aquest increment de la competència oral, per contra, coincidia amb l'arribada de nous immigrants. Al País Valencià el flux demogràfic havia estat tan intens com el procés sociolingüístic (gràfic 13), de manera que en termes relatius el coneixement oral de la llengua s'havia mantingut estable al voltant del 50 % de persones que declaraven saber parlar la llengua al llarg de tots els estudis (gràfic 14). A les Illes Balears els fluxos demogràfics havien superat l'increment de parlants i, per tant, els resultats relatius havien estat més cruents, de manera que a pesar de l'increment absolut de parlants (gràfic 15), el seu pes relatiu s'havia reduït en 7,4 punts percentuals durant les dues dècades i mitja (gràfic 16).

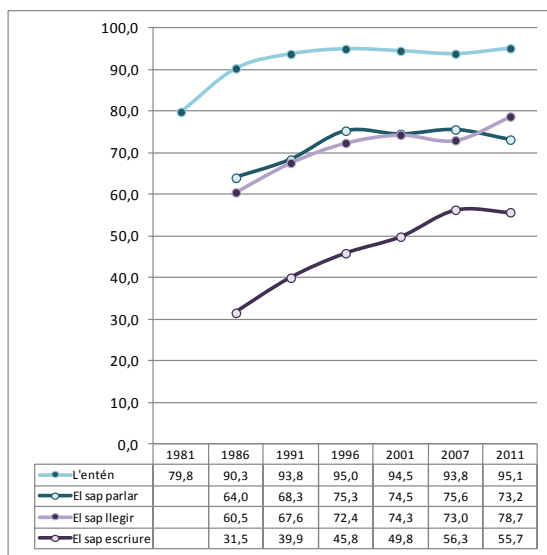
D'altra banda, a Catalunya el creixement de la capacitat de parlar el català havia tingut una intensitat similar tant en el període de 1986 a 2001 com en aquesta última dècada, de 2001 a 2011 (gràfic 11). Ben al contrari, el creixement poblacional va ser molt reduït en el primer període, i molt important en el segon. Això va fer que, de forma més intensa que en els altres territoris, durant el primer període el creixement relatiu de les competències lingüístiques fos més intens que en els altres dos territoris (10,5 punts percentuals), però en l'última dècada l'increment de la competència fos sobrepassat pel creixement poblacional, donant peu a una reducció d'1,3 punts percentuals (gràfic 12). Si es tenen en compte els resultats de l'Enquesta Demogràfica (2007), també es percep que durant la primera part de la dècada els processos demogràfics superaven en intensitat les tendències sociolingüístiques, però en tots els casos, el saldo final al llarg de l'última dècada ha estat de signe positiu, també en termes relatius.

Catalunya

GRÀFIC 11. Coneixement del català a Catalunya. Valors absoluts

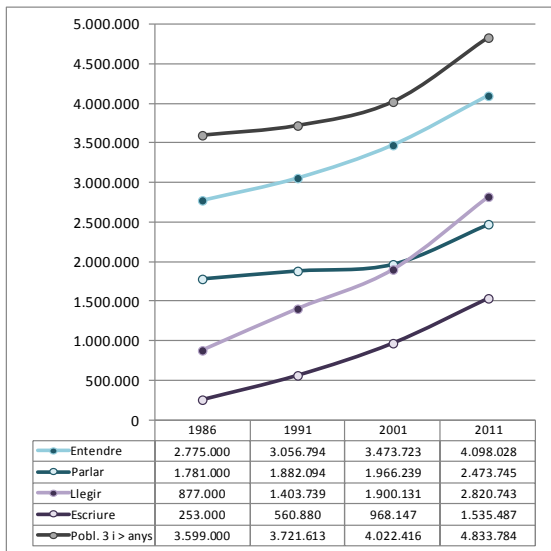

GRÀFIC 12. Coneixement del català a Catalunya. Dades percentuals

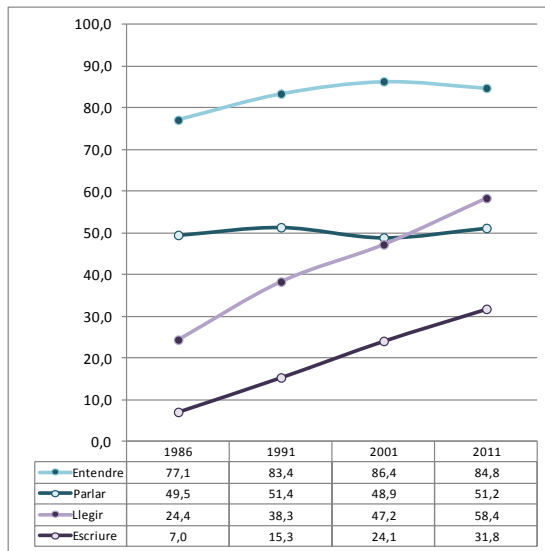

País Valencià

GRÀFIC 13. Coneixement del català al País Valencià. Valors absoluts

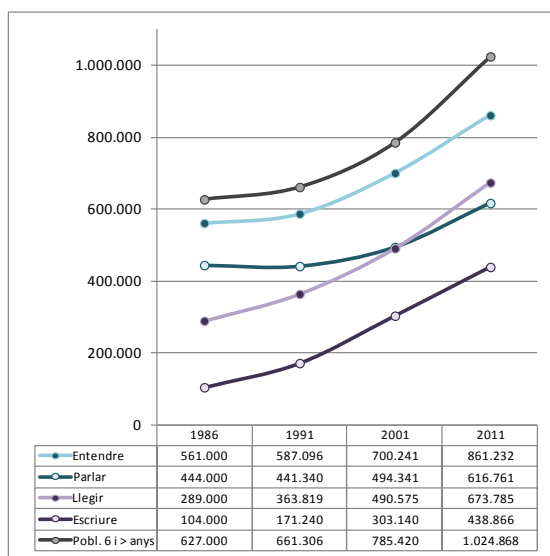

GRÀFIC 14. Coneixement del català al País Valencià. Dades percentuals

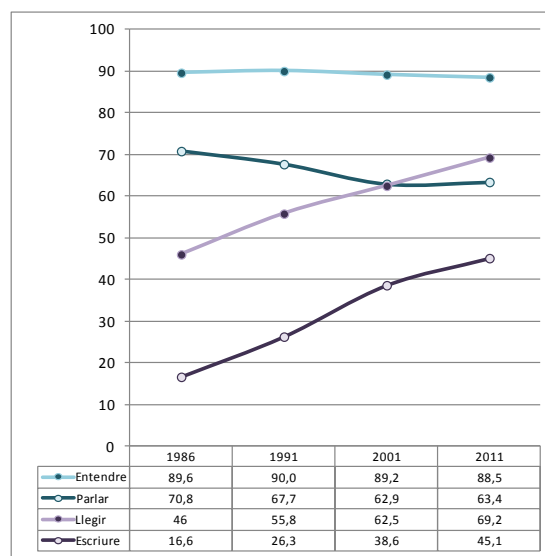

Illes Balears

GRÀFIC 15. Coneixement del català a les Illes Balears. Valors absoluts

GRÀFIC 16. Coneixement del català a les Illes Balears. Dades percentuals

Font dels gràfics 11, 12, 13, 14, 15 i 16: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013).

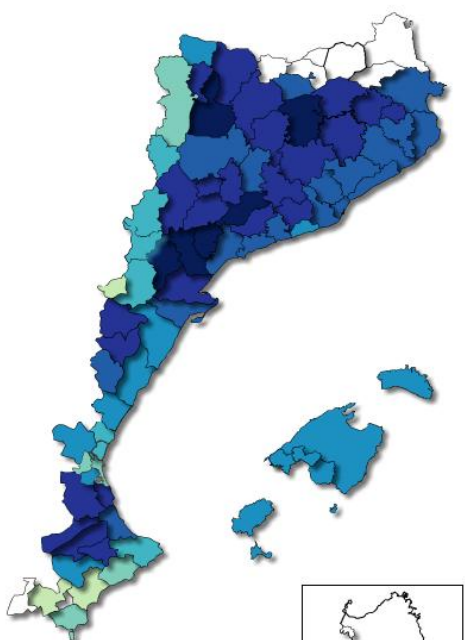
2.2.3. Per comarques

La distribució per comarques de la competència lingüística era molt diversa. El Priorat era la comarca que comptava amb major competència lingüística en termes relatius, amb una alt percentatge de població que sabia parlar la llengua (96,1 %) i la sabia llegir (90,5 %), i una bossa molt reduïda de població que no l'entenia (1,9 %). Juntament amb el Ripollès i el Pallars Sobirà, aquesta comarca mantenia un dels percentatges més alts de població que declarava saber escriure la llengua (75,7 %).

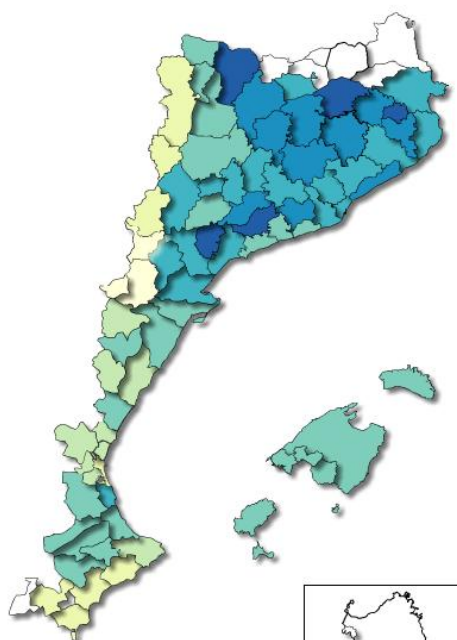
En contraposició, l'Alacantí mantenia les deficiències competencials més importants als quatre territoris. Juntament amb les Valls del Vinalopó, el Baix Vinalopó i la Marina Baixa, i el Mesquí-Bergantes a la Franja, mantenia els percentatges més importants de població que declarava no saber parlar la llengua (63,2 %), i amb aquestes i la Marina Alta mantenia un dels percentatges més alts de població que no entenia el català (19,9 %). En aquesta comarca la competència escrita continuava sent baixa, amb un 24,7 % de població que declarava saber

escriure el català i un 49,2% que declarava saber-lo llegir. Podeu observar la distribució de les quatre competències lingüístiques per comarques i el coeficient de competència lingüística²¹ als mapes de la il·lustració 1, la il·lustració 2, la il·lustració 3, la il·lustració 4, la il·lustració 5 i la taula 2.²²

IL·LUSTRACIÓ 1. *Percentatge de població que sap parlar el català, per comarques. 2011*

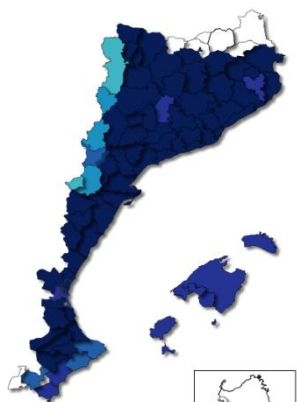
IL·LUSTRACIÓ 2. *Percentatge de població que sap escriure el català, per comarques. 2011*

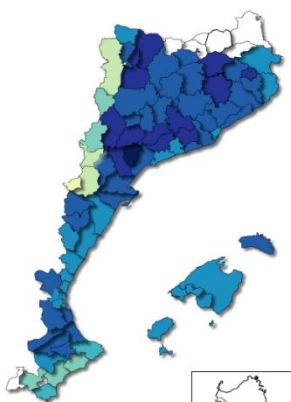
21. El coeficient de competència és la mitjana de les 4 competències, mesurat de 0 a 1 (Reixach, 1990, p. 21):

22. Mapes demolingüístics disponibles a la web de la Xarxa CRUSCAT, <http://www.demolingüistica.cat/map>.

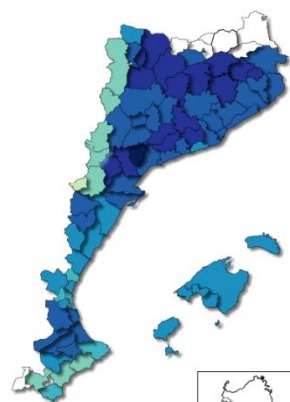
IL·LUSTRACIÓ 3. *Percentatge de població que entén el català, per comarques. 2011*

IL·LUSTRACIÓ 4. *Percentatge de població que sap llegir el català, per comarques. 2011*

IL·LUSTRACIÓ 5. *Coefficient de competència, per comarques. 2011*

Llegenda dels percentatges de coneixement (entendre, saber parlar, saber llegir i saber escriure)	Llegenda del coeficient de competència
0-10%	0,0-0,1
10-20%	0,1-0,2
20-30%	0,2-0,3
30-40%	0,3-0,4
40-50%	0,4-0,5
50-60%	0,5-0,6
60-70%	0,6-0,7
70-80%	0,7-0,8
80-90%	0,8-0,9
90-100%	0,9-1,0

Font de les il·lustracions 1, 2, 3, 4 i 5: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013; Instituto Aragonés de Estadística, 2014).

TAULA 2. *Coneixement del català a les comarques de Catalunya, País Valencià, Illes Balears i Franja. 1986 i 2011. Dades percentuals*

	1986					2011				
	Entendre	Parlar	Llegir	Escriure	Coefficient	Entendre	Parlar	Llegir	Escriure	Coefficient
PRIORAT	98,5	90,0	84,3	45,2	0,795	98,1	96,1	90,5	75,7	0,901
TERRA ALTA	98,5	91,5	67,4	23,7	0,703	98,2	93,3	79,1	50,5	0,803
PALLARS JUSSÀ	97,9	84,2	73,6	36,9	0,732	98,6	92,0	84,6	47,8	0,808
RIBERA D'EBRE	97,8	85,8	72,0	33,1	0,722	98,3	91,5	85,2	57,1	0,830
CONCA DE BARBERÀ	97,9	88,8	79,3	46,7	0,782	96,0	90,9	84,0	69,5	0,851
BERGUEDÀ	98,3	88,5	78,1	45,9	0,777	98,0	90,7	78,7	66,6	0,835
PALLARS SOBIRÀ	98,8	93,5	74,2	41,7	0,771	98,1	88,6	83,8	74,5	0,863
RIPOLLÈS	98,0	87,6	73,4	48,6	0,769	97,0	87,5	84,7	76,3	0,864
OSONA	97,4	87,6	79,3	53,6	0,795	93,2	87,1	84,4	69,7	0,836
SOLSONÈS	97,8	91,5	79,9	53,8	0,808	95,9	86,5	79,0	61,1	0,806
ALTPENEDÈS	96,4	81,8	74,8	44,2	0,743	95,9	86,4	82,9	63,3	0,821
ALTURGELL	97,4	87,2	78,0	45,7	0,771	95,9	86,0	79,9	66,8	0,822
GARRIGUES	99,2	93,2	82,1	48,1	0,807	94,9	86,0	80,9	47,2	0,773
GARROTXA	98,5	92,1	77,3	40,6	0,771	95,5	85,7	79,1	60,1	0,801
ALTCAMP	96,7	83,2	75,1	44,3	0,748	96,5	85,5	84,0	71,2	0,843
PLA DE L'ESTANY	99,0	93,6	80,9	46,1	0,799	92,8	85,4	82,1	70,5	0,827
ANOIA	93,2	71,2	65,2	37,2	0,667	95,6	84,8	85,2	59,4	0,813
ALTMAESTRAT	99,1	93,9	22,4	6,4	0,555	98,5	83,3	72,4	40,8	0,737
ALTA RIBAGORÇA	96,2	72,2	55,9	25,0	0,623	93,2	83,1	78,5	44,9	0,749
BAIX EBRE	98,2	81,7	60,7	28,9	0,674	93,3	83,0	74,6	54,2	0,763
PLA D'URGELL	98,8	89,7	75,3	36,3	0,750	96,9	82,9	71,3	50,0	0,753
BAGES	95,2	79,2	70,0	40,7	0,713	95,1	82,4	74,8	61,5	0,785
SEGRITÀ	95,4	76,8	66,8	32,0	0,678	95,8	82,0	80,5	53,6	0,780
RIBERA BAIXA	97,4	89,9	31,2	12,3	0,577	97,1	81,5	79,6	50,4	0,772
URGELL	98,7	91,1	77,8	48,5	0,790	93,0	81,1	75,1	52,3	0,754
PORTS	96,2	92,3	26,6	9,9	0,563	97,5	80,9	72,9	39,5	0,727
VALL D'ALBAIDA	98,3	90,7	33,6	13,2	0,590	96,2	80,4	74,3	46,9	0,744
COSTERA	97,9	87,2	34,4	10,7	0,576	96,0	80,3	75,6	49,6	0,754
COMTAT	98,5	91,7	39,9	15,9	0,615	95,1	80,1	73,2	46,4	0,737
RIBERA ALTA	96,6	86,4	37,5	14,6	0,588	96,3	80,0	77,6	49,3	0,758
MONTSIÀ	98,0	83,2	62,3	27,6	0,678	91,1	79,2	70,8	47,0	0,720
CERDANYA	96,3	79,4	65,9	29,1	0,677	96,7	78,9	70,5	59,3	0,764
MARÈSME	92,1	69,2	62,7	37,2	0,653	94,8	78,7	76,5	60,8	0,777
NOGUERA	98,2	89,4	74,2	36,0	0,745	93,3	78,5	75,0	49,7	0,741
GIRONÈS	95,6	79,8	72,4	43,6	0,729	89,9	78,2	75,1	64,2	0,769
SEGARRA	98,4	89,8	81,3	46,5	0,790	88,3	77,0	72,8	55,1	0,733
VALLÈS ORIENTAL	89,3	62,2	57,5	32,8	0,605	93,5	76,1	72,4	59,7	0,754
BAIX CAMP	92,3	72,0	65,6	35,6	0,664	91,6	75,6	70,8	59,0	0,743
BAIX LLOBREGAT	83,4	46,1	47,1	22,4	0,498	95,8	74,9	71,7	54,1	0,741
BAIX EMPORDÀ	94,9	78,4	69,7	38,5	0,704	91,9	74,5	69,4	53,4	0,723
SAFOR	97,7	86,3	30,2	12,0	0,566	94,9	74,0	74,0	46,1	0,722
VALLÈS OCCIDENTAL	87,4	53,9	52,2	27,5	0,553	93,1	74,0	74,5	58,5	0,750
BAIX PENEDÈS	91,7	69,4	64,9	37,3	0,658	92,9	72,5	69,6	49,9	0,712
TARRAGONÈS	88,4	59,4	57,9	26,9	0,582	93,2	72,2	68,1	49,2	0,707
SELVA	93,9	76,6	66,4	37,2	0,685	90,7	72,1	70,7	54,1	0,719
BARCELONÈS	89,5	59,5	59,4	28,9	0,593	93,5	71,7	69,7	53,7	0,722
ALCALATÉN	97,8	86,4	23,7	8,0	0,540	96,7	70,9	67,5	39,2	0,686
ALTEMPORDÀ	94,2	76,3	70,0	34,0	0,686	91,1	70,7	68,2	59,7	0,724
GARRAF	90,3	64,0	58,4	33,3	0,615	94,2	69,7	70,5	44,1	0,696
ALCOIÀ	92,9	68,6	25,2	7,7	0,486	94,3	69,2	69,5	41,3	0,686
PLANA BAIXA	94,8	72,1	29,8	9,7	0,516	94,7	68,9	69,4	41,1	0,685
BAIX MAESTRAT	96,5	82,2	31,8	11,0	0,554	90,0	67,8	68,3	41,4	0,669
MENORCA	94,6	84,6	60,4	26,4	0,665	88,6	64,0	70,2	45,7	0,671
MALLORCA	89,7	70,4	46,5	16,0	0,557	88,6	63,6	69,8	45,4	0,668
PALMA	89,7	70,4	46,5	16,0	0,557	88,6	63,6	69,8	45,4	0,668
RESTA DE LA BADIA DE PALMA	89,7	70,4	46,5	16,0	0,557	88,6	63,6	69,8	45,4	0,668
CAMP DE TÚRIA	94,0	76,4	28,5	8,2	0,518	93,9	63,1	70,3	39,7	0,668
HORTA SUD	89,7	59,9	27,8	10,5	0,470	93,9	62,7	69,7	39,6	0,665
PITIÜSES	83,4	61,8	29,8	12,4	0,469	87,9	62,0	68,2	44,2	0,656
PLANA ALTA	89,3	62,4	31,3	8,4	0,479	91,8	60,9	66,1	37,4	0,640
BAIX ARAGÓ-CASP						70,7	59,9	38,2	18,9	0,469
HORTA NORD	88,1	57,3	30,0	8,6	0,460	93,2	59,7	67,5	37,7	0,645
MATARRANYA						66,2	56,1	39,9	16,9	0,448
LUITERA						64,3	55,2	46,9	24,5	0,477
BAIX CINCA						65,4	53,7	47,2	29,4	0,490
MARINA ALTA	85,9	75,4	30,9	11,0	0,508	75,1	53,4	54,3	31,7	0,536
CAMP DE MORVEDRE	83,5	44,9	22,3	6,0	0,392	90,9	52,8	61,9	32,6	0,596
HORTA OEST	74,6	32,9	19,1	5,0	0,329	89,9	48,9	62,0	31,7	0,581
VALÈNCIA	82,1	39,7	36,3	6,7	0,412	89,3	48,5	61,0	29,2	0,570
RIBAGORÇA						54,0	45,1	39,3	23,3	0,404
BAIX VINALOPÓ	76,3	39,9	8,0	2,9	0,318	83,3	44,9	51,7	26,8	0,517
MARINA BAIXA	72,9	48,6	17,7	7,5	0,367	76,1	41,6	46,8	26,9	0,478
BAIX ARAGÓ						54,3	39,6	24,2	10,7	0,322
VALLS DEL VINALOPÓ	51,4	29,6	9,3	2,4	0,232	78,5	37,3	44,7	22,3	0,457
ALACANTÍ	60,1	26,2	11,7	3,4	0,254	80,1	36,8	49,2	24,7	0,477

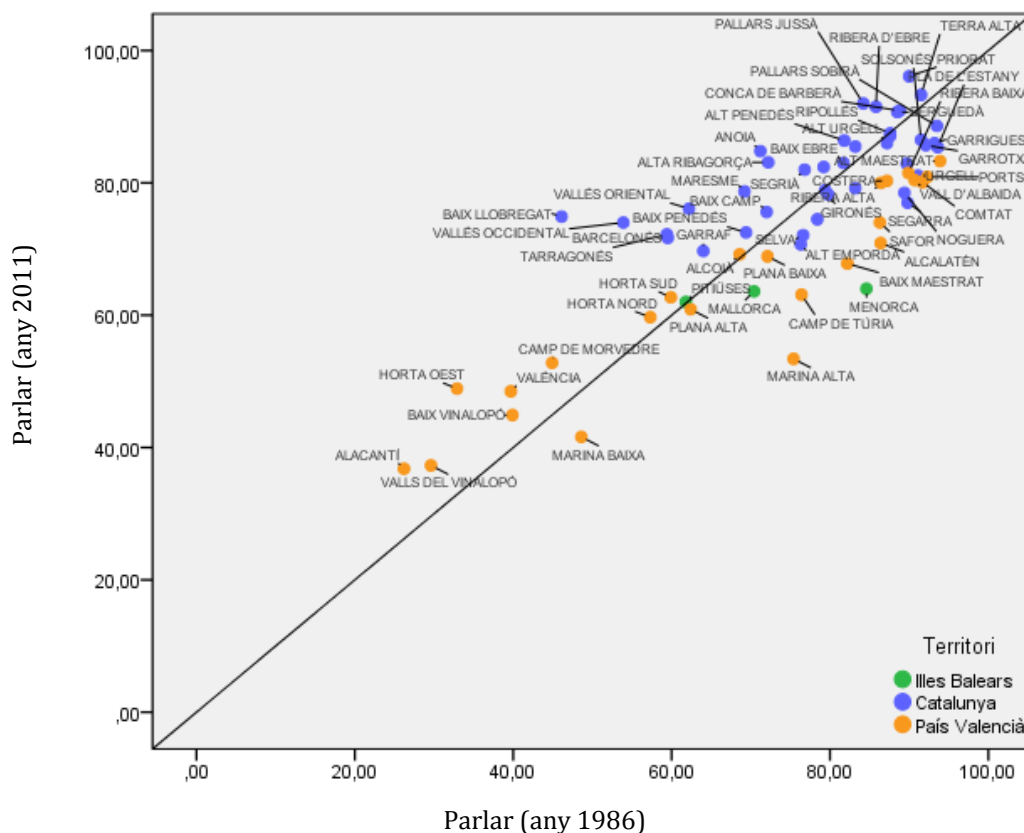
Font: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013; Instituto Aragonés de Estadística, 2014). Nota: comarques ordenades per la capacitat de parlar el català l'any 2011.

La capacitat de parlar el català l'any 2011 per comarques estava relacionada amb les competències de 1986, i les comarques que tenien més competència dues dècades i mitja abans, continuaven ocupant posicions altes, i les que ocupaven posicions més baixes, ho continuaven fent al final del període. De fet, les variacions en la porció de població capaç de parlar el català no havien estat importants. Però els increments sí havien estat molt importants en les competències escrites.

Amb tot, hi havia canvis força rellevants. En el gràfic 17 es poden observar les comarques segons la competència oral que observaven l'any 1986 (eix horitzontal) i la competència de l'any 2011 (eix vertical). Les comarques que se situen en la línia perpendicular són les que no van sofrir canvis importants, mentre que les més allunyades són les que havien patit canvis més importants. Totes aquelles que se situaven per damunt de la línia havien obtingut guanys en termes relatius, mentre que les que situaven per davall havien obtingut pèrdues en la porció de població que sabia parlar català. En general, amb nivells de competència superior a la mitjana dels tres territoris (64,3 % l'any 2011) es trobaven comarques catalanes (en blau) i valencianes (en groc), però amb una important distinció: entre les que havien crescut durant el període (per damunt de la línia perpendicular) només hi havia comarques catalanes, mentre que els decrements en la porció de població que sabia parlar el català (per davall de la línia perpendicular) es donaven en comarques catalanes, però sobretot, valencianes, que són les que observen decrements més importants. Ben al contrari, en nivells de coneixement oral per sota de la mitjana, es trobaven sobretot comarques valencianes, que en la major part dels casos havien incrementat la porció de població que declarava saber parlar català. En general, en el cas valencià, s'observava que els nivells de coneixement oral segons les comarques havien tendit a anivellar-se, però a costa de retrocessos en les que se situaven en els nivells més alts. D'una banda, les comarques que tenien els nivells més baixos (molt per sota de la mitjana dels territoris de llengua catalana) havien tendit a augmentar-los (Horta Oest, València, Alacantí, Baix i Valls del Vinalopó); de l'altra, però, les que els tenien més alts, havien tendit a reduir la porció de gent que el sabia parlar (Alt Maestrat, Ports, Comtat...) d'una forma una mica més accentuada. Aquest anivellament produïa un retrocés en la mitjana de coneixement oral a les diferents comarques. A més, hi havia dues excepcions importants a aquesta tendència: especialment la Marina

Alta, i també la Marina Baixa, tot i que tenien nivells de coneixement baixos, havien reduït el seu coneixement de forma molt important. De fet, aquestes dues comarques també eren una excepció demogràfica al País Valencià: la Marina Alta comptava amb un 39,8 % de població nascuda a l'estranger i la Marina Baixa, amb un 33,7 %, que juntament amb la població nascuda a la resta de l'Estat, feia que obtinguessin els dos índex més baixos de població autòctona al País Valencià (48,8 % a la Marina Alta i 40,9 % a la Marina Baixa). A la singularitat sociolingüística de les dues Marines s'hi podria sumar també el Camp de Túria, l'Alcalatén i el Baix Maestrat, que tot i situar-se en posicions intermèdies de coneixement, havien reduït de forma important la proporció de població que el sabia parlar. En el cas de les Illes Balears, a pesar que actualment se situaven al voltant de la mitjana, Menorca i Mallorca havien reduït la porció de població que declarava saber parlar el català, de forma especialment important a Menorca.

GRÀFIC 17. Coneixement parlat del català a les comarques de Catalunya, País Valencià, Illes Balears, 1986 i 2011. Dades percentuals

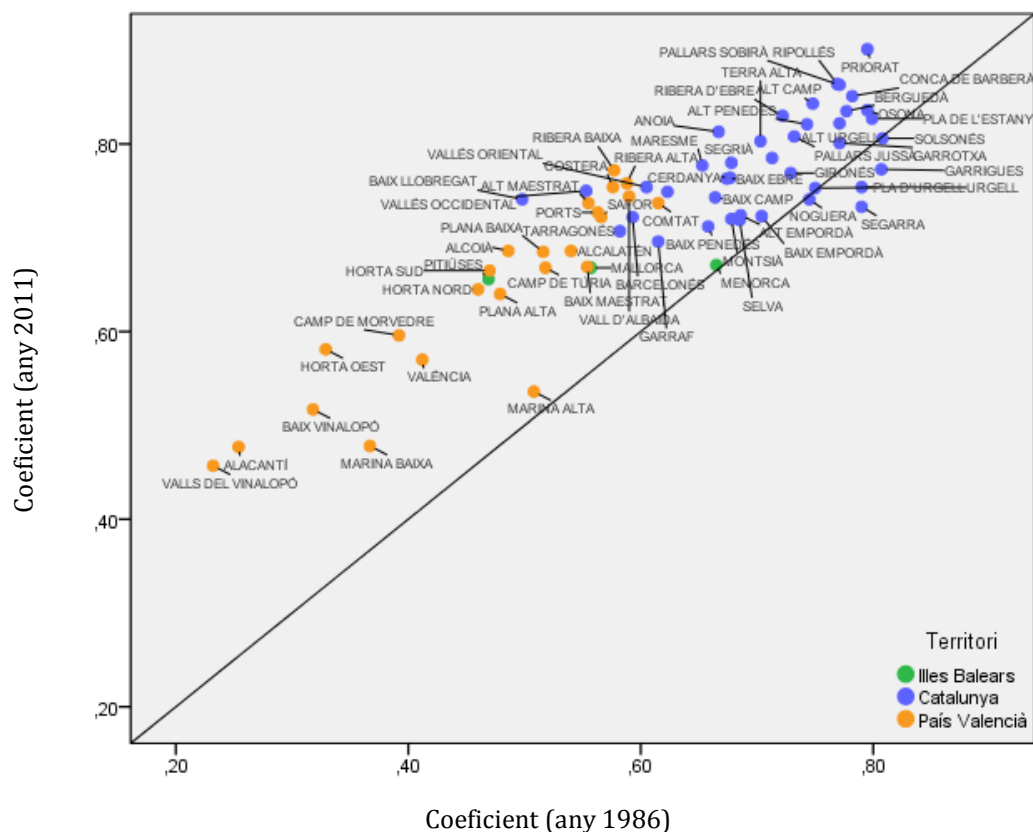

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013).

Si es feia el mateix tipus d'anàlisi per al coeficient de competència,²³ que aglutina la informació de les quatre competències lingüístiques, també s'observava que el coeficient de 2011 estava altament relacionat amb el de 1986. Vegeu-ho al gràfic 18. Destacava que pràcticament totes les comarques obtenien coeficients superiors l'any 2011 que no pas l'any 1986. Això es devia especialment a l'ascens de les competències escrites, tant en saber escriure, que de mitjana pujava 24 punts en cada comarca, com en saber llegir, que ho feia 19,5 punts. Ben al contrari, en general a totes les comarques la competència oral es mantenia estable, amb un retrocés menut en la porció que el sabia parlar (-0,7 punts de mitjana) i un augment menut en la porció que l'entenia (0,4 punts de mitjana). Així, només en tres comarques havia retrocedit el coeficient de competència de forma rellevant: la Segarra, l'Urgell i les Garrigues. Aquest retrocés tenia a veure sobretot amb la reducció relativa de la competència parlada, de 12,8, 10 i 7,2 punts percentuals respectivament, acompanyada del retrocés també en la capacitat d'entendre. Aquestes variacions no s'havien vist afavorides per l'increment de les competències escrites, amb oscil·lacions positives, però més modestes.

23. Per a la definició del coeficient de competència, vegeu la nota a peu de pàgina número 21.

GRÀFIC 18. *Coefficient de competència lingüística del català a les comarques de Catalunya, País Valencià, Illes Balears, 1986 i 2011. Índex de 0 a 1*

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013).

Per a aprofundir en la comparació de les competències lingüístiques de l'any 1986 i l'any 2011 utilitzem l'índex de canvi lingüístic (ICL).²⁴ L'ICL mesura el canvi

24. L'evolució de les competències lingüístiques entre 1986 i 2011 es pot mesurar de forma estandarditzada amb la comparació del canvi segons la proporció de població sensible de canviar. Aquesta opció és la que mesura l'índex de canvi lingüístic. La mesura és proposada inicialment per Miquel Strubell i Trueta (1982), i s'ha fet servir per a comparar resultats d'estudis en diferents temps, com el cas que ens ocupa, o per a comparar diverses variables d'un mateix estudi, com la llengua inicial i el nombre de parlants (Sorolla, 2013, p. 19; 2014a, p. 40) o el nombre de parlants inicials i l'ús de les llengües en diferents àmbits (Sorolla, 2007, p. 24).

L'anàlisi de l'evolució també es pot fer sense estandarditzar els resultats, mitjançant la diferència de percentatge entre els dos estudis, com s'ha fet en l'apartat anterior. Joaquim Torres-Pla ha desenvolupat la formulació d'aquesta primera proposta, que de manera més simplificada estudia la transmissió de la llengua mitjançant l'ITL (índex de transmissió lingüístic) (Querol, Chessa, Sorolla, Torres-Pla i Villaverde, 2007; Torres-Pla, Fabà, Vila i Moreno i Bretxa, 2005).

dels percentatges amb relació a la població sensible de canviar. Els seus valors varien de +1,0 (tota la porció de població que l'any 1986 no tenia la competència la té l'any 2011) fins a -1,0 (la porció de població que l'any 1986 tenia la competència no la té l'any 2011). El valor intermedi 0 es produeix en els casos en què no hi ha canvis en la proporció de població que té la competència. La interpretació es pot simplificar si el valor de l'ICL es multiplica per 100. Així, si durant el període s'incrementa la proporció de població que sap parlar el català, aquest $ICL \times 100$ mesura quin percentatge de gent que no sabia el català l'any 1986 sí que el sap l'any 2011. En canvi, si durant el mateix període les proporcions es redueixen, mesura quin percentatge de gent que sí que sabia el català l'any 1986 no el sap l'any 2011.²⁵ En els mapes de les il·lustracions següents (il·lustració 6, il·lustració 7, il·lustració 8 i il·lustració 9) es mostra l'increment del coneixement del català en tons blaus (ICL positiu) i el decrement del coneixement en tons marrons (ICL negatiu), i s'assignen colors més intensos als canvis més importants.²⁶

Els increments més importants en la capacitat de parlar es produïen al Priorat (ICL = 0,61), on es reduïa en un 61 % (ICL x 100) la porció dels qui no sabien parlar

L'adequació d'aquests dos índexs i les seues interpretacions han estat contrastades en diferents contextos (Xarxa CRUSCAT, 2009).

25. Formulació si es produeixen guanys durant el període:

Formulació si es produeixen pèrdues durant el període:

En el cas hipotètic que l'any 1986 el 40 % de la població sàpiga parlar el català i l'any 2011, el 60 %, l'ICL seria +0,33, entenent-se que saben parlar català un terç (20 %) dels que no en sabien a l'inici del període (60 %): _____ —.

En cas que l'any 2011 s'hagen produït pèrdues i sàpiga parlar el català el 30 % de la població, l'ICL seria -0,25, entenent-se que actualment no saben parlar la llengua una quarta part (-10 %) dels que sí la sabien parlar a l'inici del període (40 %): _____ —.

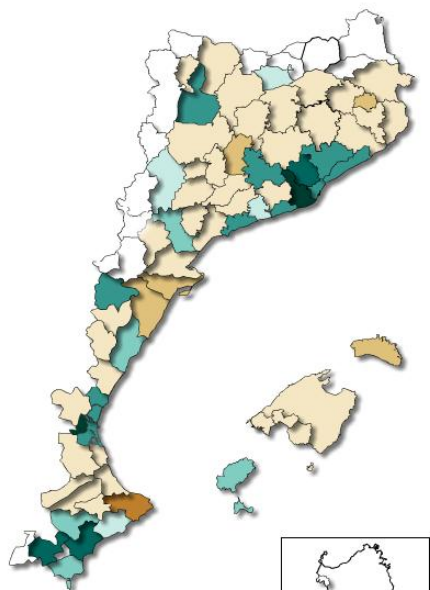
26. Mapes demolingüístics disponibles a la web de la Xarxa CRUSCAT, <http://www.demolingüistica.cat/map>.

el català l'any 1986, i es passava del 10 % de la població que no sabia parlar la llengua l'any 1986 al 3,9 % l'any 2011. El Baix Llobregat se situava en segona posició (ICL = 0,53), on el percentatge dels qui no sabien parlar el català es reduïa en més de la meitat. El context del Baix Llobregat, però, era força diferent: l'any 1986 no sabia parlar el català el 53,9 % de la població, però l'any 2011 era el 25,1 %. Altres comarques amb increments importants en la competència oral eren el Pallars Jussà, l'Anoia, el Vallès Occidental i la Ribera d'Ebre, totes elles a Catalunya, però també en contextos força diversos.

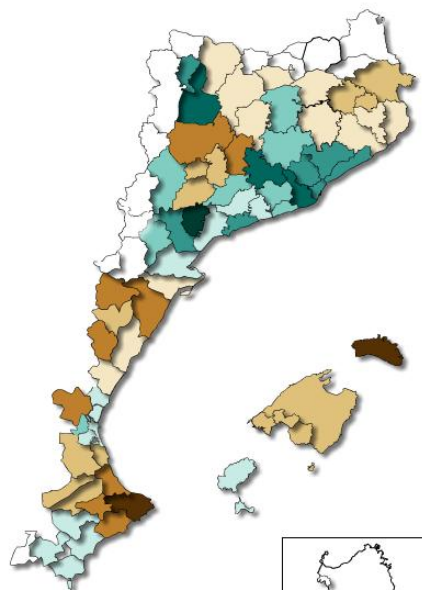
No és fins a valors més baixos en l'ICL que es troba l'Horta Oest, la comarca valenciana amb un increment més rellevant del coneixement (ICL = 0,25), on els que no sabien parlar el valencià es reduïen en una quarta part durant el període, i passaven del 67,1 % al 51,1 %. Seguien la llista valenciana, amb valors més baixos (ICL \approx 0,15), València ciutat, l'Alacantí i el Camp de Morvedre. De les Illes Balears, només les Pitiüses mostrava increments en la proporció de població que sabia parlar català, però a un nivell molt residual, es passava del 61,8 % al 62,0 % (ICL = 0,006).

Pel que fa als retrocessos més importants en la capacitat de parlar el català entre 1986 i 2011, es produïen a la Marina Alta, amb una pèrdua de pràcticament el 30 % de la porció de població que sabia parlar el català: l'any 1986 era el 75,4 % i el 2011, el 53,4 %. Menorca també sofria retrocessos importants: perdia una quarta part de la porció de població que declarava saber parlar català, que passava del 84,6 % al 64,0 %. Amb retrocessos superiors al 10 % en la porció de població que declarava saber parlar català trobàvem sobretot algunes comarques valencianes, especialment les que tenien majors percentatges l'any 1986 i havien tingut l'impacte de la immigració (Alt Maestrat, Vall d'Albaida, Ports, Comtat, Safor, Marina Baixa, Camp de Túria, Baix Maestrat, Alacatén), però també algunes de catalanes (Urgell, Noguera, Segarra), i prop d'aquests nivells, també es trobava Mallorca.

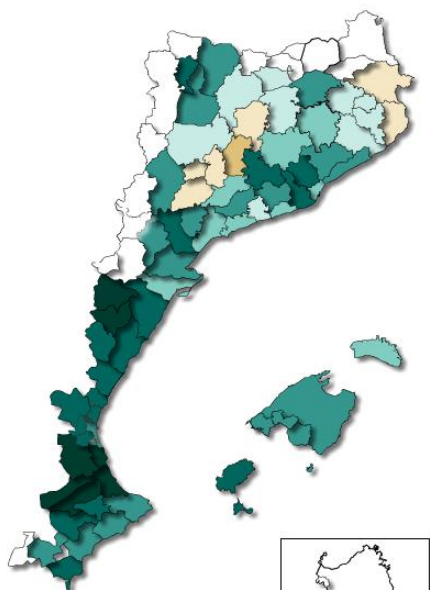
IL·LUSTRACIÓ 6. *ICL en la població que entén el català, per comarques. 1986-2011*

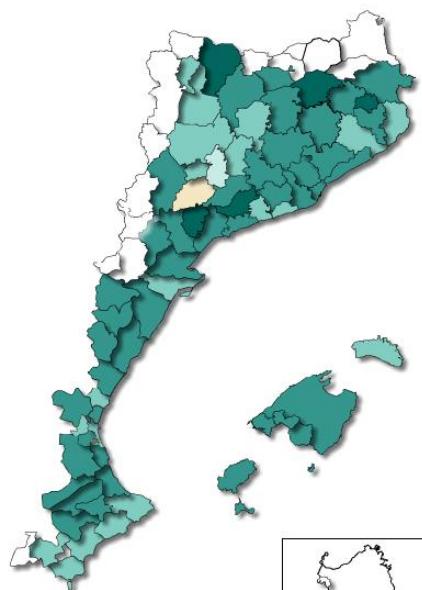
IL·LUSTRACIÓ 7. *ICL en la població que sap parlar el català, per comarques. 1986-2011*

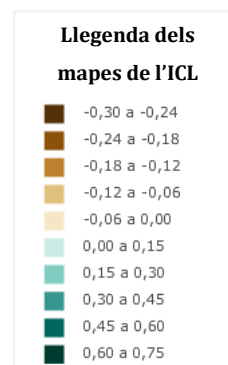
IL·LUSTRACIÓ 8. *ICL en la població que sap llegir el català, per comarques. 1986-2011*

IL·LUSTRACIÓ 9. *ICL en la població que sap escriure el català, per comarques. 1986-2011*

Font de les il·lustracions 6, 7, 8 i 9: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013).

Així, sintetitzant aquesta diversitat de contextos i evolucions pel que fa a l'evolució de la competència oral, es podien destacar quatre tipologies a partir del context i l'evolució de les competències, que podeu observar al gràfic 19:

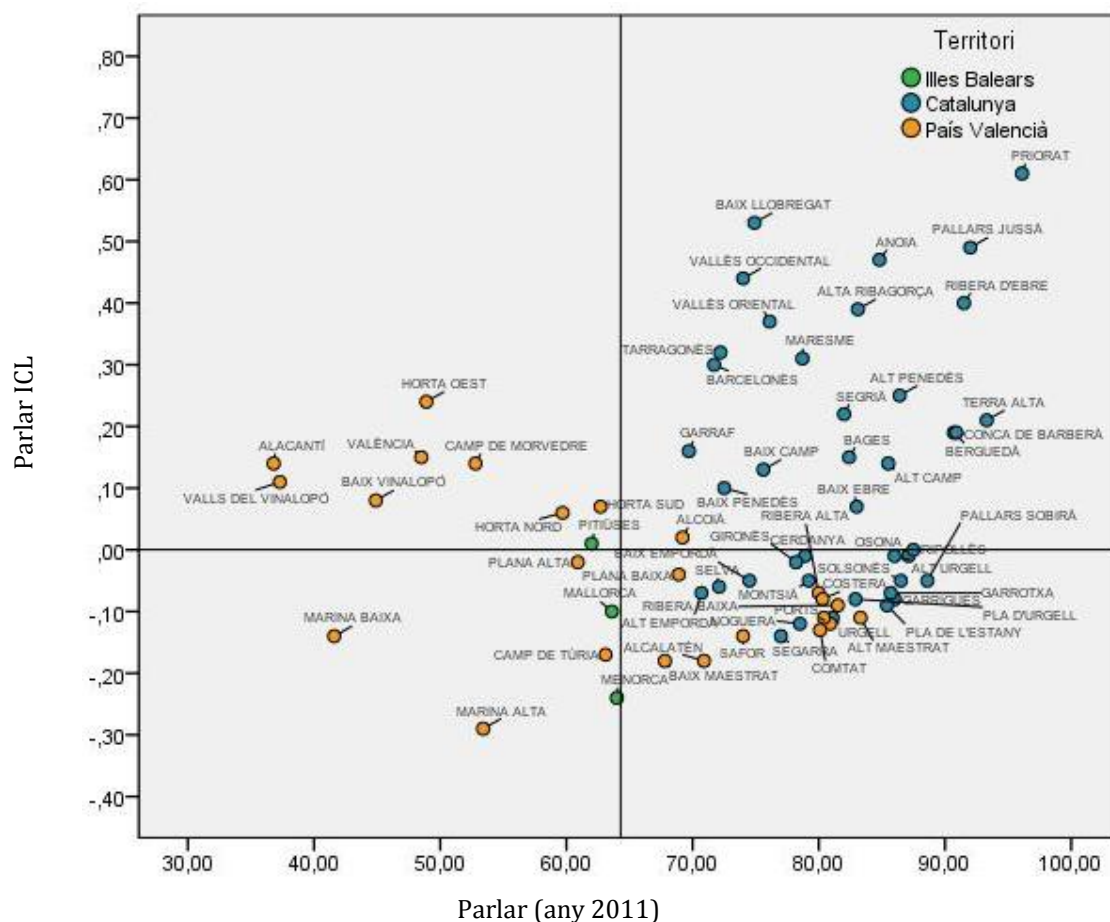
— En primer lloc, comarques amb un coneixement superior a la mitjana i que durant el període 1986-2011 havien incrementat la porció de població que declarava saber parlar el català. Segueixen aquesta tendència diferents comarques catalanes, amb el Priorat com a cas prototípic, on s'havia reduït en un 61 % la porció dels qui no el sabien parlar durant les dues dècades i mitja anteriors, i l'any 2011 sabia parlar el català el 96,1 % de la població.

— En segon lloc, els territoris que a pesar de mantenir un coneixement inferior a la mitjana, havien incrementat el coneixement oral. Seguien aquesta tipologia algunes comarques valencianes, amb l'Horta Oest com a cas prototípic, on l'any 2011 sabia parlar el català el 48,9 % de la població, i s'havia reduït en un 24 % la proporció dels qui no el sabien parlar.

— En tercer lloc, les comarques que mantenien un coneixement oral inferior a la mitjana, i a més aquesta porció s'havia reduït durant el període. Destacaven, perquè eren pràcticament els únics casos que seguien aquesta tipologia, dos comarques valencianes: la Marina Alta, on el sabia parlar el 53,4 % de la població (any 2011) i s'havia reduït en un 29 % la porció de població que declarava saber-lo parlar vint-i-cinc anys abans; i la Marina Baixa, on el sabia parlar el 41,6 % i la porció dels que declaraven saber-lo parlar s'havia reduït un 14 %.

— En quart i últim lloc les comarques que mantenien nivells de coneixement oral superior a la mitjana, però que al llarg del període l'havien vist reduir. Trobàvem tant comarques catalanes com valencianes, entre les que destaquen la Segarra, la Noguera, l'Alt Maestrat, els Ports o el Comtat.

GRÀFIC 19. Coneixement parlat del català a les comarques de Catalunya, País Valencià, Illes Balears (2011, percentatges) i índex de canvi lingüístic en la capacitat de parlar (1986-2011, índex de 0 a 1)

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats censals (Generalitat Valenciana. Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació, 2014; IBESTAT, 2014; Idescat, 2013).

2.2.4. Altres estudis

Les conferències presentades a la II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana el 21 de setembre de 2013, que ja vam ressenyar a l'informe anterior (Xarxa CRUSCAT, 2014, p. 23) són accessibles en línia (Domingo i Valls, Martínez Melo, Vila i Moreno, Sorolla Vidal i Torres-Pla, 2014).²⁷ Hi ha aportacions d'Andreu Domingo, amb «Balanç i perspectiva demogràfica dels territoris de llengua catalana»; Montserrat Martínez, amb «Revisió metodològica

27. Vegeu http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/btpl/arxius/12_II-Jornada_Lleng_i_Soc_Calaceit.pdf.

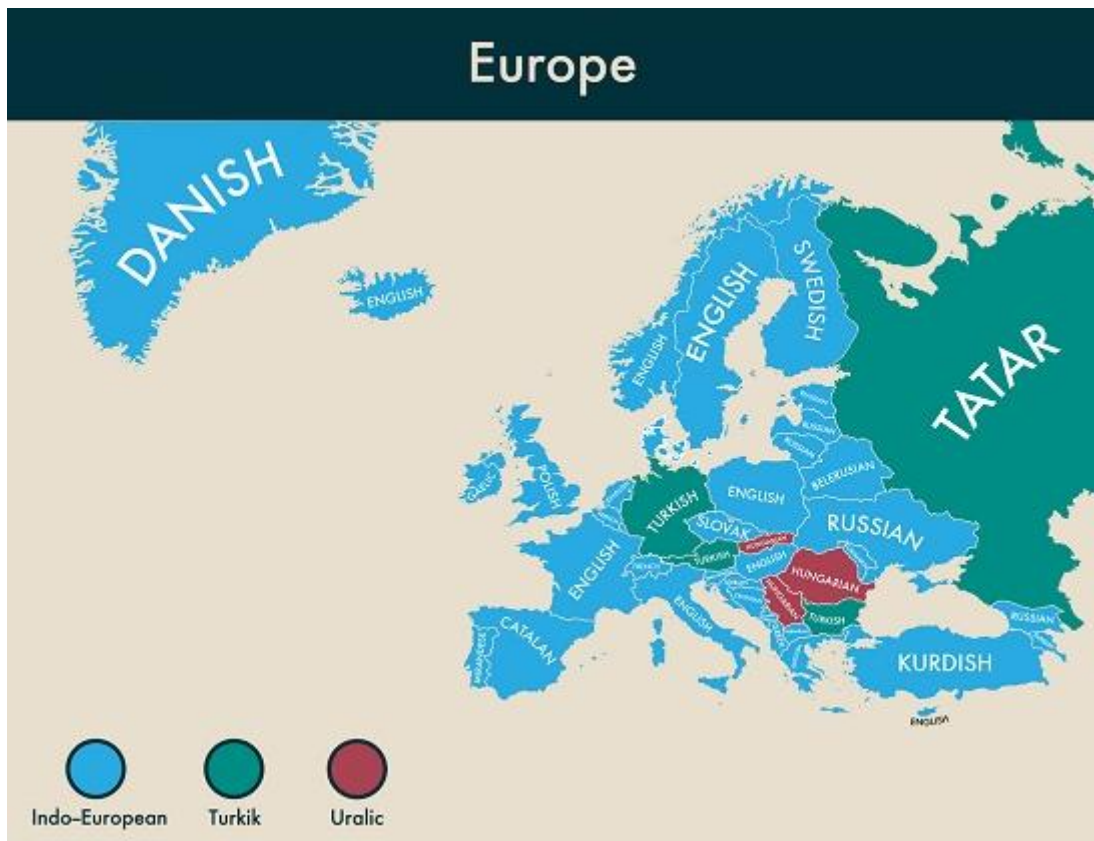
de les enquestes amb dades lingüístiques 2000-2012»; Joaquim Torres-Pla, amb «Està assegurada la transmissió lingüística?», i F. X. Vila i N. Sorolla, amb «Els coneixements i els usos del català: una anàlisi sintètica».

M. À. Pradilla (2015) va publicar *La Catalanofonia: una comunitat del segle XXI a la recerca de la normalitat lingüística*, on dedica un capítol a la revisió general demolingüística dels territoris de llengua catalana.

També és accessible en línia el volum *Noves immigracions i llengües* que aglutinava les presentacions del XVIII Col·loqui de la Universitat de Barcelona (Vila i Moreno i Salvat, 2013),²⁸ centrades en les migracions i amb articles de F. X. Vila sobre la perspectiva teòrica; l'equip RESOL sobre els usos lingüístics d'alumnat autòcton i al·lòcton a Catalunya, Mallorca i la Franja; J. Oller sobre factors que incideixen en l'adquisició de la llengua; M. R. Garrido sobre els serveis d'acollida de les ONG; M. Sabaté sobre la gestió del multilingüisme en locutoris; F. X. Vila, N. Sorolla i I. Larrea sobre l'adquisició lingüística dels jòvens marroquins; M. Fukuda sobre els japonesos a Catalunya, i B. Sastre sobre els alemanys a Mallorca.

També en una infografia de Max Holloway (2014), on mostrava la segona llengua dels estats del món, el català apareixia com la segona llengua (L2) de l'Estat espanyol. Ho podeu veure a la il·lustració 10.

28. Vegeu <https://fxvila.files.wordpress.com/2008/03/volum-club-18-enviat-5.pdf>.

IL·LUSTRACIÓ 10. *Segona llengua dels estats del món. Max Holloway (2014)*

Font: gràfic original a *The World Factbook* de la CIA, vegeu <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2098.html>.

A més dels estudis nombrats, també es va anunciar la realització d'estudis demolingüístics a les Illes Balears, Andorra, la Franja i l'Alguer, i se n'explorava la possibilitat a la Catalunya del Nord (Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 2014a, 2014b, 2015).²⁹

La revista *Treballs de Sociolingüística Catalana* va publicar el seu número 23 amb un monogràfic dedicat a la sociolingüística variacionista (Societat Catalana de Sociolingüística, 2013). A més, el número incorporava diferents articles de rellevància demolingüística, que es desglossen en els apartats territorials corresponents d'aquest INFORME, així com algunes ressenyes de publicacions sociolingüístiques recents. També apareixien alguns casos de recerca sociolingüística comparativa o internacional d'investigadors del país, com era el cas de Miquel Cabal Guarro (2013) sobre el paper del rus als estats postsoviètics.

29. La proposta d'acord per a l'estudi de la Franja va anar associat a certa polèmica (Goyeneche, 2014; Seminari Aragonès de Sociolingüística [et al.], 2014).

2.3. Situació i evolució sociolingüística a Catalunya

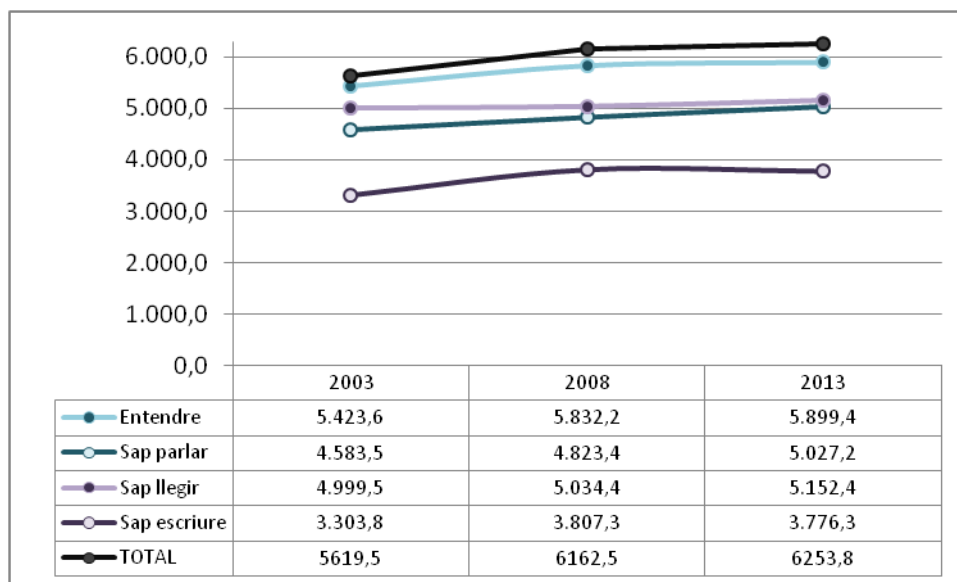
A més dels estudis sobre la situació i evolució sociolingüística a Catalunya que s'exposen a continuació, més amunt s'han tractat els resultats sociolingüístics del cens de 2011 a Catalunya («El cens 2011 a Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears»). També és en premsa un volum de la Generalitat de Catalunya on s'exploten els resultats del cens a Catalunya.

2.3.1. Enquesta d'Usos Lingüístics a Catalunya, 2013

S'han difós els resultats de l'Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població (EULP) de 2013 a Catalunya (Idescat, 2014), i posteriorment s'han acompanyat d'una publicació amb els primers resultats i la seua evolució des de l'any 2003 (Generalitat de Catalunya, 2015).³⁰ Els resultats dels estudis destacaven l'increment de població estrangera a Catalunya durant el decenni en 701.000 nous habitants, acompanyat d'un creixement de població autòctona (384.000 persones) i un decrement de població nascuda a la resta de l'Estat (236.000 persones). L'increment poblacional explicava que a pesar que en termes absoluts s'incrementava en un 9,7 % el nombre de persones que declaraven saber parlar català durant el decenni, que passava de 4.583.500 de persones (any 2003) a 5.027.200 (any 2013), en termes relatius els percentatges es reduïen en 1,2 punts, i es passava d'un 81,6 % de població que declarava saber parlar català a un 80,4 %. Aquest efecte ocorria perquè a pesar que en nombres absoluts s'incrementava la competència en català, també ho feia el total de població resident. Així, el primer increment tenia una intensitat menor que el segon, i en termes relatius es traduïa en decrements. Amb tot, en termes absoluts continuava incrementant-se el nombre de nous parlants (vegeu-ho al gràfic 20).

30. És prevista una publicació amb una anàlisi més aprofundida de l'estudi, que podrà mostrar amb més claredat els matisos d'aquesta evolució sociolingüística.

GRÀFIC 20. Coneixement del català a Catalunya (entendre, saber parlar, saber llegir i saber escriure) i població total. Any 2013, ≥ 15 anys. Nombres absoluts, milers de persones

Font: Elaboració pròpia a partir de Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (2015, p. 220).

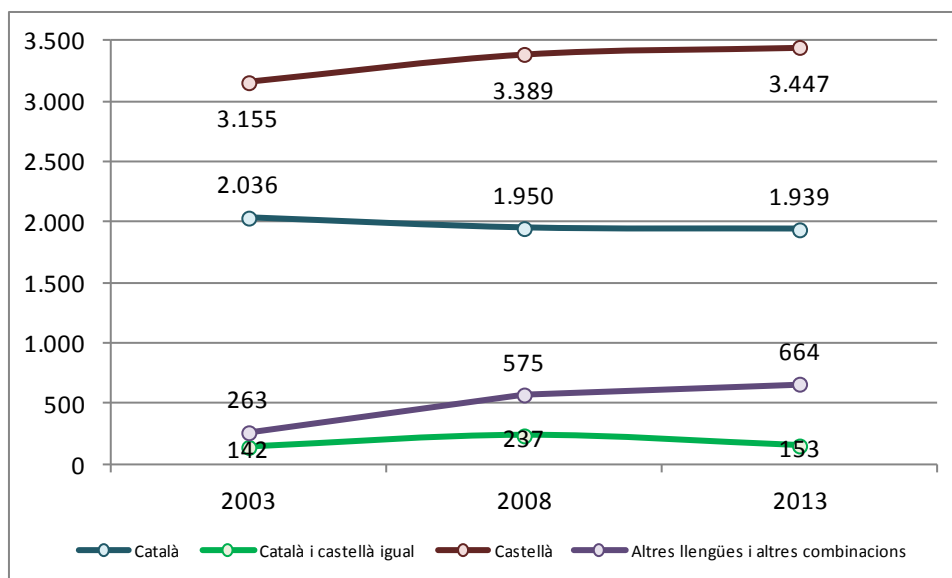
Aquest increment del volum total de població durant la dècada i, per tant, la divergència entre els resultats proporcionals i els nombres absoluts, és cabdal per a fer prioritzar els resultats en nombres absoluts. La vinguda de nous pobladors castellanoparlants i al·loglots durant la dècada anterior ha impactat en les competències, els usos i les representacions sociolingüístiques als territoris de llengua catalana. El tractament dels resultats en nombres absoluts sol mostrar més clarament l'evolució d'aquestes dimensions en la població ja establerta en els anteriors estudis. La població migrada, en aquesta primera etapa, produeix poques variacions en els nombres absoluts de la llengua catalana. Ben al contrari, els valors percentuals no fan més que observar reduccions (proporcionals) d'algunes d'aquestes dimensions. Però aquestes reduccions no distingeixen si les reduccions es produeixen entre la població establerta i, per tant, també es produeixen en termes absoluts o, ben al contrari, només es redueixen les proporcions perquè

s'incrementa el volum de la població, tot i que en nombres absoluts la dimensió es mantinga estable, o fins i tot cresca.³¹

Pel que fa al nombre de catalanoparlants inicials, no només s'observen pèrdues en termes relatius, sinó també en nombres absoluts (vegeu el gràfic 21). Aquesta qüestió ja es va conèixer amb la publicació de resultats de l'EULP de 2008 (Sorolla, 2013, p. 31), i es va concloure que aquest saldo negatiu de catalanoparlants inicials es podia donar per la confluència tant de qüestions demogràfiques, com és el saldo negatiu en el creixement natural de població i la conseqüent piràmide demogràfica regressiva, com de qüestions sociolingüístiques, com el fet que les generacions que morien eren molt més catalanoparlants que no pas les generacions joves. Així, l'any 2003 hi havia 2.036.000 catalanoparlants inicials a Catalunya, i l'any 2008 eren 1.950.000; s'observava una pèrdua del 4,3 % en el volum inicial. Amb tot, durant el mateix període el nombre de bilingües inicials es va incrementar, mitigant d'aquesta manera la pèrdua de catalanoparlants inicials. Amb tot, l'any 2013 es registraven 1.939.000 catalanoparlants inicials, continuaven els valors negatius, però amb una pèrdua menor que la del quinquenni anterior: -0,5 %. Però a la vegada, la xifra de bilingües inicials tornava a valors similars als de 2003, fet que en conjunt, durant el decenni, la suma de catalanoparlants i bilingües inicials es reduís en un 3,9 %. Ben al contrari, tant el nombre de castellanoparlants inicials, com el d'al·loglots inicials es va incrementar durant tot el decenni (9,2 % i 152,8 %, respectivament), però en ambdós casos els increments van ser molt superiors durant el primer quinquenni que no pas en el segon, coincidint amb el període més important de migracions.

31. Podeu consultar Sorolla (2013, p.31) per a una anàlisi de l'evolució del nombre de catalanoparlants inicials a Catalunya que té en compte aquests factors.

GRÀFIC 21. *Llengua inicial. Any 2013, ≥ 15 anys. Nombres absoluts, milers de persones*

Font: Elaboració pròpia a partir de Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (2015, p. 183).

Un dels indicadors intraenquesta que expliquen l'evolució de les llengües és la diferència entre el nombre de parlants inicials i el nombre de parlants de la llengua. Si es comparen aquestes xifres a Catalunya, hi ha una diferència important favorable al català. L'any 2003 la proporció total de població que declarava saber parlar el català multiplicava per 2,10 la dels qui declaraven que era la seua llengua inicial, i aquest valor s'havia incrementat l'any 2008 fins a 2,21, i l'any 2013, fins a 2,40. Per a una comparació d'aquest índex amb el d'altres llengües, consulteu Sorolla (2012, p. 20; 2013, p. 18).

Un altre dels indicadors intraenquesta que expliquen l'evolució de les llengües és la diferència entre la llengua inicial de les persones i la llengua d'identificació. A Catalunya el nombre de persones que s'identifiquen amb el català (2.275.100 persones) és superior que el de les que tenen aquesta llengua com a inicial (1.939.500 persones), havent-hi un increment del 17,3 %. Aquest índex és similar al que hi havia l'any 2008. Però l'any 2003 era superior, havent-hi un increment

del 22,4 % entre els qui tenien el català com a llengua inicial (2.036.200) i els que el tenien com a llengua d'identificació (2.491.900).

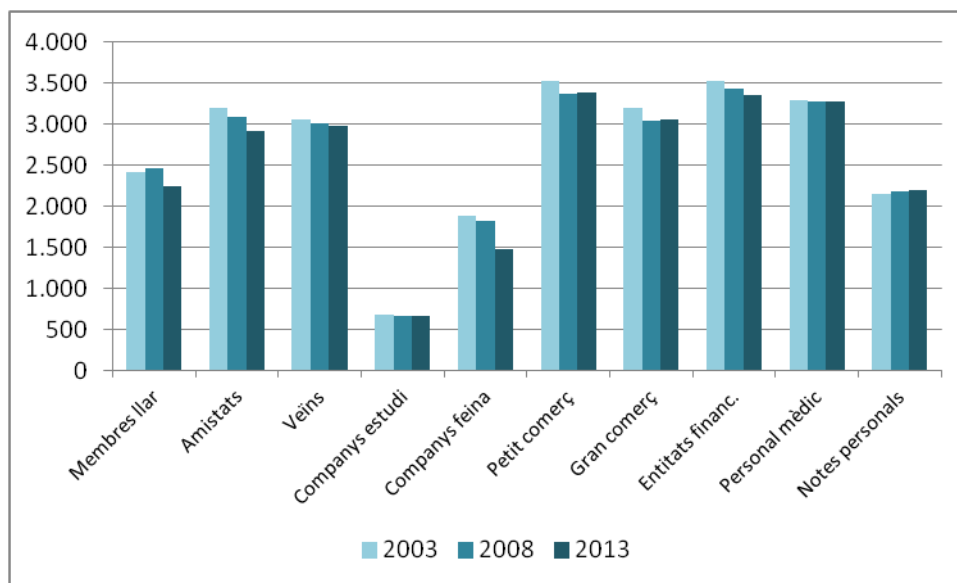
Si atenem a la transmissió intergeneracional del català, indicador intraenquesta bàsic, i clau de volta per a avaluar la vitalitat de la llengua, observem que l'any 2013 el 32,6 % de la població declarava parlar català amb la seua mare tant o més que qualsevol altra llengua (l'usava de forma predominant o paritària juntament amb una altra), i un 44 % declarava fer-ho amb els fills.³² Així, pareix que no només els catalanoparlants transmetien la llengua, sinó que també s'hi afegien persones que no l'usaven amb la seua mare. Amb tot, aquesta atracció necessita que es facen alguns matisos importants, que les futures recerques en profunditat hauran d'atendre. Així, a nivell proporcional l'ús almenys paritari del català amb la mare es va reduir de forma més intensa entre 2003 (38,7 %) i 2008 (34,1 %), que no pas en el segon quinquenni (32,6 % l'any 2013). Ben al contrari, l'ús amb els fills va tenir reduccions molt minses en el primer quinquenni, entre el 51,8 % del 2003 i el 50,2 % del 2008, mentre que en el segon quinquenni la reducció va ser molt important, de fins a -6,2 punts (44,0 % l'any 2013). Així, l'any 2003 hi havia fins a un terç més de població que parlava el català amb els fills (de forma almenys paritària) que la que ho feia amb la seua mare (33,9 %), mentre que l'any 2008 aquesta proporció era pràcticament de la meitat (47,2 %). Però la reducció en termes relatius de l'ús del català amb els fills en el segon quinquenni va fer tornar aquest índex als valors propers al terç (35 %) que ja es tenien l'any 2003.

En l'ús habitual del català també hi havia un increment respecte el gruix de parlants inicials. Així, l'any 2013 hi havia 2.268.100 persones que declaraven que la seua llengua habitual era el català, cosa que suposava un volum d'un 16,9 % més que de parlants inicials. Tot i que aquesta diferència havia estat menor l'any 2008, l'any 2003 la diferència era més favorable al català, amb un volum d'un 26,9 % més. Considerant l'ús del català per àmbits lingüístics (les categories de «només català, més català que castellà i ambdues»), en tots els casos s'observava un decrement en termes absoluts durant el decenni de 2003-2008. Vegeu-ho al gràfic 22. En la major part de casos el decrement més important es produïa durant el

32. Aquests resultats atenen només la llengua parlada amb la mare, i no amb el conjunt dels progenitors. El futur volum d'explotació de l'EULP13 ha de tenir en compte aquestes qüestions i aprofundirà en l'evolució d'aquest índex.

primer quinquenni, en què també es produïa el sotrac immigratori. Amb tot, durant el segon quinquenni el decreixement era més important en els dos àmbits d'ús més privats, això és, amb els membres de la llar i amb les amistats. Només en l'únic ús escrit que es mesurava, el de les notes personals, pujava una mica l'ús en nombres absoluts.

GRÀFIC 22. *Llengua inicial. Any 2013, ≥ 15 anys. Nombres absoluts, milers de persones*

Font: Elaboració pròpia a partir de Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (2015, p. 195).

2.3.2. V. Bretxa: «El salt a secundària. Els canvis en les tries lingüístiques i culturals dels preadolescents mataronins en la transició educativa»

Vanessa Bretxa va defensar la tesi «El salt a secundària. Els canvis en les tries lingüístiques i culturals dels preadolescents mataronins en la transició educativa» (Bretxa, 2014) dirigida per F. Xavier Vila i en el marc del projecte RESOL (Bretxa i Vila, 2012). La recerca se centrava en una anàlisi longitudinal de tipus panel en alumnes de Mataró, en el seu pas de l'últim curs de primària i l'entrada a secundària. En conjunt, es destacava que en aquesta transició educativa hi havia certa estabilitat general, pel fet que els canvis no eren extrems, sinó que més aviat es produïen moltes oscil·lacions menudes, que en ocasions afavorien canvis

generals en el seu conjunt. En aquest punt es destacava cert retrocés a Mataró del català en favor del castellà, però tenint en compte que sempre es tractava de petites oscil·lacions amb sentits oposats, i que només en alguns casos resultaven amb un saldo desfavorable al català. Així, els usos familiars privats (família i amics) eren molt més estables que no pas els usos formals (professorat) i el consum cultural i mediàtic. També es confirmava que per si mateix el canvi de centre de primària a secundària no s'associava a canvis importants en el comportament lingüístic, sinó que els canvis es produïen quan hi havia un canvi en la composició demolingüística dels centres. Finalment, es destacava que la natura longitudinal de la recerca havia permès detectar l'importantíssim camp de variacions individuals d'un curs a l'altre, que anaven més enllà de les variacions clares com en el camp de professorat i consum cultural, i s'estenien a oscil·lacions en els usos amb familiars i amics, que d'una altra forma no es podien detectar perquè es neutralitzaven en conjunt.

El desenvolupament de l'anàlisi sobre el recorregut d'aquests mateixos alumnes i d'algunes poblacions catalanes més (Sant Joan Despí, Sant Just Desvern, Manlleu i Balaguer) des de primària fins 4t d'ESO (Bretxa i Vila, 2014), però amb un objectiu més centrat en els usos lingüístics en l'àmbit escolar, revelava que el conegut com a *sistema de conjunció en català* de l'educació catalana no era, com molts actors havien considerat, un sistema monolingüe, sinó que en realitat el castellà era present en gran part de les pràctiques lingüístiques de professors i alumnes. La llengua inicial era cabdal per a entendre aquestes tries lingüístiques. Aquest sistema no era homogeni en totes les etapes, i la incorporació del castellà en les pràctiques lingüístiques a l'aula era major a secundària que no pas a primària. Amb tot, el model de conjunció mantenia la seua capacitat de bilingüització de la població, ja tingués una llengua o l'altra com a llengües familiars, pel fet que generava coneixements orals i escrits en ambdues llengües. Amb tot, els autors apuntaven que l'ordenació docent de les llengües en l'aula distava de ser un model planificat, i resultava d'una combinació de les preferències de docents i alumnes, de forma que part dels alumnes, els menys competents, induïen a l'ús del castellà els seus professors, i probablement aquests eren els alumnes que mostrarien menor domini de la seua segona llengua.

2.3.3. Altres estudis a Catalunya

La Societat Catalana de Sociolingüística en el marc dels actes de commemoració del seu 40è aniversari va dedicar una sessió a la demolingüística (Oliver i Alabau, 2014).³³

Juan Jiménez-Salcedo (Jiménez-Salcedo, 2011) va publicar el treball sobre la demolingüística catalana «Quelques pistes méthodologiques en démolinguistique: la langue catalane et son Enquête d'usages linguistiques».³⁴

La Plataforma per la Llengua va presentar l'*InformeCAT 2014*, amb un recull d'informacions sobre la llengua catalana en el camp sociodemogràfic, cultural, mediàtic, empresarial, d'acollida lingüística, educatiu, judicial i legislatiu.

Es va presentar l'estudi «Usos lingüístics als establiments comercials de Barcelona. Ofercat 2005-2012»³⁵ i l'«Estudi sobre la presència de les llengües en les converses al carrer, Barcelona 2012» (Fabà i Torrijos, 2014).

A principis de 2015 va tenir lloc la jornada de treball *Famílies plurilingües en comunitats lingüístiques mitjanes* a la Universitat de Barcelona amb la presentació de diferents recerques sobre tries lingüístiques familiars a Catalunya de comunitats d'orígens diversos: japonès, anglès, francès, italià i castellà.³⁶

Albert Fabà i Joaquim Torres-Pla van publicar un breu apunt al blog de la *Revista de Llengua i Dret* sobre la relació entre les variables sociolingüístiques i el posicionament respecte al sobiranisme (Fabà i Torres-Pla, 2015).

Xavier Tenorio i Segarra (2013) va publicar un article d'anàlisi empírica sobre les similituds i diferències entre la llengua inicial i la parlada amb els progenitors a partir de les enquestes fetes a Sant Just Desvern i Sant Joan Despí. Josep Ubalde (2013) va publicar un article comparatiu de les actituds lingüístiques a Catalunya i la Franja. Avel·lí Flors (2013) va publicar un estudi sobre els discursos sobre

33. Vegeu <http://40anys-sociolinguitica.espais.iec.cat/2014/05/28/els-estudis-de-demolinguistica-en-la-sociolinguitica-catalana>.

34. Vegeu <http://www.erudit.org/revue/cqd/2011/v40/n1/1006630ar.html?vue=resume>.

35. Vegeu <http://www.gencat.cat/llengua/ofercat>, <http://blogs.iec.cat/cruscat/2014/10/22/presentacio-de-lestudi-usos-linguistics-als-establiments-comercials-de-barcelona-ofercat-2005-2012>.

36. Vegeu <http://www.ub.edu/plurilingualfamilies/workshop-plurilingual-families-in-medium-sized-linguistic-communities>.

l'aprenentatge de l'anglès dels adolescents de Mataró. Tots tres treballs s'encaixaven en el marc del projecte RESOL.

Maria Dolors Areny i Cirilo (2013) publicava una anàlisi sobre les tries lingüístiques a les xarxes socials dels infants bilingües inicials.

Josep Soler (2013) publicava un article sobre les ideologies lingüístiques associades amb el català i l'estonià.

Makiko Fukuda (2014) publicava un article sobre ideologies lingüístiques de la comunitat japonesa a Catalunya.

2.3.4. Mapa sociolingüístic de Barcelona

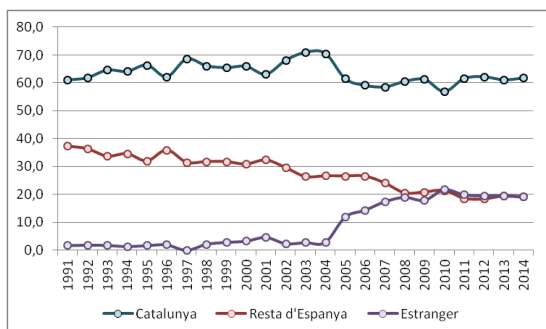
F. X. Vila i Moreno (2014) va fer un breu anàlisi dels resultats de l'Enquesta de Serveis Municipals a Barcelona (Ajuntament de Barcelona, 2014), que incloïa preguntes sobre llengua habitual, i competències en català i anglès. Un 5 % de barcelonins no entenien el català, un 25 % no el sabia parlar, i prop de la meitat no el sabia escriure. El castellà era la llengua habitual/d'identificació de poc més de la meitat de la població barcelonina, tenint en compte que en aquesta etiqueta se situava també l'onada de migracions d'origen hispanoamericà, i part dels al·loglots, arribats la dècada anterior. L'investigador detallava que a tots els barris hi havia una presència significativa de catalanoparlants. Però la major densitat de catalanoparlants, i també de coneixement de l'anglès, no s'explicava tant per dinàmiques de centre o perifèria, sinó que s'entenia millor pel que anomenava *l'eix del metro del Vallès*.

2.3.5. ICPS 1991-2014

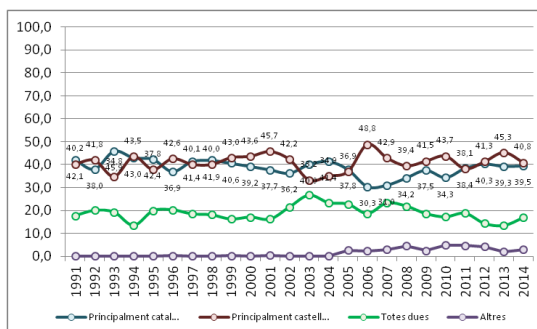
L'Institut de Ciències Polítiques i Socials (UAB) elabora els Sondeigs d'Opinió Catalunya des de l'any 1991 i amb periodicitat anual (ICPS, 1991). Cada estudi compta amb més de 1000 enquestes presencials sobre qüestions polítiques i socials, i entre les quals s'inclouen les competències lingüístiques de l'enquestat i els seus usos a la llar, amb els amics i al treball, a més de la preferència sobre l'ús

de la llengua en l'enquesta en els últims anys. En la lectura dels resultats cal tenir en compte que, d'una banda, l'univers és la població empadronada major d'edat i les quotes tenen en compte la grandària del municipi, el sexe i l'edat, però no l'origen geogràfic; i de l'altra, que els anys 2003 i 2004 es va realitzar l'enquesta telefònicament. El fet que no es controle per l'origen geogràfic dels enquestats i la variació metodològica de les enquestes de 2003 i 2004 poden explicar part de la variació sociolingüística que s'hi produeix. És per això que cal ser caut, pel fet que de vegades les variacions poden tenir a veure més amb qüestions metodològiques que no pas amb variacions sociolingüístiques en si mateixes. Amb tot, els estudis poden tenir utilitat per a l'estudi de l'evolució de la relació entre qüestions polítiques i socials i el comportament sociolingüístic dels enquestats. Podeu veure els resultats longitudinals de les preguntes sociolingüístiques al gràfic 23, gràfic 24, gràfic 25, gràfic 26 i gràfic 27.

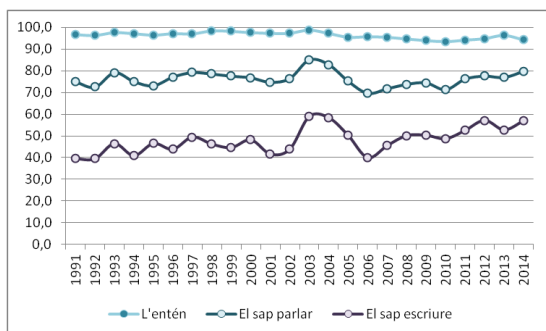
GRÀFIC 23. *Origen geogràfic dels enquestats. Proporcions*

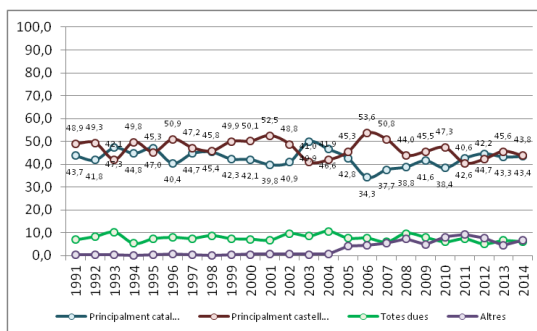
GRÀFIC 24. *Em podria dir quina és la seva llengua habitual amb els amics? Proporcions*

GRÀFIC 25. *Coneixement del català. Proporcions*

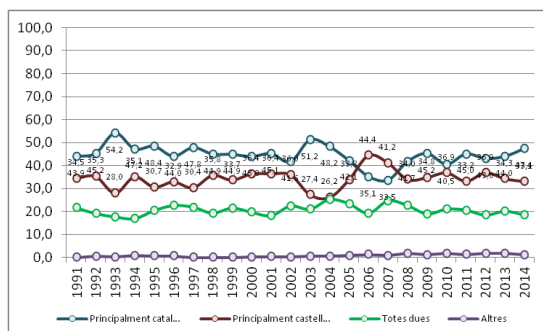

GRÀFIC 26. *Em podria dir quina és la seva llengua habitual a casa? Proporcions*

GRÀFIC 27. *Em podria dir quina és la seva llengua habitual a la feina o lloc d'estudi?*

Proporcions

Font dels gràfics 23, 24, 25, 26 i 27: ICPS 1991-2014.

2.4. Situació i evolució sociolingüística al País Valencià

2.4.1. R. Casesnoves: «L'evolució del coneixement del valencià segons el cens: dècada 2001-2011»

Més amunt hem tractat els resultats sociolingüístics del cens de 2011 als tres territoris principals («El cens 2011 a Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears»). Antoni Mas va presentar una anàlisi focalitzada en el País Valencià a la Jornada de Sociolingüística d'Alcoi (Mas i Miralles, 2015) i Raquel Casesnoves les ha tractat en un text que apareixerà publicat pròximament a la revista *Treballs de Sociolingüística Catalana*. Aquest últim, «L'evolució del coneixement del valencià segons el cens: dècada 2001-2011», destaca que el coneixement del valencià l'any 2011 no mostra avenços en termes relatius i, sobretot, que és una situació poc estable en moltes comarques. Situa el retrocés més important entre els anys 1991 i 2001, moment en què retrocedeix la capacitat de parlar el català, i augmenta la d'entendre'l. Ben al contrari, a pesar que el període de 2001 a 2011 ha tingut un increment important de la població migrada i ha esclatat la crisi econòmica, no ha anat aparellat amb decrements rellevants en la capacitat de parlar, només en la d'entendre. Aquesta perspectiva sobre els importantíssims decrements sociolingüístics produïts al País Valencià a finals dels noranta i l'inici de segle, i que aparentment aturen el seu embat durant l'últim decenni, ja han estat destacats per

diferents investigadors (Casesnoves Ferrer, 2012, 2013; Sanjuan Merino, 2008, 2013) i s'han tractat en informes anteriors (Xarxa CRUSCAT, 2014, p. 33).

Casesnoves també destaca les dinàmiques contraposades en el coneixement del valencià per comarques. Entre 1991 i 2001 l'autora destaca que el coneixement oral s'ha reduït a nivell proporcional en les comarques més valencianoparlants, s'ha estancat en les que tenen un coneixement similar a la mitjana valenciana o inferior, i ha augmentat només en les comarques històricament castellanoparlants. Amb tot, Casesnoves apunta que el retrocés de la porció de població que sap parlar el català, ja detectat en la dècada dels noranta, s'ha frenat. Amb algunes excepcions destacades: als Ports, el Baix Maestrat i el Comtat hi ha decrements importants durant aquesta dècada, i a l'Horta Oest i la Costera hi ha increments destacats. En alguns casos, com el del Baix Maestrat i el Comtat, l'anàlisi segons el lloc de naixement de la població mostra que en termes relatius els autòctons tenen més competència, la qual cosa apuntaria que aquests canvis de l'última dècada tindrien relació amb l'increment demogràfic dels col·lectius migrats, amb menys competència lingüística. En altres casos, com el dels Ports, a pesar que es mantenen els nivells més alts del País Valencià, es localitzen decrements entre la població autòctona, la qual cosa implicaria processos més complexos.

2.4.2. C. Miralles: «Models dinàmics de competició entre llengües»

Clara Miralles (2014a, 2014b) va presentar el treball *Models dinàmics de competició entre llengües*, sota la direcció de Manel Perucho.³⁷ Els models matemàtics per a l'anàlisi prospectiva tenen certa tradició en la sociolingüística catalana (Bastida Serra i Nicolau Vila, 2012; Salvador i Beltrán [et al.], 2010; Casesnoves Ferrer i Sankoff, 2004; Querol Puig, 2011) i entre sociolingüistes dels territoris de llengua catalana (Castelló, 2008; Isern i Fort, 2014). Miralles aplica en el cas valencià els models matemàtics proposats per a la predicció de l'evolució de

37. El treball va tenir certa difusió pública, tant per part de l'autora (Miralles, 2014b; Universitat de València, 2014) com per part dels mitjans (La Veu, 2014).

les llengües per Abrams i Strogatz (2003) i Mira i Paredes (2005). A partir dels estudis sociolingüístics de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i el Servei d'Investigacions i Estudis Sociolingüístics de la Generalitat es proposa diferents paràmetres, que integrats en els models, ajusten els resultats de les enquestes i pronostiquen l'evolució sociolingüística al llarg dels anys següents. Cadascun dels models matemàtics assumeix un seguit de principis teòrics, així com l'estabilitat de les tendències descrites, tant pel manteniment del seu sentit com de la intensitat. Defineix els actors a partir de la seua associació amb una de les dues llengües en *competició*, o definint parlants bilingües que se situen en una posició intermèdia. Els models es defineixen per un seguit de paràmetres, tals com la densitat de parlants de cada llengua, l'*estatus* de cadascuna d'aquestes llengües i el seu *grau de semblança*. Així, alguns models comporten l'assumpció que una llengua se superposarà a una altra, mentre que altres incorporen la possibilitat que el contacte de llengües es pot estabilitzar amb cert equilibri entre les llengües. En el cas valencià, la proposta de Miralles apunta que, a partir de l'evolució observada durant les últimes dues dècades, la proporció de parlants de la llengua es reduirà successivament.

Tal com la pròpia autora destaca, cal tenir en compte que el model no integra alguna qüestió cabdal, especialment en relació al fet migratori. Els punts a partir dels que s'avalua l'evolució de la llengua són la densitat de parlants de diferents cohorts d'una mateixa enquesta, o l'evolució dels usos generals en l'onada d'enquestes de 1989 a 2010. Així, el model no integra l'estudi de factors que afecten de forma cabdal les proporcions de parlants de les llengües, en especial les onades migratòries, per la qual cosa implícitament el model incorpora pressupòsits com que en els propers anys ocorraran onades migratòries similars a les observades al llarg de la primera dècada d'aquest segle. Les propostes de prospecció sociolingüística també han de superar limitacions importants, tals com la simplificació de la realitat en molt pocs factors, cal aclarir quins atributs defineixen la condició de *parlant* d'una de les dues llengües (llengua familiar o usos lingüístics en diferents àmbits socials), cal tenir en compte que els paràmetres no són estables al llarg del temps en la realitat empírica i, per tant, els models proposats tenen dificultats per a integrar dinàmiques amb canvi de tendència, com

és el cas valencià, que observa ascens de l'ús del català en termes relatius durant la primera meitat dels anys noranta i descensos en l'etapa posterior.

Els models matemàtics han iniciat un camí interessant definint les situacions sociolingüístiques de forma sintètica, clarificant els components i les tendències sociolingüístiques, per a entendre les dinàmiques. Però encara observen mancances importants en la consolidació de prospeccions realistes. Tal com l'autora proposa, aquests models no només s'han de desenvolupar en el seu plantejament teòric mitjançant la integració de les interaccions individuals dels parlants i les xarxes complexes. També han de desenvolupar-se en confluència amb el coneixement sociolingüístic consolidat durant les darreres dècades.

També amb relació als models matemàtics per a l'estudi de l'evolució de les llengües, Neus Isern (UdG) i Joaquim Fort (UAB) han publicat un article sobre models per a l'estudi de l'evolució sociolingüística del gal·lès a la revista *Journal of The Royal Society Interface*: «Language extinction and linguistic fronts» (Isern i Fort, 2014).

2.4.3. Altres estudis al País Valencià

Josep J. Conill i Anna Salomé (2013) van presentar un estudi sobre dades, discursos i perspectives de futur al voltant de la substitució lingüística a Castelló de la Plana.

2.5. Situació i evolució sociolingüística a la Franja

En el cas de la Franja es van publicar resultats demolingüístics del cens de 2011 a Aragó, i Natxo Sorolla va publicar resultats en dues línies de recerca que referenciem més avall. A més, Josep Ubalde (2013) va publicar un article comparatiu de les actituds lingüístiques a Catalunya i a la Franja entre preadolescents.

2.5.1. Cens 2011 a Aragó

Més amunt hem tractat els resultats sociolingüístics del cens de 2011 («El cens 2011 a Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears»), però en la major part dels casos no hem inclòs informació del cens de 2011 a la Franja. Això es deu al fet que no es compta amb una perspectiva històrica de l'evolució sociolingüística segons els diferents estudis censals, com la que hi ha als altres tres grans territoris.³⁸ Els resultats d'accés públic (Instituto Aragonés de Estadística, 2014) ofereixen informació a partir de les subdivisions administratives,³⁹ però el Seminari Aragonès de Sociolingüística en va ajustar l'anàlisi a les àrees catalanoparlants (i aragonesòfones) facilitades per l'Instituto Aragonés de Estadística (Seminari Aragonès de Sociolingüística, 2015), de forma que ha estat possible tractar les dades per a les zones històricament catalanoparlants (Sorolla, s. d.).⁴⁰ Segons els resultats del cens de 2011, a la Franja declaraven saber parlar el català 25.663 habitants, que representaven el 53,9 % de la seua població. La competència escrita era molt més baixa (24,1 %), més de la meitat d'aquests parlants declaraven que no el sabien escriure. En les capacitats receptives, declarava no entendre la llengua fins a un 35,4 % de la població de la Franja. Vegeu-ho al gràfic 28.⁴¹

38. Tot i que a Aragó ja es van incorporar dades sociolingüístiques l'any 1981 («Datos lingüísticos de o censo de 1981», 1983), aquests resultats no tenen suficients solidesa per a comparar-se amb els resultats contemporanis.

39. En l'anàlisi de les dades censals a la Franja cal comptar que els resultats tenen en consideració les comarques administratives d'Aragó, on només una, el Matarranya, està formada per poblacions històricament catalanoparlants. La resta de comarques compten amb part (Baix Cinca) o bona part de la població (Baix Aragó, Baix Aragó-Casp, Llitera i Ribagorça) en localitats no catalanoparlants.

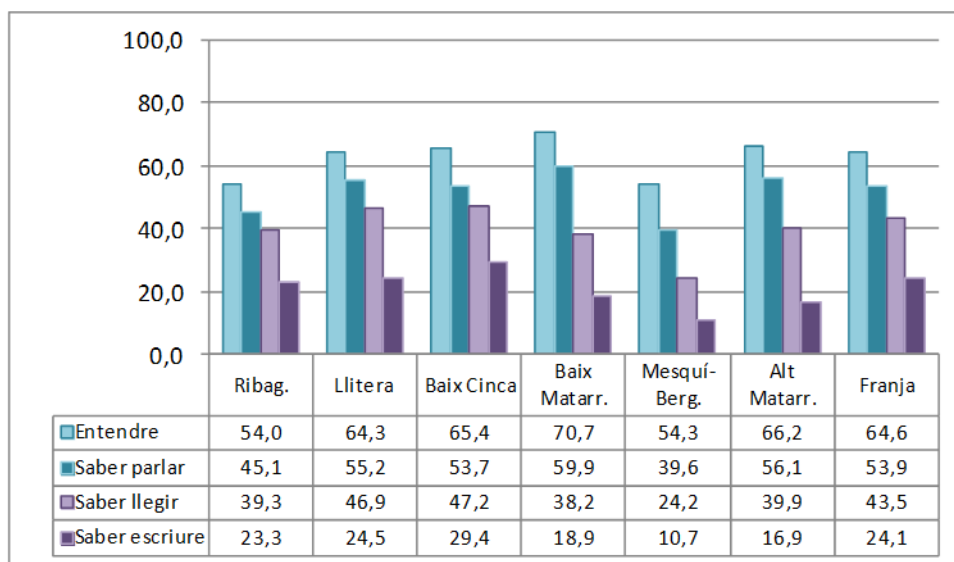
40. Per a la definició de les àrees analitzades consulteu Sorolla (2015b) o Seminari Aragonès de Sociolingüística (2015).

41. Entre l'Enquesta d'Usos Lingüístics de 2004 (Sorolla, 2005) i el cens 2011 hi ha diferències importants en l'estimació de la proporció de parlants de català a la Franja. Cal tenir en compte que no es compta amb una perspectiva històrica de dades censals a la Franja per tal d'avaluar si les diferències es deuen a canvis reals o a qüestions metodològiques. Considerant que en els propers mesos poden aparèixer resultats de l'EULF14 (Goyeneche, 2014; Seminari Aragonès de Sociolingüística [et al.], 2014), cal mantenir cauteles respecte a la comparació d'aquests dos estudis

En general, les competències lingüístiques a la Franja tenien un repartiment força homogeni territorialment. Però cal tenir en compte que hi havia algunes excepcions. Així, en tota l'àrea de la conca del Matarranya es trobava un coneixement oral del 55,4 %, que era paritari tant a l'Alt Matarranya (56,1 %) com al Baix Matarranya (59,9 %). Ben al contrari, en l'àrea més occidental (Mesquí-Bergantes) el nivell de competència oral era menor (39,6 %). Al Baix Cinca (53,7 %) i a la Llitera (55,2 %) el nivell de competència era similar a la mitjana, també, tenint en compte que la primera era la comarca més poblada de la Franja. Amb tot, de forma similar a la zona fronterera septentrional, també al nord la competència era més baixa: a la Ribagorça catalanoparlant declarava saber parlar català el 45,1 % de la població.

Pel que fa a les competències escrites, s'observen dues tendències. A l'àrea del nord i central al voltant de la meitat de la població que sabia parlar la llengua també la sabia escriure. Ben al contrari, a tota l'àrea del sud menys d'un terç dels seus parlants sabia escriure també la llengua. Vegeu aquestes proporcions al gràfic 28.

GRÀFIC 28. *Proporció de població amb competència lingüística en català a la Franja. Comarques històriques.*

Font: cens de 2011.

de natura diferent. Consulteu els comentaris sobre aquest tipus de comparacions a l'apartat «Annex: Actualització de les estimacions del nombre de parlants de català».

Tingueu en compte que a més dels catalanoparlants del territori històricament catalanoparlant de la Franja, el cens de 2011 desvetlla també dades sociolingüístiques de la resta d'Aragó. Així a Aragó en conjunt, 55.513 persones declaraven saber parlar català, cosa que representava el 4,2 % de la seua població.⁴² Els que l'entenen eren el 6,2 %.⁴³ De fet, una quarta part dels parlants de català (13.711) d'Aragó es trobaven a l'àrea de Saragossa capital, i també destacava el pes demogràfic de catalanoparlants a la Plana de Uesca (2.076 parlants), Somontano de Barbastre (1.235) o Cinca Mitjà (1.746). Per ciutats mitjanes, l'única població històricament catalanoparlant era Fraga, on el 50,9 % dels seus 14.463 habitants declarava saber parlar català. Però també destacaven comunitats catalanoparlants d'Alcanyís (el 7,5 % de la seua població n'és competent), Monsó (7,1 %), Barbastre (4,7 %) o Osca (3 %). Pel que fa a l'origen geogràfic de la població que tenia algun tipus de coneixement del català a Aragó, la majoria era nascuda a Aragó (66,9 %).

El cens de 2011 d'Aragó també va incorporar dues preguntes sobre els usos lingüístics, encara que amb algunes dificultats importants per al seu tractament. Del total de població d'Aragó que tenia algun tipus de coneixement o competència en català, un 22,2 % declarava parlar-lo sempre i un 49,2 %, «de vegades». Per àmbits, el familiar era el més comú en l'ús de la llengua, seguit força més per davall de l'àmbit laboral. L'ús en l'àmbit escolar encara era menor, pel context perifèric del català al sistema educatiu de la Franja.

42. A més, 25.556 aragonesos declaraven saber parlar aragonès (1,9 %). El conjunt de les dues llengües sumava, doncs, un total de 81.068 habitants que declaraven saber parlar català o aragonès (6,1 % de la població aragonesa). La formulació del qüestionari només permetia mencionar el coneixement d'una de les dues llengües.

43. Si es tenia en compte tota la població que va declarar en el cens que «coneixia» alguna de les llengües pròpies d'Aragó, encara que no en tingués una competència suficient com per a afirmar que l'entenia, el percentatge superava una desena part de la població, i se situava en el 10,9 % de la població aragonesa (145.556 habitants).

2.5.2. N. Sorolla: comportaments diglòssics i substitució lingüística a la Franja

Natxo Sorolla va publicar diferents recerques relacionades amb la situació demolingüística de la Franja. En primer lloc, a l'article «Els catalanoparlants, els diglòssics i els monolingües. Grups sociolingüístics a la Franja» (Sorolla, 2014b) de la *Revista de Llengua i Dret* aprofundia en l'anàlisi de l'Enquesta d'Usos Lingüístics a la Franja de l'any 2004 mitjançant l'anàlisi de grups sociolingüístics i l'anàlisi factorial.⁴⁴ En l'estudi es destacava que part de la població de la Franja desenvolupava comportaments diglòssics, en el sentit que aquests sectors de parlants inicials de català utilitzaven el català en àmbits informals i de caire més personal, tals com la família, els amics i els veïns, però utilitzaven el castellà en els usos escrits, en el consum mediàtic i en altres usos formals. Però a més d'aquest comportament comú en un gruix important de la població, hi convivien altres comportaments allunyats d'aquesta distribució funcional de les llengües. D'una banda, part de la població, no sempre catalanoparlant inicial, feia ús del català en àmbits de tipus formal, com l'escrit o en el consum dels mitjans de comunicació. De l'altra, hi havia sectors monolingües, que en part també eren nascuts al propi territori, i que només utilitzaven el castellà, tant en l'àmbit familiar i local com en la resta d'àmbits. L'article destacava que la situació no era estable, perquè tot i que la Franja no havia seguit durant el segle XX processos clars de substitució lingüística com els observats en altres àrees perifèriques, s'observava que els grups castellanoparlants autoctonitzats havien incrementat el seu volum a finals d'aquest segle, acompanyats d'importantíssims fluxos migratoris de població estrangera.

En segon lloc, N. Sorolla va presentar a diferents jornades (Sorolla, en premsa; 2014c, 2015a) l'explotació d'una recerca en preadolescents de l'àrea central de la Franja (Baix Cinca i Llitera), emmarcada en el projecte RESOL. En els resultats d'aquesta recerca s'apuntava que el català a la Franja havia entrat en un punt d'inflexió, que se situava entre les generacions nascudes abans dels anys noranta i les nascudes posteriorment. La població adulta de la Franja obtenia els resultats

44. Vegeu <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/10.2436-20.8030.02.56/3300>.

més alts de tots els territoris pel que fa a competències lingüístiques, i fins i tot en els usos en alguns àmbits no formals. Però la composició demolingüística dels més joves era força distinta, pel fet que el català deixava de ser la llengua inicial majoritària, i s'observaven canvis importants en les normes sociolingüístiques, pel fet que es detectava l'erosió de la norma d'ús del català entre catalanoparlants inicials, així com l'ús majoritari del castellà entre bilingües inicials, i el manteniment dels usos monolingües per part de la població que no el tenia com llengua familiar.

2.6. Situació i evolució sociolingüística als altres territoris

A continuació s'exposen alguns estudis realitzats o previstos a les Illes Balears, la Catalunya del Nord i Andorra. En relació a l'Alguer i el Carxe no es disposa de novetats demolingüístiques.

2.6.1. Situació i evolució sociolingüística a les Illes Balears

Les dades lingüístiques del cens de 2011 a les Illes Balears van ser tractades en l'informe anterior (Xarxa CRUSCAT, 2014, p. 18-22). També, s'ha anunciat un acord entre la Universitat de les Illes Balears i la Generalitat de Catalunya per a la realització d'una enquesta d'usos lingüístics, que replicaria la realitzada l'any 2004 (Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 2015; Universitat de les Illes Balears, 2014).

2.6.2. Situació i evolució sociolingüística a la Catalunya del Nord

Dos recerques sobre la Catalunya del Nord van veure la llum al número 23 de la revista *Treballs de Sociolingüística Catalana*, centrades en el món de l'ensenyament. Alà Baylac-Ferrer (2013) explorava el paper de l'ensenyament en català en el procés de reversió sociolingüística i Rita Peix (2013) explorava les

condicions sociolingüístiques dels pares d'alumnes que seguien l'ensenyament en català a la Catalunya del Nord.

2.6.3. Situació i evolució sociolingüística a Andorra

Es va anunciar un acord per a la realització d'un estudi demolingüístic a Andorra (Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 2014*b*).

2.7. Conclusions: fortaleses, debilitats, amenaces i oportunitats de la llengua catalana

La primera dècada d'aquest segle va produir canvis importants en la configuració demolingüística dels territoris de llengua catalana. L'arribada de població immigrada de fora de l'Estat va fer créixer paulatinament la població fins al màxim poblacional de 13,6 milions d'habitants l'any 2012, amb el subsegüent increment de població castellanoparlant i al·loglota. Quatre anys abans, però, havia esclatat la crisi econòmica, amb l'augment alarmant de les taxes d'atur, l'aturada dels fluxos d'immigració i la superposició dels fluxos d'emigració. Tot i l'aturada demogràfica d'aquests darrers anys, els últims estudis demolingüístics encara destacaven les conseqüències sociolingüístiques de les primeres onades migratòries, iniciades una dècada i mitja abans. Encara no es percebien massa senyals del nou context creat a partir de la crisi econòmica, més favorable al desenvolupament de les dinàmiques endògenes.

Aquestes dinàmiques eren complexes, i no era bo copsar-les de forma simplificada o unidireccional. Les polítiques educatives a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears havien impactat en les competències lingüístiques de la població, amb un creixement indiscutible en el nombre de parlants de català al llarg de les últimes dues dècades i mitja. Amb tot, aquest increment en ocasions havia tingut una intensitat menor que la de les onades migratòries. A més, continuava havent-hi deficiències molt importants en la competència oral, pel fet que un terç de la població declarava no saber parlar català, i pràcticament una

desena part no arribava a entendre'l. El volum dels que declaraven no saber-lo escriure era encara més important, ja que superava la meitat de la població d'aquests tres territoris. A més, tot i que en algunes comarques de l'interior català s'assolien nivells molt alts en les competències lingüístiques, en altres del sud valencià les deficiències eren més que evidents, fins i tot en les competències orals.

Pel que fa a Catalunya, les últimes dades sobre coneixements i usos lingüístics permetien observar que el català continuava atraient nous parlants, també gent que l'adoptava com a llengua d'ús i d'identificació, o parlants inicials d'altres llengües que decidien transmetre'l als seus fills. Amb tot, aquestes tendències favorables a la llengua havien observat canvis importants en els últims anys, pel fet que en moltes ocasions s'havien estretit els marges favorables al català. De fet, durant l'últim decenni s'observava un decrement generalitzat de l'ús de la llengua en tots els àmbits, i fins i tot en el nombre de parlants inicials de català, en especial durant el primer quinquenni. Però durant el segon quinquenni s'havien produït decrements en àmbits d'ús més privat. En ocasions aquests fets tenien a veure amb efectes netament demogràfics, però en altres també amb efectes sociolingüístics que calia estudiar i atendre amb aprofundiment.

En el cas de la Franja, els últims estudis destacaven canvis sociolingüístics. En aquest territori, tot i ostentar durant els últims estudis els nivells més alts de competència i, en alguns casos, d'ús, s'hi destacava la debilitat d'aquesta posició, amb l'aparició de dinàmiques desfavorables a la llengua.

2.8. Bibliografia

- ABRAMS, D. M.; STROGATZ, S. H. (2003). «Modelling the dynamics of language death». *Nature* [Basingstoke], núm. 424 (21 agost), pàg. 900. També disponible en línia a: <<http://dmabrams.esam.northwestern.edu/pubs/Abrams%20and%20Strogatz%20-%20Modelling%20the%20dynamics%20of%20language%20death%20-%20Nature%202003.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- AJUNTAMENT DE BARCELONA (2014). *Enquesta de Serveis Municipals 2014. Resum de resultats* [en línia]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. <http://premsa.bcn.cat/wp-content/uploads/2014/11/r14006_Enquesta_Serveis_Municipals_Resum.pdf> [Consulta: 20 maig 2015].

- ARENY I CIRILO, M. D. (2013). «Llengua d'ús principal de les xarxes socials dels infants bilingües inicials: anàlisi dels factors intervinents». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23, p. 303-341. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83150/82857>> [Consulta: 20 maig 2015].
- BASTIDA SERRA, C.; NICOLAU VILA, M. (2012). «Un projecte de prospectiva sociolingüística: el model sistèmic de l'evolució de l'ús del català a Andorra». *Llengua i ús: Revista tècnica de política lingüística* [Barcelona], núm. 51, p. 100-112. També disponible en línia a: <<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/257213/344288>> [Consulta: 20 maig 2015].
- BAYLAC-FERRER, A. (2013). «L'ensenyament en català a la Catalunya del Nord: primer pas per a una eventual reversió sociolingüística». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23, p. 179-204. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83145/82852>> [Consulta: 20 maig 2015].
- BRETXA I RIERA, V. (2014). *El salt a secundària. Els canvis en les tries lingüístiques i culturals dels preadolescents mataronins en la transició educativa* [en línia]. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona. <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/55203/1/VBiR_TESI.pdf> [Consulta: 20 maig 2015].
- BRETXA I RIERA, V.; VILA I MORENO, F. X. (2012). «Els canvis sociolingüístics en el pas de primària a secundària: el projecte RESOL a la ciutat de Mataró». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 22, p. 93-118. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/issue/view/4467/showToc>> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2014). «L'evolució dels usos lingüístics dins l'aula des de sisè de primària fins a quart d'ESO». *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], núm. 62 (desembre), p. 106-123. També disponible en línia a: <<http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/10.2436-20.8030.02.81/pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- CABAL GUARRO, M. (2013). «El rus com a *lingua franca* als estats postsoviètics». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23, p. 343-373. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83151/82858>> [Consulta: 20 maig 2015].
- CASESNOVES FERRER, R. (2012). «El valencià en 25 anys (I): com són els seus parlants?» *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], núm. 58 (desembre), p. 111-136. També disponible en línia a: <<http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/116/150>> [Consulta: 25 juny 2014].
- (2013). «El valencià en 25 anys (II): percepcions i valoracions». *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], núm. 59 (juny 2013), p. 111-130. També disponible en línia a: <<http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/10.2436-20.8030.02.7/223>> [Consulta: 25 juny 2014].

- CASESNOVES FERRER, R.; SANKOFF, D. (2004). «Transmission, Education and Integration in Projections of Language Shift in Valencia». *Language Policy* [en línia], vol. 3, núm. 2 (maig), p. 107-131. <https://www.academia.edu/3301919/Transmission_Education_and_Integration_in_Projections_of_Language_Shift_in_Valencia>. [Consulta: 20 maig 2015].
- CASTELLÓ, X. (2008). *Collective phenomena in social dynamics: consensus problems, ordering dynamics and language competition* [en línia]. Tesi doctoral. Universitat de les Illes Balears. <http://digital.csic.es/bitstream/10261/18657/1/memoria_XCastello.pdf> [Consulta: 20 maig 2015].
- CONILL, J. J.; SALOMÉ, A. (2013). «Una llengua en estat d'excepció: dades, discursos i perspectives de futur al voltant de la substitució lingüística a Castelló de la Plana». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23, p. 235-268. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83147/82854>> [Consulta: 20 maig 2015].
- DOMINGO I VALLS, A.; MARTÍNEZ MELO, M.; VILA I MORENO, F. X.; SOROLLA VIDAL, N.; TORRES-PLA, J. (2014). *II Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística. Biblioteca Tècnica de Política Lingüística, vol. 12. <http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/btpl/arxiu/12_II-Jornada_Lleng_i_Soc_Calaceit.pdf> [Consulta: 20 maig 2015].
- FABÀ PRATS, A.; TORRES-PLA, J. (2015). *Llengua i sobiranisme. Una anàlisi sociolingüística sobre les dades del CEO (Centre d'Estudis d'Opinió)* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya. <<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/eapc-rld/2015/03/19/llengua-i-sobiranisme-una-analisi-sociolinguitica-sobre-les-dades-del-ceo-centre-d%E2%80%99estudis-d%E2%80%99opinio-albert-faba-i-joaquim-torres>> [Consulta: 20 maig 2015].
- FABÀ PRATS, A.; TORRIJOS, A. (2014). «Estudi sobre la presència de les llengües en les converses al carrer, Barcelona 2012». *Llengua i ús: Revista tècnica de política lingüística* [Barcelona], núm. 55, p. 71-82. També disponible en línia a: <<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/284454/373618>> [Consulta: 20 maig 2015].
- FLORS MAS, A. (2013). «L'idioma que ens connecta a tots». Els discursos sobre l'aprenentatge de l'anglès dels adolescents de Mataró». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23, p. 205-233. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83146/82853>> [Consulta: 20 maig 2015].
- FUKUDA, M. (2014). «Barrera o passaport per a la integració?: ideologies lingüístiques dels japonesos residents a Catalunya». *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], núm. 62 (desembre), p. 86-105. També disponible en línia a: <<http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/10.2436-20.8030.02.80/pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA (2014a). «El Govern aprova la signatura d'un conveni amb l'Alguer per fer una enquesta sobre l'ús social del català en aquest territori». *Notes de premsa (14 octubre)* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. <<http://premsa.gencat>.

- cat/pres_fsvp/AppJava/notapremsavw/276443/ca/govern-aprova-signatura-dun-conveni-lalguer-fer-enquesta-lus-social-catala-territori.do> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2014b). «Conveni amb el Govern d'Andorra per conèixer l'estat de l'ús social del català al Principat. *Notes de premsa (29 octubre)* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. <http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/cultura/notapremsavw/276909/ca/conveni-govern-dandorra-coneixer-lestat-lus-social-catala-principat.do> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2014c). «El Departament de Cultura i la Universitat de les Illes Balears col·laboren en l'enquesta sobre l'ús social del català a les Illes. *Notes de premsa (12 febrer)* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. <http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/notapremsavw/280323/ca/departament-cultura-universitat-illes-balears-collaboren-lenquesta-lus-social-catala.do> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2015). *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística. Institut d'Estadística de Catalunya [en línia]. <<http://idescat.cat/p/eulp2013>> [Consulta: 20 maig 2015].
- GENERALITAT VALENCIANA. CONSELLERIA D'ECONOMIA, INDÚSTRIA, TURISME I OCUPACIÓ (2014). *Censos de Població i Vivendes 2011. Resultats per a la Comunitat Valenciana* [en línia]. València: GVA. <http://www.ive.es/ivepegv/porta1_file_v.php?nodourl=Noticias/noticia_censo2011CV_val.htm> [Consulta: 20 maig 2015].
- GOYENECHÉ, R. (2014). «Cataluña vuelve a anexionarse el Aragón Oriental en una encuesta lingüística». *Heraldo de Aragón* [en línia] [Zaragoza] (29 octubre). <http://www.heraldo.es/noticias/aragon/2014/10/29/cataluna-vuelve-anexionarse-aragon-oriental-una-encuesta-linguistica_318836_300.html> [Consulta: 20 maig 2015].
- HOLLOWAY, M. (2014). «Second Languages Around the World». *MoveHub* [en línia] [Londres]. <<http://www.movehub.com/blog/global-second-languages>> [Consulta: 20 maig 2015].
- INSTITUT DE CIÈNCIES POLÍTIQUES I SOCIALS (1991). *Sondeigs d'Opinió Catalunya* [en línia]. Barcelona: ICPS. <<http://www.icps.cat/recerca/sondeigs-i-dades/sondeigs/sondeigs-d-opinio-catalunya>> [Consulta: 28 abril 2015].
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (2013). *Cens lingüístic* [en línia]. Barcelona: Idescat. <<http://www.idescat.cat/cat/poblacio/catala>> [Consulta: 30 juny 2014].
- (2014). *Dades enllaçades 2003-2008-2013*. [en línia]. Barcelona: Idescat. <<http://www.idescat.cat/territ/BasicTerr?TC=6&V0=3&V1=3&MN=1&V3=7195&PARENT=25&CTX=B#FROM>> [Consulta: 20 maig 2015].
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE LES ILLES BALEARS (2014). *Censos de població. Cens de 2011* [en línia]. Palma de Mallorca: IBESTAT. <<http://www.ibestat.com/ibestat/estadistiques/poblacio/censos-poblacio/cens-2011/9cc677ad-ced2-475a-9e57-e0193466a532>> [Consulta: 30 juny 2014].
- INSTITUTO ARAGONÉS DE ESTADÍSTICA (2014). *Censos de población y viviendas. Año 2011* [en línia]. Saragossa: IAEST. <http://www.aragon.es/DepartamentosOrganismosPublicos/Institutos/InstitutoAragoneseEstadistica/ci.01_03_Censo2011.detalleDepartamento> [Consulta: 20 maig 2015].

- ISERN, N.; FORT, J. (2014). «Language extinction and linguistic fronts». *Journal of The Royal Society Interface* [Londres], vol. 11, núm. 94 (maig). També disponible en línia a: <<http://rsif.royalsocietypublishing.org/content/royinterface/11/94/20140028.full.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- JIMÉNEZ-SALCEDO, J. (2011). «Quelques pistes méthodologiques en démolinguistique: la langue catalane et son *Enquête d'usages linguistiques*». *Cahiers québécois de démographie* [Quebec], vol. 40, núm. 1 (primavera), p. 13-38. També disponible en línia a: <<http://www.erudit.org/revue/cqd/2011/v40/n1/1006630ar.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- LA VEU (2014). «Quasi la meitat de la població no sap parlar valencià». *La Veu del País Valencià* [en línia] [Castelló de la Ribera] (4 novembre). <<http://www.laveupv.com/noticia/11767/quasi-la-meitat-de-la-poblacio-no-sap-parlar-valencia>> [Consulta: 20 maig 2015].
- MAS I MIRALLES, A. (2015). «Coneixement del valencià en el cens: bases per a una política lingüística». XX Jornada de Sociolingüística d'Alcoi (Alcoi, 27 i 28 de març de 2015). Programa disponible en línia a: <<http://www.upv.es/contenidos/JOSOCIOL/info/U0682070.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- MIRA, J.; PAREDES, Á. (2005). «Interlinguistic similarity and language death dynamics». *EPL (Europhysics Letters)* [Bristol], vol. 69, núm. 6 (març), p. 1031. També disponible en línia a: <<http://arxiv.org/pdf/physics/0501097v1.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- MIRALLES VILA, C. (2014a). *Models matemàtics en la convivència de llengües: el cas valencià* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya. <<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/eapc-rlid/2014/11/13/models-matematices-en-la-convivencia-de-llengues-el-cas-valencia-clara-miralles>> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2014b). *Models dinàmics de competició entre llengües* [en línia]. Treball de grau. Universitat de València. <<http://www.uv.es/perucho/TESI/TGF-CMiralles.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- OLIVER I ALABAU, G. (2014). «De les perspectives de la demolingüística catalana». *Núvol. Diari digital de cultura* [en línia] (9 juny). <<http://www.nuvol.com/noticies/de-les-perspectives-de-la-demolinguitica-catalana>> [Consulta: 20 maig 2015].
- PEIX, R. (2013). «Orígens, llengües i motivacions dels pares d'alumnes de l'ensenyament en català a la Catalunya del Nord». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm.23, p. 391-406. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83153/82860>> [Consulta: 20 maig 2015].
- PRADILLA, M. À. (2015). *La Catalanofonia: una comunitat del segle XXI a la recerca de la normalitat lingüística*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica. (Biblioteca de dialectologia i sociolingüística; 20). ISBN 978-84-9965-254-2.
- PUBLICAZIONS D'O CONSELLO D'A FABLA ARAGONESA (1983). «Datos lingüísticos de o zenso de 1981». *Fuellas* [Osca], núm. 37 (setembre-octubre), p. 10-16.
- QUEROL PUIG, E. (2011). «Per una sociolingüística prospectiva: de la profecia a la prospectiva». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 21, p. 141-154. També disponible en línia a: <http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/53856/pdf_123> [Consulta: 20 maig 2015].

- QUEROL PUIG, E.; CHessa, E.; SOROLLA, N.; TORRES-PLA, J.; VILLAVARDE, J. A. (2007). *Llengua i societat als territoris de parla catalana a l'inici del segle XXI. L'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya Nord, la Franja, Illes Balears i Comunitat Valenciana*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. També disponible en línia a: <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Publicacions%20en%20linea/Arxius/llenguaisocietat_inicisXXI.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- REIXACH, M. (1990). *Difusió social del coneixement de la llengua catalana. Anàlisi de les dades lingüístiques del padró d'habitants de 1986 de Catalunya, Illes Balears i País Valencià*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
- SALVADOR I BELTRÁN, F.; HERRANDO BORGE, S.; FERRERES TRAVER, A.; ESTREDER I ORTÍ, V.; ADELL CUEVA, M. A.; RUIZ SOLER, M. (2010). «Sobre substitució lingüística i autòmats cel·lulars (SLAC): decurs de la investigació» *Anuari de Psicologia de la Societat Valenciana de Psicologia (2010-2011)* [València: Societat Valenciana de Psicologia], vol. 13, núm. 1-2, p. 271-285. [en línia]. També disponible en línia a: <<http://roderic.uv.es/bitstream/handle/10550/23160/271.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> [Consulta: 20 maig 2015].
- SANJUAN MERINO, X. (2008). «L'evolució social del valencià (1983-2005)». A: ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA. *Llibre blanc de l'ús del valencià - II. Iniciatives per al foment del valencià*. València: AVL. (Col·lecció Recerca; 9), p. 119-141. També disponible en línia a: <http://www.avl.gva.es/data/colleccions/Col-lecci---Recerca-/Llibre-blanc-de-l--s-del-valenci---II--br-Iniciatives-per-al-foment-del-valenci-/contentDocument/Recerca_09.pdf> [Consulta: 30 juny 2014].
- (2013). «El coneixement i l'ús del valencià a la Comunitat Valenciana: població autòctona i població immigrada». Presentat a les II Jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana» (Barcelona, 11 de desembre de 2013). Breu descripció disponible en línia a: <<http://blogs.iec.cat/cruscat/wp-content/uploads/sites/15/2013/12/13-Jornada-XC-PUBLICACI%C3%93-PROVISIONAL.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].
- SEMINARI ARAGONÈS DE SOCIOLINGÜÍSTICA (2015). «El censo de 2011 en Aragón. Avance de resultados sobre el aragonés y el catalán» [en línia]. II Sessió del Seminari Aragonès de Sociolingüística (9 maig). Saragossa: Seminari Aragonès de Sociolingüística. <http://media.wix.com/ugd/8805d9_c079effff0cc4cf2bc14dea81d003a8c.pdf> [Consulta: 20 maig 2015].
- SEMINARI ARAGONÈS DE SOCIOLINGÜÍSTICA; SOROLLA, N.; GIMENO, C.; ESPLUGA, J.; EITO, A.; MORET, M.; GIRALT, J. (2014). «Investigación sociolingüística». *Heraldo de Aragón* [en línia] [Zaragoza] (28 octubre), p. 22. <http://www.lafranja.net/wp-content/uploads/2014/10/Heraldo-Investigaci%C3%B3n-socioling%C3%BC%C3%ADstica-28_10_2014.pdf> [Consulta: 20 maig 2015].
- SOCIETAT CATALANA DE SOCIOLINGÜÍSTICA. (2013). *La sociolingüística de la variació en l'àmbit de la llengua catalana. Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/issue/view/5457/showToc>> [Consulta: 20 maig 2015].
- SOLER CARBONELL, J. (2013). «“És com saber informàtica”: les ideologies lingüístiques legitimadores del català i l'estonià en l'era de la globalització». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23, p. 427-444. També

disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83155/82862>> [Consulta: 20 maig 2015].

- SOROLLA, N. (2005). «El català a la Franja. Enquesta d'usos lingüístics, 2003». *Ripacurtia* [Benavarri], núm. 3, p. 239-253.
- (2007). «L'evolució sociolingüística als territoris de llengua catalana des dels anys noranta fins a l'actualitat». *Revista del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya*, [Barcelona: Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya], núm. 128, p. 14-33. També disponible en línia a: <http://cdl3.cdl.cat/images/pdfs/_Numero_128.pdf> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2012). «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística». A: XARXA CRUSCAT - IEC. *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* [en línia]. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2011.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2013). «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística». A: XARXA CRUSCAT - IEC. *VI Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* [en línia]. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2012.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- (en premsa) (2014). «La Franja: diglòssia, xarxes i substitució lingüística en temps real». Jornades de la Secció Filològica de l'IEC a Móra la Nova (Ribera d'Ebre) (Móra la Nova, 17 i 18 d'octubre de 2014). Programa disponible en línia a: <http://sf.espais.iec.cat/files/2014/09/diptic_JornadesM%C3%B3ralaNova_def.pdf> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2014a). «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística». A: XARXA CRUSCAT - IEC. *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* [en línia]. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2013.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2014b). «Els catalanoparlants, els diglòssics i els monolingües. Grups sociolingüístics a la Franja». *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], núm. 61 (juny), p. 87-122. També disponible en línia a: <<http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/10.2436-20.8030.02.56/3300>> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2014c). «Franja 2014: de la diglòssia en las encuestas a la sustitución lingüística en las redes». A: GIMENO, C.; SOROLLA, N. (coord.). *Actas II Jornadas Aragonesas de Sociología. Grupo de trabajo «Lenguas e identidades»*. Zaragoza: Institución Fernando el Católico, Prensas de la Universidad de Zaragoza, Gara d'Edicions, p. 147-164.
- (2015a). «Changing policies with regards to minority languages in Aragon and its sociolinguistic impact». 3rd LEARNMe Workshop: Revisiting, reanalysing and redefining legal aspects on linguistic diversity: policy, media and education. Recent developments regarding the legal protection of minoritized languages: different European perspectives (Barcelona, 8 i 9 d'abril de 2015). Programa disponible en línia a: <<http://www.mercator-network.eu/workshops/3rd-workshop-barcelona-2015>> [Consulta: 20 maig 2015].

- (2015b). «Quins pobles són de la Franja?» La Franja. Actualitat sobre la Franja de Ponent [en línia] (2 maig). <http://www.lafranja.net/?page_id=971> [Consulta: 20 maig 2015].
- STRUBELL I TRUETA, M. (1982). *Llengua i població a Catalunya* 2a ed. Barcelona: La Magrana.
- TENORIO I SEGARRA, X. (2013). «Llengua inicial i llengua amb progenitors. Una mateixa realitat o dues variables diferents?». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23, p. 407-426. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83154/82861>> [Consulta: 20 maig 2015].
- TORRES-PLA, J.; FABÀ PRATS, A.; VILA I MORENO, F. X.; BRETXA I RIERA, V. (2005). *Enquesta sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Secretaria de Política Lingüística. (Publicacions de l'Institut de Sociolingüística Catalana. Sèrie Estudis; 8). També disponible en línia a: <<http://llengua.gencat.cat/permalink/49154085-5386-11e4-8f3f-000c29cdf219>> [Consulta: 20 maig 2015].
- UBALDE, J. (2013). «L'adopció d'actituds lingüístiques: un estudi transversal sobre les actituds vers el català en adolescents de Catalunya i la Franja». *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística - Institut d'Estudis Catalans], núm. 23, p. 287-302. També disponible en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/83149/82856>> [Consulta: 20 maig 2015].
- UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS (2014). *Conveni de col·laboració entre el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Universitat de les Illes Balears per al desenvolupament d'una enquesta sociolingüística a les Illes Balears* [en línia] [Barcelona i Palma]. <<http://www.uib.cat/lauib/Convenis-i-acords/Convenis-i-acords-marc.cid374952>> [Consulta: 18 abril 2015].
- UNIVERSITAT DE VALÈNCIA (2014). *El percentatge de valencianoparlants serà inferior al 10% en 2050, si es manté l'actual política lingüística*. [en línia] [València]. <<http://www.uv.es/uvweb/universitat/ca/llista-noticies/percentatge-valencianoparlants-sera-inferior-10-2050-es-mante-actual-politica-linguistica-1285846070123/Noticia.html?id=1285918810433>> [Consulta: 20 maig 2015].
- VILA I MORENO, F. X. (dir.) (2009). *Estudis de demolingüística: actes de la Primera Jornada de Demolingüística de la Xarxa CRUSCAT*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 87 p. (Xarxa CRUSCAT; 5) ISBN 978-84-92583-32-4. També disponible en línia a: <http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=&idCatalogacio=7949> [Consulta: 20 maig 2015].
- (2014). «Apunts sobre el mapa sociolingüístic de Barcelona». *Amb certa calma - qüestions de llengua i societat* [en línia] (1 de desembre). <<http://slcat.blogspot.com.es/2014/12/apunts-sobre-el-mapa-sociolinguistic-de.html>> [Consulta: 20 maig 2015].
- VILA I MORENO, F. X.; MELIÀ GARÍ, J.; TORRES-PLA, J.; MONTOYA ABAT, B.; SOROLLA VIDAL, N. (2005). *Les dades lingüístiques del cens de l'any 2001: alguns dubtes i limitacions*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 28 p. (Xarxa CRUSCAT; 1) ISBN 84-7283-824-2. També disponible en línia a: <<http://www.demolinguitica.cat/arxiu/web/files/lllibresXC1.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].

VILA I MORENO, F. X.; SALVAT, E. (ed.) (2013). *Noves immigracions i llengües*. Barcelona: Universitat de Barcelona. També disponible en línia a: <<https://fxvila.files.wordpress.com/2008/03/volum-club-18-enviat-5.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].

XARXA CRUSCAT - IEC (2011). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)* [en línia]. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2010.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].

— (2012). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* [en línia]. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2011.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].

— (2013). *VI Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)* [en línia]. Barcelona: Òmnium Cultural, Plataforma per la Llengua. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2012.pdf>> [Consulta: 30 juny 2014].

— (2014). *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)* [en línia]. Barcelona: Òmnium Cultural, Plataforma per la Llengua. <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2013.pdf>> [Consulta: 20 maig 2015].

2.9. Annex: Actualització de les estimacions del nombre de parlants de català

En relació amb l'estimació del nombre de parlants de català, a més de les dades de Catalunya i les Illes Balears que ja s'havien inclòs en l'informe anterior (Sorolla, 2014a, p. 18; Xarxa CRUSCAT, 2014), s'han incorporat les dades censals de 2011 per al País Valencià, amb les quals no es comptava en l'operació anterior.⁴⁵

45. TAULA I. Comparació dels últims estudis demolingüístics disponibles per a l'estimació del nombre de parlants als diferents territoris de llengua catalana. Apareixen en negreta els emprats en aquesta actualització de l'informe de l'any 2014.

	EUL03/04	Cens 2011 (no té resultats sobre llengua inicial)	EUL13/14	
			Publicat	Anunciat
Catalunya	EULC03, EULP08, ED07	Cens11 Ct	EULP13	
País Valencià	AVL04, SIES05	Cens11 PV	SIES 2010	
Illes Balears	EULIB04, EM10	Cens11 IB	---	EULIB14
Catalunya del Nord	EULCN04	---	---	
Andorra	EULA04	---	---	Gov.Andorra 14
Franja	EULF04	Cens11 Ar	---	EULF14
L'Alguer	EUL04	---	---	EULA15
Carac- Coneixements lingüístics	✓	✓	✓	✓

Les estimacions actualitzades per a l'any 2014 situaven el nombre de parlants de català en 8,71 milions de persones als territoris de llengua catalana. Aquestes persones que declaraven saber parlar el català representaven el 63,41 % de la població. Entenien el català 12,32 milions habitants (el 89,7 % de la població), el podien llegir 9,48 milions d'habitants (69 %) i la competència escrita es mantenia en uns nivells força inferiors, amb 6,15 milions de persones que declaraven saber escriure el català, el 44,8 % de la població dels territoris de llengua catalana. Finalment, el nombre de parlants inicials de català, xifra de la qual només es disposava de dades actualitzades a les Illes Balears mitjançant el cens de 2011, era de 4,37 milions de parlants, que representava el 31,8 % de la població dels territoris de llengua catalana. Vegeu-ho a la taula 3.

TAULA 3. *Estimació del total de població que declara entendre el català, saber-lo parlar, llegir i escriure, o la declara com a llengua inicial. Territoris de llengua catalana. Milers de persones. Any 2014.*

	L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure	L1 Català (o català i altres)	Total	Font
Catalunya	6.949	5.345	5.750	4.069	2.812,9	7.306	Cens 2011 (ED07 per a L1)
País Valencià	4.098	2.474	2.821	1.535	1.046,5	4.834	Cens 2011 (AVL04 per a L1)*
Illes Balears	861	617	674	439	410,1	1.025	Cens 2011
Catalunya del Nord	257	142	113	40	34,6	411	EULCN04*
Andorra	74	61	69	49	25,6	77	EULA04*
Franja	46	42	35	16	33	47	EULF04*
l'Alguer	36	24	17	5	7,9	40	EULA4*

terís-tiques	Llengua inicial	✓	✗	✓	✓
	Incorpora població infantil	✗	✓	✗	✗

Les dades dels cens de 2011 eren accessibles públicament a Catalunya (Idescat, 2013), el País Valencià (Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació. Generalitat de València, 2014), les Illes Balears (IBESTAT, 2014) i Aragó (Instituto Aragonés de Estadística, 2014).

Tingueu en compte dues excepcions considerables en les característiques genèriques de cada onada d'estudis:

- Les enquestes del SIES, tant de 2005 com de 2010, no tenen informació sobre la llengua inicial dels enquestats ni resultats en valors absoluts, a diferència de les onades d'enquestes EUL i l'enquesta de l'AVL04.
- Les dades del cens 2011 a les Illes Balears compten amb informació sobre la llengua inicial, a diferència de la resta d'operacions censals.

TLC	12.322	8.705	9.479	6.154	4.371	13.740	
% TLC	89,7	63,4	69,0	44,8	31,8	100,0	

* Dades de població jove imputades a partir del grup més jove del que es disposa d'informació sociolingüística.

Font: Estimacions d'elaboració pròpia.⁴⁶

46. Seguint la metodologia utilitzada en les estimacions realitzades per Joaquim Torres-Pla i Ernest Querol (Querol [et al.] 2007, p. 26) i en anteriors edicions de l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana* (Xarxa CRUSCAT, 2011, p. 11; 2012, p. 18; 2013, p. 18; 2014, p. 18), s'ha tingut en compte, sempre que ha estat possible, la competència lingüística en els darrers estudis comparables per a cadascun dels territoris. L'univers general que s'ha tingut en compte és el de la població de 2 i més anys.

En el cas de Catalunya, ha estat possible l'accés a les dades censals amb informació completa sobre les competències lingüístiques d'aquesta població. Pel que fa a les Illes Balears, les dades censals a què s'ha tingut accés es refereixen a les dades de la població de 6 i més anys, i al País Valencià les dades censals fan referència a població de 3 i més anys, com és habitual en les operacions estadístiques de cadascun d'aquests territoris. A la Catalunya del Nord, a Andorra, a la Franja i a l'Alguer s'han utilitzat les dades de l'onada d'Enquestes d'Usos Lingüístics (EUL) dels anys 2003 i 2004 (Querol [et al.], 2007). Tingueu en compte que no han estat actualitzades les dades del cens 2011 a la Franja, tractades a l'apartat «Cens 2011 a Aragó» d'aquest mateix INFORME. En aquest cas, s'ha tingut en compte que entre l'EULF04 i el cens 2011 hi ha diferències importants en l'estimació del nombre de parlants de català a la Franja, i que no es compta amb una perspectiva històrica de dades censals a Aragó per tal d'avaluar si les diferències es deuen a canvis reals o a qüestions metodològiques. Considerant que en els propers mesos poden aparèixer resultats de l'EULF14 (Goyeneche, 2014; Seminari Aragonès de Sociolingüística [et al.], 2014), s'han mantingut les cauteles en actualitzar aquestes dades de la Franja.

Les estimacions sobre la llengua inicial de la població s'han pogut actualitzar només a les Illes Balears, on el cens de 2011 incorporava una pregunta sobre la «primera llengua parlada en la infància», però amb tres opcions de resposta («català», «castellà i altres», a més dels «no consta») i, per tant, sense l'opció bilingüe. El cens de 2011 a Catalunya, les Illes Balears i l'Aragó no disposava d'informació sobre la llengua inicial, i és per això que les estimacions mantenen les dades dels últims estudis amb què es comptava (Enquesta Demogràfica de 2007 a Catalunya i onada d'enquestes EUL 2003/2004 a la resta de territoris).

En els territoris on no es disposa d'informació de població no adulta, s'han imputat els valors a partir del nombre d'efectius que componen les cohorts esmentades, segons els padrons del moment, i considerant que aquesta cohort més jove té un nivell de competència assimilable al de la cohort més jove de la qual es té informació, normalment 14-19 anys o 15-29 anys. Aquesta estimació es basa en l'assumpció que a la major part dels territoris les diferències per grups d'edat jove no són gaire importants. Pel que fa a les zones administrativament catalanes i valencianes que pertanyen a altres dominis lingüístics (la Vall d'Aran i la zona de predomini lingüístic castellà del País Valencià), s'han mantingut en els còmputos pel fet que és complex excloure-les de les estimacions poblacionals.

L'actualització de les estimacions sobre la competència lingüística de la població l'any 2014 mostren un decrement en nombres absoluts en totes les competències lingüístiques respecte a les xifres de l'estimació de l'any 2012 (Xarxa CRUSCAT, 2013). En aquesta actualització de 2014 els canvis s'han limitat als tres grans territoris en què s'han pogut actualitzar les dades amb una ferramenta estadística sòlida, com és el cens de 2011 a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. Tal com es pot observar en l'anàlisi d'aquestes dades censals («El cens 2011 a Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i la Franja»), les competències lingüístiques han crescut en nombres absoluts en els diferents estudis de tipus censal de les últimes dues dècades i mitja, sense excepcions tampoc durant l'última dècada. Vegeu més amunt el gràfic 9 per a l'evolució històrica ascendent de les competències lingüístiques en el conjunt dels tres grans territoris de llengua catalana, i el gràfic 11 per al cas de Catalunya, el gràfic 13 per al cas del País Valencià i el gràfic 15 per al cas de les Illes Balears, així com les anàlisi detallades al País Valencià a l'apartat «R. Casesnoves: L'evolució del coneixement del valencià segons el cens: dècada 2001-2011» d'aquest INFORME, i les anàlisi detallades del cas català i balear en l'informe anterior (Xarxa CRUSCAT, 2014, p. 18-22). Amb tot, l'actualització de l'estimació de l'any 2014 mostra un decrement en 1.391.000 parlants menys de català, dels 10,1 milions que s'estimaven l'any 2012 als 8,71 milions que s'estimaven l'any 2014. El decrement es repeteix en les altres dues competències de les quals es comptava amb xifres generals: 452.000 persones menys en la competència d'entendre i 1.178.000 menys en la d'escriure. Tenint en compte la divergència entre les tendències històriques observades en estudis que comparteixen metodologia, com són els estudis censals des de 1986, i estudis de diferent natura pràcticament coetanis, és més necessari que mai destacar les cauteles necessàries en comparar resultats d'operacions estadístiques de natura diferent. Cal prioritzar sempre les tendències detectades en dintre del mateix

Tingueu en compte que aquesta és una estimació per a les dades de població dels territoris de llengua catalana. Pel que fa al total de població que sap parlar català, caldria tenir en consideració la població catalanoparlant que resideix fora del domini lingüístic, com per exemple la població catalanoparlant de tot l'Aragó, referenciada a l'apartat «Cens 2011 a Aragó» d'aquest mateix INFORME. Amb tot, tenint en compte la complexitat d'estimar-ne una xifra, no pareix que aquesta xifra de parlants de català fora dels territoris de llengua catalana siga suficientment important com per a fer variar substancialment els resultats.

estudi (tendències intraestudi)⁴⁷ i les tendències detectades en estudis de la mateixa natura en diferents anys,⁴⁸ deixant de banda les tendències mostrades en la comparació d'estudis de diferent natura si són contradictòries amb els anteriors, més si es té en compte que les diferències es troben entre estudis pràcticament coetanis. És per això que no és apropiat comparar les estimacions del nombre de parlants de català fetes al llarg del temps, perquè la natura dels estudis que les conformen varia.

Els decrements detectats en les estimacions, com veurem a continuació, es deuen bàsicament al fet que en les estimacions que tenim en consideració l'any 2014, el coneixement del català se situava a Catalunya en l'ordre del 73,2 % de la població de dos i més anys, el 51,2 % al País Valencià i el 63,4 % a les Illes Balears, mentre que en les estimacions de l'any 2012, aquests percentatges eren superiors, de 84,2 %, 58,4 % i 71,6 %, respectivament. Així, la diferència entre les dues fonts de dades és més acusada a Catalunya (11 punts) que al País Valencià i les Illes Balears (7,2 i 7,3 punts, respectivament). I la diferència és més àmplia en els grups de més edat, amb valors superiors en els grups majors de 45 anys. Així, el descens en els nombres absoluts de les estimacions és atribuïble bàsicament a una qüestió metodològica, amb pràctica seguretat, i no a un descens real en el nombre de parlants de català. En els resultats de diferents operacions estadístiques és habitual la variació en els resultats, sobretot aquells que no provenen d'estudis que no pertanyen a la mateixa sèrie (Xarxa CRUSCAT, 2011, p. 24, 29 i s.; 2012, p. 42, 44, 54, 154, 155; 2013, p. 14, 19, 32, 152). És per això que cal analitzar a fons les diferències entre les operacions estadístiques utilitzades en cada estimació. En primer lloc cal tenir en compte que les fonts de dades utilitzades en l'estimació de l'any 2012 són contemporànies, o fins i tot posteriors, a les fonts de dades utilitzades en l'estimació de l'any 2014. Per a l'estimació de 2012 s'utilitzaven dades del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura de 2012 a Catalunya, de 2011 a

47. Ens referim a tendències que es poden detectar en una mateixa enquesta, tals com l'evolució de les competències en els diferents grups d'edat o l'atracció de nous parlants entre la població que no la té com a llengua inicial.

48. Ens referim a la comparació de resultats en diferents censos, o la comparació de resultats en enquestes que comparteixen metodologia i qüestionari, com és el cas de l'onada d'Enquestes d'Usos Lingüístics (EUL).

les Illes Balears i de 2008 al País Valencià (l'últim estudi realitzat pel Baròmetre de la Comunicació i la Cultura en cada territori). Recordeu que l'actualització del present estudi té en compte dades censals de 2011, coetani, i en ocasions anterior, a aquelles dades.

Pel que fa al volum total de la població utilitzat en ambdues estimacions (de 2 i més anys), tant l'any 2012 com l'actual (2014), la població es manté en un nivell relativament estable, amb només una reducció de 35 milers d'efectius a Catalunya, 70 al País valencià i 8 a les Illes Balears. Però la reducció en el nombre de parlants entre una estimació i l'altra és d'un ordre molt superior, 1.391 milers de parlants, juntament amb un decrement en 452 milers que l'entenen i 1.178 milers que el saben escriure. Per tant, els canvis no es deuen a la consideració d'un volum diferent de població total estimada.

Les diferències entre ambdós estudis tampoc són importants en relació al qüestionari. Tot i que s'utilitzen categories de resposta diferents, les diferències no ens pareixen tan importants com per a produir per elles soles les diferències tant extremades que hem observat. En el cas del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, la pregunta desagrega tres competències:

Vostè, quines llengües entén sense dificultats? I quines sap parlar? I quines sap escriure?

	<i>Entén</i>	<i>Parla</i>	<i>Escriu</i>
<i>Català</i>			
<i>Castellà</i>			

En el cas del cens de 2011, el sistema utilitzat de manera tradicional ha estat aquell en què les categories es presenten combinades, donant un total de 6 possibles respostes:

Quin és el vostre coneixement de la llengua catalana? Marqueu només una opció.

- No l'entenc. L'entenc. L'entenc i la sé llegir. La sé parlar. La sé llegir i parlar.
 La sé llegir, parlar i escriure.

Pel que fa al protocol lingüístic dels dos estudis, tant el cens de 2011 com el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura deixaven triar la llengua en què

s'administrava el qüestionari,⁴⁹ i tenien un tractament adaptat per a cada territori pel que fa a la denominació de la llengua.⁵⁰

Un dels instruments més importants a l'hora de validar les mostres dels estudis sociolingüístics als territoris de llengua catalana és la composició d'ambdues mostres segons l'origen geogràfic. En ambdós casos s'observa que la proporció d'autòctons és menor en el cas del cens, però aquestes diferències (de l'ordre del 4 punts a Catalunya, 5 punts al País Valencià i 1 punt a les Illes Balears) són en tot cas molt inferiors a les diferències registrades en la competència oral del català (a Catalunya 11 punts, al País Valencià 7,3 punts i a les Illes Balears 7,3 punts).⁵¹

2.10. Síntesi: Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística

La situació socioeconòmica es va caracteritzar als territoris de llengua catalana per una etapa de creixement econòmic durant la primera part de la dècada passada, que va anar associada amb un important increment de migracions laborals, i el seu impacte en el context sociolingüístic. Aquesta etapa es va trencar de forma sobtada l'any 2008, amb una reducció de les dades macroeconòmiques i un increment successiu de les taxes d'atur, que van assolir el seu màxim l'any 2013, amb més d'una quarta part de la població aturada arreu. Els resultats de l'any 2014 apuntaven a una certa remuntada de les dades macroeconòmiques, i l'estabilització de les taxes d'atur, encara que en el conjunt dels principals territoris es continuava superant el milió i mig d'aturats. Aquestes dades

49. En el cas del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura es fa mitjançant una pregunta inicial a la persona seleccionada: «16. En quina llengua prefereix que parlem? Català...1 Castellà...2».

50. En el cas del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, les preguntes amb contingut sociolingüístic adapten la denominació general de català a denominacions d'àmbit local, acompanyades sempre per la denominació «o català». En el cas de les Balears les denominacions utilitzades s'adaptaven a l'illa corresponent: «mallorquí; menorquí; eivissenc»; que en el cas de Formentera era «formenterenc, pagès o català».

51. Els nascuts a Catalunya són 3,6 punts inferiors en el cas del cens de 2011 a Catalunya (58,9 %, població de 15 anys i més), i els nascuts a les Illes Balears són 1,2 punts més en el cas del cens de les Illes Balears (49,4 %, població de 14 i més anys).

macroeconòmiques també s'associaven amb la reducció de població. El màxim històric de població va arribar l'any 2012, data des de la qual s'havien perdut 140.629 habitants en el conjunt de territoris de llengua catalana, fins arribar l'any 2014 a 13.499.028 habitants. Així, la crisi econòmica va invertir dos dels processos que havien caracteritzat la dècada anterior, tant per la reducció de les taxes de natalitat com pels fluxos migratoris. Aquests canvis demogràfics afectarien la composició demolingüística de la població dels territoris de llengua catalana en el futur, però en les dades actuals s'observaven encara els efectes dels canvis demogràfics de la dècada anterior, caracteritzats sobretot per l'acolliment de quasi una cinquena part de població nascuda a l'estranger.

La novetat demolingüística més important de 2014 va ser la disposició de les dades sociolingüístiques del cens de 2011 als tres territoris principals: Catalunya, País Valencià i Illes Balears. En aquesta àrea, declaraven saber parlar el català dues tercers parts de la població (64,3 %), i no arribava a la meitat la proporció de població que declarava saber-lo escriure (46,1 %), a més d'una bossa de fins al 9,2 % de població que declara no entendre'l. En aquests resultats, Catalunya observava nivells superiors a la mitjana en totes les competències, mentre que el País Valencià i les Illes Balears se situaven en posicions inferiors. L'evolució de les competències lingüístiques en català des de les primeres dades de tipus censal disponibles (1986) havia estat unànime en totes les competències d'aquests territoris, i s'havia incrementat en 2,5 milions de parlants i en 3,3 milions de persones que declaraven entendre'l, i encara més en la capacitat escrita, que s'havia incrementat en 3,1 milions de persones. Amb tot, la bossa de població que no entenia el català era d'1,2 milions i la dels que declaraven no saber-lo parlar, de 4,7 milions d'habitants.

Per comarques, la distribució de la competència lingüística era molt diversa l'any 2011. Algunes comarques de l'interior català, com el Priorat, el Ripollès i el Pallars Sobirà, obtenien taxes molt altes en la capacitat oral, i mitjanes-altes en l'escripta, a més de bosses testimonials de població que declarava no entendre'l. Però en contraposició, altres comarques com les del sud valencià observaven deficiències molt importants en les competències orals, o fins i tot bosses molt importants de població que declarava no entendre'l, en comarques com l'Alacantí,

les Valls del Vinalopó, el Baix Vinalopó i les Marines (Baixa i Alta), a més d'algunes zones més occidentals de la Franja com el Mesquí-Bergantes.

L'evolució de les competències al llarg de les dues últimes dècades (1986-2011) observava tendències contraposades. En general, les comarques que tenien més competència lingüística dues dècades i mitja abans, continuaven ocupant posicions altes, i les que ocupaven posicions més baixes ho continuaven fent al final del període. Però en conjunt s'observava que les proporcions tendien a harmonitzar-se: les comarques valencianes que l'any 1986 se situaven a la cua de la competència oral en termes relatius havien augmentat els seus nivells de competència. També havien incrementat la proporció de parlants de català les comarques catalanes que se situaven a la cua, però amb increments molt més importants que no pas els valencians. Per contra, totes les comarques valencianes que l'any 1986 se situaven al cap, a més de bastantes comarques catalanes, i Menorca i Mallorca, en termes relatius havien reduït els nivells de competència. Els increments més importants en la competència oral es van produir en àrees ben distintes, com el Priorat, Baix Llobregat, Pallars Jussà, l'Anoia, el Vallès Occidental i la Ribera d'Ebre per a Catalunya, i l'Horta Oest, València ciutat, l'Alacantí i el Camp de Morvedre en el cas del País Valencià. Ben al contrari, els retrocessos més importants en la capacitat de parlar el català en termes relatius es van produir a la Marina Alta i Menorca, amb una pèrdua de més d'una quarta part de la porció de població que sabia parlar el català.

En el cas dels estudis concrets de cada territori, a Catalunya s'havien publicat dades de l'Enquesta d'Usos Lingüístics a la Població de 2013, que se sumava a l'onada d'enquestes de 2003 i 2008. Tenint en compte els canvis demogràfics dels últims anys, s'observava l'increment en quasi una desena part en el nombre absoluts de parlants de català, però el fet que el creixement poblacional haguera estat més intens, feia que en termes relatius es reduís la proporció de població que declarava saber parlar català. Pel que fa al volum dels parlants inicials de català a Catalunya, es continuava observant la seua reducció, per una confluència de qüestions demogràfiques i sociolingüístiques. Però la pèrdua havia estat menor en aquest segon quinquenni que no en el primer.

Alguns dels indicadors sobre la situació de la llengua en el propi estudi continuaven mostrant la vitalitat de la llengua. Ara bé, mentre en alguns casos

ampliaven el seu marge favorable, com en el cas del nombre d'habitants que sabien parlar la llengua sense tenir-la com a llengua inicial, en altres casos els marges positius s'estretien, com era el cas de la població que tenia el català com a llengua d'identificació o la utilitzava de forma habitual sense ser-ne parlants inicials. En el cas de transmissió intergeneracional del català, especialment important per a la vitalitat de la llengua, també es continuava observant el seu avenç favorable al català, però es produïen canvis que caldria aprofundir en disposar de tots els resultats. Per àmbits lingüístics, s'observava un decrement generalitzat de l'ús de la llengua, que havia impactat en especial durant el primer quinquenni. Amb tot, durant el segon quinquenni es produïen decrements més importants en àmbits d'ús més privats, tals com amb els membres de la llar, els fills o les amistats.

En l'àmbit barceloní, F. X. Vila i Moreno va fer una breu anàlisi de l'Enquesta de Serveis Municipals a Barcelona i proposava que la configuració sociolingüística en densitat de catalanoparlants de l'àrea de Barcelona, i també de coneixement de l'anglès, no s'explicava tant per dinàmiques de centre o perifèria, sinó que s'entenia millor en termes d'eix del Vallès.

En l'àmbit de Mataró, Vanessa Bretxa va defensar la seua tesi sobre els canvis en les tries lingüístiques en el canvi de cicle educatiu de primària a secundària, on es destacava que hi havia certa estabilitat general, amb moltes oscil·lacions menudes, que en ocasions en conjunt afavorien canvis generals. Els usos familiars privats eren molt més estables que no pas els usos formals i mediàtics, i els canvis més importants es produïen no pels canvis de centre, sinó pels canvis en la composició demolingüística dels centres.

En el cas del País Valencià, Raquel Casesnoves va analitzar els resultats de les dades censals de 2011. A nivell relatiu, el coneixement del valencià no mostrava avenços l'any 2011, i en algunes comarques es tractava d'una situació gens estable. Amb tot, situava el retrocés més important entre els anys 1991 i 2001, mentre que les grans migracions i l'esclat de la crisi del període 2001-2011 no s'havien associat amb decrements rellevants en la capacitat de parlar. Amb tot, durant aquesta última dècada algunes comarques sofrien decrements importants en la capacitat de parlar en termes relatius, com els Ports, el Baix Maestrat i el Comtat, i que pareix que no sempre podien ser atribuïts als canvis demogràfics, mentre que altres veien incrementar la competència, com l'Horta Oest i la Costera.

En el cas de la Franja, els resultats sociolingüístics del cens de 2011 no tenien una perspectiva històrica suficient per a comparar-la amb els dels altres tres territoris, i mantenien alguna divergència important respecte a les dades de l'última enquesta de 2004, per la qual cosa es mantenia la cautela sobre els resultats. Els resultats apuntaven que 25.663 habitants de la Franja declaraven saber parlar el català (53,9 % de la seua població), i la competència escrita se situava molt per sota, amb el 24,1 %. Els resultats sociolingüístics per a tot Aragó llançaven el valor de 55.513 persones que declaraven saber parlar català. També sobre la Franja, algunes recerques de Natxo Sorolla destacaven que, si bé part de la població adulta desenvolupava comportaments diglòssics, altres restaven monolingües i només utilitzaven el castellà i, a més, les recerques en població escolar detectaven canvis cabdals en la composició demolingüística de la població i l'erosió de la norma d'ús del català entre catalanoparlants inicials.

Així, en síntesi, els canvis demogràfics produïts als territoris de llengua catalana durant la primera dècada d'aquest segle s'havien aturat en aquesta segona dècada. Però el seu efecte sociolingüístic era molt latent en els últims estudis. L'eixamplament de les competències lingüístiques havia estat generalitzat durant les últimes dècades, però les deficiències de competència lingüística es mantenien vigents en el conjunt dels territoris, i molt punyents en algunes àrees. En el cas de Catalunya, que se solia situar en els nivells més alts d'atracció lingüística de tots els territoris, es mantenia aquesta tendència, però el seu marge s'havia estretit en alguns casos, i fins i tot s'havia perdut ús de la llengua en termes absoluts. En el cas de la Franja, també s'havien destacat alguns tocs d'alarma sobre la vitalitat de la llengua i la debilitat de la seua posició. Amb l'estabilització de les onades migratòries que s'ha produït en els darrers anys serà el moment per a avaluar la vitalitat de la llengua en els diferents territoris després dels canvis demogràfics i demolingüístics, l'habilitat de la comunitat lingüística per a mantenir-se i la capacitat d'integració de la població que s'hi ha establert.

3. Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica.

Unitat de la llengua i relacions entre territoris

EVA PONS

AGUSTÍ POU

Universitat de Barcelona

3.1. Referència al context sociopolític

L'any 2014 ha continuat estant marcat per la crisi econòmica i per l'impacte del procés sobiranista i les polítiques de confrontació que han practicat els governs estatal i autonòmics del Partit Popular. Tot i que no hi ha hagut comicis rellevants, la tensió política ha estat molt alta en la majoria de territoris de parla catalana, i aquest fet ha condicionat les polítiques lingüístiques i la seva plasmació jurídica i, alhora, aquestes han constituït un objecte de notable importància dins del debat polític.

Pel que fa a la crisi, els indicadors que ofereix el Govern de l'Estat apunten cap a una certa recuperació, dins la situació de gravetat, amb un control del dèficit i una millora en el consum. En el cas de Catalunya, augmenten les inversions estrangeres i la força exportadora es continua mantenint. Igualment, el turisme es consolida com un pilar d'impuls econòmic, no sense importants contradiccions amb el territori que el rep. Per contra, l'atur continua situat en uns nivells molt alts (la mitjana espanyola se situa a prop del 26 % i la catalana sobre el 22 %). Igualment, el nombre d'expedients de regulació d'ocupació no descendeix. A més, l'impuls de l'ocupació s'assenta sobre la contractació temporal i a temps parcial. Tot això es tradueix en un fort impacte social amb un augment de l'activitat de les entitats d'assistència social i amb un ritme desbordant de desnonaments i la resposta amb accions concretes de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca.

En aquest context de crisi, continuen els processos judicials oberts per a casos de corrupció que afecten de manera molt important el Partit Popular (cas Gürtel), però també ha arribat a membres de la Corona (cas Nóos), que han prestat

declaració davant del tribunal mallorquí, amb el consegüent ressò mediàtic. També es va evidenciant a mesura que passa l'any no solament la mala gestió a Bankia, sinó un falsejament de comptes de l'entitat davant la sortida a borsa, possible estafa que s'afegeix al descobriment de targetes opaques lliurades als membres del Consell d'Administració. Però el cas més sorprenent, que provoca un rebombori polític considerable, ha estat la declaració de Jordi Pujol, que en un comunicat diu que té diners sense regularitzar a Andorra d'una herència del seu pare. El cas afecta pràcticament tota la família de l'expresident i provoca la constitució d'una comissió d'investigació al Parlament,⁵² amb una activitat que comença el 3 de novembre i s'allarga al 2015, amb compareixences d'un gran ressò mediàtic.

En aquest marc també es produeix el cas de la plataforma de gas Castor. El Govern espanyol, forçat a tancar la plataforma, dóna una indemnització multimilionària a l'empresa que hi ha darrere del projecte amb un rapidesa inusitada, fet que genera una gran controvèrsia política i mediàtica. Mentrestant, les energies renovables veuen com se'ls retiren les subvencions de què havien gaudit i es troben en una situació difícil.

Des d'un punt de vista polític, com s'indicava, aquest any hi ha hagut un forta tensió política malgrat que, llevat de les eleccions europees, no ha estat un any electoral. A l'Estat espanyol, en la campanya i en els resultats dels comicis al Parlament Europeu⁵³ ja s'intueix la rellevància dels dos elements indicats al principi (crisi i procés català). D'una banda, el procés d'independència de Catalunya, i per relació el d'Escòcia, centren molt el debat de la campanya. De l'altra, els estralls de la crisi determinen l'auge de formacions polítiques que acullen discursos renovadors o alternatius als mantinguts pels partits tradicionals. Dels resultats a l'Estat espanyol es desprèn un vot de càstig important ver les formacions hegemòniques: PP i PSOE guanyen, però perden disset escons d'un total de cinquanta-quatre. Aquesta és la tendència al les Illes i al País Valencià; en aquest darrer, Compromís obté un diputat. A Catalunya, els partits amb discurs

52. Comissió d'Investigació sobre el Fraus i l'Evasió Fiscals i les Pràctiques de Corrupció Política. Vegeu http://www.parlament.cat/web/composicio/comissions/informacio-comissio?p_legislatura=10&p_tipus=COM&p_codi=782.

53. Vegeu <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/es/country-results-es-2014.html>.

independentista obtenen la meitat dels vots (ERC obté el 25,3 % de sufragis a Catalunya, amb dos diputats electes) i en el conjunt de l'Estat, Podemos, partit fundat el mateix 2014 per Pablo Iglesias, passa a ser el *polític revelació* de l'any. Igualment, augmenten en molt la seva representació Izquierda Unida, UPyD i Ciudadanos d'Albert Rivera. Aquest capgirament no és exclusiu de l'Estat espanyol: a França el Front Nacional obté el 24,86 % dels vots i, en concret, a la Catalunya del Nord, el 35,23 %, i molt enrere queden la UMP i els socialistes.

Fruit de les eleccions europees es produeix un relleu important en la política catalana i espanyola. El juny Pere Navarro deixa la primera secretaria del PSC, amb la formació amb moltes contradiccions internes pel procés nacional i amb uns mals resultats i mala perspectiva electoral. Després d'una elecció de la militància, el substitueix Miquel Iceta. En l'àmbit estatal, el juliol Pérez Rubalcaba, secretari general del PSOE, deixa els càrrecs i és substituït per Pedro Sánchez.

Més enllà de les eleccions es produeix un canvi institucional important a l'Estat espanyol. El 18 de juny el rei Joan Carles I, amb una imatge molt desgastada en els darrers anys, abdica a favor del seu fill, Felip VI, fet que origina un cert debat que qüestiona el paper de la monarquia i els seus privilegis, tot molt vinculat al moment polític i social que es viu. La llei orgànica que regula l'abdicació també obre un debat parlamentari en què s'expressen opcions a favor de la república i de la independència de Catalunya; finalment la llei és aprovada amb els vots a favor de PP, PSOE i UPyD. El nou rei sembla indicar un petit canvi de rumb en el discurs pel que fa a la qüestió del dret a decidir, però aviat queda desdibuixat.

A França, Hollande impulsa una reforma de l'organització territorial que redueix de vint-i-dues a catorze el nombre de regions. La mesura legislativa ha estat envoltada d'un fort debat, especialment en algunes regions com Alsàcia. Finalment, l'Assemblea francesa l'ha aprovat a finals d'any i la llei ja ha sortit publicada el 2015.⁵⁴ L'entrada en vigor es preveu per al 2016, coincidint amb les eleccions regionals. Està prevista la fusió de la Regió de Migdia-Pirineus amb la Regió de

54. «LOI n° 2015-29 du 16 janvier 2015 relative à la délimitation des régions, aux élections régionales et départementales et modifiant le calendrier électoral» (2015), *Legifrance, le service public de la diffusion du droit* (en línia), darrera modificació 18 gener 2015, <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000030109622>> (consulta: 20 maig 2015).

Llenguadoc-Rosselló. Precisament en aquesta es produeix el decés del president socialista, el nord-català Christian Bourquin, que és substituït pel també socialista Damien Alary (29 de setembre). A l'Alguer, el novembre de 2013 es produeix la caiguda del síndic Lubrano, més procliu a l'ús públic del català i al seu ensenyament i a les relacions institucionals amb Catalunya, i es convoquen eleccions per al 25 de maig, que guanya la candidatura de Mario Bruno.

Però sens dubte l'eix polític que marca la dinàmica política a Catalunya, i es projecta amb força a tot l'Estat, i per raons de vincle cultural, lingüístic i polític, a la resta de Països Catalans, és l'anunci, el 12 de desembre, de la convocatòria d'una consulta sobre el futur polític de Catalunya per al dia 9 de novembre de 2014, amb el suport de grups parlamentaris que sumen vuitanta-set escons dels cent trenta-cinc de la cambra catalana.⁵⁵

L'any comença amb la Resolució 479/X, per la qual s'acorda de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei orgànica de delegació a la Generalitat de Catalunya de la competència per a autoritzar, convocar i celebrar un referèndum sobre el futur polític de Catalunya.⁵⁶ En la sessió de presa en consideració al Congrés dels Diputats (8 d'abril de 2014), una delegació de parlamentaris catalans defensa la Proposició, que finalment és rebutjada pel Congrés dels Diputats amb 299 vots en contra (entre els quals PP i PSOE), 47 a favor i una abstenció.⁵⁷ Paral·lelament a això, es publica la Sentència del Tribunal Constitucional 42/2014, del 25 de març, que anul·la la Resolució 5/X del Parlament per la qual s'aprova la Declaració de sobirania i del dret a decidir del poble de Catalunya, aprovada el 23 de gener de 2013. A partir d'aquí s'obre un

55. Vegeu tot el procés polític fins a arribar a aquesta data al *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)*, p. 55-57. Per al 2014, vegeu CONSELL ASSESSOR PER A LA TRANSICIÓ NACIONAL DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (2015), *El procés per fer la consulta sobre el futur polític de Catalunya: un balanç*, Informe núm. 19, Barcelona, Consell Assessor per a la Transició Nacional de la Generalitat de Catalunya, també disponible en línia a <http://presidencia.gencat.cat/web/content/ambits_actuacio/consells_assessors/catn/informes_publicats/inf_19_balanc_proces.pdf> (consulta: 20 maig 2015).

56. Vegeu el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya (BOPC)*, núm. 239, del 17 de gener de 2014, a <http://www.parlament.cat/activitat/bopc/10b239.pdf>.

57. Vegeu el *Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados*, núm. 192, del 8 d'abril de 2014, a http://www.congreso.es/public_oficiales/L10/CONG/DS/PL/DSCD-10-PL-192.PDF.

període de tensió política on s'evidencien encara més les posicions distanciades de les institucions catalanes i les espanyoles. Finalment, a instància de Joan Rigol, president del Pacte Nacional pel Dret a Decidir, el 30 de juliol es fa una reunió al Palau de la Moncloa entre Mas i Rajoy, de la qual no es deriva cap diàleg.

La manifestació de l'Onze de Setembre torna a posar en relleu el fort suport social al procés i la capacitat de mobilització de les entitats independentistes, amb l'ANC al capdavant. El 19 del mateix mes s'aprova la Llei 10/2014, del 26 de setembre, de consultes populars no referendàries i d'altres formes de participació ciutadana,⁵⁸ que a través de determinades diferències amb la figura del referèndum (procés de participació amb resultat no vinculant, delimitació del cos de la ciutadania convocada, sistema de garanties diferent que un procés electoral), intenta evitar els arguments per a la possible impugnació. Poc després, el 27 de setembre, el president de la Generalitat convoca la consulta⁵⁹ amb la pregunta acordada el 2013 («Vol que Catalunya esdevingui un Estat? En cas afirmatiu, vol que aquest Estat sigui independent?»). Tant la llei com el decret de convocatòria van ser impugnats. Les actuacions de les institucions estatals (Consell d'Estat, Consell de Ministres i Ple del Tribunal Constitucional) van produir-se amb una celeritat excepcional: només en dos dies les disposicions catalanes ja estaven suspeses (suspensió automàtica en aquests casos d'impugnació per part del Govern central) en virtut de l'admissió a tràmit dels recursos per part del Tribunal Constitucional.⁶⁰

Aquesta circumstància va engegar un debat molt tensat sobre el que calia fer. Finalment, Artur Mas assumeix que la consulta és inviable en els termes plantejats i anuncia un procés participatiu per al 9 de novembre. Les característiques

58. «Llei 10/2014, del 26 de setembre, de consultes populars no referendàries i d'altres formes de participació ciutadana» (2014), *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (en línia), núm. 6715 (27 setembre), <http://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=671069&language=ca_ES> (consulta: 20 maig 2015).

59. «Decret 129/2014, del 27 de setembre, de convocatòria de la consulta popular no referendària sobre el futur polític de Catalunya» (2014), *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (en línia), núm. 6715A (27 setembre), <http://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=671070&language=ca_ES> (consulta: 20 maig 2015).

60. Els recursos han estat resoltos per les sentències del Tribunal Constitucional 31/2015 i 32/2015, ambdues de 23 de febrer.

d'aquest procés eren molt diferents de les de la consulta, atès que partia d'una organització a base de voluntaris i sense un cens previ. Malgrat aquest perfil, el Govern de l'Estat impugna el procés (31 d'octubre) i el Tribunal Constitucional admet a tràmit el recurs i ordena la suspensió de totes les activitats del procés participatiu. Finalment, el procés participatiu va tenir lloc, amb un gran nombre de mitjans acreditats i amb la presència d'observadors internacionals. La participació va ser de 2.344.828 persones, amb un 81 % a favor de la doble resposta afirmativa i un 10 % a favor del sí-no.⁶¹ Els resultats palesen la gran força mobilitzadora de l'independentisme, però també apunten al fet que l'hegemonia política no implica forçosament la majoria del cos electoral. Mas torna a proposar diàleg al president Rajoy, que és de nou rebutjat. Finalment, Mas, d'acord amb altres forces favorables al dret a decidir, fixa el 27 de setembre de 2015 com a data de celebració d'unes eleccions autonòmiques que hauran de tenir caràcter plebiscitari. El recorregut polític cap al 9N i el mateix procés participatiu també deixen dues conseqüències. Una d'índole jurídicopenal, la presentació d'una querella per part de la Fiscalia General de l'Estat contra el president Mas, la vicepresidenta Ortega i la consellera d'Ensenyament, pels delictes de desobediència, d'usurpació de funcions, prevaricació i malversació de fons públics. I una de política, l'afebliment del consens dels partits polítics a l'entorn del dret a decidir i la manera d'exercir-lo.

La llengua també ha estat un element en la realitat política dels Països Catalans i de l'Estat, la majoria de les vegades amb estreta connexió amb el debat sobiranista. Així, a les Illes Balears, amb l'enfrontament entre el president Bauzá i la comunitat educativa pel TIL; a l'Aragó, amb l'aplicació de la nova Llei de llengües del 2013, o a Catalunya, per la impugnació i consegüent judicialització del règim lingüístic a l'àmbit educatiu, en relació amb el debat sobre la llei Wert. Tot això es veurà al punt següent i en els apartats corresponents.

Finalment, cal fer una breu menció al context internacional.⁶² En l'àmbit europeu, Grècia continua amb enormes dificultats per superar la crisi i el Govern del conservador Samaràs du a terme grans reajustaments econòmics i retallades

61. Podeu veure els resultats a <http://www.participa2014.cat>.

62. Podeu consultar un breu resum a *Què ha passat al món el 2014? Una visió des del CIDOB*, disponible a http://www.cidob.org/ca/publicacions/series_de_publicacio/opinio/cidob/que_ha_passat_al_mon_l_any_2014_una_visio_des_del_cidob.

del sector públic, amb una gran oposició de la població, mentre creix l'opció de l'esquerra radical de Syriza, que ja el 2015 guanyarà les eleccions. En aquest context europeu cal posar en relleu la rellevància cada cop més gran del Banc Central Europeu. Per la seva banda, el setembre se celebra el referèndum sobre la independència d'Escòcia, amb implicacions en el conjunt de la Unió Europea i amb un paral·lelisme important amb el procés català; finalment guanya el no per un 55,3 % dels vots. L'any 2014 és especialment nefast pel que fa als conflictes bèl·lics: la revolta a Ucraïna acaba amb la presidència prorussa, però deixa un conflicte cada cop més virulent amb els territoris prorussos i l'annexió de Crimea a Rússia, amb el consegüent impacte en l'equilibri polític i comercial europeu. Pel que fa al món àrab, la guerra a Síria cada cop es complica més i apareix amb força Estat Islàmic, amb una forta projecció més enllà d'aquest conflicte. La franja de Gaza queda devastada després de la intervenció de l'exèrcit israelià i sense albirar solucions al conflicte. Dins dels conflictes que troben una via de negociació, es produeix una aproximació entre els països occidentals i l'Iran, que queda en una nova situació amb la deriva dels nous conflictes àrabs, i entre Cuba i els Estats Units.

En síntesi, el període d'aquest INFORME ha estat molt ric en fets que incideixen, directament o indirecta, en el desenvolupament polític, social i també lingüístic dels països de llengua catalana.

3.2. L'estatus normatiu de la llengua catalana: una situació de continuïtat respecte del 2013

Durant aquest període no podem parlar de canvis substantius importants relatius a l'estatus normatiu del català, segurament perquè en la majoria de territoris del domini lingüístic ens trobem en l'últim terç de la legislatura (durant el 2015 hi haurà eleccions autonòmiques a totes les comunitats autònomes de parla catalana i a l'Estat), de manera que el gruix de les polítiques normatives que incideixen sobre la llengua ja han estat posades en marxa amb anterioritat, tal com s'ha reportat en informes anteriors. Així doncs, sense menystenir la rellevància i la incidència sobre l'estatus de la llengua de la normativa dels poders públics dels

diferents territoris i del mateix Estat espanyol; d'una banda, el 2014 és sobretot un any de desplegament reglamentari i d'actuacions administratives, i de l'altra, de perseverança de les polítiques clarament hostils dels àmbits institucionals autonòmics governats pel Partit Popular (Illes, País Valencià, Aragó), que fan *pinça* amb el Govern de l'Estat per a reeixir en una política per a reduir els àmbits d'ús del català, voluntat que pot ser posada en connexió també amb la pretensió de tallar el fenomen sobiranista, o d'aïllar-lo, no solament a Catalunya, sinó entre la població dels altres territoris de parla catalana.

Al País Valencià, dues són les actuacions legislatives que han incidit de manera negativa sobre el règim lingüístic del català. La primera, l'aplicació de la Llei 4/2013, del 27 de novembre, que disposa el tancament de les emissores de ràdio i televisió valencianes, que implica privar de televisió digital terrestre en català als habitants d'aquest territori;⁶³ i la segona, les modificacions del currículum de l'educació primària establertes pel Decret 108/2014, que redueix les hores lectives en valencià i augmenta la presència del castellà. A les Illes l'any ha estat marcat novament per la política desfavorable al català que practica el Govern de Bauzá i pel consegüent intent d'anorrear l'estatus de la llengua catalana a l'ensenyament sota el pretext d'impulsar una formació trilingüe. L'element principal de conflictivitat ha passat per l'aplicació de l'anomenat Decret 15/2013, pel qual es regula el tractament integrat de llengües als centres docents no universitaris, que s'ha mogut entre una contestació social, d'una base molt àmplia, i ja al 2014, diversos revessos judicials a la normativa de desplegament dictada pel Govern balear. A banda de l'àmbit educatiu, com es veurà més endavant, es continua amb la política contrària a la unitat lingüística del català i amb la potenciació de les modalitats dialectals, que no són més que la manifestació d'una voluntat política de minorar la llengua. A Aragó, la Llei de llengües del 2013 va significar una eliminació de garanties per a les dues llengües no oficials (català i aragonès), ja prou modestes, i una eliminació legal del nom amb què es coneixen ambdues

63. «Llei 4/2013, del 27 de novembre, de la Generalitat, de Supressió de la Prestació dels Serveis de Radiodifusió i Televisió d'Àmbit Autòmic, de Titularitat de la Generalitat, com també de Dissolució i Liquidació de Radiotelevisió Valenciana, SAU» (2013), *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* (en línia), núm. 7161 (27 novembre), <http://www.docv.gva.es/datos/2013/11/27/pdf/2013_11458.pdf#_blank> (consulta: 20 maig 2015).

llengües, tant popularment com per la comunitat científica, per a passar-se a denominar amb les sigles LAPAO i LAPAPYP. Durant el període reportat s'han seguit dues línies perfectament complementàries: d'una banda, s'han mirat d'esborrar les poques referències legals que quedaven del català (per exemple, amb la derogació de l'article 4 de la Llei 3/1999 del patrimoni cultural aragonès, que incorporava les denominacions científiques) i, de l'altra, no s'ha desenvolupat el que preveu la llei, alhora que s'ha continuat aplicant el Conveni entre el Govern d'Aragó i la Generalitat per a l'ensenyament del català a la Franja.

En aquest context advers continuem destacant la importància de la contestació de la societat civil, tant de les entitats que tenen com a objectiu principal la defensa i promoció de la llengua catalana, com ara l'Obra Cultural Balear, l'Acció Cultural del País Valencià, Òmnium Cultural, Plataforma per la Llengua o el Moviment Franjolí per la Llengua, entre d'altres, com, i molt significativament, les entitats que representen el sector educatiu, com Som Escola, que agrupa 43 organitzacions d'aquest àmbit, l'Assemblea de Docents de les Illes o associacions com Clarió - Associació de Pares del Matarranya en Defensa del Català. Aquestes entitats han aconseguit grans mobilitzacions, com la del 14 de juny a Barcelona. Certament, tot i haver-hi altres àmbits en què els governs del PP han incidit negativament sobre la llengua, és en l'ensenyament on s'ha continuat concentrant l'acció.

En el sentit apuntat, i entrant ja en la normativa aprovada per l'Estat, aquest any s'ha desplegat reglamentàriament la Llei orgànica de millora de la qualitat educativa,⁶⁴ reportada en l'informe anterior. Aquest desplegament, juntament amb les resolucions judicials que han incidit en aquesta matèria, és un intent frontal de dinamitar les bases lingüístiques sobre les quals se sustenta el sistema educatiu català. Aquest bloc normatiu genera una enorme conflictivitat, que també es trasllada a l'àmbit parlamentari, tant català com espanyol, i és objecte de diversos

64. «Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa» (2013), *Boletín Oficial del Estado* (en línia), suplement en llengua catalana al núm. 295 (10 desembre), <http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12886-C.pdf> (consulta: 20 maig 2015).

recursos d'inconstitucionalitat no resolts durant aquest període.⁶⁵ El Reial decret 126/2014 estableix el currículum bàsic de l'educació primària,⁶⁶ mentre que el currículum bàsic de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat s'aprovarà més endavant. Aquesta norma desplega els aspectes curriculars previstos per l'article 6 de la LOMCE, que en l'aspecte lingüístic comporten bàsicament: l'exclusió de la llengua catalana de les anomenades «assignatures troncales», conceptuant-la com a «assignatura de lliure configuració autonòmica», l'aprenentatge de la qual pot ser exceptuada per les comunitats autònomes on és oficial; l'increment de l'intervencionisme del Govern estatal en la definició dels continguts, estàndards d'aprenentatge i criteris d'avaluació, que és utilitzat exhaustivament per detallar l'ensenyament i aprenentatge necessari del castellà i garantir la transmissió dels «aspectes comuns» de la història d'Espanya (annex I de la norma); la potenciació de l'ensenyament de les llengües estrangeres, amb la previsió explícita que les administracions puguin utilitzar-la per a la impartició d'una part de les assignatures del currículum (models de trilingüisme) garantint sempre l'aprenentatge de la terminologia en castellà (article 13). Per la seva banda, el currículum bàsic de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat s'aprovà pel Reial decret 1105/2014, del 26 de desembre,⁶⁷ que aplica els mateixos criteris en la configuració curricular. Tot i que en principi equipara la consideració de català i castellà en les avaluacions finals de l'ESO, es determina que només un suspens en les assignatures de llengua castellana i matemàtiques és excloent per a presentar-se a aquestes avaluacions (article 21) o per a poder ser promocionat d'un curs a un altre (article 22). A través d'aquestes i altres vies la normativa estatal imposa la

65. Vegeu els dictàmens previs del Consell de Garanties Estatutàries 3/2014, del 28 de gener, i 4/2014, del 12 de febrer, a <https://www.cge.cat/admin/uploads/docs/20140225094452-1.pdf> i <https://www.cge.cat/admin/uploads/docs/20140217095214-1.pdf>.

66. «Reial decret 126/2014, del 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació primària» (2014), *Boletín Oficial del Estado* (en línia), suplement en llengua catalana al núm. 52 (1 març), <http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2014/03/01/pdfs/BOE-A-2014-2222-C.pdf> (consulta: 20 maig 2015).

67. «Real decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato» (2014), *Boletín Oficial del Estado* (en línia), núm. 3 (3 gener), <<http://www.boe.es/boe/dias/2015/01/03/pdfs/BOE-A-2015-37.pdf>> (consulta: 20 maig 2015).

superior consideració jurídica i acadèmica del castellà sobre les altres llengües oficials dins del territori propi d'aquestes darreres.

De tota manera, l'aplicació de la LOMCE que ha generat més enrenou és el reconeixement del dret dels pares que els fills rebin en castellà com a llengua vehicular una proporció «raonable» d'assignatures no lingüístiques. El reglament que desenvolupa aquesta previsió és el Reial decret 591/2014, de l'11 de juliol, que regula els procediments administratius relatius al reconeixement de la compensació dels costos d'escolarització que preveu l'apartat 4 de la disposició addicional 38 de la Llei orgànica 2/2006, del 3 de maig, d'educació.⁶⁸ En concret, el preàmbul estableix que «si la programació anual de l'administració educativa competent no garanteix una oferta docent raonable sostinguda amb fons públics en la qual el castellà s'utilitzi com a llengua vehicular, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, prèvia comprovació d'aquesta situació, ha d'assumir íntegrament, a compte de l'Administració educativa corresponent, les despeses efectives d'escolarització d'aquest alumnat en centres privats en els quals hi hagi aquesta oferta amb les condicions i el procediment que es determini per reglament, despeses que ha de fer repercutir en l'administració educativa esmentada». És a dir, l'Estat actua directament costejant l'educació en una escola privada que ofereixi la formació en castellà i després reté l'import en la transferència pel finançament a la comunitat autònoma; òbviament una mesura pensada per a Catalunya.⁶⁹ Aquesta normativa tan controvertida ha estat lògicament objecte de polèmica tant en el parlament espanyol com en el català.

Dins l'àmbit normatiu també destaquem la Llei 2/2014, del 25 de març, de l'acció i del servei exterior de l'Estat.⁷⁰ El preàmbul de la norma destaca la

68. Vegeu el BOE, suplement en llengua catalana al núm. 184, del 30 de juliol de 2014, a http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2014/07/30/pdfs/BOE-A-2014-8137-C.pdf.

69. Aquest mecanisme ja ha estat rebutjat per antiestatutari i anticonstitucional pel Consell de Garanties Estatutàries en el dictamen 21/2014, del 30 de setembre, per, entre altres raons, vulneració de la competència de la comunitat autònoma en educació, ja que el mateix Estat pot determinar què es considera proporció raonable de llengua castellana, perquè ja disposa d'altres sistemes de control o perquè no s'ajusta al sistema de finançament. Vegeu https://www.cge.cat/contingut.php?id_pagina=18&start=10.

70. «Llei 2/2014, del 25 de març, de l'acció i del servei exterior de l'Estat» (2014), *Boletín Oficial del Estado* (en línia), suplement en llengua catalana al núm. 74 (26 març),

importància de l'espanyol com a llengua comuna en el conjunt de països iberoamericans. En l'acció exterior, es fan diverses mencions a la llengua, que poden tenir una incidència en el català, com l'acció exterior en matèria educativa, orientada a la promoció i difusió del castellà i de «les altres llengües espanyoles», o com l'actuació de l'Institut Cervantes, que «contribueix a la difusió de la cultura i de la llengua a l'exterior, en coordinació amb els altres òrgans competents de l'Administració General de l'Estat i en col·laboració amb les comunitats autònomes, sense perjudici de la promoció de les altres llengües espanyoles cooficials» (disposició addicional novena). No obstant això, el darrer incís ja evidencia que la difusió exterior de «les altres llengües oficials» serà més anecdòtica que real.

Pel que fa a altres àmbits, només hi ha hagut una incidència normativa menor a través de normes reglamentàries. Per exemple, en l'Administració de justícia el Reial decret 634/2014, del 25 de juliol, pel qual es regula el règim de substitucions en la carrera fiscal,⁷¹ estableix per als candidats a ocupar una plaça de substitut de fiscal una valoració mínima per coneixement de l'idioma propi, valoració molt allunyada del que estableix l'article 36.6 del mateix Estatut orgànic del Ministeri Fiscal, que fixa que el coneixement de l'idioma cooficial ha de ser un mèrit «determinant». Val a dir, però, que el reglament aprovat és molt semblant al reglament anterior del 2002 i, per tant, s'ha desatès una oportunitat per a introduir una innovació normativa pel que fa a la llengua en sintonia amb l'Estatut d'autonomia i amb el mateix Estatut orgànic dels fiscals; així mateix, cal recordar que per als fiscals titulars el coneixement del català no es valora, malgrat que ho estableixi clarament l'Estatut orgànic esmentat. No gaire millor és el previsible resultat de l'Acord del 27 de maig de 2014, de la Comissió Permanent del Consell General del Poder Judicial, pel qual s'aproven les bases reguladores de la concessió d'ajudes per al finançament d'activitats de formació realitzades per membres de la

<http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2014/03/26/pdfs/BOE-A-2014-3248-C.pdf> (consulta: 20 maig 2015).

71. Vegeu l'article 13, 1g, pel que fa a la valoració del mèrit pel coneixement de les llengües cooficials, del BOE, suplement en llengua catalana al núm. 181, del 26 de juliol, a http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2014/07/26/pdfs/BOE-A-2014-7967-C.pdf.

carrera judicial i de les patrocinades o impulsades per les associacions judicials,⁷² que preveu ajudes per als jutges que es formin en llengües cooficials. Certament, el problema per al català a l'Administració de justícia i per als drets lingüístics dels ciutadans a hores d'ara no té a veure amb les despeses que representa per a un jutge formar-se en llengua catalana, atès que en les comunitats autònomes ja ofereixen formació en català a aquest personal. El problema real, i que el Consell General ni tan sols planteja, és que un jutge ocupi una plaça en un territori catalanòfon i no se li requereixi ni el més mínim coneixement de català. En aquest sentit, cal recordar que els informes del Comitè de Ministres del Consell d'Europa, sobre el compliment de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, que s'han reportat en informes anteriors,⁷³ incideixen reiteradament sobre la falta de perfil lingüístic del personal al servei de l'Administració de justícia.

També forma part d'aquest període la reducció dels múltiples de TDT en ús per a les comunitats autònomes, producte de l'alliberament d'espai radioelèctric requerit per la Unió Europea per a dedicar-lo a la telefonia 4G (de tres a dos múltiples a Catalunya), que redueix la possibilitat d'oferta televisiva en català a Catalunya, però també la recepció fora de Catalunya. El Govern català va demanar solucions al Govern de l'Estat el 19 de maig del 2014, atès que aquesta mesura implicava una minva de les possibilitats d'emetre en català i de reciprocitat entre territoris. Per exemple, a les Illes es desplaçaven els canals catalans al múltiple que havia de desaparèixer, circumstància que va generar una contestació important per Obra Cultural Balear. Aquesta reordenació va generar un gran debat i alarma també en l'àmbit parlamentari.⁷⁴

72. Vegeu el BOE, núm. 137, del 6 de juny, sec. III, p.43047, a <http://www.boe.es/boe/dias/2014/06/06/pdfs/BOE-A-2014-5960.pdf>. La clàusula primera contempla que l'objecte de les ajudes podrà versar, entre d'altres, a promoure la participació de membres de la carrera judicial a certes activitats de formació de coneixement i perfeccionament de llengües estrangeres i «llengües pròpies de les Comunitats Autònomes» que no siguin objectes d'altres tipus d'ajudes o subvencions.

73. Vegeu el *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)*, p. 64.

74. Vegeu la intervenció d'Alfred Bosch sobre aquesta qüestió, al *Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados*, x Legislatura, núm.202. Sessió plenària, núm. 190, del 28 de maig de 2014, disponible a [http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/PopUpCGI?CMD=VERLST&BASE=pu10&FMT=PUWTXDTS.fmt&DOCS=1-1&QUERY=\(DSCD-10-PL-202.CODI.\)#\(Página26\)](http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/PopUpCGI?CMD=VERLST&BASE=pu10&FMT=PUWTXDTS.fmt&DOCS=1-1&QUERY=(DSCD-10-PL-202.CODI.)#(Página26)).

Per la seva banda, a Catalunya continua l'activitat de foment i promoció del català, intentant consolidar espais d'ús o guanyar-ne de nous. De tota manera, des del punt de vista de l'estatus de la llengua, aquest període recull poques novetats. Bàsicament, es pot esmentar la Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea, que estableix en diversos preceptes la finalitat de projectar i promoure la llengua en l'àmbit internacional i de la Unió Europea. Especialment rellevants, com a intencionalitat de l'acció política, són els mandats a l'Institut Ramon Llull de promoure la col·laboració internacional i al Govern de fer les actuacions per a assolir l'oficialitat del català a la Unió Europea. Pel que fa a la política de promoció i foment, es constata una línia de continuïtat articulada a través de diverses institucions i sobre diversos àmbits, com la cinematografia, els mitjans de comunicació, la producció literària, les comunitats catalanes a l'exterior, etc.

En un sentit negatiu, tenim un bon nombre de resolucions del Tribunal Suprem, que versen sobre l'ús del català com a llengua vehicular en el sistema educatiu català i que confirmen les resolucions prèvies del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que estableixen un percentatge d'ús de castellà en les escoles i els grups d'alumnes concernits pels processos judicials engegats. Aquestes resolucions arrenquen de la interpretació que la Sentència del Tribunal Suprem del 9 de desembre del 2010 va fer de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, sobre l'Estatut català. El Tribunal Suprem confirma diverses interlocutòries dictades des del gener del 2013 per la Secció Cinquena de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, les quals obliguen els centres educatius a introduir percentatges d'ús vehicular del castellà en els grups o classes dels alumnes concernits pel recurs contenciós abans que aquest es resolgui per sentència, concretament el 25 % de la docència del grup. Encara que en el conjunt del sistema educatiu el nombre de peticions de fer servir el castellà com a llengua vehicular és reduït, aquesta jurisprudència, juntament amb la implantació de la LOMCE pressiona i qüestiona el sistema d'immersió lingüística.

Dins un altre àmbit, tampoc sembla que tinguin un bon camí els reglaments d'usos lingüístics de diferents administracions locals. En concret durant el 2014 hi ha dues sentències del Tribunal Suprem referides a sengles recursos contra resolucions del Tribunal Superior de Justícia, relatives a reglaments de la Diputació

Provincial de Lleida i de l'Ajuntament de Barcelona. Tot i que no hi ha resolució de fons sobre el tema, els tribunals d'instància ja havien anul·lat els preceptes referits a l'ús preferent del català en les actuacions en l'àmbit local. Més positiva ha estat la Sentència del 30 de gener que rebutja el recurs de cassació de l'associació Convivència Cívica Catalana contra la inadmissió, per falta de legitimació activa, del recurs pel qual pretenia la nul·litat íntegra del Decret 128/2010, del 14 de setembre, sobre l'acreditació del coneixement lingüístic del professorat de les universitats del sistema universitari de Catalunya.

Dins l'àmbit del Principat, i pel que fa a l'estatus de la llengua, no es pot deixar de mencionar, encara que no formi part de la legislació positiva, l'important debat sobre quin estatus haurien de tenir les llengües en un Estat propi. El debat ha tingut més lloc en les pàgines d'opinió que en cercles estrictament acadèmics i jurídics, i no pot ser gaire més, atès que la realitat del procés polític actual fa que la preocupació s'hagi hagut de centrar més en la viabilitat del mateix procés que no pas en el model d'Estat que en pugui sorgir. Bàsicament, les posicions que s'han mantingut durant aquest debat, que s'ha allargat sobretot durant el 2013 i el 2014, són, amb molts matisos: les que defensen l'oficialitat única del català, les que defensen la cooficialitat amb primacia del català i les que defensen la no incorporació d'aquesta figura jurídica al text constitucional. Val a dir que líders de la majoria de partits pel dret a decidir defensen una cooficialitat asimètrica.⁷⁵ El debat va mot lligat, d'una banda, a la qualificació jurídica que requereix el català per a poder mantenir la vitalitat social necessària davant la pressió del castellà i, de l'altra, a la captació de la població catalana hispanòfona cap a posicions favorables o no antagòniques a la independència de Catalunya. Per les circumstàncies esmentades, segurament manca, però, un debat en termes jurídics, que s'associï a la necessària reflexió sociolingüística, sobre les implicacions i els efectes que els pronunciaments constitucionals i legals sobre l'estatus lingüístic dins un Estat independent podrien tenir sobre les obligacions dels poders públics, els drets els ciutadans i la mateixa vitalitat del català.

75. Podeu veure un exhaustiu recull cronològic de les aportacions sobre l'estatus de les llengües al web de Montserrat Sendra *Les llengües a la Catalunya independent*, disponible a <http://llenguescatalunyaindependent.weebly.com>.

Dins l'àmbit parlamentari, l'ús de la llengua, la denominada genèricament «imposició del català», ha estat una arma recurrent per a atiar la crispació del debat polític i fins i tot per a marcar posicions més espanyolistes que les mantingudes pel Govern estatal i pel partit que el sustenta,⁷⁶ que han insistit en l'espanyol com a llengua universal i comuna. Aquest ha estat un debat present a les Corts espanyoles, però ha estat un debat molt viu a l'àmbit parlamentari català, on es denuncien i es prenen iniciatives per a contrarestar o simplement evidenciar l'ofensiva espanyolitzadora. Així, el Parlament català adopta diverses iniciatives contràries a la legislació aragonesa que trenca amb la unitat de la llengua catalana i en degrada l'estatus, com la Resolució 500/X, sobre la promoció de la unitat i les denominacions pròpies de la llengua catalana⁷⁷ o la Resolució 501/X del Parlament, de rebuig de les denominacions impròpies de la llengua catalana i sobre la promoció de l'ús i el prestigi del català a l'Aragó.⁷⁸ Aquestes resolucions insten el Govern de la Generalitat, entre d'altres iniciatives, a demanar al Govern d'Aragó que consideri el català patrimoni aragonès i patrimoni comú amb els altres territoris del domini lingüístic català. La cambra catalana també rebutja el Decret del tractament integrat de llengües als centres docents no universitaris de les Illes.⁷⁹ Tenint en compte que l'eix central de la política lingüística de l'Estat pel que

76. Un exemple, la pregunta del Grup Parlamentari d'UPyD al Govern sobre els usos lingüístics interns del Servei d'Emergències Mèdiques a Catalunya, disponible a [http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/PopUpCGI?CMD=VERLST&BASE=pu10&DOCS=1-1&DOCORDER=LIFO&QUERY=\(BOCG-10-D-500.CODI.\)#\(Página100\)](http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/PopUpCGI?CMD=VERLST&BASE=pu10&DOCS=1-1&DOCORDER=LIFO&QUERY=(BOCG-10-D-500.CODI.)#(Página100)); o una pregunta del mateix grup sobre què pensa fer el Govern espanyol per a obligar la Generalitat a proveir els estudiants de l'espanyol com a llengua vehicular, disponible a <http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/PopUpCGI?CMD=VERLST&CONF=BRSPUB.cnf&BASE=PU10&PIECE=PUWD&DOCS=1-1&FMT=PUWTDTS.fmt&OPDEF=Y&QUERY=BOCG-10-D-407>.

77. Vegeu la tram. 250-00431/10, adoptada pel Ple del Parlament a la sessió núm. 10, del 30 de gener de 2014, disponible a <http://www.parlament.cat/activitat/bopc/10b261.pdf>.

78. Vegeu la tram. 250-00441/10, adoptada pel Ple del Parlament a la sessió núm. 10, del 30 de gener de 2014, disponible a <http://www.parlament.cat/activitat/bopc/10b261.pdf>.

79. «Resolució 505/X, del 30 de gener, del Parlament de Catalunya, sobre la defensa del català com a llengua vehicular de l'ensenyament a les Illes Balears» (2014), *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* (en línia), núm. 261 (17 febrer), <<http://www.parlament.cat/activitat/bopc/10b261.pdf>>. Vegeu també la tram. 250-00774/10, adoptada per la Comissió d'Ensenyament i

fa a la llengua ha estat la LOMCE, aquesta ha estat també un dels temes rellevants dels debats i de l'activitat parlamentària i ha generat resolucions per a combatre-la. Igualment, diverses interpel·lacions i preguntes dels partits espanyolistes han anat orientades a evidenciar la manca de compliment per part de la Generalitat de les quotes lingüístiques en castellà.⁸⁰ En conjunt, doncs, una situació de debat parlamentari en què la llengua, com s'ha reportat en els informes anteriors, també ha estat un objecte important de confrontació política.

Finalment, en els territoris que no formen part de l'Estat espanyol l'estatus i el règim polític de la llengua ha tingut una línia de continuïtat, amb alguna notícia que pot ser transcendent. A Andorra, en un moment d'important renovació legislativa, les institucions polítiques vetllen per a garantir i impulsar l'ús de la llengua oficial en diversos àmbits de l'esfera pública i social, en un context marcat per la creixent internacionalització de l'economia. A l'Alguer, es produeix el relleu de síndic i Mario Bruno és escollit amb un programa que preveu seguir una línia favorable a la promoció de l'alguerès. Encara que en la campanya electoral la qüestió no suscita grans discussions, s'arriba a fer un debat en català (patrocinat per les diverses associacions que treballen pel català al municipi) sobre la millora de l'estatus de la llengua, cosa que permetrà l'actual legislació italiana. Igualment, en la sessió inaugural va fer servir l'alguerès, circumstància totalment inusual en els darrers anys. De tota manera, no s'albiren canvis substancials en la promoció del català, ans al contrari, tenint en compte l'estancament que es produeix en l'ensenyament. Per la seva banda, es produeix una polèmica per les declaracions de Carlo Sechi contra l'actuació de l'Espai Llull, representació de la Generalitat a l'Alguer.

A la Catalunya del Nord hi ha dues notícies que tenen un impacte sobre la llengua. D'una banda, la reorganització administrativa prevista, que fa perdre pes

Universitats a la sessió tinguda el 20 de març de 2014, disponible a http://www.parlament.cat/portal/pls/portal/documentnom?p_nom=10c377.pdf.

80. Per exemple, entre moltes altres, les preguntes del grup popular sobre la llengua materna indicada en les sol·licituds de matriculació per a P3 a les escoles públiques per al curs escolar 2013-2014 (núm. tram. 314-14733/10) i sobre la llengua materna indicada en les sol·licituds de matriculació per a P3 a les escoles públiques per al curs escolar 2014-2015 (núm. tram. 314-14734/10), ambdues del 26 d'agost, publicades al BOPC, núm. 386, del 9 de setembre de 2014, p. 118, disponibles a <http://www.parlament.cat/activitat/bopc/10b386.pdf#page=118>.

al territori català dins de l'àmbit regional francès i n'allunya la capitalitat (la desplaça a Tolosa de Llenguadoc), cosa que amoïna les entitats en defensa de la llengua, que el 7 de novembre, diada de la Catalunya del Nord, organitzen activitats entorn d'aquesta qüestió. De l'altra, l'aprovació de la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries per part de l'Assemblea francesa el 28 de gener del 2014 que, paradoxalment, d'acord amb els experts, pot representar un impacte negatiu per al català, ateses les declaracions interpretatives que es volen incorporar a la ratificació i que atribueixen al francès un paper encara més preponderant en l'exercici de les funcions públiques.

En l'àmbit europeu, el conjunt de la normativa confirma novament la importància que la llengua tingui l'estatus d'oficialitat en la Unió i, en el cas del català, justament el perjudici que comporta no tenir-lo. Diverses normes europees estableixen l'obligatorietat d'ús de les llengües oficials de la Unió i el català en resta fora.⁸¹ Pel que fa a l'estatus del català a les institucions europees, s'han tornat a produir iniciatives dels parlamentaris catalans perquè el català sigui una llengua present a la Unió, en concret perquè es pugui fer servir al Ple del Parlament Europeu. A través d'una carta al president Martin Schulz, vuit parlamentaris demanen aquesta possibilitat, que ja havia estat sol·licitada el 2012.

En resum, doncs, els trets que amb caràcter general més es poden destacar relatius a l'estatus del català durant aquest període són la poca innovació normativa en la majoria dels territoris i el desplegament reglamentari i administratiu de disposicions i polítiques ja engegades en períodes anteriors, el debat sobre l'estatus de les llengües en un Estat català independent i la forta confrontació política i judicial sobre el català a l'educació. Tot seguit entrem en el detall de cada territori.

81. Vegeu la Directiva 2014/24/UE del Parlament Europeu i del Consell, del 26 de febrer de 2014, sobre contractació pública i per la qual es deroga la Directiva 2004/18/CE, disponible a <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0024&from=ES>.

3.3. L'estatus jurídic del català per territoris

3.3.1. Andorra

L'any 2014 coincideix amb el final del primer mandat del cap de Govern Antoni Martí (Demòcrates per Andorra), que compta amb una majoria folgada al Consell General. En les eleccions de l'1 de març de 2015 la mateixa candidatura revalidarà la majoria, si bé bastant més ajustada. En aquest darrer tram de la legislatura s'aproven nombroses lleis i decrets que contenen referències a la llengua catalana. Mitjançant aquesta normativa es garanteix l'ús de la llengua oficial en diversos àmbits, si bé també hi sovintegen al·lusions a l'ús de les llengües dels estats veïns en connexió amb la situació sociopolítica del Principat, o l'obertura a d'altres llengües estrangeres vinculables amb la protecció dels drets o la internacionalització dels sectors econòmics i acadèmics.

En l'àmbit del dret privat, la nova Llei 47/2014, del 18 de desembre, d'arbitratge del Principat d'Andorra⁸² estableix que els laudes d'arbitratge internacional es reconeixen a Andorra si la documentació està redactada en «llengua catalana, espanyola o francesa» i, en cas contrari, la part sol·licitant ha de presentar una traducció al català realitzada per un traductor jurat (article 70). Pel que fa als testaments, la nova Llei 46/2014, del 18 de desembre, de successió per causa de mort,⁸³ en determina la redacció en llengua catalana, si bé amb la possibilitat de traducció de l'original a un idioma estranger si el testador no entén el català. La regulació lingüística de la nova Llei 20/2014, del 16 d'octubre, de contractació electrònica i dels operadors que desenvolupen la seva activitat econòmica en un espai digital⁸⁴ al·ludeix únicament a la garantia de coneixement pels consumidors de «la llengua o les llengües en què pot seguir-se el procediment i perfeccionar-se el contracte» en les transaccions desenvolupades a través d'un

82. Vegeu el *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* (BOPA), núm. 4, del 21 de gener de 2015, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/027004/Documents/lo27004005.pdf>.

83. Vegeu el BOPA anterior.

84. Vegeu el BOPA, núm. 65, del 12 de novembre de 2014, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/documents/026065.pdf>.

sistema electrònic automatitzat en un espai digital gestionat per l'operador (article 25). De manera similar, el Decret legislatiu del 12 de febrer de 2014, de refosa de la Llei 8/2013, reguladora de les entitats operatives del sistema financer, la protecció dels inversors, l'abús dels mercats i els acords de garantia financera, estipula entre les obligacions d'informació que «en cas de difusió en diverses llengües, la informació facilitada per l'entitat ha de ser homogènia» (article 35).

La legislació general de l'àmbit penal i penitenciari ha estat també revisada mitjançant tres lleis que contenen clàusules lingüístiques: la Llei 17/2014, del 24 de juliol, de modificació del Codi del procediment penal (article 24),⁸⁵ la Llei 41/2014, de l'11 de desembre, de modificació de la Llei qualificada penitenciària (article 55),⁸⁶ i la Llei 40/2014, de l'11 de desembre, de modificació del Codi penal (article 30).⁸⁷ Les dues primeres disposicions incorporen el dret garantit internacionalment a gaudir d'un intèrpret per als presos expedientats i el detinguts davant la policia que no parlin la llengua nacional o les llengües dels estats veïns. D'altra banda, l'existència d'un mòbil discriminatori per raó de llengua es preveu com una circumstància agreujant del delictes en el nou Codi penal (article 30).

La matèria d'immigració és reformada mitjançant el Decret legislatiu del 26 de març de 2014, de refosa de la Llei 9/2012, del 31 de maig, d'immigració.⁸⁸ Els estrangers titulars d'una autorització de residència i treball que l'hagin de renovar es beneficiaran d'un temps addicional de residència si demostren un bon coneixement de la cultura, la llengua, les institucions i la història del país (article 54.1). Sens perjudici d'aquesta previsió general, en el marc de les quotes especials d'immigració fixades pel Govern,⁸⁹ en relació amb les necessitats del mercat laboral, s'ha establert el requeriment de dominar una llengua estrangera determinada per aquelles persones que s'hi acullin (per exemple, Decret del 22 d'octubre de 2014, pel que fa al coneixement del rus).

85. Vegeu el BOPA, núm. 52, del 3 de setembre de 2014, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/026052/Pagines/lo26052002.aspx>.

86. Vegeu el BOPA, núm. 2, del 14 de gener de 2015, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/027002/Pagines/lo27002005.aspx>.

87. Vegeu el BOPA anterior.

88. Vegeu el BOPA, núm. 23, del 2 d'abril de 2014, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/026023/Pagines/8543A.aspx>.

89. Vegeu <http://www.immigracio.ad/ca/quotes-d-immigracio>.

L'acreditació del coneixement de la llengua catalana, d'acord amb els nivells homologables en el *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar* (MECR), és regulada pel Decret del 10 de setembre de 2014, de creació i regulació dels diplomes oficials de llengua catalana del Govern d'Andorra.⁹⁰ L'exposició de motius emmarca aquesta disposició general dins l'acció política i normativa desenvolupada des de la fi del segle passat fins ara pel Consell General, el Govern i els comuns en favor de l'ús social de la llengua oficial. Els àmbits d'aplicació del Decret abasten l'educació, on ha continuat la convocatòria periòdica de proves de català per a l'accés al batxillerat d'alumnes provinents de fora del sistema educatiu andorrà⁹¹ (que conviu amb els sistemes francès⁹² i l'espanyol en el territori d'Andorra). I, també, els nivells de català s'apliquen en l'accés als llocs de treballs de les administracions andorranes (vegeu, per exemple, el Reglament de modificació i text refós del reglament intern del servei de circulació del Comú d'Ordino, articles 14, 18 i 36, en relació amb l'obligació dels agents d'utilitzar la llengua catalana durant els serveis) o de sectors regulats com el del taxi (vegeu el Decret del 12 de febrer de 2014, articles 84 i 94); en la provisió de places de la judicatura (vegeu, entre d'altres, l'Edicte del Consell de la Justícia del 5 de novembre de 2014, que convoca concurs de mèrits per vacant en la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia) o de certes ocupacions públiques amb un perfil tècnic especialitzat (Acord del Consell d'Administració del Servei de Telecomunicacions d'Andorra, del 16 d'octubre de 2014, relatiu a un lloc de treball temporal, convertible en indefinit, de tècnic de control intern per a l'Àrea de Comptabilitat del Departament de Negoci d'Andorra Telecom). Alhora, per raó del caràcter internacional de la convocatòria (Edicte del 17 de setembre de 2009 per selecció de tres candidats a magistrats del Tribunal Europeu de Drets Humans) o en les professions turístiques, nombroses convocatòries públiques preveuen el coneixement necessari de llengües distintes de l'oficial.

90. Vegeu el BOPA, núm. 54, del 17 de setembre de 2014, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/026054/Pagines/ga26054005.aspx>.

91. Vegeu, per exemple, l'avís publicat al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, núm. 29, del 14 de maig de 2014, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/026029/Pagines/860A2.aspx>.

92. L'any 2014 es renova per deu anys el Conveni amb França per l'ensenyament (BOPA, núm.64, del 5 de novembre de 2014), vegeu <https://www.bopa.ad/bopa/026064/Pagines/lt26064002.aspx>.

En l'àmbit educatiu, es palesa l'atenció creixent dels poders públics per a millorar la formació en llengua estrangera, de fet, l'anglesa (vegeu la Llei 38/2014, de l'11 de desembre, que modifica la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà del 9 de juny de 1994,⁹³ que endureix els requeriments de qualificació professional dels professors de llengua estrangera, i l'Edicte del 4 de desembre de 2014 que aprova l'adjudicació del servei de formació en llengua anglesa per a la Universitat d'Andorra).

Al llarg de l'any 2014 continua a Andorra la política de foment del coneixement i l'ús de la llengua catalana en diversos àmbits socials. Quant als joves, la Llei 39/2014, de l'11 de desembre, del Fòrum Nacional de la Joventut d'Andorra, una entitat de dret públic i base associativa per a fomentar la participació, inclou entre les seves funcions «promoure entre la joventut d'Andorra el coneixement de la llengua, la cultura i la història del poble andorrà» (article 2.b).⁹⁴ Entre les nombroses iniciatives de promoció cultural i lingüística impulsades pel Govern andorrà durant aquest període podem destacar: la concessió del premi Carlemany per al foment de la lectura, per a obres en prosa inèdites en llengua catalana, a Verònica Sánchez per *L'escapista*; el projecte *Nascuts per llegir* adreçat a famílies amb infants en edat preescolar, que compleix 7 anys; l'organització pel Servei de Política Lingüística del vuitè Dictat nacional per als estudiants de tercer i quart de segona ensenyança de tots els sistemes educatius; la celebració de la 32a Setmana del Llibre en Català, organitzada pel Ministeri de Cultura i l'Associació d'editors d'Andorra; la reedició pel Servei de Política Lingüística del programa «Voluntaris per la llengua», en el qual participen trenta parelles lingüístiques; la celebració del segon Concurs Internacional de Monòlegs en Català; la primera edició del concurs de curtmetratges en català RECcrea, per a promoure la creativitat audiovisual dels estudiants de secundària i batxillerat (que substitueix l'anterior concurs de guions); la dinovena edició del premi Pirene de periodisme interpirinenc per a premsa escrita i audiovisual, que es declara deserta amb la concessió de tres accessits; l'edició completa de *Veus d'Andorra*, un material pedagògic multimèdia per a l'aprenentatge del català, que constitueix l'adaptació amb accent andorrà de

93. Vegeu el BOPA, núm. 2, del 14 de gener de 2015, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/027002/Pagines/lo27002002.aspx>.

94. Vegeu <https://www.bopa.ad/bopa/027002/Pagines/lo27002003.aspx>, en el mateix BOPA.

l'obra editada per l'Abadia de Montserrat, que el ministre de Cultura presenta com a eina important per a facilitar la integració lingüística, tot recordant als empresaris i treballadors la importància de saber la llengua oficial i de garantir els drets lingüístics legalment previstos.

El mes de juliol de 2014 la directora general de la UNESCO, Irina Bokova, realitzà una visita oficial a Andorra, coincidint amb el vintè aniversari de l'entrada del Principat en aquesta organització internacional.

3.3.2. Aragó

L'any 2014, que coincideix amb el darrer tram de la legislatura autonòmica ateses les eleccions previstes per al maig de 2015, la Llei 3/2013, del 9 de maig, d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques d'Aragó continua centrant el debat polític i jurídic sobre les llengües a l'Aragó. Com s'exposava en l'informe de 2013, l'aprovació per les Corts aragoneses, amb els vots del Partit Popular (PP) i el Partit Aragonès Regionalista (PAR), d'aquesta Llei, que venia a substituir la primera Llei de llengües de l'any 2009, ha comportat una regressió sense paliatius en la protecció legal efectiva del català, i de retruc de l'aragonès, en aquest territori.

L'oposició jurídica a la Llei 3/2013, que es fa ressò de les enormes crítiques contra aquest text des de diversos sectors polítics, acadèmics i socials, es concreta en el recurs d'inconstitucionalitat interposat davant del Tribunal Constitucional pel Grup parlamentari Socialista en el Congrés dels Diputats. Els diputats al·leguen en el recurs que la Llei 3/2013 resulta contradictòria amb l'article 3 de la Constitució espanyola i l'Estatut aragonès, dels quals emanen uns drets lingüístics en relació amb unes llengües, que han deixat de ser identificades o identificables (recordem que el reconeixement per la Llei de 2009 del «català» com a llengua pròpia d'Aragó és eliminat en el text de 2013 i substituït per l'al·lusió a la «llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental», el que s'ha popularitzat com «LAPAO»). La norma legal vulneraria igualment la Carta Europea de les Llengües Regionals o

Minoritàries, que conté mandats de protecció i promoció de les llengües i de preservació de la unitat lingüística per damunt de les divisions administratives.⁹⁵

Mentre no hi ha un pronunciament sobre la constitucionalitat de la Llei, l'actitud de les institucions autonòmiques durant l'any 2014 s'ha caracteritzat per una combinació de passivitat i foment de la confusió al voltant de la identitat de la llengua, amb una finalitat a hores d'ara prou evident d'esborrar qualsevol rastre legal de la presència del català a la Franja. Una ofensiva jurídicopolítica de la qual se'n ressent també la protecció de l'aragonès. D'una banda, l'oposició parlamentària al Partit Popular ha criticat la no aplicació o manca de desenvolupament de la Llei de 2013 en diversos punts clau per poder activar la dèbil protecció jurídica establerta: en primer lloc, el Govern no ha dut a terme la delimitació de les zones d'utilització històrica predominant de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies (article 5 de la Llei), les quals són necessàries per concretar les opcions d'ús del català en els documents i actes oficials, la toponímia o l'ensenyament; segonament, tampoc s'ha constituït l'Acadèmia Aragonesa de la Llengua, prevista amb caràcter unitari per a les «modalitats lingüístiques» pròpies (article 7), a la qual li correspon la de fixació de la normativa oficial, entre d'altres funcions.

D'altra banda, i congruent amb la finalitat inspiradora de la Llei 3/2013 d'esborrar tot rastre legal de la catalanitat de la Franja, les poques accions polítiques i normatives dutes a terme per les Corts i el Govern d'Aragó s'han centrat en la llengua aragonesa, mentre que pel que fa a la llengua catalana o bé se l'ignora o bé es tolera la situació d'ús actual. La continuïtat de l'ús del català en els centres educatius de la Franja és justificada per la consellera d'Educació, Dolores Serrat, que diu que no es prohibeix l'ensenyament del català, que es continua fent «pero diferenciándolo de las modalidades aragonesas» regulades per la Llei vigent, en referència implícita al LAPAO, pendent encara de «normativitzar». La dialèctica política al voltant de la llengua apunta també tensions en el si dels partits secessionistes, que oscil·len entre la dilució del català i l'aragonès en una única llengua o contínuum lingüístic de modalitats «genuïnament aragoneses», fins i tot més enllà del text legal de 2013 que les defineix com a dues (és el PAR qui estira la

95. Per un comentari més ampli, vegeu la crònica legislativa de l'Aragó de l'any 2014, en el proper número 63 de la *Revista de Llengua i Dret*, 2015.

corda secessionista, en oposar-se a parlar simplement d'«aragonès» adduint que podria fer entendre que l'altra llengua no és aragonesa) i el foment del secessionisme a l'interior de la llengua catalana, però sense arribar a tractar el català i l'aragonès com una única llengua (posició que sembla majoritària dins del Partit Popular, que hauria aturat la pretensió del PAR de tractar-les com una única llengua). En definitiva, la Llei de 2013 no ha servit gaire més fins ara que per mantenir i alimentar la divisió política, sense que es notin fins avui els seus efectes en la quotidianitat d'ús del català en la vida i les administracions de la Franja. Una paradoxa denunciada pels sectors aragonesistes és que la defensa aferrissada de l'anticatalanisme per part dels partits polítics esmentats porti a renunciar a allò aragonès.

En el pla estrictament legal, per mitjà d'una disposició com a Llei d'acompanyament als pressupostos autonòmics per a l'any 2014⁹⁶ s'esborra l'única referència en una norma de rang legal que restava del català en l'article 4 de la Llei 3/1999 del patrimoni cultural aragonès (aquesta Llei contenia també en la seva disposició final 2a un manament de regular per llei la cooficialitat de l'aragonès i el català, així com els drets de comunitats lingüístiques les respectives).⁹⁷ La modificació de l'article 4, d'on s'eliminen les denominacions científiques de les llengües, ha quedat redactada de la manera següent: «A més del castellà, Aragó té com a pròpies, originals i històriques les llengües aragoneses amb les seves modalitats lingüístiques d'ús predominant en les àrees septentrional i oriental de la comunitat autònoma».

En l'educació, el decret de primària aprovat pel Govern autonòmic amplia l'ensenyament de l'aragonès (article 16), on és denominat «lengua aragonesa propia de las áreas pirenaica i prepirenaica de la Comunidad Autónoma, con sus

96. «Ley 14/2014, de 30 de diciembre, de Medidas Fiscales y Administrativas de la Comunidad Autónoma de Aragón» (2014), *Boletín Oficial de Aragón* (en línia), article 32.2, núm. 256 (32 desembre), <<http://www.boa.aragon.es/cgi-bin/EBOA/BRSCGI?CMD=VEROBJ&MLKOB=829272041212>> (consulta: 20 maig 2015).

97. Recordem que el precepte derogat establia que «L'aragonès i el català, llengües minoritàries d'Aragó, en l'àmbit de les quals estan compreses les diverses modalitats lingüístiques, són una riquesa cultural pròpia i han de ser especialment protegides per l'Administració». Vegeu el BOE, núm. 88, del 13 d'abril de 1999, disponible a <http://www.boe.es/boe/dias/1999/04/13/pdfs/A13657-13674.pdf>.

modalidades lingüísticas».⁹⁸ La norma no inclou el currículum del català o «lengua aragonesa propia del área oriental», que l'annex remet a «posteriores desarrollos normativos». El buit normatiu posa en perill el marc jurídic sobre el qual se sustenten les classes de català i la convalidació de l'assignatura amb un nivell B de català (vigent des de l'any 2008). De tota manera, es continua mantenint el Conveni entre el Govern d'Aragó i la Generalitat, en virtut del qual es fa l'ensenyament del català i en català en els centres autoritzats, tot i que el català sigui considerat per les autoritats educatives diferent del LAPAO,⁹⁹ la docència del qual s'ajorna per a més endavant. Mentrestant, des dels ajuntaments i la comunitat educativa de la Franja es manté el suport explícit a favor de l'ensenyament del català. El mes d'octubre de 2014, Clarió - Associació de Pares del Matarranya en Defensa del Català organitza la primera Jornada de Llengua i Escola. Es pot dir, doncs, que durant el primer any de vigència de la Llei de 2013, el Govern aragonès ha deixat fer als ajuntaments i els centres educatius pel que fa a l'ensenyament del català, si bé els ha advertit de la situació de provisionalitat en espera del desplegament del text legal.

3.3.3. Catalunya

L'any 2014 continua a Catalunya el procés polític que sota el lema del «Dret a decidir» mobilitza importants sectors polítics i socials que s'oposen al manteniment de l'*statu quo* polític dins l'Estat espanyol, incloses les seves ramificacions lingüístiques. En aquest sentit, persisteixen els efectes de la STC 31/2010 i dels seus pronunciaments sobre els preceptes lingüístics de l'Estatut d'autonomia de 2006 com un límit extern que frena les iniciatives de canvi en el

98. En el nou currículum de primària es destaca la fragmentació de l'aragonès en una diversitat de varietats o modalitats, les quals són reconegudes desigualment per la norma, que opta per privilegiar el sector o corrent ortogràfic menys institucionalitzat.

99. El desconcert que ha generat la Llei de 2013 arriba fins al punt que es publicava la notícia que una escola de Pena-roja de Tastavins va fer arribar als pares que en els cursos primer, tercer i cinquè s'impartiria LAPAO, mentre que en els cursos segon, quart i sisè es mantindria encara el català, d'acord amb el calendari d'aplicació de la Llei Wert.

règim jurídic de protecció de la llengua catalana. La situació resultant és caracteritzada per l'escassa presència de novetats legislatives durant el segon any de la x legislatura del Parlament de Catalunya.

La Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea¹⁰⁰ desplega les previsions de l'Estatut de 2006 sobre l'acció exterior i els manaments de col·laboració i comunicació amb altres territoris situats fora de l'Estat espanyol que comparteixen patrimoni lingüístic amb Catalunya (art. 6.4, 12 i del títol V de l'EAC). L'única disposició lingüística de rang legal dictada aquest any ha estat objecte d'un recurs d'inconstitucionalitat interposat pel Govern espanyol.¹⁰¹ En aquest sentit, s'afegeix a la resta de lleis lingüístiques de desplegament estatutari, les quals han estat impugnades sense excepció pel Govern estatal, el Defensor del Poble o el Partit Popular i, a la fi de l'any 2014, resten pendents d'una sentència del Tribunal Constitucional.¹⁰²

Pel que fa als aspectes lingüístics, la Llei 16/2014 té com un dels seus eixos la protecció i promoció de la llengua catalana, d'acord amb un principi general de reconeixement del dret de les persones i dels pobles a la defensa i la promoció de la cultura, la llengua i la identitat (article 3). La projecció del català figura entre les tasques encomanades a la «diplomàcia cultural de Catalunya» (article 2) i s'estableix com una de les finalitats de l'acció exterior la promoció internacional de la llengua i la cultura catalanes, que es concreta en el mandat d'emprendre les accions necessàries per a la presència i la utilització de la llengua catalana en les organitzacions internacionals i en els tractats internacionals de contingut cultural o lingüístic (articles 4 i 32.2). El Govern de la Generalitat hi assumeix funcions de

100. Publicada al DOGC, núm. 6768, del 4 de desembre de 2014, vegeu <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6768/1387639.pdf>.

101. El recurs d'inconstitucionalitat fou admès a tràmit pel Tribunal Constitucional en data 15 d'abril de 2015, amb la suspensió automàtica per un termini mínim de 5 mesos dels preceptes qüestionats.

102. Fem referència a les disposicions següents: Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació; Llei 10/2010, del 2 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya; Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema; Llei 22/2010, del 20 de juliol, del codi de consum de Catalunya; Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran.

foment de la cultura i la llengua pròpies dins i fora de la Unió Europea i de situació del model cultural i lingüístic del país com a referent internacional.¹⁰³

Especialment rellevant, com a intencionalitat de l'acció política de la Llei 16/2014, és la voluntat de potenciar l'Institut Ramon Llull (IRL) com a agent de promoció internacional i coordinar-lo amb les delegacions del Govern a l'exterior i davant la Unió Europea i amb les oficines sectorials del Govern a l'exterior. El mateix any, l'IRL ha vist modificats els seus estatuts i ha esdevingut un consorci integrat per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, el qual passa també així a formar part de la Fundació Ramon Llull. En el marc de l'acció exterior, la Generalitat ha convocat diversos ajuts per a les comunitats catalanes a l'exterior que contribueixen al foment i la difusió de la llengua.¹⁰⁴

La resta de novetats normatives del període es localitzen en disposicions reglamentàries elaborades pels ens locals o les corporacions professionals. Cal consignar, entre d'altres: l'aprovació inicial del Reglament per a l'ús de la llengua catalana a l'Ajuntament de Lleida¹⁰⁵ o la modificació dels estatuts per part de diversos col·legis professionals, en els quals s'estableix com una de les funcions la de «fomentar l'ús de la llengua catalana entre les persones col·legiades i en els àmbits institucionals i socials en els quals s'exerceix la professió».¹⁰⁶ Es tracta de normes de rang inferior i, per tant, sense capacitat per a introduir alteracions substancials en l'estatus de la llengua. A més, cal destacar el context judicial advers en què s'aproven aquestes disposicions, marcat pels pronunciaments de l'any precedent pels quals, a instàncies de l'associació Convivència Cívica Catalana, el Tribunal Superior de Justícia anul·là diversos preceptes dels Reglaments lingüístics

103. En relació amb l'aranès, la llei preveu també que el Govern vetlli perquè sigui objecte de difusió a l'exterior, especialment en els àmbits de veïnatsges transfronterers.

104. Vegeu l'Ordre PRE/72/2014, del 19 de març, al DOGC, núm. 6588, del 24 de març de 2014, disponible a <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6588/1345392.pdf>.

105. Vegeu el *Butlletí Oficial de la Província de Lleida*, núm. 212, del 5 de novembre de 2014, disponible a http://bop.diputaciolleida.cat/faces/consultaF/servlets/donarEdicte/?id=2014_212_9251.

106. Entre d'altres, el Col·legi de Dietistes-Nutricionistes de Catalunya, del Col·legi d'Economistes de Catalunya, del Col·legi d'Agents de la Propietat Immobiliària de Lleida o del Col·legi de Psicologia de Catalunya (DOGC, núm. 6534, del 7 de gener de 2014; núm. 6639, del 6 de juny de 2014; núm. 6648, del 20 de juny de 2014, i núm. 6729, del 16 d'octubre de 2014).

de la Diputació de Lleida i de Girona (sentències del TSJC 178/2013, del 6 de març). Emparant-se en l'anul·lació del terme «preferent» de l'article 6.1 de l'Estatut i els arguments restrictius de la STC 31/2010, els tribunals ordinaris imposen uns límits nous a l'acció normativa normalitzadora del català, que a la fi de l'any 2014 resten pendents de la resolució definitiva dels recursos de cassació interposats davant el Tribunal Suprem (interlocutòries del TS del 12 de desembre de 2013 i del 30 de gener de 2014).

En la justícia, les dades sobre l'ús de la llengua pels jutjats i tribunals continuen mostrant la dèbil posició de la llengua catalana en aquest àmbit. Les dades publicades per a l'any 2013 constaten que només el 12,4 % de les sentències són redactades en català; un percentatge que es distribueix desigualment sobre el territori amb una presència major a les comarques de Girona (fins al 50 % a Figueres). Coincidint amb aquesta situació d'estancament i àdhuc de retrocés del català, la Direcció General de Política Lingüística impulsa la campanya específica «En català, és de llei» per tal de difondre un missatge d'arrelament i normalitat de la llengua catalana en aquest àmbit. El Grup de Treball sobre Llengües de l'Observatori Català de la Justícia, integrat per membres de l'Administració i dels diferents col·lectius de l'àmbit jurídic i judicial, presenta a Barcelona el *Manual de bones pràctiques lingüístiques a la justícia* i els *Criteris per als usos lingüístics a l'Administració de justícia*. Mentrestant, continua l'aplicació dels acords marc de col·laboració signats el 23 de juliol de 2013 entre les conselleries de Justícia i de Cultura i el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya, el Consell dels Il·lustres Col·legis de Procuradors dels Tribunals de Catalunya i l'Il·lustre Consell de Col·legis de Graduats Socials de Catalunya, com també amb el Col·legi de Notaris de Catalunya i amb el Deganat dels Registradors de la Propietat, Mercantils i de Béns Mobles de Catalunya per a promoure l'ús del català en la pràctica jurídica. En les conclusions de la V Jornada sobre l'Ús del Català a la Justícia, organitzada el 28 de novembre de 2013 pel Consell de l'Advocacia Catalana, es constata que les accions possibles són limitades pel marc de l'Estat espanyol actual i que l'avenç del català en la justícia seria palès si fos una llengua d'Estat.

Encara en relació amb la justícia, en l'àmbit parlamentari són diverses les actuacions que pretenen incidir sobre l'ús del català en un marc competencial quasi monopolitzat per l'Estat: la Resolució 543/X del Parlament de Catalunya

sobre la llengua catalana en l'àmbit de la justícia,¹⁰⁷ en la qual s'insta el Govern a emprendre les accions necessàries davant del Govern de l'Estat per tal que aquest compleixi les recomanacions del Consell d'Europa sobre l'aplicació de l'article 9 de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, pel que fa a la realització de les actuacions judicials en català a petició de qualsevol de les parts i a la capacitat lingüística del personal judicial; o la Resolució 691/X del Parlament de Catalunya, sobre les proves d'accés a advocat i procurador dels tribunals,¹⁰⁸ on s'insta amb caràcter urgent el Govern a negociar amb els ministeris d'Educació i de Justícia per a garantir que les proves d'accés a advocat i procurador es puguin fer de manera descentralitzada, de manera que els aspirants puguin utilitzar-hi la llengua oficial de la seva elecció. El mes de novembre de 2014 el Parlament de Catalunya, a instàncies de CiU i amb el suport d'ERC, PSC, ICV i la CUP, aprova una nova Proposició de llei orgànica de modificació de la Llei orgànica del poder judicial i altres normes connexes, en matèria de drets lingüístics en l'àmbit de la justícia, per tal d'incloure el coneixement del dret i la llengua pròpia com a requisit dels jutges i fiscals que cobreixin vacants a Catalunya, d'acord amb l'Estatut català de 2006, que a la fi del 2014 resta en espera del debat de presa en consideració pel Congrés dels Diputats¹⁰⁹ i ja al 2015 serà rebutjada.

L'ensenyament continuarà centrant bona part dels debat públic en la matèria lingüística, arran de l'aprovació dels reglaments que desenvolupen la LOMCE i del degoteig de resolucions dels tribunals ordinaris que qüestionen el model de conjunció lingüística on el català funciona com a llengua vehicular normal de l'ensenyament. En el pla normatiu, la novetat més destacada és el Reial Decret 591/2014, de l'11 de juliol, que regula els procediments administratius relatius al

107. Resolució adoptada per la Comissió de Justícia i Drets Humans del Parlament, en la sessió núm. 18, del 20 de febrer de 2014, publicada en el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* (BOPC), núm. 272, del 3 de març de 2014, disponible a <http://www.parlament.cat/document/bopc/52342.pdf>.

108. Resolució adoptada per la Comissió de Justícia i Drets Humans del Parlament, en la sessió núm. 22, del 5 de juny de 2014, publicada en el BOPC, núm. 342, del 23 de juny de 2014, disponible a <http://www.parlament.cat/document/bopc/52412.pdf>.

109. Vegeu-ne la publicació en el *Boletín Oficial del Congreso de los Diputados*, Serie B, del 22 de desembre de 2014, disponible a http://www.congreso.es/public_oficiales/L10/CONG/BOCG/B/BOCG-10-B-205-1.PDF#page=1.

reconeixement de la compensació dels costos d'escolarització en centres privats per als pares que volen escolaritzar els fills en castellà (vegeu l'apartat 2.2.2). En la tramitació de la norma es manifesta una posició clarament hostil del Consell Escolar de l'Estat, òrgan consultiu del Govern estatal, vers el model lingüístic català (Dictamen 6/2014, del 20 de març).¹¹⁰ La consellera d'Educació, Irene Rigau, ho qualifica de «multa lingüística» i vaticina les escasses possibilitats d'aplicar una norma en un context on no existeixen centres privats que escolaritzin en castellà. El Govern de la Generalitat, que ja havia impugnat competencialment la previsió d'aquest mecanisme en la disposició addicional 38a de la LOMCE, impugna ara el Reial Decret 591/2014 davant el Tribunal Constitucional (vegeu el Dictamen 21/2014, del 30 de setembre, del Consell de Garanties Estatutàries). Tanmateix, la impugnació no afecta la vigència de la norma estatal, que en el primer any d'aplicació no motiva un nombre significatiu de peticions de pares en el conjunt de Catalunya.¹¹¹

El model lingüístic educatiu continua molt present en la conflictivitat judicial, després que diverses resolucions del Tribunal Suprem i el TSJC, seguint amb la línia interpretativa iniciada pel primer el desembre de 2010, reconeguin un «dret» dels pares recurrents que els seus fills «juntament amb els escolars de l'aula» rebin ensenyament en castellà. Es tracta d'un dret inexistent en la legislació aplicable, atès que la Llei 12/2009 d'educació de Catalunya preveu l'atenció individualitzada en castellà en el curs escolar en què els alumnes iniciïn el primer ensenyament (article 11.4), sense que s'hagi suscitat la inconstitucionalitat d'aquest aspecte de la Llei, per a la qual cosa els tribunals tindrien al seu abast la qüestió d'inconstitucionalitat. El Tribunal Suprem avala expressament el criteri del 25 % de classes en català dictaminat pel TSJC com a mesura cautelar, tot delimitant-lo al grup o aula de l'estudiant, amb la consegüent afectació dels altres alumnes i la creació de grups, dins d'un mateix centre, que seran obligats a seguir un règim lingüístic particular (vegeu, per totes, la Sentència del TS del 15 de gener de

110. Pot consultar-se el text complet a <http://www.mecd.gob.es/dctm/cee/el-consejo/dictamenes/2014/dictamen062014.pdf?documentId=0901e72b818fc7dd>.

111. Les dades informades per la Conselleria d'Educació no arriben a les seixanta peticions a analitzar, encara que segons declara el ministre Wert en una entrevista radiofònica, i sense citar les fonts, serien més de dues-centes.

2014,¹¹² atès que tots els recursos dels pares són idèntics i actuen sota una mateixa representació processal). Els directors dels centres educatius afectats intenten minimitzar aquest impacte no volgut per als estudiants en la distribució lingüística de les activitats i matèries. El Parlament de Catalunya aprova diverses iniciatives de rebuig d'aquestes decisions i de la nova normativa estatal que pretén emparar-les, com per exemple la Resolució 590/X sobre la defensa del model inclusiu de l'escola catalana i el rebuig a la Llei orgànica de millora de la qualitat educativa;¹¹³ o la Resolució 557/X per la qual s'acorda la interposició d'un recurs d'inconstitucionalitat contra la LOMCE.¹¹⁴ En exercici de les competències pròpies sobre ensenyament i llengua, el Govern de la Generalitat regula el coneixement necessari de la llengua catalana en la provisió dels llocs de treball docents en els centres i serveis educatius públics (Decret 39/2014, del 25 de març).

Les universitats catalanes continuen mostrant dades positives quant a l'ús de la llengua catalana, especialment en els estudis de grau. En un context acadèmic de competència creixent entre els centres sota la influència de les directrius europees i els procés d'internacionalització de l'ensenyament superior i la recerca, segons les dades publicades pel Departament d'Economia i Coneixement en els graus la proporció d'ús del català en la docència en el curs 2013-2014 per al conjunt del sistema públic és del 76,5 % (amb un 14,4 % en castellà i un 9,1 % en terceres llengües), mentre que en els estudis de màster aquest percentatge és d'un 56,8 % (un 26,2 % en castellà i un 17 % en terceres llengües). L'acció promocional de la Generalitat per al foment i ús de les llengües en l'àmbit universitari es concreta en el programa INTERLINGUA 2014 o en els ajuts a les tesis doctorals en català (per exemple, la Resolució ECO/978/2014, del 2 de maig). També continua la tasca de suport de l'Institut Ramon Llull a les universitats del domini lingüístic del català per a organitzar seminaris i activitats conjuntes amb altres universitats de fora en

112. Pot consultar-se el text complet de la Sentència en el CENDOJ, a <http://www.poderjudicial.es/search/doAction?action=contentpdf&databasematch=TS&reference=6946112&links=28079130042014100007&optimize=20140131&publicinterface=true>.

113. Adoptada per la Comissió d'Ensenyament i Universitats el 20 de març de 2014, publicada en el BOPC, núm. 297, del 7 d'abril de 2014, disponible a <http://www.parlament.cat/document/bopc/52367.pdf>.

114. Adoptada pel Ple del Parlament el dia 26 de febrer de 2014, publicada en el BOPC, núm. 272, del 3 de març de 2014, disponible a <http://www.parlament.cat/document/bopc/52342.pdf>.

el camp de les ciències socials i les humanitats (Resolució del director de l'IRL del 13 de març de 2014, DOGC, núm. 6588, del 24 de març de 2014), la selecció de professorat de català i el suport dels estudis catalans en universitats de fora del domini lingüístic (resolucions publicades en el DOGC, núm. 6627, del 21 de maig, i núm. 6629, del 23 de maig).

L'acreditació del coneixement de català és actualitzada per mitjà del Decret 3/2014, del 7 de gener,¹¹⁵ que modifica el Decret 150/2001, del 29 de maig, sobre avaluació i certificació de coneixements de català per tal de completar l'adaptació al *Marc europeu comú de referència per a les llengües* pel que fa al nivell superior de català (antic nivell D) d'acord amb el nivell C2 del MECR i incorporar en les denominacions dels diferents certificats el codi de nivell del MECR. Un altre àmbit específic és l'acreditació del coneixement lingüístic en el marc dels serveis d'acollida, previstos per la Llei 10/2010 d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya, que consta d'un mòdul de competències lingüístiques bàsiques de llengua catalana i castellana, amb un mínim de noranta hores per a cadascuna, que permetran assolir als assistents els nivells A1 i A2, respectivament (articles 11 i 12 del Decret 150/2014, del 18 de novembre). Segons dades publicades de l'any 2013, 38.879 alumnes estrangers varen inscriure's en cursos inicials i bàsics del Consorci per a la Normalització Lingüística.

En l'àmbit de la cultura es concentra la major part de l'activitat promocional o subvencional de la Generalitat, a través de l'acció del Departament de Cultura i de l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural.¹¹⁶ Entre d'altres, cal consignar les subvencions i ajuts adreçats a normalitzar la llengua catalana (sovint al costat de l'occità) en els sectors del cinema, la televisió, la ràdio, els mitjans informatius

115 Vegeu el DOGC, núm. 6536, del 9 de gener de 2014, disponible a <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6536/1332722.pdf>.

116. Resolució CLT/897/2014, del 16 d'abril, que conté l'acord de modificació de les bases específiques que regeixen la concessió de subvencions en matèria cultural (DOGC, núm. 6612, del 2 d'abril de 2014). Pel que fa al suport a les indústries culturals, un sector afectat per la crisi econòmica i l'increment estatal de l'IVA al 21 %, mitjançant la Resolució CTL/947/2014, del 15 d'abril, es dona publicitat als convenis de col·laboració subscrits durant els anys 2012-2013 per l'anterior Institut Català de les Indústries Culturals (DOGC, núm. 6617, del 7 de maig de 2014).

digitals i la producció editorial.¹¹⁷ Ressenyem igualment els ajuts destinats a entitats sense ànim de lucre i organitzacions professionals del sector de la comunicació que desenvolupin iniciatives que contribueixin a l'enfortiment de l'espai català de comunicació. Mitjançant la Resolució del Departament de Cultura CLT/1634/2014, del 30 de juny, es publica el cens d'entitats de foment de la llengua catalana,¹¹⁸ que recull més d'un centenar d'entitats dels distints territoris de parla catalana que poden acollir-se als ajuts públics dotats amb aquesta finalitat. En l'àmbit de la projecció exterior de la llengua i la cultura, l'Institut Ramon Llull dona suport a l'exhibició d'obres cinematogràfiques a l'exterior, les traduccions literàries, els desplaçaments o estades a l'estranger d'escriptors i altres activitats genèriques de promoció i difusió exterior de la cultura catalana i de pensament.

Com a institució catalana de garantia dels drets, el mes de setembre de 2014 el Síndic de Greuges presentà l'*Informe sobre els drets lingüístics a Catalunya*, que recull els temes lingüístics tractats per aquesta institució entre els anys 2008 i 2013. Prèviament, el mes de març, el Centre Cultural del Born acollia el Simposi Internacional sobre Drets Lingüístics i Cohesió Social en Societats Multilingües, organitzat per la Sindicatura de Greuges conjuntament amb l'Associació Internacional de Comissionats de Llengua.

Finalment, en relació amb les novetats que afecten la llengua occitana, cal destacar com a fet rellevant la creació de l'Institut d'Estudis Aranès, amb el caràcter d'acadèmia i d'autoritat lingüística de l'occità (Decret 12/2014, del 21 de gener).

117. Es pot consultar la relació més detallada en la crònica legislativa publicada en la *Revista de Llengua i Dret*, núm. 63; i pel que fa a les xifres econòmiques dels ajuts i subvencions a l'*Informe de política lingüística 2013*.

118. Vegeu el DOGC, núm. 6663, del 14 de juliol de 2014, disponible a <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6663/1363933.pdf>. Aquest cens es creà mitjançant l'Ordre CLT 59/2012, del 22 de febrer (DOGC, núm. 6089, del 16 de març), disponible a http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/legislacio/recull_de_normativa/generalitat_de_catalunya/arxiu/gc_ordre52_2009.pdf#_blank.

3.3.4. Illes Balears

La situació legal de la llengua catalana a les Illes Balears no pateix alteracions significatives durant l'any 2014, atès que ja durant els anys 2012 i 2013 s'introduïren les principals mesures normatives regressives de protecció del català en l'educació i les administracions i es dugué a terme una important reestructuració de l'Administració autonòmica i dels organismes competents en la matèria lingüística (vegeu els informes previs). Durant l'any 2014, que coincideix amb el penúltim de la legislatura dominada per la majoria absoluta del Partit Popular, el Govern del president Bauzá es dedicà bàsicament a la tasca d'implementar aquesta legislació. Aquesta pretensió trobà unes dificultats notables, atesa l'àmplia oposició social i política que generen mesures com el decret del trilingüisme en l'educació o l'eliminació del requisit de coneixement del català per a treballar a les administracions pròpies de les Illes.

Com a novetat legislativa convé esmentar Llei 11/2014, de comerç de les Illes Balears,¹¹⁹ que elimina la menció als drets lingüístics dels ciutadans i els deures correlatius de disponibilitat lingüística dels establiments que incloïa la legislació precedent (vegeu, pel contrast, l'article 8 de l'ara derogada Llei 11/2001, del 15 de juny, d'ordenació de l'activitat comercial de les Illes Balears, que establia drets d'atenció activa i passiva en funció de la mida de l'establiment comercial). Les referències lingüístiques incloses en la Llei 7/2014, del 23 de juliol, de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears¹²⁰ (que deroga, al seu torn, l'anterior Llei 1/1998, del 10 de març) no garanteixen tampoc la presència i l'ús del català, atès que l'article 30.1 estableix que «Tota la informació facilitada al consumidor a què es refereix aquest capítol ha de figurar almenys en una de les dues llengües oficials de la comunitat autònoma»; al contrari, l'apartat segon del precepte estableix l'ús obligatori o per defecte del castellà «quan es tracti de productes les dades d'etiquetatge dels quals tinguin rellevància per a la salut o la

119. Vegeu el *Butlletí Oficial de les Illes Balears* (BOIB), núm. 143, del 18 d'octubre de 2014, disponible a <http://www.caib.es/eboibfront/ca/2014/10190/551144/llei-11-2014-de-15-d-octubre-de-comerc-de-les-ille>.

120. Vegeu el BOIB, núm. 103, del 31 de juliol de 2014, disponible a <http://www.caib.es/eboibfront/ca/2014/8353/544891/llei-7-2014-de-23-de-juliol-de-proteccio-de-les-pe>.

seguretat de les persones, la informació facilitada ha de figurar almenys en la llengua oficial de l'Estat». L'única convocatòria publicada l'any 2014 d'ajudes per al foment de la llengua catalana en els àmbits del comerç, la indústria, la restauració i els serveis, a càrrec del Consell insular d'Eivissa, té un import de 9.000 euros (BOIB, núm. 143, del 18 d'octubre de 2014).

En l'àmbit educatiu, l'any 2014 continuen les mobilitzacions massives de la comunitat educativa i dels pares en contra de l'aplicació del Decret 15/2013 del tractament integrat de llengües de 2013,¹²¹ que ha aplegat una part molt majoritària del sector educatiu i dels pares,¹²² i es produeixen diversos revessos judicials que afecten el decret del trilingüisme i la normativa que el completa. Tres sentències del TSJ de les Illes estimen els recursos presentats pels sindicats FECCOO, FETE-UGT i STEI-i contra el Decret 15/2013 i les instruccions del secretari autonòmic d'Educació, Cultura i Universitats, del 9 de maig de 2013, que en feien l'aplicació i, dos dies després, aquest tribunal suspèn l'execució de l'Ordre del 9 de maig de 2014 per la qual es desenvolupen determinats aspectes del TIL. Els claustres dels instituts i escoles d'educació primària voten majoritàriament en contra del TIL, i la conselleria d'Educació obliga a repetir les votacions quan el resultat és contrari i els docents a votar a mà alçada. Un professor de l'IES Lluçmajor manté durant quaranta dies ininterromputs una vaga de fam per a protestar contra el maltractament dels alumnes que es veuran abocats al fracàs per la imposició del TIL i l'objectiu del mateix d'arraconar els catalanoparlants de les Illes. El dia 4 de febrer de 2014 l'Assemblea de docents de les Illes Balears és guardonada amb el I premi Martí Gasull a l'exemplaritat en defensa de la llengua catalana. A l'inici del curs 2014-2015, amb la consellera d'Educació acabada de destituir i un secretari autonòmic d'Educació dimitit, el 79 % dels centres educatius deixen d'aplicar el TIL i retornen a la normativa prèvia del Decret 92/1997 o, en tot cas, si la reestructuració no és possible, apliquen solucions transitòries per a no trasbalsar gaire el desenvolupament del curs.

121. «Decret 15/2013, del 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears» (2013), *Butlletí Oficial de les Illes Balears* (en línia), núm. 053 (20 abril), <<http://www.caib.es/eboibfront/ca/2013/8117/514453/decret-15-2013-de-19-d-abril-pel-qual-es-regula-el>> (consulta: 20 maig 2015).

122. Podeu consultar l'informe anterior, p. 81-82.

La majoria de les ordres i resolucions emanades de l'administració educativa durant el període es refereixen a l'habilitació i la selecció de professorat de llengua estrangera o que ensenya en llengua estrangera (vegeu, entre d'altres, l'Ordre de la consellera d'Educació, Cultura i Universitats de l'1 de juliol de 2014 i la seva Resolució del 3 de juliol; la Resolució de la directora general d'Ordenació, Innovació i Formació Professional del 4 de juliol de 2014 i la seva Resolució del 7 de juliol que exigeix el coneixement del català i d'una llengua estrangera a les places de directors i directores en els centres de professorat) i la Llei 13/2014, del 29 de desembre, de pressupostos generals crea una deducció de l'IRPF per estudis de llengües estrangeres. També dins les declaracions d'orientació política general del Govern pel Ple del Parlament destaca «potenciar l'accés del professorat a l'aprenentatge de l'anglès [...] millor el coneixement de la llengua anglesa dels nostres estudiants definitivament invertint 1,7 milions d'euros del pressupost per als auxiliars de conversa» (Resolució del Ple del 28 d'octubre de 2014, BOPIB, núm. 174, del 14 de novembre de 2014).

Després que el Tribunal Constitucional, mitjançant la Sentència 65/2013, del 26 de setembre, avalés la supressió del requisit lingüístic general en l'accés a la funció pública balear per la Llei 12/2012, del 19 de juliol (que modificava la Llei 3/2007, del 27 de març) l'estatus normatiu de la llengua en aquest àmbit ha continuat generant polèmiques. El consistori de Palma fa marxa enrere en la pretensió d'eliminar l'exigència del català per a la provisió de les places de secretari d'Ajuntament, interventors i tesorers, mantenint allò previst en el derogat Decret 86/2004, tot i que d'acord amb el vigent Decret 48/2013 podria configurar-se només com un mèrit. La decisió sembla determinada per la força dels fets, atès que la majoria de la documentació presentada als plens per les diferents formacions polítiques està redactada només en català, i és avalada per la sol·licitud del Col·legi de Secretaris, Interventors i Tresorers de les Illes. En contra, l'organització espanyolista Circulo Balear, titlla la mesura de retrògrada, excloent i limitadora de la «lliure circulació dels ciutadans pel territori nacional» i lamenta que es mantingui el reglament lingüístic local. Tanmateix, el requisit del català només s'aplica al 18% de la plantilla de funcionaris de l'Ajuntament i, per exemple, no regeix per a la policia local, que actua en contacte directe amb la població.

En relació amb els mitjans de comunicació, la política lingüística del Govern Bauzá prepara durant l'any 2014 la reducció de l'oferta de televisió en català en el context de la supressió d'un dels dos múltiples de TDT de les Illes. La decisió, que tindrà efectes a partir de l'1 de gener de 2015, s'emmarca en la reordenació de l'espai radioelèctric fixada pel Govern estatal per a alliberar freqüències disponibles per a la telefonia mòbil de 4a generació. Concretament, l'opció del Govern balear comportarà suprimir la recepció de dos canals de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals: el canal de notícies 3/24 i l'infantil i cultural C33/Súper3, sense reivindicar el segon múltiple —que es manté a Catalunya— ni estudiar les solucions alternatives d'utilitzar els múltiples insulars. La reducció de l'oferta de mitjans de llengua catalana és important si recordem que a la fi de l'any 2011, el Consell de Mallorca decidí tancar les seves emissores de ràdio (Ona Mallorca) i televisió (TV Mallorca), les quals emetien íntegrament en català. Així mateix, durant l'any 2014 no hi ha convocatòries de subvencions adreçades al foment de la premsa en català. I tot això en un context on el Sindicat de Periodistes de les Illes Balears denuncia la censura flagrant que exerceix la direcció d'informatius d'IB3, que prohibeix que es tractin temes relatius a la llengua catalana si no són positius per al Govern balear, les pel·lícules amb versió catalana s'emeten en castellà per la televisió balear o, al mes d'abril, se censura l'aparició d'un nen que havia de tocar el tamborí i el flabiol en el programa televisiu *Això és mel* perquè porta una samarreta de la Plataforma Crida, organització unitària que defensa l'educació en català.

Com s'ha esmentat, l'any 2013 tenia lloc una important reorganització de l'Administració autonòmica quant a les funcions relacionades amb la llengua, amb la supressió de la Direcció General de Política Lingüística¹²³ o del Servei d'Ensenyament del Català,¹²⁴ entre d'altres. Aquesta reestructuració no serà la definitiva, ja que l'any 2014, mitjançant diversos decrets del president de les Illes

123. El Decret de la Presidència 6/2013, del 2 de maig, atribueix a la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Professional, entre d'altres funcions, «l'ensenyament del català i normalització lingüística en l'àmbit educatiu; ensenyament de llengües estrangeres; coordinació, supervisió i aplicació dels projectes sobre tractament de llengües». Vegeu <http://www.caib.es/eboibfront/ca/2013/8126/515280/decret-6-2013-de-2-de-maig-del-president-de-les-il>.

124. Aquest organisme era substituït pel Servei de Tractament Integrat de Llengües.

Balears, es modifica l'anterior Decret 6/2013: el Decret 10/2014, del 3 d'octubre, distribueix l'exercici de les competències en l'àmbit lingüístic entre la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Professional i la Direcció General de Cultura i Patrimoni Històric; el següent Decret 11/2014, del 10 d'octubre, de rectificació d'un error en el primer, distribueix la matèria lingüística entre la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Professional i l'Institut d'Estudis Baleàrics, ens públic adscrit a la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats a través de la Direcció General de Cultura i Patrimoni Històric; i l'ulterior Decret 15/2014, del 12 de desembre, que manté en la matèria lingüística la mateixa distribució de competències. Finalment, mitjançant la Llei de pressupostos per a l'any 2015 «es crea l'ens del sector públic instrumental de la comunitat autònoma de les Illes Balears com a entitat pública empresarial de les que preveu l'article 2.1.b de la Llei 7/2010, del 21 de juliol, del sector públic instrumental de la comunitat autònoma de les Illes Balears, que té com a fins generals els relacionats amb l'ensenyament i la normalització lingüística de la llengua catalana, la promoció de la cultura de les Illes Balears i la seva aprovació exterior» (article 40, Llei 13/2014, del 29 de desembre). A aquest organisme, presidit per Antoni Vera Alemany, nomenat el setembre de 2014 en substitució de Joana Maria Camps i titular alhora de la nova Direcció General de Cultura, se li atribueix l'organització dels cursos i les proves d'acreditació del coneixement del català (vegeu, per exemple, les resolucions de la presidència de l'IEB del 14 d'agost i del 18 de setembre de 2014), a més de la tasca de col·laboració que venia desenvolupant i que s'ha centrat en convenis amb entitats privades de tipus financer i cultural i ens locals de les Illes (vegeu les Resolucions de l'IEB del 12 de maig i del 8 d'octubre de 2014, per les quals es publiquen els convenis de col·laboració que ha subscrit aquesta entitat en el primer i el segon quadrimestre de 2014, BOIB, núm. 145, del 21 d'octubre de 2014).

Amb caràcter més general, l'acció desplegada pel Govern Bauzá fomenta una política contrària a la unitat lingüística del català i amb la potenciació de les modalitats dialectals, que no són més que la manifestació d'una voluntat política de minorar la llengua. Membres del Govern fan afirmacions ambigües per a acostar organitzacions secessionistes (*gonellisme*, terme que a Mallorca designa un ampli ventall d'ideologies antiunitat lingüística). El Decret 32/2014, del 18 de

juliol, que estableix el currículum de l'educació primària a les Illes es limita a reproduir l'article 35 de l'Estatut d'autonomia en dir que «les modalitats insulars del català, de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, han de ser objecte d'estudi i protecció, sens perjudici de la unitat de la llengua» (article 14.2). A partir del Mandat Marc de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears, aprovat per la majoria del Partit Popular al Parlament el 22 d'abril (article 9), els canvis introduïts en el llibre d'estil d'IB3 Ràdio i Televisió promouen l'ús de l'article salat —d'ús col·loquial— i exigeix a locutors i redactor l'ús d'expressions allunyades del model de llengua estàndard i de barbarismes. En la seva elaboració s'incompleix la prescripció de l'Estatut d'autonomia que defineix la Universitat de les Illes Balears com l'entitat consultiva i assessora en la matèria lingüística (vegeu el comunicat emès pel Consell de Direcció de la UIB del 15 d'abril de 2014). El desembre de 2013 el Parlament de les Illes, amb el suport únic del Partit Popular, aprovava una resolució on s'indica que «els Països Catalans no existeixen» i, per tant, que les Illes Balears no formen part «de cap país català».

L'intent polític d'arraconar la llengua catalana en àmbits fonamentals i de fragmentar-la i dialectalitzar-la assoleix durant l'any 2014 a les Illes Balears unes cotes mai vistes en el règim democràtic. Nogensmenys, la dada positiva és la reacció social que ha aconseguit en diversos àmbits mantenir *de facto* l'aplicació de la normativa prèvia reguladora de la llengua en l'educació o les administracions pròpies. Dels resultats de les eleccions autonòmiques de 24 de maig de 2015 en dependrà, en bona mesura, que continuï o es posi fre al desmantellament de la protecció legal i la desconexió política de l'àrea catalana que ha significat la política del Partit Popular a través de les mesures analitzades en aquest i els precedents informes.

3.3.5. País Valencià

L'any 2014 continua el Govern d'Alberto Fabra, recolzat per una majoria parlamentària estable del Partit Popular, el qual manté la ja tradicional inactivitat legislativa després de la Llei d'ús i ensenyament del valencià de 1986, una disposició que no ha estat desenvolupada en la majoria dels sectors previstos,

exceptuant l'educació. Malgrat això, el període no és d'estricta continuïtat pel que fa a la política lingüística, sinó que tenen lloc esdeveniments i canvis que afecten negativament la posició de la llengua dins del País Valencià en dos àmbits fonamentals: el dels mitjans de comunicació, pels efectes que desplega la Llei 4/2013, del 27 de novembre, de supressió de la ràdio i la televisió públiques autonòmiques; i l'àmbit de l'educació, on el nou currículum de primària que desplega la LOMCE redueix significativament la presència del català en aquest nivell.

Sens dubte el fet lingüístic més rellevant de l'any 2014 és l'eliminació efectiva en aquest territori de la televisió convencional (TDT) en llengua catalana. Aquesta situació, que s'oposa als compromisos contrets per l'Estat espanyol en el marc de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (article 11), és el resultat de dues línies d'actuació governamental paral·leles: la primera, articulada mitjançant la citada Llei 4/2013, consisteix en la decisió de suprimir el servei públic i liquidar l'ens Radiotelevisió Valenciana SAU,¹²⁵ amb el tancament de les emissores de ràdio i televisió autonòmiques que emetien almenys parcialment en català, cosa que es fa efectiva mitjançant l'Acord del 28 de novembre de 2013 (DOCV, núm. 7162, del 28 de novembre). La segona línia d'actuació, que s'inicia abans en el temps, és la persecució administrativa contra les entitats socials i culturals que mantenien actius els repetidors de la programació radiofònica i televisiva de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA), juntament amb la negativa de les institucions polítiques valencianes a signar els acords de reciprocitat previstos per la Llei general 7/2010, de la comunicació audiovisual amb les autoritats del Principat. L'accés a la televisió i la ràdio dels canals i emissores de la CCMA a través d'Internet i les iniciatives radiofòniques i televisives

125. La decisió final venia preparada per les mesures prèvies que afectaven el personal de la societat Radiotelevisió Valenciana, SAU: «Decret Llei 5/2013, del 7 de novembre, del Consell, pel qual s'adopten mesures urgents per a garantir la prestació del servei públic de ràdio i televisió de titularitat de la Generalitat» (2013), DOCV (en línia), núm. 7147bis (7 novembre), <http://www.docv.gva.es/datos/2013/11/07/pdf/docv_7147bis.pdf> (consulta: 20 maig 2015) i «Acord del 7 de novembre de 2013, del Consell, constituït en Junta General d'Accionistes de la mercantil Radiotelevisió Valenciana, SAU, pel qual nomena membres del Consell d'Administració i designa el director general» (2013), DOCV (en línia), núm. 7147ter (7 novembre), <http://www.docv.gva.es/datos/2013/11/07/pdf/docv_7147ter.pdf> (consulta: 20 maig 2015).

d'àmbit local, que tot i les estretors econòmiques adduïdes per al tancament de Canal 9 neixen amb finalitats partidistes no dissimulades, són avui les úniques opcions disponibles en català per als habitants del País Valencià. Durant l'any 2014 el DOCV recull una convocatòria d'ajudes econòmiques per al foment del valencià destinades a empreses de ràdio i televisió (Ordre 83/2014, del 20 d'octubre, DOCV, núm. 7387, del 23 d'octubre, amb un import global màxim de 800.000 euros per a l'annualitat de 2014).

En l'àmbit educatiu, l'aprovació del nou currículum de l'educació primària pel Decret 108/2014, del 4 de juliol, que l'adapta al reglaments estatals de desplegament de la LOMCE, redueix el nombre d'hores lectives en valencià i augmenta el d'hores lectives en castellà a tots els programes educatius vigents al País Valencià.¹²⁶ Aquest efecte és derivat de la nova configuració del currículum, que sota les nocions de flexibilitat i autonomia pedagògica dels centres docents, comporta eliminar anteriors garanties d'ús del valencià pels centres docents. Complementàriament, es dicta l'Ordre 88/2014, del 9 de desembre, per la qual es desplega el procediment d'autorització del projecte lingüístic de centre,¹²⁷ la qual és d'aplicació als centres docents públics i privats concertats d'educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i formació professional. Segons aquesta Ordre, serà la Conselleria d'Educació qui determinarà la llengua base que tindrà cada centre (valencià, castellà o totes dues en cas que el centre tingui més d'una línia) d'acord amb una sèrie de criteris heterogenis previstos per la norma (nombre d'unitats del centre, nombre de llocs escolars ocupats en cada llengua base, vacants en els diferents programes lingüístics en centres de la mateixa localitat, continuïtat dels programes lingüístics, etc.) i el resultat d'una enquesta telemàtica no vinculant realitzada als representants legals de l'alumnat matriculat

126. «Decret 108/2014, del 4 de juliol, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana» (2014), *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* (en línia), núm. 7311 (7 juliol), <http://www.docv.gva.es/datos/2014/07/07/pdf/2014_6347.pdf> (consulta: 20 maig 2015).

127. «Ordre 88/2014, del 9 de desembre, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es desplega el procediment d'autorització del projecte lingüístic de centre establert en el Decret 127/2012, del 3 d'agost, del Consell, pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària a la Comunitat Valenciana» (2014), DOCV (en línia), núm. 7421 (11 desembre), <http://www.docv.gva.es/datos/2014/12/11/pdf/docv_7421.pdf> (consulta: 20 maig 2015).

en el centre. En definitiva, no queda garantit el dret proclamat legalment a l'ensenyament en valencià ni la disponibilitat de línies suficients per a cobrir la demanda, tal com denuncia el parlamentari de Compromís al Congrés dels Diputats.¹²⁸ A la pràctica, serà la Direcció General d'Educació qui determinarà el programa lingüístic del centre, per més que la norma vulgui donar-li una aparença democràtica. La comunitat educativa (amb Escola Valenciana al capdavant), els sindicats i els partits polítics de l'oposició han criticat fortament aquestes mesures perquè ataquen, encara més, l'ensenyament en valencià i s'oposen al mandat legal de garantir que l'alumne tindrà les mateixes competències en les dues llengües oficials. Val a dir que el Decret i l'Ordre de 2014 han estat impugnats davant de la jurisdicció contenciosa administrativa, tot i que s'han pogut posar en marxa els procediments que hi són previstos (vegeu la Resolució de l'11 de desembre de 2014, per als centres públics d'educació infantil de 2n cicle i primària, DOGC, núm. 7422, del 12 de desembre).

En aquest context, i de manera similar a les Illes, l'acció administrativa i normativa en l'àmbit educatiu s'ha centrat en potenciar l'ensenyament de l'anglès, objectiu que motiva una gran quantitat de resolucions per contractar auxiliars de conversa en llengües estrangeres (Resolució del 20 de desembre de 2013, DOCV, núm. 7188, del 9 de gener), reconèixer les entitats que acrediten competència lingüística en llengües estrangeres (Resolució del 17 de març de 2014, DOCV, núm. 7240, del 25 de març) o organitzar el programa experimental plurilingüe a la Comunitat Valenciana per a centres docents (Resolució del 3 d'abril de 2014, DOGV, núm. 7252, del 10 d'abril). Mentrestant, ha continuat l'acció de la Junta Qualificadora d'Ensenyament en valencià en l'organització de proves per a l'obtenció dels certificats oficials de valencià en els diferents nivells.

Pel que fa a les administracions valencianes, no hi ha novetats legals a destacar després que en la Llei 10/2010, de la funció pública valenciana, es rebutgés la

128. En una pregunta al Govern de l'Estat, el diputat Baldoví observa que mentre s'instaura el dret a rebre l'ensenyament en castellà a Catalunya, any rere any milers de valencians no poden exercir aquest dret amb relació al valencià. Vegeu la pregunta 184/047863, al *Boletín Oficial de las Cortes Generales, Congreso de los Diputados*, Serie D, núm. 423, del 19 de març de 2014, p. 161, disponible a http://www.congreso.es/public_oficiales/L10/CONG/BOCG/D/BOCG-10-D-423.PDF#page=161.

configuració de la llengua com un requisit per als funcionaris. La intervenció pública és merament promocional, mitjançant la Resolució del 2 d'octubre de 2014 de la Direcció General d'Innovació, Ordenació i Política Lingüística, per la qual es convoquen els cursos de promoció dels coneixements de valencià per als empleats públics de l'Administració de la Generalitat (DOCV, núm. 7380, del 14 d'octubre). Pel que fa a les entitats locals, l'Administració autonòmica convoca també ajuts destinats als municipis, mancomunitats i entitats socials menors per activitats de promoció de l'ús del valencià (Orde 3/2014, del 13 de gener, DOCV, núm. 7194, del 17 de gener).

Una nota positiva quant a l'ús i la vitalitat de la llengua sobre el territori l'ofereixen els diversos decrets en matèria de toponímia, mitjançant els quals s'aprova el canvi de denominacions bilingües de municipis per la forma en la llengua pròpia (Xert, Vistabella del Maestrat, entre d'altres) o la grafia correcta en valencià (Potries, Atzúbia).¹²⁹ Aquestes mesures normatives no tenen, però, un impacte immediat en els usos, que sovint mantenen denominacions castellanitzades per la inèrcia, les actituds diglòssiques o els interessos de promoció turística.

L'activitat subvencional o de foment del valencià, tothora considerat per les administracions autonòmiques com la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana diferenciada del català, ha continuat l'any 2014 sense gaire canvis respecte dels períodes anteriors. D'una banda, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua dicta una convocatòria general d'ajudes al foment de l'ús del valencià en les emissores locals de ràdio, en les publicacions escrites d'investigació, de temàtica especialitzada, juntament amb d'altres més especialitzades en informàtica, edició i digitalització de textos, terminologia i onomàstica. De l'altra, per part de l'Administració autonòmica, la majoria d'iniciatives de promoció social i cultural es vinculen a ajuts a les entitats o associacions cíviques sense finalitat lucrativa i altres entitats per al foment del valencià, o bé van destinades a promocionar l'ús de la llengua en el marc de festes i celebracions diverses (festes de les Falles, les Fogueres, de la Magdalena, etc.), la qual cosa dóna un cert accent folklòric d'aquesta acció de

129. Vegeu, entre d'altres, el Decret 54/2014, de l'11 d'abril, disponible a http://www.docv.gva.es/datos/2014/04/14/pdf/2014_3334.pdf, o el Decret 102/2014, del 4 de juliol, disponible a http://www.docv.gva.es/datos/2014/07/07/pdf/2014_6338.pdf.

foment. Al marge d'això, altres àmbits que es beneficien d'aquesta acció promocional són el cinema i la producció audiovisual (Ordre 66/2014, del 31 de juliol, DOCV, núm. 7333, del 6 d'agost); Ordres 68 i 69/2014, ambdues del 8 d'agost, DOCV, núm. 7338, del 7 d'agost) i la producció editorial (Ordre 38/2014, del 19 de maig, DOCV, núm. 7279, del 22 de maig), a més de la continuïtat de premis com l'Enric Valor de Novel·la en Valencià, dotat per la Diputació Provincial d'Alacant.

Pel que fa a l'aportació de particulars a la promoció de la cultura, cal consignar l'aprovació a la darrereria de l'any de la Llei 9/2014, del 29 de desembre, d'impuls de l'activitat i del mecenatge cultural a la Comunitat Valenciana,¹³⁰ en el preàmbul de la qual es destaca l'especificitat de la llengua i la cultura valenciana amb aquests termes: «Així mateix, hi ha una estreta vinculació entre l'existència d'una cultura específicament valenciana i la possessió d'una llengua pròpia. Per esta raó, el text de la llei posa un èmfasi especial a aplicar a la promoció cultural el manament contingut en l'apartat 5 de l'article 6 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana —“s'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià”—, que prové de l'article 3.3 de la Constitució espanyola».

Aquestes declaracions legals sobre l'especificitat valenciana s'han de relacionar amb el secessionisme lingüístic i l'aïllacionisme simbòlic respecte a altres territoris de parla catalana que ha continuat impulsant el Partit Popular durant l'any 2014, amb les seves manifestacions diverses: les ingerències i crítiques polítiques contra l'AVL per la definició de *valencià* en el nou diccionari normatiu, on l'equipara amb la llengua catalana,¹³¹ el qual es redacta desobeint el dictamen contrari del Consell Jurídic Consultiu de la Generalitat;¹³² la presentació pel Grup Parlamentari Popular

130. Vegeu el DOCV, núm. 7434, del 31 de desembre, disponible a http://www.docv.gva.es/datos/2014/12/31/pdf/2014_11887.pdf.

131. La definició de *català* que inclou el *Diccionari normatiu valencià* és: «Llengua romànica parlada a Catalunya, així com a les Illes Balears, el departament francès dels Pirineus Orientals, el Principat d'Andorra, la franja oriental d'Aragó, la ciutat sarda de l'Alguer i la Comunitat Valenciana, on rep el nom de valencià». Vegeu <http://www.avl.gva.es/dnv>.

132. Vegeu el Dictamen 2014/0057, del 12 de febrer de 2014, emès en resposta a consulta facultativa de la Consellera d'Educació, Cultura i Esports, sobre si la definició del *valencià* en el diccionari normatiu és conforme amb l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, disponible

a les Corts d'una Proposició no de llei de tramitació especial d'urgència per instar el Govern valencià a dirigir-se a la Real Academia Española de la Lengua per a exigir-li un reconeixement del valencià com a llengua pròpia, o no catalana, fonamentant-ho en un presumpte origen ibèric, i el retorn a la definició que en feia la RAE l'any 1959, en ple franquisme; o l'anunci pel Govern d'Alberto Fabra del Projecte de llei de reconeixement, protecció i promoció de les senyes d'identitat del poble valencià, les quals s'afegeixen a la ja esmentada desconexió dels senyals de TV3 i Catalunya Ràdio sota l'amenaça de sancions duríssimes. A la fi de l'any 2014, la perspectiva d'unes circumstàncies més propícies a la normalització del valencià rau en els sondejos d'opinió que assenyalen que el Partit Popular, tacat per la corrupció i el descrèdit de la política, està perdent la seua hegemonia social i pot perdre la política.

3.3.6. Catalunya del Nord

La situació jurídica del català en aquest territori no experimenta canvis substantius durant l'any 2014, després que l'any 2013 s'introduís una reforma legal important, en el context francès, pel que fa a l'ensenyament de les llengües regionals. El debat de política lingüística continua centrat en la qüestió de la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (CELRoM), després que es reiniciés el compromís electoral en aquest sentit manifestat l'any 2013 per l'actual president François Hollande. Recordem que França va signar inicialment aquest tractat l'any 1999, però que posteriorment no va ratificar-lo adduint la contradicció amb diversos principis constitucionals constatada pel Conseil Constitutionnel, en resposta a la sol·licitud formulada pel llavors president de la República Jacques Chirac.¹³³

Els fets més rellevants d'aquest procés obert tenen lloc a principis de l'any 2014, quan el 28 de gener l'Assemblea Nacional (cambra baixa) aprova en primera

a http://turia.gva.es/hdfi_access/cjc/bd.html, i la Llei 7/1998, del 16 de setembre, de creació de l'AVL, disponible a <http://www.avl.gva.es/va/AVL/legislacio/lei>.

133. Vegeu la «Décision n° 99-412 DC du 15 juin 1999», disponible a <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank/pdf/conseil-constitutionnel-11825.pdf>.

lectura una Proposició de llei de reforma constitucional en què s'autoritza la ratificació de la CELRoM. El contingut de la iniciativa de reforma constitucional genera molta polèmica entre els sectors que donen suport al català i les altres dites «llengües regionals», atès que la declaració interpretativa del tractat internacional que conté comporta la negativa expressa de «drets col·lectius» per als parlants i explicita que els articles 7-1.d, 9 (justícia) i 10 (administracions) de la Carta no poden contradir l'article 2 de la Constitució francesa «selon lequel l'usage du français s'impose aux personnes morales de droit public et aux personnes de droit privé dans l'exercice d'une mission de service public, ainsi qu'aux usagers dans leurs relations avec les administrations et services publics». Segons l'opinió dels juristes, una ratificació en aquests termes podria ser encara més negativa o restrictiva per al reconeixement jurídic de la llengua catalana.¹³⁴ Atès el manteniment de posicions polítiques aparentment irreconciliables sobre el tema, sembla pertinent una lectura en clau política del procés en curs. D'acord amb el procediment previst, després de l'aprovació de la proposta de reforma constitucional per la cambra baixa del Parlament, el passos següents serien l'aprovació pel Senat i la celebració d'un referèndum nacional, que molts consideren inviable a França a l'entorn d'aquesta qüestió. Per a evitar-ho, l'única sortida seria una nova iniciativa de reforma que partís del mateix president de la República —procediment en el qual no és exigint el referèndum constitucional— sobre el qual es faria recaure així la jugada política.

En l'àmbit de l'educació és important ressenyar l'entrada en vigor de la nova Llei 595/2013, del 8 de juliol, d'orientació i de programació per a la refundació de l'escola de la República¹³⁵ que, per primer cop després de l'antiga Llei Deixonne de 1951, regula en una norma de rang legal l'ensenyança de les «llengües regionals»

134. Vegeu Eneritz Zabaleta, «La France entame la procédure de ratification de la Charte européenne des langues régionales et minoritaires», al blog de la *Revista de Llengua i Dret*, publicat el 13 de febrer de 2014, disponible a <http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/eapc-rld/2014/02/13/la-france-entame-la-procedure-de-ratification-de-la-charte-europeenne-des-langues-regionales-ou-minoritaires-eneritz-zabaleta>.

135. «LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République» (2013), *Legifrance, le service public de la diffusion du droit* (en línia), darrera modificació 1 gener 2015, <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000027677984>> (consulta: 20 maig 2015).

dins del sistema educatiu públic. L'elaboració d'aquesta norma fou també polèmica, ja que les primeres versions dels preceptes lingüístiques indicaven fins i tot un retrocés respecte de 1951. Les principals novetats que introdueixen els articles 30 i 40 del text definitiu de la Llei 595/2013, pel qual es modifica el codi d'educació, són les següents: primerament, es vincula amb la declaració d'origen constitucional que considera les cultures i les llengües regionals com a part del patrimoni de França la previsió d'afavorir l'ensenyament d'aquestes llengües de manera prioritària en les regions on són utilitzades, que es pot estendre al llarg de tota l'escolarització segons les modalitat fixades per conveni entre l'Estat i les col·lectivitats territorials; en segon lloc, s'estableix que l'ensenyament «facultatiu» o no obligatori d'aquestes llengües es podrà articular com a matèria d'estudi o també mitjançant l'ús com a llengua vehicular en un ensenyament bilingüe en llengua francesa i llengua regional; en tercer terme, els professors de primer grau i segon grau poden recórrer a l'ús de les llengües regionals en la mesura que se'n beneficiïn per a llur ensenyament; en quart lloc, les activitats escolars complementàries organitzades per les col·lectivitats territorials podran versar sobre l'aprenentatge de les llengües regionals, i finalment, s'inclou una previsió d'oferta activa, ja que les famílies han de ser informades de les diferents ofertes d'aprenentatge de les llengües i cultures regionals, aspecte que canvia la situació prèvia on la demanda havia de partir de les famílies. Fora de l'articulat legal, l'annex preveu que els alumnes residents en un municipi que no ofereix l'ensenyament de la llengua regional poden matricular-se en una escola d'un altre municipi si existeixen places disponibles. En termes generals, la Llei de 2013 suposa un avenç legal per a l'ensenyament del català a la Catalunya Nord, si bé l'aplicació resta condicionada a l'activació dels diversos mecanismes previstos.

Altres iniciatives relacionades amb la difusió de les dites «llengües regionals» és la reunió de treball celebrada a l'Assemblea Nacional francesa a París, el dia 30 d'octubre de 2014, per la Xarxa Europea per a la Promoció de la Diversitat Lingüística on es tracta el tema de les «Característiques i perspectives de futur per a una França multilingüe». En l'acte hi eren presents els representants d'Alsàcia, País Basc, Bretanya, Còrsega, Occitània, Mosel·la i Catalunya. La ponent Míriam Almarcha exposa la situació del català a la Catalunya del Nord, on entre d'altres aspectes destaca que només el 7% dels alumnes són escolaritzats en models

bilingües i el 25 % aprèn el català a l'escola, i que la presència del català al canal de televisió France3 és ridícula, amb deu hores anuals, i en la ràdio només a través d'una emissora local associativa.

3.3.7. L'Alguer

Amb un cert paral·lelisme amb la Catalunya del Nord, el principal debat juridicopolític que afecta la situació del català a l'Alguer gira al voltant de la iniciativa en discussió en el Parlament italià relativa a la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Recordem que la República d'Itàlia va signar aquest tractat el 21 de juny del 2000, però posteriorment no l'ha ratificat. En la formulació del text adoptat en la Comissió conjunta d'Afers Constitucionals i Exteriors del Senat¹³⁶ hi intervé com a relator el senador Francesco Palermo, professor especialista en drets lingüístics, qui anteriorment havia tingut responsabilitats dins l'Alt Comissionat per a les Minories Nacionals de l'OSCE. A banda de la necessitat de forjar un consens polític, que tot apunta més proper en la legislatura actual que en les precedents, la realitat sociolingüística molt diversa de les llengües protegibles i la importància del fenomen dialectal a Itàlia (l'article 1.a.II de la Carta exclou del seu àmbit de protecció els dialectes de la llengua oficial de l'Estat) s'apunten com a dificultats que caldrà superar per a l'èxit de la ratificació. Per tant, caldrà seguir en els propers informes l'oportunitat que s'obre per a reforçar internacionalment la protecció jurídica del català a l'Alguer.

En l'àmbit regional, en data 19 de desembre de 2014 es presenta a l'Assemblea legislativa una Proposició de llei relativa a normes orientades a incentivar l'ensenyament de la llengua sarda en les escoles de tots els ordres i graus de la

136. Els documents elaborats en el si de la Comissió en relació amb la ratificació de la Carta es poden consultar a la pàgina del Senat. Vegeu http://www.senato.it/japp/bgt/showdoc/frame.jsp?tipodoc=SommComm&leg=17&id=00902833&part=doc_dc-sedetit_isr-ddlbl_51eccedlrom&parse=no.

regió,¹³⁷ que pretén modificar la Llei núm. 26, del 15 d'octubre de 1997, de promoció i valoració de la cultura i la llengua de Sardenya. Malgrat que aquesta darrera norma fixa un mandat d'equiparació del català amb el sard, als efectes de l'aplicació de les previsions lingüístiques que conté, la iniciativa no contempla l'aplicació (prevista per a l'inici del curs 2015-2016 a les escoles d'educació infantil i primària) de les àmplies mesures regulades (ensenyament en sard a petició dels pares, subvencions a les escoles amb programes de sard, formació de docents amb conveni entre la regió i la universitat, pressupost per a l'elaboració de materials docents) a la llengua catalana. En el supòsit d'aprovació de la reforma en aquests termes, l'exclusió del català seria negativa i expressiva de la falta d'un compromís real, com de vegades s'ha denunciat políticament, de les autoritats regionals vers la presència real i efectiva de l'alguerès en l'ensenyament. D'altra banda, en aplicació de les previsions de finançament de la Llei 29/1998 sobre normes en matèria de tutela de les minories lingüístiques històriques, el Departament per als Afers Regionals, Autonomia i Esport dicta una convocatòria d'ajuts econòmics per projectes dels ens locals, les cambres de comerç i els de salut locals, amb un import total per a l'any 2014 d'1.995.068 euros.

La política lingüística de la ciutat de l'Alguer sembla rebre un nou impuls després de les eleccions que porten Mario Bruno a l'alcaldia, qui fa servir el català alguerès en el primer Ple del nou Consell Municipal i es reserva personalment la cartera de Política Lingüística. La iniciativa més destacada, que de fet provenia de l'anterior síndic Stefano Lugano, és la celebració d'una enquesta o consulta ciutadana per a conèixer l'estat de la llengua catalana, que es presenta com el primer pas per a dissenyar un pla de recuperació de l'alguerès. El mes d'octubre de 2014, coincidint amb les jornades *L'Alguer al Born*, celebrades al Born Centre Cultural de Barcelona, el Departament de Cultura de la Generalitat i el Municipi de l'Alguer signen un conveni de col·laboració per a la realització d'una enquesta sobre l'ús social del català. El projecte s'ha d'emmarcar en la voluntat de futur que l'Enquesta d'usos lingüístics passi a fer-se en tots els territoris de parla catalana. El

137. Accés al text de la iniciativa legislativa publicada a la pàgina del Consell Regional de Sardenya. Vegeu <http://consiglio.regione.sardegna.it/XVLegislatura/Disegni%20e%20proposte%20di%20legge/PL167.asp>.

síndic també anuncia el projecte de crear un òrgan consultiu i participatiu sobre la llengua.

Durant l'any 2014 han estat nombroses les iniciatives de promoció de la llengua i la cultura catalana de tipus mediàtic o cultural. Entre d'altres, els dies 26 i 27 de setembre, en ocasió del Dia Europeu de les Llengües, se celebren unes conferències sobre la presència del sard i el català en els mitjans escrits digitals, concretament a l'Alguer s'hi exposen els sis anys d'activitat de l'edició catalana d'*Alguer.it*, que ha contribuït a la difusió i valorització de l'alguerès. El 28 de setembre té lloc la 31a edició dels premis Rafel Sari, en honor del poeta i mestre alguerès, que en la modalitat de la variant algueresa és atorgat a Davide Casu. En moltes d'altres accions hi participa l'Espai Lull, representació de la Generalitat a l'Alguer, que organitza en col·laboració amb el municipi i les entitats socials alguereses (Obra Cultural de l'Alguer, Societat Umanitaria, Parc Natural Port Compte, entre d'altres) el Dia del Llibre per Sant Jordi, la presentació de publicacions diverses (cal destacar durant l'any 2014 la publicació de tres títols sobre l'Alguer per l'editorial Llibres de l'Índex), el cicle *Catalunya cinema*, el cicle de conferències sobre el Mar Mediterrani o la visita d'escoles o entitats culturals de Catalunya a l'Alguer.

3.4. La col·laboració entre territoris

Les possibilitats i la realitat de la col·laboració entre els territoris de parla catalana han continuat molt condicionades, durant l'any 2014, per la dinàmica sociopolítica esbossada més amunt. Les polítiques lingüístiques regressives i contràries a la unitat de la llengua aplicades en els territoris amb govern del Partit Popular han impedit que es fomenti la col·laboració interterritorial entre els parlants de la llengua catalana. La voluntat dels poders públics de presentar una realitat lingüística fragmentada i d'aïllar els parlants, que suposen la substitució del nom legal de la llengua pel LAPAO a l'Aragó o l'impediment de la recepció de TV3 al País Valencià, xoca amb l'article 7 de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, que ordena fomentar els contactes a través de les fronteres administratives entre els parlants d'una llengua igual o similar. Nogensmenys, els intents d'obstruccions polítiques no han malmès la continuïtat

de certes dinàmiques de comunicació i col·laboració entre els diferents territoris de parla catalana.

Les institucions polítiques de Catalunya expressen la seva preocupació per la regressió sociopolítica de la llengua catalana en d'altres territoris del domini lingüístic i denuncien els atemptats contra la unitat de la llengua catalana a través de diverses resolucions parlamentàries: pel que fa a l'Aragó, la Resolució 500/X, sobre la promoció de la unitat i les denominacions pròpies de la llengua catalana¹³⁸ i la Resolució 501/X del Parlament, de rebuig de les denominacions impròpies de la llengua catalana i sobre la promoció de l'ús i el prestigi del català a l'Aragó, on s'insta el Govern de la Generalitat a demanar al Govern d'Aragó que consideri el català patrimoni aragonès i patrimoni comú amb els altres territoris del domini lingüístic català (instant-lo també a adoptar les mesures pertinents). En relació amb les Illes, la Resolució 589/X del Parlament de Catalunya, sobre la llengua catalana als centres docents no universitaris de les Illes Balears, on s'insta el Govern a manifestar el seu rebuig al Decret 15/2013, del 19 d'abril, en tant que afecta negativament la pervivència del català i no contribueix a millorar les competències lingüístiques de l'alumnat; així com també la Llei 9/2013, del 23 de desembre, sobre l'ús dels símbols institucionals de les Illes Balears, atès que atempta contra la llibertat d'expressió i pretén esborrar les senyes d'identitat comunes. Una preocupació similar pels nous intents de fragmentació lingüística és expressada per l'Assemblea de Delegats del PEN Internacional, reunits en el 80è Congrés Mundial celebrat a Bishkek, Kirguizistan, del 29 de setembre al 2 d'octubre de 2014.¹³⁹ Aquestes iniciatives reben una resposta contrària per part de les Corts Valencianes, materialitzada en la Resolució 382/VIII, sobre la defensa dels drets històrics i d'identitat de la Comunitat Valenciana enfront de les

138. Vegeu la tram. 250-00431/10, adoptada pel Ple del Parlament a la sessió núm. 10, del 30 de gener de 2014, disponible a http://www.parlament.cat/portal/pls/portal/documentnom?p_nom=10c316.pdf i a <http://www.parlament.cat/document/bopc/52332.pdf>.

139. Vegeu el text de la resolució adoptada pel PEN internacional a http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/catdeclaracions/arxiu/resolucio_pen_catala_pen_internacional.pdf.

agressions d'aquells que intenten integrar-la en allò que anomenen Països Catalans.¹⁴⁰

Pel que fa a la projecció exterior de la llengua, la col·laboració s'articula fonamentalment a través de la Fundació Ramon Llull (FRL). En el seu Patronat, que es reuneix el 19 de maig de 2014 a Barcelona, hi participen representants del Govern d'Andorra, de la Generalitat de Catalunya, de l'Ajuntament de Barcelona (després del canvi en els estatuts de l'Institut Ramon Llull que té lloc l'any 2014), del Consell General dels Pirineus Orientals, del Municipi de l'Alguer, de la Xarxa de Ciutats Valencianes i de la Xarxa de municipis i entitats de les Illes Balears. Entre d'altres iniciatives cal consignar els III Premis de la FRL destinats a reconèixer persones o institucions de fora del domini lingüístic que han treballat per la promoció internacional de la llengua i la cultura catalanes, que es concedeixen el mes de novembre en la seu de l'Auditori Nacional d'Andorra. La FRL abandera per primer cop la participació de la llengua catalana (abans representada per l'IRL) a la fira internacional d'idiomes i cultures *Expolangues* de París, que té lloc entre el 5 i el 8 de febrer.

Alguna dada sobre les relacions de col·laboració de Catalunya amb d'altres territoris concrets que convé destacar és la renovació fins l'any 2019, prorrogable fins el 2013, de l'acord-marc de cooperació transfronterera entre la Generalitat i el Consell General dels Pirineus Orientals. Es dona amb això continuïtat a les accions conjuntes i de col·laboració dins de l'Espai Català Transfronterer, que suma les comarques gironines i l'àmbit del Departament dels Pirineus Orientals, un territori amb més d'1,2 milions d'habitants marcat per una història i llengua comuna, per vincles culturals importants i per potents infraestructures i relacions econòmiques. Pel que fa a l'Alguer, a banda de les accions concretes exposades en relació amb aquest territori, tenen un cert ressò les declaracions de l'exsíndic municipal i excap de l'Obra Cultural de l'Alguer, en les quals revisa en clau polèmica les relacions entre Catalunya i aquest territori, especialment durant els anys noranta, i reclama respecte i igualtat de les institucions, així com un atenció concreta a les problemàtiques alguereses, alhora que remarca positivament la continuïtat de la

140. Vegeu el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes*, núm. 242, del 21 de maig de 2014, disponible a http://www.cortsvalencianes.es/BASISCGI/BASIS/BOCV/WEB/BOCV_INS_V/DDD/187875390360000.html.

col·laboració en el si de l'Institut d'Estudis Catalans, la Universitat Catalana d'Estiu o la Jove Orquestra d'Intèrprets dels Països Catalans.

3.5. Síntesi: Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris.

L'any 2014 ha continuat marcat per la crisi econòmica i per l'impacte del procés sobiranista i les polítiques de confrontació que han practicat els governs estatal i autonòmics del Partit Popular. Tot i que no hi ha hagut comicis rellevants, la tensió política ha estat molt alta en la majoria de territoris de parla catalana, i aquest fet ha condicionat les polítiques lingüístiques i la seva plasmació jurídica i, alhora, aquestes han constituït un objecte de notable importància dins del debat polític.

Al territori de l'Estat espanyol, durant aquest període no podem parlar de canvis substantius importants relatius a l'estatus normatiu del català. El 2014 és sobretot, doncs, un any de desplegament reglamentari i d'actuacions administratives. Per una banda, han perseverat les polítiques clarament hostils dels àmbits institucionals autonòmics governats pel Partit Popular (Illes, País Valencià, Aragó), que fan *pinça* amb el Govern de l'Estat per a reeixir en una política per a reduir els àmbits d'ús del català.

Al País Valencià, dues són les actuacions legislatives que han incidit de manera negativa sobre el règim lingüístic del català. La primera, l'aplicació de la Llei 4/2013, del 27 de novembre, que disposa el tancament de les emissores de ràdio i televisió valencianes, fet que implica privar de televisió digital terrestre en català als habitants d'aquest territori; i la segona, les modificacions del currículum de l'educació primària establertes pel Decret 108/2014, que redueix les hores lectives en valencià i augmenta la presència del castellà.

A les Illes la situació legal del català no pateix alteracions significatives, atès que durant el 2012 i 2013 ja s'introduïren les principals mesures normatives regressives en l'educació i en l'administració i es dugué a terme una reestructuració administrativa que va reduir en molt les polítiques de foment del català, línia política que es continua i s'aprofundeix durant el 2014. L'any ha continuat estant marcat, doncs, per la política desfavorable al català que practica el

Govern de Bauzá. L'element principal de conflictivitat ha passat per l'aplicació de l'anomenat Decret 15/2013, pel qual es regula el tractament integrat de llengües als centres docents no universitaris, que s'ha mogut entre la contestació social i diversos revessos judicials a la normativa de desplegament dictada pel Govern balear. A banda de l'àmbit educatiu, es continua amb la política contrària a qualsevol exigència de la llengua en la prestació de serveis i a la unitat lingüística del català, amb la potenciació de les modalitats dialectals, que no són més que la manifestació d'una voluntat política de minorar la llengua.

A Aragó, la Llei de llengües de 2013 va significar una eliminació de garanties per a les dues llengües no oficials (català i aragonès), ja prou modestes, i una eliminació legal del nom amb què es coneixen, tant popularment com per la comunitat científica, per a passar-se a denominar amb les sigles LAPAO i LAPAPYP. Durant el període reportat s'han seguit dues línies perfectament complementàries: d'una banda, s'ha mirat d'esborrar les poques referències legals que quedaven del català i, de l'altra, s'ha mantingut una gran passivitat en el desenvolupament de la Llei pel que fa al català, amb la consegüent confusió i desconcert dels centres educatius cridats a aplicar-la.

En aquest context advers continuem advertint la importància de la contestació de la societat civil, tant de les entitats que tenen com a objectiu principal la defensa i promoció de la llengua catalana, com de les entitats que específicament treballen en l'àmbit de l'ensenyament.

Precisament en l'educació és on l'Estat continua tenint una intervenció més controvertida. Aquest any s'ha desplegat reglamentàriament la Llei orgànica de millora de la qualitat educativa. Aquest desplegament, juntament amb les resolucions judicials que han incidit en aquesta matèria, ha constituït un intent frontal de dinamitar les bases lingüístiques sobre les quals se sustenta el sistema educatiu català. Els decrets que estableixen els currículums bàsics de primària, secundària i batxillerat, que despleguen la LOMCE en l'aspecte lingüístic, comporten bàsicament imposar la superior consideració jurídica i acadèmica del castellà sobre les altres llengües oficials dins del territori propi d'aquestes darreres.

De tota manera, l'aplicació de la LOMCE que ha generat més enrenou és el reconeixement del dret dels pares que els fills rebin en castellà com a llengua

vehicular una proporció «raonable» d'assignatures no lingüístiques. El reglament que desenvolupa aquesta previsió és el Reial decret 591/2014, de l'11 de juliol, d'acord amb el qual l'Estat pot actuar directament costejant l'educació dels qui ho sol·licitin en una escola privada que ofereixi la formació en castellà i després reté l'import en la transferència pel finançament a la comunitat autònoma; òbviament una mesura pensada per a Catalunya. Aquesta normativa tan controvertida ha estat objecte de gran polèmica en el parlament espanyol i en el català.

A banda de l'ensenyament, diverses normes incideixen sobre qüestions lingüístiques i cap és satisfactòria pel que fa a la llengua catalana. Especialment important és la reducció dels múltiples de TDT en ús per a les comunitats autònomes, que redueix la possibilitat d'oferta televisiva en català a Catalunya, però també i especialment la recepció a les Illes i al País Valencià.

D'altra banda, a Catalunya es continua l'activitat de foment i promoció del català. De tota manera, des del punt de vista de l'estatus de la llengua, aquest període recull poques novetats. Bàsicament es pot esmentar la Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea, que estableix en diversos preceptes la finalitat de projectar i promoure la llengua en l'àmbit internacional i de la Unió Europea. També hi ha hagut molta activitat parlamentària amb resolucions per a defensar la unitat de la llengua i la política lingüística en l'ensenyament.

En un sentit negatiu, tenim un bon nombre de resolucions del Tribunal Suprem, que versen sobre l'ús del català com a llengua vehicular en el sistema educatiu català i que confirmen les resolucions prèvies del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que estableixen un percentatge d'ús de castellà en les escoles i els grups d'alumnes concernits pels processos judicials engegats (25 % de la docència del grup). Encara que en el conjunt del sistema educatiu el nombre de peticions de fer servir el castellà com a llengua vehicular és reduït, aquesta jurisprudència, juntament amb la implantació de la LOMCE, pressiona i qüestiona el sistema d'immersió lingüística.

Tampoc sembla que tinguin un bon camí els reglaments d'usos lingüístics de diferents administracions locals, pendents d'una decisió judicial final. Més positiva ha estat la Sentència del TS sobre el Decret 128/2010, del 14 de setembre, sobre l'acreditació del coneixement lingüístic del professorat de les universitats del

sistema universitari de Catalunya, en què el Tribunal no acull la pretensió de nul·litat del decret per falta de legitimació de l'entitat recurrent.

Dins l'àmbit del Catalunya, i pel que fa a l'estatus de la llengua, no es pot deixar de mencionar, encara que no formi part de la legislació positiva, l'important debat sobre quin estatus haurien de tenir les llengües en un Estat propi. El debat ha tingut més lloc en les pàgines d'opinió que en cercles estrictament acadèmics i jurídics, i no pot ser gaire més, atès que la realitat del procés polític actual fa que la preocupació s'hagi hagut de centrar més en la viabilitat del mateix procés que no pas en el model d'Estat que en pugui sorgir.

Finalment, en els territoris que no formen part de l'Estat espanyol l'estatus i el règim polític de la llengua ha tingut una línia de continuïtat, amb alguna notícia que pot ser transcendent. A Andorra, en un moment d'important renovació legislativa, les institucions polítiques vetllen per a garantir i impulsar l'ús de la llengua oficial en diversos àmbits de l'esfera pública i social, en un context marcat per la creixent internacionalització de l'economia. A l'Alguer es produeix el relleu de síndic i Mario Bruno és escollit amb un programa que preveu seguir una línia favorable a la promoció de l'alguerès. Encara que en la campanya electoral la qüestió no suscita grans discussions, s'arriba a fer un debat en català sobre la millora de l'estatus de la llengua, cosa que permetria l'actual legislació italiana. De tota manera, no s'albiren canvis substancials en la promoció del català, ans el contrari, tenint en compte l'estancament que es produeix en l'ensenyament. En l'àmbit supramunicipal tampoc s'albiren millores: no es desencalla la ratificació per Itàlia de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries i en la tramitació de la modificació de la Llei sarda de promoció i valoració de la cultura i la llengua de Sardenya no sembla que s'hi vulgui incloure el català.

A la Catalunya del Nord hi ha dues notícies que tenen un impacte sobre la llengua. D'una banda, la reorganització administrativa prevista, que fa perdre pes al territori català dins de l'àmbit regional francès i n'allunya la capitalitat, que es desplaça a Tolosa de Llenguadoc. D'altra banda, l'aprovació de la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries per part de l'Assemblea francesa que, paradoxalment, d'acord amb els experts, pot representar un impacte negatiu per al català.

Finalment, pel que fa a la col·laboració entre territoris, les possibilitats de la col·laboració entre els territoris de parla catalana han continuat molt condicionades per les polítiques lingüístiques contràries a la unitat de la llengua aplicades en els territoris amb governs del Partit Popular. No obstant això, els intents d'obstruccióisme polític no han malmès la continuïtat de certes dinàmiques de comunicació i col·laboració entre els diferents territoris de parla catalana. Així mateix, cal destacar el funcionament de la Fundació Ramon Llull, en què s'incorpora l'Ajuntament de Barcelona, com també la renovació fins l'any 2019 de l'acord-marc de cooperació transfronterera entre la Generalitat i el Consell General dels Pirineus Orientals. Es dona amb això continuïtat a les accions conjuntes i de col·laboració dins de l'Espai català transfronterer.

En resum, doncs, durant aquest període els trets que amb caràcter general es poden destacar són la poca innovació normativa en la majoria dels territoris i el desplegament reglamentari i administratiu de disposicions i polítiques ja engegades en períodes anteriors, el debat sobre l'estatus de les llengües en un Estat català independent i la forta confrontació política i judicial sobre el català a l'educació.

4. Ensenyament

PERE MAYANS

Catedràtic d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN

TERESA TORT

Especialista de llengua catalana, secretària de la Comissió
Interterritorial d'Ensenyament de la Llengua

MARIA ARENY

Catedràtica d'ensenyament secundari i membre del CIEMEN

4.1. L'Alguer

Com ja vam indicar en informes anteriors, des del curs 2011-2012 a les escoles alguereses ja no s'imparteixen les classes de llengua catalana en la seva variant algueresa, organitzades per Òmnium Cultural de l'Alguer mitjançant el Projecte Palomba. L'única presència continuada de l'ensenyament reglat de la nostra llengua va ser, fins al juny de 2014, «La Costura», una línia d'ensenyament plurilingüe —alguerès, italià i anglès—, oberta el curs 2004-2005 a l'escola privada d'educació infantil San Giovanni Bosco gràcies a un acord entre la Generalitat de Catalunya, Òmnium Cultural de l'Alguer, el Municipi de l'Alguer i l'escola. Cal destacar, però, que, des de fa tres cursos, el centre no rep cap suport de les institucions per a mantenir la línia en català i que, en tot cas, la continuïtat és iniciativa de la direcció de l'escola. Algunes activitats de «La Costura», com les de les cançons en català, també es comparteixen amb la resta de l'alumnat de l'escola (un centenar d'alumnes). Malauradament, cal dir que, malgrat que hi ha hagut quinze alumnes matriculats a «La Costura» el curs 2014-2015, problemes de salut de la mestra han fet que aquesta línia educativa s'hagi diluït, durant aquest curs, en el conjunt de l'escola, que fa l'ensenyament bàsicament en italià.

Cal destacar, però, que a l'empara de la Llei 3/2009 de valoració i promoció de les cultures i les llengües de Sardenya, la Regió Sarda subvenciona projectes per a l'ensenyament i l'ús vehicular de l'alguerès en horari curricular. Concretament, a

l'Istituto Comprensivo 3 de l'Alguer, es van fer algunes hores de classe en llengua catalana de febrer a maig a un grup d'alumnes de primària i a un grup de secundària, així com a l'Istituto Comprensivo 1.¹⁴¹

Pel que fa a l'ensenyament universitari, el català (i la literatura catalana) és ensenyat a la Universitat de Sàsser (Università degli Studi di Sassari), com a assignatura optativa i també com a llengua estrangera per a estudiants Erasmus de la pròpia universitat. A més d'aquests cursos, a la Facultat de Llengua i Literatura estrangeres s'ofereixen dos nivells de llengua (A2 i B1), un curs de llengua i literatura catalanes i un curs de literatura catalana per al màster (postgrau o *Specialistica*, segons el terme italià). Sàsser, capital de la província on és l'Alguer, és seu dels exàmens per a obtenir els certificats de llengua catalana.

Quant a l'ensenyament de català per a adults, associacions diverses continuen fent cursos, encara que no totes de manera sistemàtica: per exemple, l'Escola de Alguerés Pasqual Scanu ofereix cursos de la variant algueresa del català per al públic en general i l'Ateneu Alguerés imparteix un curs de narrativa catalana contemporània l'objectiu del qual no és tant la lectoescriptura, sinó potenciar les habilitats orals a través d'uns exercicis previs a la lectura del text triat. Aquesta entitat també organitza el cicle *Lletres a l'Ateneu*, una trobada mensual (durant el curs 2014-2015 es tracta la poesia i la traducció poètica) amb escriptors de totes les àrees de parla catalana.

Enguany, a més, cal sumar-hi la iniciativa d'Òmnium Cultural de l'Alguer de tornar a oferir cursos de llengua. En concret, de gener a maig del 2014 s'ha fet un curs de lectura, de nivell inicial, en el qual s'han inscrit trenta-sis persones adultes. El curs l'ha superat un 80 % dels assistents. El novembre de 2014 ha començat un altre curs de llengua inicial, que també inclou l'escriptura, en el qual s'han inscrit quaranta-cinc persones.

141. Per a més informació, vegeu <http://www.istitutocomprensivo1alghero.gov.it/wp-content/uploads/POF-2013-14.pdf>.

4.2. Andorra

Els tres sistemes educatius¹⁴² que conviuen a Andorra no han experimentat canvis significatius respecte a anys anteriors. Al costat del sistema propi, l'andorrà, que depèn totalment del Govern d'Andorra i compta amb dotze escoles (les anomenades escoles andorranes) i un centre de formació professional, hi ha el sistema espanyol, amb cinc escoles públiques i laiques —que depenen directament del Ministeri d'Educació espanyol—, tres escoles congregacionals i una escola privada, i el sistema francès, amb tretze escoles, que segueixen els programes d'estudi determinats pels ministeris d'Educació espanyol i francès, respectivament.

Per a tenir-ne una visió més completa, creiem que paga la pena explicar quin és el tractament de les llengües que fa cadascun dels tres sistemes.

En el cas de l'escola andorrana, a maternal A (3-4 anys) la llengua vehicular és el català i les activitats s'organitzen amb la presència de dos mestres tutors d'aula. A maternal B (4-6 anys) s'introdueix la llengua francesa, que també esdevé vehicular, i les activitats s'organitzen amb la presència d'un mestre tutor d'aula de català i un de francès.

A la primera ensenyança, les llengües vehiculars són el català i el francès, i en totes les aules hi ha un mestre tutor de català i un de francès. Les activitats en anglès es fan per part d'un mestre especialista al segon i tercer cicles. El castellà s'introdueix en el tercer cicle i el fa un mestre especialista.

A la segona ensenyança, les llengües catalana, castellana, francesa i anglesa s'aprenen de forma sistemàtica mitjançant un professor especialista de cadascuna. Les àrees no lingüístiques es vehiculen en llengua catalana, castellana o francesa, la mateixa en tot el nivell educatiu.

Al batxillerat, l'aprenentatge de llengües és un dels eixos principals de l'estructura del pla d'estudis, el qual s'organitza al voltant de les assignatures pròpiament lingüístiques i la vehiculació de diferents assignatures en català, castellà, francès o anglès.

Pel que fa als estudis professionals, la llengua vehicular de totes les assignatures és el català. L'assignatura de llengües i comunicació es vehicula en català, castellà,

142. Per a més informació, vegeu <http://www.educacio.ad/sistemes-educatius>.

francès i anglès, i és impartida per professors especialistes de cada llengua. La intervenció dels docents d'aquesta assignatura s'orienta a desenvolupar la competència comunicativa plurilingüe i intercultural de l'aprenent en les quatre llengües d'estudi.

En el cas dels centres que segueixen el sistema educatiu espanyol, cal diferenciar les escoles i els instituts que depenen directament del Govern espanyol i el Col·legi Privat del Pirineu, que tenen com a llengua vehicular l'espanyol (*sic*), de les escoles confessionals, que tenen com a llengua vehicular el català.

En els centres que segueixen el sistema educatiu francès, la llengua vehicular és el francès.

Ara bé, tal com estableix la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà,¹⁴³ el Govern d'Andorra intervé en aquests dos sistemes educatius estrangers mitjançant un programa específic, la Formació Andorrana, que té l'objectiu de capacitar els alumnes que els segueixen per a integrar-se a la societat on viuen i assegurar-los un coneixement bàsic de la cultura andorrana.

A més del personal docent, l'àrea de Formació Andorrana compta, també, amb la figura del col·laborador educatiu, el qual dóna suport als mestres de maternal i de primera ensenyança de les escoles franceses i espanyoles.

Pel que fa a la distribució de l'alumnat entre tots tres sistemes, es manté a l'alça el nombre d'alumnes que assisteixen al sistema educatiu andorrà (un 40,07 %), i augmenta el nombre d'escolaritzats en el sistema educatiu francès (un 32,06 %, que representa un increment del 0,85 % respecte al curs anterior) mentre que continua el lleuger descens de l'espanyol (un 27,86 %, un 0,83 % menys respecte al curs anterior). En el quadre 1 podem veure l'evolució dels cinc darrers cursos:

QUADRE 1. *Escolars per sistema educatiu*

<i>Sistema educatiu</i>	<i>2010-2011</i>	<i>2011-2012</i>	<i>2012-2013</i>	<i>2013-2014</i>	<i>2014-2015</i>
Andorrà	4.157	4.250	4.270	4.301	4.385
Francès	3.402	3.369	3.335	3.379	3.508
Espanyol	3.243	3.191	3.149	3.106	3.049
Total	10.802	10.810	10.774	10.786	10.942

Font: elaboració pròpia a partir de les dades dels informes anteriors.

143. «Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà, del 9 de juny de 1994» (1994), Butlletí Oficial del Principat d'Andorra (en línia), núm. 48 (13 juliol), <<https://www.bopa.ad/bopa/006048/Pagines/3B9A.aspx>> (consulta: 20 maig 2015).

També en podem veure la distribució per sistemes i etapes educatives al quadre 2:

QUADRE 2. Curs 2014-2015

<i>Sistema educatiu</i>	<i>Maternal</i>	<i>Primera ensenyança</i>	<i>Segona ensenyança</i>	<i>Batxillerat</i>	<i>Formació professional</i>	<i>Total</i>
Andorrà	845	1.767	1.236	334	203	4.385
Francès	933	1.154	850	355	216	3.508
Espanyol	609	1.205	932	303	0	3.049
Total	2.387	4.126	3.018	992	419	10.942

Font: Govern d'Andorra. Ministeri d'Educació i Joventut. Efectius de l'alumnat per al curs escolar 2014-2015.

Vegeu http://www.educacio.ad/images/stories/estudis/Efectius_curs_14-15.pdf (consulta: 12 març 2015).

Entre 1.000 i 1.100 alumnes segueixen actualment cursos de català per a adults, i hi ha un nombre semblant d'usuaris dels cinc centres d'autoaprenentatge de català (CAA), d'accés lliure i gratuït, que han continuat funcionant durant el 2014.¹⁴⁴

Tal com s'estableix a la Llei 12/2008, del 12 de juny, d'ordenació de l'ensenyament superior, la llengua pròpia de la Universitat d'Andorra és el català, la qual és també la llengua vehicular de tots els estudis. De manera excepcional (per exemple, en el cas que un professor convidat no parli català), les classes es poden fer en una altra llengua (a la pràctica aquestes llengües són el castellà o el francès).

El curs 2014-2015 ha començat a desplegar-se un Pla d'Acció per al Multilingüisme (PAM)¹⁴⁵ que preveu, entre altres actuacions, incloure l'anglès com a llengua vehicular en una assignatura de tercer curs de tots els estudis. Amb aquest objectiu, i a banda dels crèdits de llengua anglesa que ja tenien totes les titulacions, s'han implementat assignatures «preparatòries» d'anglès per tal que tots els estudiants arribin a tercer curs amb coneixements suficients per a seguir una classe en aquesta llengua i poder-hi fer activitats acadèmiques.

Pel que fa al nombre d'alumnes matriculats a la Universitat d'Andorra, en podem veure les dades per estudis dels dos darrers cursos (2013-2015) en el quadre 3:

144. Vegeu l'article «Canvis als cursos oficials de català», al *Diari d'Andorra*, disponible a http://www.diariandorra.ad/index.php?option=com_k2&view=item&id=35622&Itemid=380.

145. Vegeu el *Pla d'Acció per al Multilingüisme a la Universitat d'Andorra*, disponible a http://www.uda.ad/wp-content/uploads/2015/04/PAMV1_0.pdf.

QUADRE 3. *Alumnes matriculats a la Universitat d'Andorra. Cursos 2013-2014 i 2014-2015*

<i>Estudi</i>	<i>2013-2014</i>	<i>2014-2015</i>
Infermeria	91	107
Informàtica	42	41
Administració d'empreses	114	115
Ciències de l'educació	64	56
Doctorat	10	13
Estudis virtuals	91	80
Formació continuada	495	500 (aprox.)

Font: informacions facilitades pel Grup de recerca en llengües de la Universitat d'Andorra (GREL).

Les dues universitats privades que van iniciar la seva activitat docent en el curs 2012-2013, la Universitat Oberta La Salle (UOLS) i la Universitat de les Valls, continuen sense fer gairebé cap classe en català, malgrat el que estableix la normativa andorrana.¹⁴⁶ Segons la pàgina web de la UOLS, de tots els programes acadèmics que ofereix, el català només és la llengua d'un curs de sis setmanes i ha desaparegut dels vuit màsters i postgraus, mentre que l'espanyol és la llengua predominant de la resta.¹⁴⁷

Tampoc no ha canviat el pla d'estudis de la Facultat d'Odontologia de la Universitat de les Valls, que especifica que les llengües pròpies de l'ensenyament són el castellà i l'anglès,¹⁴⁸ cosa que sembla estar en contradicció amb la llei esmentada.

Cal destacar que durant l'any 2014 s'ha publicat el Decret del 10 de setembre de 2014 de creació i regulació dels diplomes oficials de llengua catalana del Govern d'Andorra, segons el qual es creen i es regulen els diplomes oficials de llengua catalana i els exàmens oficials que permeten obtenir-los. Els diplomes de llengua catalana són títols oficials expedits pel Govern d'Andorra,¹⁴⁹ adaptats al *Marc europeu comú de referència per a les llengües*.

146. «Llei 12/2008 del 12 de juny, d'ordenació de l'ensenyament superior» (2008), BOPA (en línia), núm. 54 (16 juliol), <<https://www.bopa.ad/bopa/020054/Pagines/550EE.aspx>> (consulta: 20 maig 2015).

147. UOLS. Què vols estudiar?. Vegeu <http://www.uols.org/ca/estudiar-a-la-uols/que-vols-estudiar>.

148. Universitat de les Valls. Pla d'estudis. Vegeu <http://www.udv.ad/ca/pla-de-estudis>.

149. Publicat al BOPA, núm. 54, del 17 de setembre de 2014, disponible a <https://www.bopa.ad/bopa/026054/Pagines/ga26054005.aspx>.

4.3. Catalunya

Com comentàvem en informes anteriors, arran de la sentència del Tribunal Constitucional espanyol al recurs d'inconstitucionalitat interposat per noranta-nou diputats del Grup Parlamentari Popular contra l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006, va començar una autèntica batalla jurídica (i mediàtica) per tal de (re)introduir el castellà com a llengua vehicular, que ha continuat durant l'any 2014, sense que això hagi implicat, de moment, un canvi important en la gestió de les llengües en el sistema educatiu de Catalunya. Bo i això, pensem que caldria fer un repàs a quina ha estat la defensa del règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya i quines han estat les principals actuacions del Departament d'Ensenyament en aquest tema en el període 2011-2015.

4.3.1. Situació de partida. Marc legal vigent. La llei 12/2009, d'educació

1. El règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya està regulat a la Llei d'educació (LEC), en el seu títol II. Aquesta norma, aprovada per àmplia majoria al Parlament, està plenament vigent.
2. Només el Tribunal Constitucional està legitimat per a impedir l'aplicació d'una llei, si la declara inconstitucional. Com és sabut, més de cinquanta diputats del Grup Parlamentari Popular en el Congrés dels Diputats van presentar, l'octubre de 2009, recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei d'educació, però el nucli de la regulació del règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya no ha estat objecte del recurs i, per tant, no podrà ser declarat inconstitucional.

Així, per exemple, no s'ha sol·licitat la inconstitucionalitat de l'article 10.1 (que exposa que els currículums han de garantir el ple domini de les llengües oficials catalana i castellana en finalitzar l'ensenyament obligatori), de l'article 11.1 (que manifesta que el català, com a llengua pròpia de Catalunya, és la llengua normalment emprada com a llengua vehicular i d'aprenentatge del sistema educatiu), de l'article 11.3 (que preveu que els alumnes no poden ésser separats en centres ni en grups classe diferents per raó de llur llengua habitual),

de l'article 11.4 (que regula l'atenció lingüística individualitzada en els primers ensenyaments), de l'article 14 (que regula els projectes lingüístics i el seu contingut), ni de l'article 15 (referent als programes d'immersió lingüística).

3. Per tant, cap sentència (encara que sigui ferma) del Tribunal Suprem ni del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya pot afectar el règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya regulat a la Llei d'educació. Les resolucions judicials promogudes per particulars només afecten aquests particulars, mai el sistema en general.
4. El règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya s'adequa plenament a allò que estableix la Constitució i la doctrina del Tribunal Constitucional. Els principis sobre els quals es construeix el model, que han estat avalats pel Tribunal Constitucional (especialment a les Sentències 337/1994 i 31/2010), són:
 - a) Els alumnes no poden ser separats en centres ni en grups de classe diferents per raó de llur llengua habitual (article 11.3, Llei d'educació).
 - b) En finalitzar l'ensenyament obligatori els estudiants han de poder tenir el ple domini de les llengües catalana i castellana, d'acord amb el *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar* (article 10.1, Llei d'educació).
 - c) El català és la llengua normalment emprada com a llengua vehicular i d'aprenentatge del sistema educatiu (article 11.1, Llei d'educació).

Les dues Sentències del Tribunal Constitucional manifesten expressament que «resulta perfectament legítim que el catalán, en atención al objetivo de la normalización lingüística en Catalunya, sea el centro de gravedad de este modelo de bilingüismo, aunque siempre con el límite de que ello no determine la exclusión del castellano como lengua docente de forma que quede garantizado su conocimiento y uso en el territorio de la Comunidad Autónoma».
 - d) S'estableixen mesures d'acollida i d'atenció lingüística i d'adaptació al sistema per als estudiants que s'hi incorporin sense conèixer una de les llengües oficials (article 10.2, Llei d'educació).
 - e) Les mares, els pares o els tutors dels estudiants la llengua habitual dels quals sigui el castellà poden exercir un dret d'opció lingüística en el curs en

el qual iniciïn el primer ensenyament, per tal que llur fills rebin atenció lingüística individualitzada en aquesta llengua (article 11.4, Llei d'educació).

4.3.2. Àmbit judicial. Casos particulars

Des de l'any 2005, s'han incoat vint-i-cinc procediments judicials, en els quals diversos particulars reclamen a l'Administració de la Generalitat que el castellà sigui vehicular en el sistema educatiu en una proporció del cinquanta per cent.

Arran de la interpretació feta de la sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de l'Estatut, el desembre de 2010 i el maig de 2011, el Tribunal Suprem va dictar (en contra de l'anterior criteri del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya) cinc sentències fermes que demanaven el canvi de tot el model lingüístic, atès que exigien que el castellà fos llengua vehicular en una proporció que s'aproximés al 50 %, segons l'estat de normalització lingüística.

En fase d'execució d'aquests procediments, l'any 2012 el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya va donar la raó als recursos interposats pel Govern de la Generalitat i va concloure que aquestes sentències només afectaven els demandants, i no podien afectar tot el règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya, que quedava preservat.

L'any 2013 el Tribunal Suprem va ratificar aquesta decisió, però va especificar que les mesures que s'adoptessin per als fills dels demandants havien d'afectar tot el seu grup classe i no únicament a ells individualment (com estava executant fins aleshores la Generalitat).

La defensa judicial del model feta per la Generalitat és ferma i, tant en aquests procediments com en aquells altres més recents on s'han acordat mesures cautelars de tipus similar, s'esgoten sistemàticament tots els recursos que l'ordenament jurídic posa a l'abast, en defensa del que preveu la Llei d'educació, de l'autonomia dels centres per a elaborar i aplicar el seu projecte lingüístic, i per a evitar que les mesures puguin afectar estudiants aliens als procediments judicials.

Actualment, estan pendents de resolució diversos recursos d'empara, davant el Tribunal Constitucional, contra les sentències fermes dictades pel Tribunal Suprem en aquesta matèria. S'ha argumentat que el Tribunal Suprem vulnera el dret a la tutela judicial efectiva, quan resol judicialment un cas particular i considera, *de facto*, inconstitucionals alguns preceptes de la regulació del règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya (com, per exemple, l'atenció lingüística individualitzada), sense tenir-ne la competència (només el Tribunal Constitucional pot acordar la inconstitucionalitat de normes amb rang de llei). La interposició d'aquests recursos no paralitza, però, l'execució de les sentències.

En acabar l'any 2014, l'estat dels procediments judicials és el següent:

- En vuit dels procediments s'ha reconegut en sentència ferma el dret dels particulars que el Departament d'Ensenyament ampliï l'horari d'ensenyament en llengua castellana en les aules dels infants afectats durant l'etapa d'ensenyament obligatori. Actualment, només en tres d'aquests procediments els centres afectats han hagut d'adoptar mesures personalitzades (en la resta de casos, els menors ja havien abandonat l'ensenyament obligatori o el seu centre ja oferia una major exposició a la llengua castellana, d'acord amb el seu projecte lingüístic i la LEC).
- En un dels procediments s'ha desestimat la sol·licitud del particular i el Departament d'Ensenyament no ha hagut fer cap actuació.
- Dels setze procediments restants, que no tenen sentència en primera instància, s'han acordat mesures cautelars en catorze, tot i que actualment en només cinc centres afectats s'han hagut d'adoptar mesures personalitzades (en la resta de casos, els menors ja havien abandonat l'ensenyament obligatori, ja no estaven escolaritzats a Catalunya o el seu centre ja oferia una major exposició a la llengua castellana, d'acord amb el seu projecte lingüístic i la LEC).

4.3.3. Àmbit judicial. Responsabilitat patrimonial

En matèria de règim lingüístic del sistema educatiu, s'han iniciat set procediments judicials en els quals particulars sol·liciten responsabilitat

patrimonial al Departament d'Ensenyament derivada de l'ensenyament rebut pels seus fills (són els mateixos litigants que en els procediments judicials més antics).

D'aquests procediments, s'han dictat sis sentències favorables als interessos de la Generalitat, atès que desestimen la petició de responsabilitat patrimonial sol·licitada, i queda pendent la resolució d'un procediment, que té la vista assenyalada el proper mes de juliol de 2015.

4.3.4. Àmbit judicial. Normativa

- La sentència del Tribunal Suprem del 12 de juny de 2012. Aquesta sentència, en contra de l'opinió majoritària del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, va declarar nuls els articles 4.1, 4.3, 4.4 incís inicial, 4.5, 10.1 i 14.3 del Decret 181/2008, del 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.

Aquesta sentència s'ha complert amb la Llei d'educació, dictada amb posterioritat al Decret parcialment anul·lat, atès que el redactat dels preceptes anul·lats és, en essència, idèntic als seus articles 10.2, 11, 14 i 15, plenament vigents.

El contingut dels fonaments de dret d'aquesta sentència només serveix per a justificar-ne la resolució, en aquest cas la derogació parcial d'uns articles, però en cap cas és funció del Tribunal Suprem dictar reglaments. Aquesta és una competència del poder executiu.

- Al BOE número 295, del 10 de desembre de 2013, es va publicar la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, del 3 de maig, d'educació (LOE).

Aquesta norma afegeix una nova disposició addicional 38 a la LOE, que estableix que l'Administració educativa ha de garantir una oferta docent sostinguda amb fons públics en què el castellà sigui utilitzat com a llengua vehicular en una proporció raonable i, en cas que no n'hi hagi, el Ministeri d'Educació assumirà per compte de l'Administració educativa corresponent les despeses efectives d'escolarització d'aquests alumnes en centres privats (valorades en 6.000 euros l'any).

Atès que es considera que la profunda reforma del sistema educatiu efectuada envaeix competències de la Generalitat en matèria d'educació (article 131 de l'Estatut) i de llengua pròpia (articles 35 i 143 de l'Estatut), el Govern de la Generalitat ha interposat recurs d'inconstitucionalitat davant del Tribunal Constitucional.

- Pel Reial Decret 591/2014, de l'11 de juliol, es va regular el procediment administratiu sobre el reconeixement de la compensació dels costos d'escolarització establerts a l'apartat 4 de la disposició addicional 38 de la LOE.

En relació amb aquesta norma, el Consell de Garanties Estatutàries va dictaminar que vulnera les competències de la Generalitat en matèria educativa i que, a més, és contrari als drets lingüístics en l'àmbit de l'ensenyament regulats a l'article 35 de l'Estatut i a l'autonomia financera de la Generalitat, establerta als articles 156 de la Constitució i 202 de l'Estatut. Per aquests motius, la Generalitat ha interposat l'oportú conflicte positiu de competència davant del Tribunal Constitucional.

En l'actualitat, el Departament d'Ensenyament té constància de la incoació en el Ministeri d'Educació de dinou expedients de reclamació de despeses. Es considera que cap d'aquestes sol·licituds compleix els requisits establerts per la norma, i així s'ha argumentat davant l'Alta Inspecció de Educació, que instrueix els procediments.

La Direcció General de Evaluación y Cooperación Territorial encara no ha resolt cap d'aquests expedients.

- L'entitat Convivencia Cívica Catalana ha impugnat sistemàticament les diferents resolucions que cada any aproven les normes de preinscripció i matrícula de l'alumnat (l'última és ENS/260/2014), i sol·licita un nou imprès de preinscripció, que pregunta per la llengua habitual de l'infant. Aquestes peticions han estat denegades pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, atès que l'actual imprès, que pregunta als pares o tutors de l'alumne per les llengües que entén, s'ajusta plenament a la legalitat, com ha reconegut expressament el Tribunal Suprem.

4.3.5. La via administrativa

En aquest període el Departament d'Ensenyament ha rebut aproximadament un miler de sol·licituds (el 2013 foren 32 famílies i 48 alumnes, i el 2014 han estat 325 famílies i 472 alumnes), en via administrativa, que demanen tres qüestions diferents: un ensenyament bilingüe (aquesta petició és comú a totes), que les comunicacions amb la família es facin també en castellà, i el canvi de model de casella en el full de preinscripció.

Les resolucions que es dicten denegen la sol·licitud de modificació del règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya, denegen el canvi de model de casella i acorden que les comunicacions a la família es facin també en castellà.

Aquestes sol·licituds, tot i que estan signades per particulars, responen molt majoritàriament a models prèviament preparats per dues associacions (Convivència Cívica Catalana i, en menor mesura, Asamblea por una Escuela Bilingüe), que fomenten i incentiven aquests tipus de reclamacions.

Malgrat l'espasa de Dàmocles jurídica que acabem de veure, hi ha hagut la continuïtat en la política lingüística del Departament d'Ensenyament: segueixen en funcionament les aules d'acollida en català de l'alumnat nouvingut¹⁵⁰ (durant el curs 2013-2014 hi hagué 692 dotacions de professorat a 673 centres i s'hi atengueren 8.850 alumnes) i han continuat pràcticament el mateixos plans educatius d'entorn¹⁵¹ (durant el curs 2013-2014 n'hi ha hagut 96, distribuïts en 76 municipis i 885 centres educatius, amb un total de 333.239 alumnes (188.348 de primària i 144.891 de secundària).

Com a dada complementària referent a l'ensenyament secundari, que ens indica quin és el coneixement de les dues llengües oficials a Catalunya en les proves d'accés a la universitat, recollim les notes mitjanes de llengua catalana i literatura i de llengua castellana i literatura en els quatre últims cursos. Com es pot veure, en

150. Més informació a http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/7192e6a8-1bb3-4030-b7f8-562ecd7ff933/annex1_aules_nov_09.pdf.

151. Més informació sobre els plans educatius d'entorn a http://www.xtec.cat/web/comunitat/entorn_pee.

el quadre 4, el català ha pujat respecte al curs anterior, però el castellà ha fet un salt important, ja que ha passat de 6,18 a 6,53:

QUADRE 4. *Proves d'accés a la universitat. Nota mitjana*

<i>Matèria</i>	<i>Juny 2011</i>	<i>Juny 2012</i>	<i>Juny 2013</i>	<i>Juny 2014</i>
Llengua catalana	6,20	5,99	6,18	6,23
Llengua castellana	6,34	6,43	6,18	6,53

Font: elaboració pròpia a partir de les dades dels informes anteriors i de les dades que es troben a <http://universitatsirecerca.gencat.cat/ca/detalls/Article/Estadistiques-de-les-PAU>.

No voldríem acabar aquesta part dedicada a l'ensenyament no universitari sense destacar algunes contradiccions pel que fa a l'ús de la llengua catalana en alguns centres educatius de Catalunya.

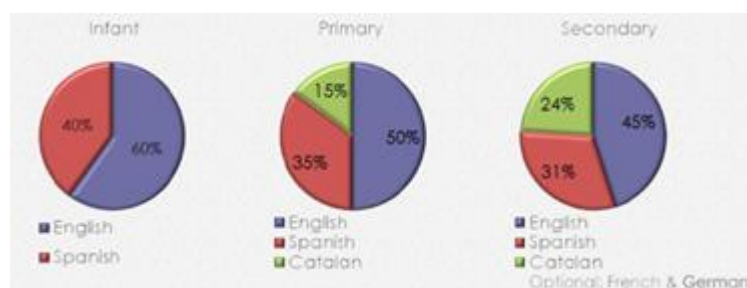
En primer lloc, volem destacar que en un nombre significatiu dels centres de Catalunya en què se segueix un sistema educatiu estranger (francès, alemany, suís, italià, nord-americà, japonès...), el català és una assignatura optativa.¹⁵² Cal recordar que els acords que fan possible l'existència d'aquestes escoles a casa nostra són entre estats, els quals determinen que la llengua de l'Estat receptor (espanyol en el nostre cas) és també obligatòria en l'escola estrangera corresponent, de la mateixa manera que, per exemple, el francès és obligatori a les escoles espanyoles de França. Del català, no se'n diu res. Per tant, hi ha alumnes al Principat de Catalunya (i també, és clar, a les Illes i al País Valencià) que es poden *estalviar* perfectament no l'ensenyament en català, sinó, fins i tot, el seu aprenentatge.

En segon lloc, d'entrada, fins i tot al Principat de Catalunya hi ha escoles que, encara que segueixin el currículum diguem-ne català, com que no són públiques ni estan mantingudes amb fons públics (per tant, no són escoles concertades), fan una mica el que volen (o el que pensen que els pot atraure més públic *elitista*). En

152. Podríem trobar excepcions com la del Liceu francès de Barcelona que, a la pàgina web, explicita clarament que: «L'educació impartida pel centre està homologada pel Ministeri d'Educació Nacional francès, i va des de l'educació infantil (preescolar) fins al Batxillerat, de conformitat amb el sistema educatiu francès. Però el Lycée, igualment reconegut i autoritzat pel Govern espanyol, integra programes complementaris previstos per l'acord cultural francoespanyol en Llengua i Literatura, així com en Història-Geografia ("Ciències Socials"). A això s'hi afegeix un ensenyament obligatori del català en compliment de les decisions del govern autònom local, competent en matèria d'educació». Vegeu <http://www.lfb.es/cat/benvinguts.html>.

posarem un exemple: en un publireportatge de *La Vanguardia* (és a dir, sense amagar-se'n en absolut, ans al contrari) de juliol de 2012 vam poder llegir que una escola privada inaugurava noves instal·lacions a Esplugues de Llobregat, al costat del barri barceloní de Pedralbes. En la notícia, que era una propaganda encoberta del centre, es comentava que s'oferia un projecte educatiu amb un sistema bilingüe anglès-espanyol (!) a infantil i amb una introducció gradual del català a primària, en uns percentatges que són els que mostra la il·lustració 11:

IL·LUSTRACIÓ 11. *Educació internacional*

Font: <http://www.highlandsbarcelona.es/ca/educacio-bilinguee>.

A la pàgina web¹⁵³ del centre, hem pogut comprovar que no es tracta d'un centre que depengui d'un altre sistema educatiu. En teoria, per tant, es regeix per la normativa catalana. Ara bé, sembla que la normativa lingüística catalana en el món de l'ensenyament no està pensada per a l'escola privada no concertada (uns trenta centres a tot Catalunya, els quals no tots, sortosament, segueixen aquest patró lingüístic). L'elitisme educatiu passa per una presència marginal del català, que, ja d'entrada, és una llengua inexistent a l'educació infantil. Fixem-nos com a la seva pàgina d'inici es pot llegir literalment que tenen com a finalitat que l'alumne s'expressi amb «fluïdesa en castellà i anglès», però no es fa cap referència a la llengua del país.

I, en tercer lloc, en una compareixença parlamentària el febrer de 2014, la consellera Rigau va revelar que a Catalunya hi havia 459 escoles i instituts que impartien alguna assignatura no lingüística, com ara matemàtiques, plàstica o geologia, en castellà. D'aquests centres, 332 eren escoles de primària i 127, centres de secundària. Unes dades que reflecteixen una realitat que no sempre s'ha volgut

153. Vegeu <http://www.highlandsbarcelona.es/ca>.

reconèixer i que no sempre respon a les necessitats dels alumnes pel que fa a la seva competència lingüística en llengua castellana.

Pel que fa a altres estudis, cal fer esment que a les Escoles Oficials d'Idiomes de Catalunya també s'imparteix llengua catalana, que el curs 2013-2014 ha estat seguida per 924 alumnes (en el curs anterior n'havien estat 719), amb la distribució per cursos següent: 1r (A1), 136 alumnes; 2n (A2), 103; 3r (B1), 90; 4t (B2), 82; 5è (C1), 230; 6è (C2), 263.

Quant a la formació d'adults, en el curs 2013-2014, 8.543 persones es van matricular als cursos de llengua catalana.

Amb l'objectiu que assolissin el nivell mínim per a seguir els cursos inicials de català del Consorci per a la Normalització Lingüística, el Departament d'Empresa i Ocupació, dins del Programa de Reagrupament i Treball va organitzar, també l'any 2013, divuit cursos d'alfabetització en català per a adults d'origen estranger, als quals es van inscriure 312 persones.¹⁵⁴

Pel que fa als cursos d'aprenentatge de la llengua organitzats pel Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), i segons *l'Informe de política lingüística 2013* (IPL),¹⁵⁵ s'ha continuat reduint el nombre d'inscripcions als cursos presencials. De les 98.444 del 2012 s'ha passat a les 78.790 del 2013. En total, el CPNL ha organitzat 3.374 cursos de català, a 155 localitats. Segons el mateix informe, el 59 % de les inscripcions als cursos correspon a aquells que tenen un paper essencial en l'acolliment de la immigració, ja que corresponen als nivells inicial i bàsic. El 2013 s'hi van inscriure 38.879 alumnes, un 62 % dels quals nascuts a l'estranger.

154. DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (2014), *Informe de política lingüística 2013* (en línia), Barcelona, Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, <http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/informepl/arxius/IPL_2013.pdf> (consulta: 16 març 2015).

155. DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (2014), *Informe de política lingüística 2013* (en línia), Barcelona, Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, <http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/informepl/arxius/IPL_2013.pdf> (consulta: 16 març 2015).

Els cursos tenen diferents modalitats d'aprenentatge: presencials, a distància o en línia a través de Parla.cat¹⁵⁶ i altres. Les inscripcions als cursos presencials representen un 95 % del total i la resta de modalitats, un 5 %.

També, per la col·laboració del CPNL amb la Direcció General d'Immigració, s'han organitzat 240 cursos en associacions d'immigrants en què s'han inscrit 6.485 persones.

De la mateixa manera s'ha incrementat en 28.404 el nombre d'usuaris de l'espai virtual d'aprenentatge Parla.cat, que ja té un total de 158.817 alumnes (28.404 més que l'any 2012). La modalitat de cursos amb tutoria ha estat seguida per 2.636 alumnes (uns tres-cents més que el 2012). A més, segons el mateix informe, s'han fet 68.516 consultes al cercador de recursos per a l'aprenentatge de la llengua.

Cal destacar així mateix que l'espai virtual d'ensenyament i aprenentatge de la llengua catalana Aula mestra, vinculat al Parla.cat i creat el 2012, permet al professorat de català d'arreu del món crear, gestionar i compartir cursos virtuals. Organitza els cursos en diverses categories: les corresponents als sis nivells d'aprenentatge de llengua general, llenguatges d'especialitat, itineraris d'aprenentatge i sessions de reforç a mida. Durant el 2013 aquesta plataforma va rebre 40.818 visites i s'hi van crear 80 cursos específics amb 1.344 alumnes inscrits.

També durant el 2013, un total de 16.356 persones van obtenir la certificació de coneixements de català d'acord amb el *Marc europeu comú de referència per a les llengües*, presentant-se a les proves de la Direcció General de Política Lingüística (1.696 certificats), del Consorci per a la Normalització Lingüística (13.915) i de l'Institut Ramon Llull (745), que són els tres organismes responsables d'aquestes certificacions. Les proves administrades per l'IRL s'han fet a seixanta-set localitats de vint-i-nou països d'arreu del món i representen el 78,4 % del total de persones inscrites (27.945).

Com dèiem en l'informe anterior, l'ús de la llengua catalana a les diverses universitats dels territoris de parla catalana es concreta en el *Pla de Política Lingüística 2012-2014*,¹⁵⁷ elaborat per la Comissió de Llengua del Consell General de la Xarxa Vives d'Universitats, xarxa que agrupa les universitats dels territoris de

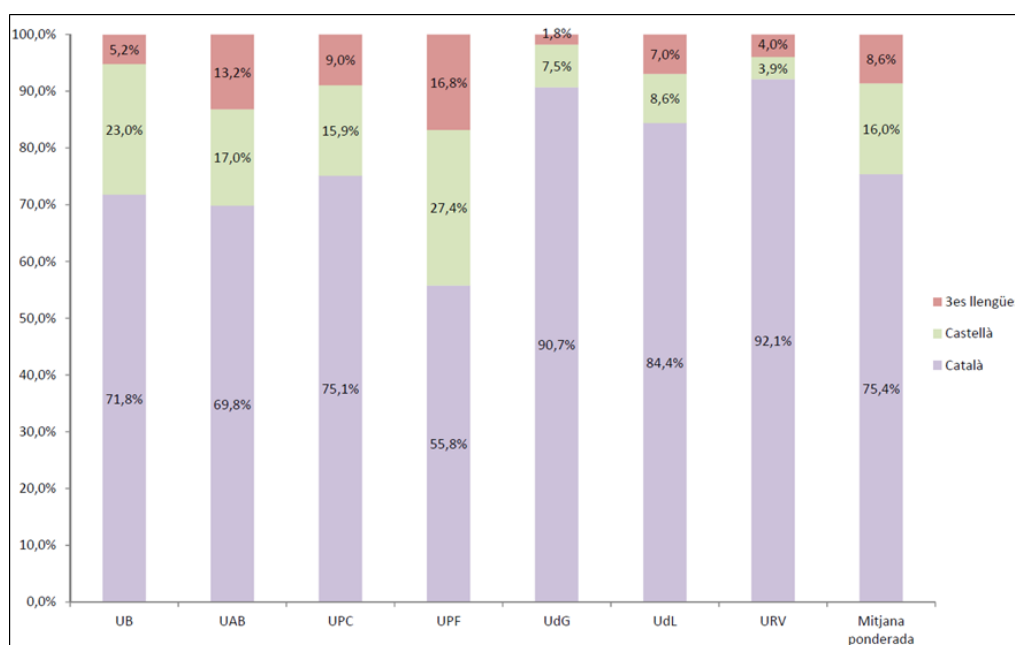
156. Vegeu http://www.parla.cat/pres_catalaenlania/AppPHP/login/index.php?lang=ca.

157. Vegeu el *Pla de Política Lingüística 2012-2014* a <http://issuu.com/xarxavives/docs/ppl2012-2014>.

llengua catalana. El Pla conté els criteris generals de política lingüística comuns a totes les universitats i el pla de treball 2012-2014, a banda dels plans de llengües específics de cada universitat.

L'Informe de política lingüística 2013 ens facilita dades sobre l'ús del català com a llengua de docència en les classes de grau de les set universitats públiques de Catalunya durant el curs 2012-2013. La mitjana es mou al voltant del 75,5 % i oscil·la entre el 55,8 % de la Universitat Pompeu Fabra i el 92,1 % de la Rovira i Virgili. El procés d'internacionalització creixent de les universitats catalanes ha produït un creixement sostingut de les terceres llengües, bàsicament de l'anglès, que ha passat del 5,8 % el curs 2010-2011 al 8,6 % el curs 2012-2013.¹⁵⁸ L'ús del català ha disminuït doncs en aquest darrer curs (només creix a la UPF i la UdL, encara que poc significativament), mentre augmenta l'ensenyament en terceres llengües. La mitjana de docència en castellà és del 16,00 %. Ho podem veure en detall en el gràfic 29:

GRÀFIC 29. *Proporcions lingüístiques de la docència impartida als graus de les universitats públiques catalanes el curs 2012-2013*

Font: dades i estadístiques sociolingüístiques de la Secretaria d'Universitats i Recerca.

158. DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (2014), *Informe de política lingüística 2013* (en línia), Barcelona, Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, p.26, <http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/informepl/arxiu/IPL_2013.pdf> (consulta: 16 març 2015).

No disposem de dades globals del curs 2013-2014, però sí d'algunes universitats. Així, a la UPF el català es la llengua de docència del 54,19 % dels graus (un 2,53 % menys que el curs anterior), mentre que el 30,76 % són en castellà (un 0,56 % més que el curs anterior) i el 15,05 %, en anglès (un 1,92 % més que el curs anterior).¹⁵⁹ A la UdL, el català és la llengua del 83,7 % dels graus (un lleuger descens respecte al curs anterior —85,3 %—, en benefici de l'anglès, que passa del 4,6 % al 5,8 %).¹⁶⁰ A la UB el català és la llengua del 72,8 % dels graus (un lleuger increment respecte al curs anterior); el castellà, del 22,88 %, i l'anglès, del 4,32 %.¹⁶¹

En general, l'ús del català disminueix gradualment en els cursos de màster i doctorat, i, sobretot, en les tesis doctorals i de recerca, on augmenta l'ús del castellà i de terceres llengües, especialment l'anglesa.

Segons l'*Informe de política lingüística 2013*, la mitjana de classes en català de les universitats públiques en els màsters va ser del 56,9 % el curs 2012-2013, dades inferiors al curs anterior, amb la qual cosa es manté la tendència a la baixa en benefici de les terceres llengües, bàsicament l'anglès (un 20,8 % de les classes es van fer en castellà; un 22,2 %, en anglès, i un 0,1 %, en altres llengües).

La docència en català se situa entre el 32,9 % de la Universitat Pompeu Fabra (on l'ús de terceres llengües representa el 37,3 %) i el 73,1 % de la Universitat de Girona.

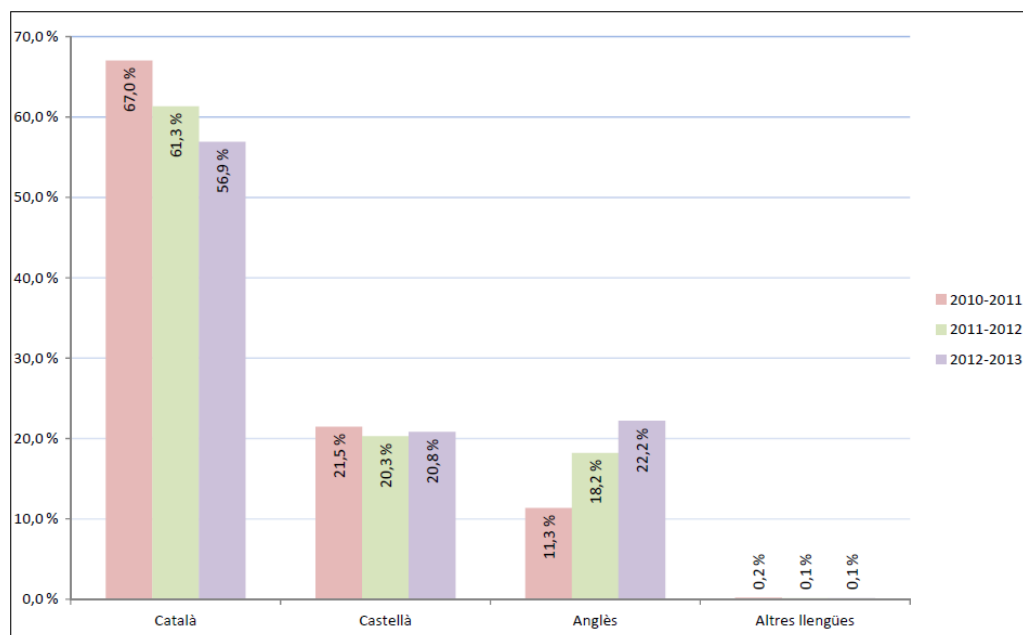
En el gràfic 30 podem veure l'evolució entre el curs 2010-2011 i el 2012-2013:

159. Vegeu les dades lingüístiques de docència a la UPF a http://www.upf.edu/llengues/infosocio/dades_grau. Nota: les dades de la pàgina web de la Universitat corresponents al curs 2012-2013 no coincideixen amb les de l'IPL.

160. Vegeu les dades sobre l'ús de les llengües a la docència a la UdL a <http://www.udl.cat/serveis/il/pl/pldadesdoc.html>. Nota: les dades de la pàgina web de la Universitat corresponents al curs 2012-2013 no coincideixen amb les de l'IPL.

161. Vegeu les dades de la llengua de docència a la UB a <http://www.ub.edu/sl/ca/socio/dades/docencia.html>.

GRÀFIC 30. Evolució, entre el curs 2010-2011 i el 2012-2013, de les proporcions lingüístiques de docència als màsters universitaris del conjunt del sistema universitari públic català

Font: dades i estadístiques sociolingüístiques de la Secretaria d'Universitats i Recerca.

El curs 2013-2014, a la UB el català és la llengua del 55,82 % dels màsters.

Pel que fa a les tesis doctorals, en el curs 2013-2014, el català va ser la llengua del 14,3 % de les tesis presentades a la Rovira i Virgili (un 3 % menys que el curs anterior), mentre que l'espanyol ho va ser del 26,0 % i l'anglès del 57,5 %. Un 2,2 % ho van fer en altres llengües.¹⁶²

El 16,7 % de les tesis presentades a la UdL el curs 2012-2013 van ser en català (prop d'un 4 % menys respecte al curs anterior); el 42,8 %, en castellà, i el 39,3 %, en anglès (que s'incrementa significativament). Un 1,2 % van ser en portuguès.¹⁶³

A la UPC, se'n van presentar un 8,2 % en català, un 32,7 % en castellà i un 58,5 % en anglès.¹⁶⁴

162. Vegeu les dades sobre les llengües de les tesis a la URV a <http://www.llengues.urv.cat/ usos-de-les-llengues/llengues-tesis>.

163. Vegeu les dades sobre les llengües a les tesis doctorals de la UdL a <http://www.udl.cat/ serveis/il/pl/pldadestes.html>.

164. Vegeu les dades sobre la llengua de redacció de les tesis elaborades a la UPC a <http://www.upc.edu/slt/pla-llengues-upc/indicadors-linguistics>.

En el 2012-2013, a la UB el 18,85 % de les tesis es van presentar en català, un 41,09 % en castellà i un 28,69 % en anglès. Un 9 % van ser en dues llengües i la resta en italià i portuguès.¹⁶⁵

4.4. Catalunya del Nord

Tot i la promulgació, el 9 de juliol de 2013, de la llei de reforma de l'escola de la República,¹⁶⁶ que explicita, per primera vegada i de forma clara, l'ensenyament bilingüe del francès i les parles pròpies de cada regió (art. 40), de moment, la situació de l'ensenyament de la llengua catalana a la Catalunya del Nord no ha variat substancialment respecte a l'informe anterior. Continuen les diverses modalitats de presència de la nostra llengua tant en centres públics com privats. Recordem que a l'ensenyament públic, que depèn de l'Acadèmia de Montpeller, podem trobar les modalitats d'iniciació, llengua viva i seccions bilingües, en les quals, a més de l'ensenyament de la llengua, es fan algunes assignatures en català (a l'ensenyament primari es pot arribar a fer la meitat de l'horari lectiu en català i la meitat en francès)¹⁶⁷ i que la modalitat d'immersió només la podem trobar en l'escola pública Arrels, que segueix un programa d'immersió lingüística primerenca en català, ja que fa immersió dels dos als set anys; bilingüisme paritari dels set als vuit anys; i bilingüisme amb francès dominant (sis hores de català sobre 24 hores setmanals), dels nou als onze anys.

En l'ensenyament privat, molt menys nombrós, a més de les modalitats esmentades, s'apliquen programes d'immersió lingüística (no reconeguts

165. Vegeu les dades sobre la llengua de les tesis a la UB a <http://www.ub.edu/sl/ca/socio/dades/tesis.html>.

166. «LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République» (2013), *Journal Officiel* (JO) (en línia), núm. 0157 (9 juliol), http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=88D5B6882864951CA3185135181AF520.tpdjo11v_1?cidTexte=JORFTEXT000027677984&dateTexte=&oldAction=rechJO&categorieLien=id (consulta: 20 maig 2015).

167. Per a més informació, vegeu <http://www.crdp-montpellier.fr/languesregionales/catalan/accueil.html>.

explícitament en la llei de reforma de l'escola) a la xarxa d'escoles de la Bressola¹⁶⁸ i a l'escola Jordi Pere Cerdà de Sallagosa, a la Cerdanya, oberta el curs 2012-2013.

L'APLEC (Associació per a l'Ensenyament del Català)¹⁶⁹ continua intervenint a les escoles de la Catalunya del Nord per a fer classes d'iniciació o de perfeccionament del català, mitjançant els programes Alberes i Perpinyà, en el marc dels quals, el 2103, vint-i-nou intervinents van fer 7.693 hores d'ensenyament de català a 6.048 alumnes de vuitanta-quatre escoles (vint-i-nou de les quals a Perpinyà), corresponents a quaranta-sis municipis.¹⁷⁰

Si sumem totes les modalitats d'ensenyament, es manté el nombre d'alumnes que fan algun tipus d'aprenentatge del català en els centres públics de primer grau, sense cap variació significativa. Continua, però, augmentant l'ensenyament bilingüe (154 alumnes més) i disminuint la modalitat d'iniciació o LVR (158 alumnes menys). Ho podem veure amb detall en el quadre 5:

QUADRE 5. Curs 2014-2015. Centres públics. Primer grau

	<i>Iniciació / LVR</i>	<i>Ensenyament bilingüe</i>	<i>Total alumnes</i>
Maternal	3.291	901	4.192
Elemental	4.070	1.668	5.738
Total alumnes	7.361	2.569	9.930

Font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

A l'ensenyament privat, les xifres s'incrementen lleugerament respecte al curs anterior (vint-i-un alumnes més), encara que continuïn essent pocs respecte al total: 835 alumnes de primer grau. També aquí davalla el nombre dels que segueixen classes d'iniciació o LVR en una escola confessional (cinquanta-vuit menys) i augmenten els que segueixen la immersió lingüística (setanta-nou). En podem veure la distribució en el quadre 6:

168. Trobareu més informació de la Bressola a <http://www.bressola.cat>.

169. Trobareu més informació d'APLEC a <http://aplec.cat>.

170. Vegeu l'Inform'APLEC 2014, p.5, a http://issuu.com/aplec/docs/maqueta_inform_aplec_maqueta_n_00_.

QUADRE 6. Curs 2014-2015. Centres privats. Primer grau

	<i>Confessionals Sant Josep (Prada)</i>	<i>Associatius (escoles catalanes) Bressola</i>
	<i>Iniciació</i>	<i>Immersion lingüística en català</i>
Maternal	29	400
Elemental	40	366
Totals parcials	69	766
Total alumnes	835	

Font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

Pel que fa al segon grau, setze col·legis públics imparteixen llengua catalana en una o més modalitats (com a opció facultativa de llengua i cultura regionals —LCR—, o com a llengua viva —LV2 o LV3—). D'aquests, set ofereixen també ensenyament bilingüe. A més, cinc col·legis públics ofereixen només ensenyament bilingüe. Pel que fa als liceus, tots nou l'imparteixen en alguna de les modalitats esmentades i tres fan ensenyament bilingüe (vint-i-nou centres en total).¹⁷¹ Són 2.170 alumnes en total. Podem veure també el nombre d'alumnes que segueix cada opció en el quadre 7:

QUADRE 7. Curs 2014-2015. Centres públics. Segon grau i seccions professionals

	<i>Col·legis</i>	<i>Liceus</i>	<i>LP</i>	<i>BTS</i>	<i>Total alumnes</i>
LCR / Opció / LV2-LV3	786	329	129	54	1.298
Ensenyament bilingüe	711	161			872
Total alumnes	1.497	490	129	54	2.170

Font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

La mateixa tendència es veu en els centres privats de segon grau on segueixen algun tipus d'ensenyament en català un total de 136 alumnes (trenta-dos menys que el curs anterior). L'ensenyament bilingüe d'immersió al català el duu a terme només el col·legi Pompeu Fabra (la Bressola de secundària), que té quatre alumnes més que el curs anterior. En podem veure la distribució en el quadre 8:

171. Vegeu «Le catalan dans l'Académie de Montpellier» a <http://www.crdp-montpellier.fr/languesregionales/catalan/enseignement/LR.html>.

QUADRE 8. Curs 2014-2015. Centres privats. Segon grau

	<i>Col·legis confessionals</i>	<i>Liceus</i>	<i>Col·legis catalans</i>
	<i>LV Reg / LV3</i>	<i>LV2 / LV3</i>	<i>Ensenyament bilingüe d'immersió</i>
Alumnes	75	61	146
Totals parcials	136		146
Total alumnes	282		

Font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

En el quadre 9 oferim un resum de les dades exposades. En total, veiem que una mica més de 13.217 alumnes segueixen algun tipus d'ensenyament en català, la gran majoria dels quals (12.100) en l'ensenyament públic, 115 més que el curs anterior:

QUADRE 9. Quadre resum ensenyament del català a la Catalunya del Nord (2014-2015)

	<i>Ensenyament públic</i>		<i>Ensenyament privat</i>	
	<i>CATALÀ</i>		<i>Confessional</i>	<i>Associatiu</i>
	<i>Iniciació / LVReg / LCR / LV2 / LV3</i>	<i>Ensenyament bilingüe</i>	<i>Iniciació / LVReg / LV2 / LV3</i>	<i>Immersion</i>
Maternal	3.291	901	29	400
Elemental	4.070	1.668	40	366
Total parcial alumnes 1r grau	7.361	2.569	69	766
Total alumnes 1r grau	9.930		835	
	10.765			
Col·legis	786	711	75	146
Liceus	329	161	61	
LP	129			
BTS	54			
Total parcial alumnes 2n grau	1.298	872	136	146
Total alumnes 2n grau	2.170		282	
	2.452			
TOTAL ALUMNES 1r-2n GRAU	12.100		1.117	
TOTAL GLOBAL	13.217			

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals.

Aquests alumnes representen aproximadament el 17 % dels alumnes totals de la Catalunya del Nord.

D'altra banda, continua també el projecte «Albera sense frontera»,¹⁷² coordinat per les dues administracions educatives, tant la Inspecció d'Acadèmia de Perpinyà com la Generalitat de Catalunya, iniciat el curs 2010-2011 i explicat en l'informe del 2011, que inclou centres educatius del nord i del sud.

En relació amb l'ensenyament universitari, s'ha de destacar que la Universitat de Perpinyà, l'única universitat de l'Estat francès que té una facultat (l'Institut Franco-Catalan Transfrontalier-IFCT)¹⁷³ d'una llengua dita «regional», continua amb l'oferta d'ensenyament de català i amb el desenvolupament de relacions transfrontereres amb universitats de la resta dels Països Catalans (la Universitat de Perpinyà forma part de la Xarxa Vives d'Universitats). El curs 2013-2014 va tenir 316 estudiants. A banda, cal esmentar que l'ensenyament del català és present en una vintena d'universitats franceses en el marc dels estudis romànics (hispanics).¹⁷⁴

Pel que fa a l'ensenyament de català per a adults, com dèiem en informes anteriors, aquest compta amb una llarga tradició a la Catalunya del Nord i són diverses les entitats del món associatiu que en fan (especialment Òmnium Catalunya Nord)¹⁷⁵ en unes trenta localitats. El Col·lectiu de Professors de Català per a Adults, que reagrupa part del professorat de català de la Catalunya del Nord, és l'encarregat de fer passar les proves oficials de català a Perpinyà. Durant aquests anys milers d'alumnes han seguit i segueixen aquests cursos.¹⁷⁶

172. Per a més informació sobre el projecte, vegeu <https://sites.google.com/a/xtec.cat/alberasensefrontera/projectes/curs-2014-2015>.

173. Trobareu més informació sobre l'ICTF a <http://www.univ-perp.fr/fr/menu/l-upvd/les-facultes-instituts-et-centres/institut-franco-catalan-transfrontalier-ifct-/institut-franco-catala-transfronterer-institut-franco-catalan-transfrontalier-4616.kjsp?RH=UPVD-FR>.

174. Vegeu «L'enseignement supérieur du catalan en France» a <http://france-catalaniste.com/fr/enseignement-superieur>.

175. Més informació a <http://www.omnium-catnord.cat/cours.html>.

176. Vegeu més informació sobre el Col·lectiu de Professors de Català per a Adults a <http://herve.pi.free.fr/port-profcata.htm>.

4.5. La Franja

Com dèiem en l'informe anterior, el 9 de maig de 2013, el Govern d'Aragó va aprovar, amb els vots només del PP i el PAR, la llei d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies de l'Aragó,¹⁷⁷ i va derogar l'anterior llei de llengües, en vigor des del 2009. L'aspecte més polèmic de la llei és que evita en tot moment donar nom a les llengües que es parlen a l'Aragó i utilitza sempre la forma «lenguas y modalidades propias de Aragón», lligant-les a les zones on s'usen. Així, l'article 5b diu que hi ha una zona «d'utilització històrica predominant de la llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental de la Comunitat Autònoma, amb les seves modalitats lingüístiques» (és a dir, LAPAO, per no dir català).

Independentment, però, del nom donat a la llengua, la llei en reconeix (capítol V) el dret a l'aprenentatge (sempre de caràcter voluntari) i el Govern l'ha de garantir fent-ne una oferta adequada als centres educatius i fomentant l'educació permanent i els cursos per a adults, i la formació i capacitació del professorat.

A efectes pràctics no ha canviat substancialment la situació de la llengua que ja hem comentat en informes anteriors. Cal destacar, però, que el Govern d'Aragó, del Partit Popular, a l'«Orden de 16 de junio de 2014, de la Consejera de Educación, Universidad, Cultura y Deporte, por la que se aprueba el currículo de la Educación Primaria y se autoriza su aplicación en los centros docentes de la Comunidad Autónoma de Aragón»,¹⁷⁸ evita en tot moment usar el nom de català, al qual anomena «lengua aragonesa propia del área oriental de la Comunidad Autónoma, con sus modalidades lingüísticas» (art. 19.3).

De fet, a l'aragonès l'anomena «la lengua aragonesa propia de las áreas pirenaica y prepirenaica» (art. 19.3), seguint, en ambdós casos, la nomenclatura de la «Ley 3/2013 de uso, protección y promoción de las lenguas y modalidades lingüísticas de Aragón». Hi podem trobar frases tan absurdes com «en la enseñanza

177. «Ley 3/2013, de 9 de mayo, de uso, protección y promoción de las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón» (2013), *Boletín Oficial de Aragón* (en línia), núm. 100 (24 maig), <<http://www.boa.aragon.es/cgi-bin/EBOA/BRSCGI?CMD=VEROBJ&MLKOB=793273875252>> (consulta: 20 maig 2015).

178. Consultable en línia a <http://www.educaragon.org/Files/Files/UserFiles/File/PARTE%20DISPOSITIVA%20de%20la%20ORDEN%20CURRICULO%20EP%20BOA.pdf>.

de la lengua aragonesa de la zona de utilización histórica predominante de la lengua aragonesa propia de las áreas pirenaica y prepirenaica de la Comunidad Autónoma, con sus modalidades lingüísticas [...]» (art. 19.4).

Pel que fa a «lengua aragonesa propia del área oriental», es diu, a la disposició addicional sisena, que «con el objeto de garantizar el derecho a recibir la enseñanza de las lenguas y sus modalidades lingüísticas propias de Aragón en las zonas de uso histórico predominante, cuyo aprendizaje será voluntario, en posteriores desarrollos normativos se determinará el currículo de la lengua aragonesa propia del área oriental» (el de l'aragonès és regulat en l'Annex II de l'Ordre). De moment, per tant, una llengua sense nom, evidentment no obligatòria, i amb un currículum que no s'ha vist (se suposa que continua vigent l'anterior...).

Fins i tot algunes informacions apuntaven que en algun col·legi, com el de Penaraja de Tastavins, s'havia deixat d'oferir català com a assignatura optativa i que a partir d'aquell moment passaria a denominar-se llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental.¹⁷⁹ Com si es tractés d'una nova assignatura diferent, la direcció del centre havia enviat una carta als pares perquè firmessin si volien que els seus fills la cursessin durant tota la primària, com ja van fer en el seu dia amb l'assignatura de català. Una membre de l'equip directiu va arribar a declarar que la decisió havia estat «obligada» per la Conselleria d'Ensenyament i Cultura d'Aragó, i que el programa curricular de la nova assignatura serà «el mateix que es feia amb el nom de català», tot i que amb més lèxic propi de la zona. També es va produir un petit incident en una escola de Mequinensa que, en el butlletí de notes del primer trimestre del curs 2014-2015, havia canviat l'assignatura de «llengua catalana» per «llengua oriental», però el Departament d'Educació del Govern d'Aragó va assegurar que es tractava d'un error informàtic. Sembla, però, que tot plegat no passa de la simple anècdota; si més no, de moment.

A més, en començar el curs 2014-2015, el Departament d'Educació del Govern d'Aragó va obligar els alumnes de primer d'ESO de l'IES Matarranya de Vall-de-Roures que havien escollit fer català aquest curs a estudiar francès, segons el *Diari de Terol*. La decisió es basava en el fet que la llengua francesa era una assignatura obligatòria en el currículum aragonès i, en canvi, la catalana, no. Davant de les

179. Vegeu la notícia a *El Punt Avui*, disponible a <http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/2-societat/5-societat/777942-una-escola-de-la-franja-canvia-el-catala-per-la-lapao.html>.

pressions exercides per la societat civil del Matarranya, el Departament d'Educació d'Aragó va determinar que els alumnes podien continuar fent la classe de català en horari escolar, però que, tal com informa el diari digital *Comarques Nord*, el Departament buscava una solució a la situació perquè «fer català a l'hora de francès no era legal» ja que, segons la Conselleria, el català no és una assignatura obligatòria en el currículum escolar aragonès mentre que el francès, sí. Finalment, però, Educació va permetre que els alumnes de primer d'ESO, així com els de segon i tercer, que havien sol·licitat estudiar català, de moment, ho poguessin continuar fent.¹⁸⁰

Malgrat aquestes controvèrsies, el Govern aragonès continua atorgant el nivell B2 de llengua catalana a l'alumnat que acaba l'ESO, intitulació que és reconeguda per la Generalitat de Catalunya. Recordem que la normativa actual estableix que el títol de graduació en educació secundària (ESO), sempre que s'hagi cursat i aprovat l'assignatura de llengua catalana durant la totalitat de l'educació secundària obligatòria i, com a mínim, quatre cursos de l'educació primària a centres de l'Aragó, es considera equivalent al nivell B2 de llengua catalana. Per acreditar les condicions acadèmiques esmentades, cal aportar un certificat expedit amb aquesta finalitat, a sol·licitud de la persona interessada, per l'òrgan competent que ha determinat el govern d'Aragó.

Per a la seva formació i coordinació de l'ensenyament, el professorat de català s'organitza mitjançant un grup de treball (abans seminari) que es reuneix en tres sessions anuals conjuntes a Fraga i tres de descentralitzades al territori, tot i que, com ja passava el curs passat, totes les sessions s'estan fent fora de l'horari lectiu del professorat.

Pel que fa a la formació d'adults, encara que els cursos per a l'aprenentatge de la llengua catalana han estat organitzats tradicionalment per les institucions culturals de la Franja (Institut d'Estudis del Baix Cinca —IEBC—, Associació Cultural del Matarranya —ASCUMA— i Casal Jaume I de Fraga) i que, des del curs 2005-2006, els assistents podien obtenir el certificat corresponent de coneixements de la llengua en els exàmens organitzats a Fraga per la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, no ens consta que cap d'aquestes entitats n'hagi organitzat el 2014. Els exàmens (de nivell B2 i C1), però, han

180. Vegeu <http://www.nuvol.com/noticies/prohibit-ensenyar-catala>.

continuat l'any 2014. En anys anteriors, aquests cursos havien tingut, en molts casos, subvencions de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern d'Aragó.

Durant l'any 2014, només ha organitzat cursos de suficiència i de nivell superior de català a Fraga el partit polític Convergència Democràtica de la Franja (CDF).

També durant l'any 2014, Clarió, una associació de pares del Matarranya dedicada a la promoció i conservació de la llengua catalana entre els nens, va decidir organitzar la celebració dels trenta anys d'ensenyança del català a les escoles de la Franja. Els actes s'iniciaren al final de setembre amb una jornada dedicada a valorar aquests trenta anys i a reivindicar l'augment a dues hores setmanals de l'assignatura de català a les escoles que encara no ho fan.

4.6. Illes Balears

Tal com vam destacar en l'informe de 2013, el començament del curs 2013-2014 pot ser considerat el més caòtic i conflictiu de la història de l'ensenyament a les Balears. Durant l'any 2014, el Govern autonòmic ha continuat amb la seva política en contra de la llengua amb les mesures que anunciàvem i altres de noves, que es concreten en el fet que el català deixi de ser la llengua vehicular de referència del sistema educatiu a les Balears per passar a ser impartit només en un terç de les matèries.

Per al curs 2013-2014 l'anomenat tractament integrat de llengües (TIL)¹⁸¹ es va haver d'aplicar com a mínim a P3, 1r, 3r i 5è d'EP, i 1r d'ESO, i es tenia la intenció de desplegar-lo de manera gradual i progressiva fins al curs 2017-2018 —quan, se suposa, estaria implantat totalment— a la resta de cursos, a batxillerat i a formació professional. El calendari establert per la Conselleria va ser el següent:¹⁸²

181. «Decret 15/2013, de 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears» (2013), BOIB (en línia), núm. 53 (20 abril), <<http://www.caib.es/eboibfront/ca/2013/8117/514453/decret-15-2013-de-19-d-abril-pel-qual-es-regula-el>> (consulta: 20 maig 2015).

182. «Ordre de la consellera d'Educació, Cultura i Universitats de 9 de maig de 2014, per la qual es desenvolupen determinats aspectes del tractament integrat de llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears» (2014), BOIB (en línia), núm. 64 (10 maig), <<http://www.caib.es/eboibfront/ca/2014/8117/514453/ordre-de-la-consellera-d-educacio-cultura-i-universitats-de-9-de-maig-de-2014-per-la-qual-es-desenvolupen-determinats-aspectes-del-tractament-integrat-de-llengues-als-centres-docents-no-universitaris-de-les-illes-balears>> (consulta: 20 maig 2015).

- En el curs 2014-2015 com a mínim havia d'estar implantat en el primer i el segon curs de segon cicle de l'educació infantil, tota l'educació primària i en el primer i el segon curs del primer cicle de l'educació secundària obligatòria.
- En el curs 2015-2016 com a mínim havia d'estar implantat en tot el segon cicle de l'educació infantil, en tota l'educació primària i en el primer, segon i tercer curs de l'educació secundària obligatòria.
- En el curs 2016-2017 com a mínim havia d'estar implantat, a més del segon cicle de l'educació infantil, tota l'educació primària i tota l'educació secundària obligatòria, en el primer curs de la formació professional bàsica.
- En el curs 2017-2018 com a mínim havia d'estar implantat també en el segon curs de la formació professional bàsica i en el primer curs dels cicles de formació professional de grau mitjà.

La implantació del tractament integrat de llengües en el batxillerat i en els cicles de formació professional de grau mitjà havia de ser, com a mínim, a partir del curs 2017-2018, de forma progressiva i acumulativa, a raó d'un curs per any.

Al mes de maig de 2014 es va presentar l'Ordre de la consellera d'Educació, Cultura i Universitats del 9 de maig del mateix any, per la qual es desenvolupen determinats aspectes del tractament integrat de llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears, que regulava el TIL per als cursos següents. En aquesta Ordre, a més del calendari d'aplicació, s'especificava que els centres educatius havien d'aprovar un projecte de tractament integrat de llengües (PTIL) per tal d'adaptar el seu projecte educatiu a la nova normativa.

Diverses entitats, però, van interposar recursos contenciosos administratius davant la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia contra l'Ordre esmentada demanant-ne la suspensió.

El 28 de juliol, arran de la no aprovació per part de molts dels claustres de professors dels projectes TIL, la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Professional de la Conselleria esmentada va fer pública una Resolució que establia les mesures que havien d'aplicar els centres docents públics de les Illes Balears que no disposaven d'un projecte de tractament integrat de llengües (PTIL) aprovat.

A més d'algunes mobilitzacions dels docents, el curs 2014-2015 va començar amb la notícia que la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears, amb les Sentències núm. 443, 444 i 446, totes elles del 22 de setembre de 2014, havia declarat nul el PTIL, arran dels recursos presentats per FE-CCOO, STEI-i i FETE-UGT, perquè el Govern balear no havia consultat la Universitat de les Illes Balears, tot i que, d'acord amb l'article 35 de l'Estatut d'autonomia, es tractava d'un tema que afectava la llengua catalana. Concretament, el que es va declarar nul fou el Decret 15/2013 del 19 d'abril de 2013.

Dos dies després, el 24 de setembre, el mateix TSJIB va dictar quatre interlocutòries que decidien la suspensió cautelar de l'execució de l'Ordre de la Conselleria del 9 de maig 2014, que, tal com hem comentat, regulava el TIL. Aquestes decisions foren impugnades poc després per l'Administració balear davant el Tribunal Suprem, interposant els corresponents recursos de cassació, i el president del Govern balear va substituir la consellera Joana Maria Camps per Núria Riera, encara que es va refermar a seguir aplicant el TIL, malgrat les sentències.

Tanmateix, unes altres quatre interlocutòries del dia 24 d'octubre de 2014 van confirmar la primera decisió del TSJIB, ja que denegaven la sol·licitud de l'Administració de la Comunitat Autònoma d'aixecar-ne la suspensió.¹⁸³

Segons un comunicat de l'Assemblea de Docents,¹⁸⁴ només una setmana després de l'anul·lació del Decret TIL i de la suspensió de l'Ordre que el desenvolupa per part del TSJIB, vint-i-cinc centres (disset CEIP i vuit IES) ja havien recuperat els seus projectes lingüístics i quedaven subjectes, per tant, a l'ordenament anterior, el decret de mínims. El mateix comunicat diu que molts centres més ja havien anunciat que procedirien a fer efectiu el canvi els dies vinents, perquè la interlocutòria del TSJIB possibilita la revisió de tots els projectes lingüístics, digués el que digués la Conselleria. Uns altres centres, la majoria, no necessiten canviar res perquè no havien aprovat mai el TIL.

183. Podeu veure més informació sobre l'ordenació normativa del TIL a l'*Anuari de l'educació de les Illes Balears 2014*, (p. 454-476), disponible a http://dpde.uib.cat/digitalAssets/306/306690_anuari2014.pdf.

184. Vegeu <http://assembleadocentsib.blogspot.com.es/2014/10/en-nomes-una-setmana-25-centres.html>.

Un mes més tard, en produir-se la suspensió definitiva del TIL amb les interlocutòries de 24 d'octubre, la mateixa Assemblea de Docents comunica que ja eren cent cinquanta-cinc els centres (cent nou CEIP i quaranta-sis IES) que havien recuperat els projectes lingüístics anteriors al TIL.¹⁸⁵ Sembla, doncs, que s'ha tornat a la situació anterior però sense cap mena de control per part de l'Administració.

Tot i això, en un informe de la Federació d'Associacions de Directors d'Educació de Secundària de les Illes Balears (FADESIB) publicat l'octubre de 2014, es diu que «la majoria de centres es troben immersos en un procés de revisió basat en l'autonomia pedagògica de centre, que consagra la legislació vigent, i que parteix de la pròpia realitat sociolingüística i de les necessitats de l'alumnat, i tracten de mantenir, quan organitzativament és possible, la impartició d'alguna matèria en anglès».¹⁸⁶

Com en els darrers informes, no tenim dades del Govern balear sobre la distribució de l'alumnat segons el model lingüístic en què ha cursat l'ensenyament fins al curs 2013-2014, quan havia d'entrar en vigor el model TIL. Per continuar tenint una visió del desenvolupament del model educatiu vigent fins a la seva implantació, incloem, doncs, les publicades en el darrer informe del Ministeri d'Educació, que corresponen al curs 2012-2013, i que oferim a continuació, en els quadres 10, 11 i 12.

185. Vegeu <http://assembleadocentsib.blogspot.com.es/2014/10/el-til-ja-ha-acabat-la-legislatura.html>.

186. FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS DE DIRECTORS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE LES ILLES BALEARS (2014), *Informe sobre la situació dels projectes lingüístics als centres públics de secundària de les Illes Balears* (en línia), Palma de Mallorca, FADESIB, <<http://www.iescapdepera.com/documentos/adesma.pdf>> (consulta: 16 abril 2015).

QUADRE 10. Curs 2012-2013. Distribució percentual de l'alumnat. Tots els centres

	Només castellà	Castellà llengua ensenyament i català com a matèria	Ensenyament bilingüe ¹⁸⁷	Català llengua ensenyament i castellà com a matèria
E. infantil	0,8	1,4	24,7	73,1
E. primària	0,1	1,6	27,0	71,3
E. especial	0,0	0,0	75,1	24,9
ESO	1,2	1,1	35,0	62,6
Batxillerat	1,6	2,5	31,6	64,3
Cicles formatius FP	0,6	3,3	35,1	61,0
Progr. qualificació professional inicial	1,0	5,9	22,6	70,5
TOTAL	0,7	1,7	29,3	68,4

Font: MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT (2015), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2012-2013 (Edición 2015)* (en línia), Madrid, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, <<http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2015/E1.pdf>> (consulta: 12 març 2015).

QUADRE 11. Curs 2012-2013. Centres públics

	Només castellà	Castellà llengua ensenyament i català com a matèria	Ensenyament bilingüe	Català llengua ensenyament i castellà com a matèria
E. infantil	1,0	0,0	9,6	89,4
E. primària	0,2	0,0	9,4	90,3
E. especial	0,0	0,0	45,9	54,1
ESO	2,0	0,0	20,7	77,4
Batxillerat	2,3	0,0	21,9	75,8
Cicles formatius FP	0,7	0,0	35,3	63,9
Progr. qualificació professional inicial	1,3	4,4	20,9	73,4
TOTAL	1,0	0,1	15,3	83,6

Font: MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT (2015), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2012-2013 (Edición 2015)* (en línia), Madrid, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, <<http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2015/E1.pdf>> (consulta: 12 març 2015).

187. Com ja dèiem en l'informe anterior, parlem d'ensenyament bilingüe perquè és la terminologia emprada pel Ministeri d'Educació i la manera com es mostren les dades.

QUADRE 12. Curs 2012-2013. Centres privats

	Només castellà	Castellà llengua ensenyament i català com a matèria	Ensenyament bilingüe	Català llengua ensenyament i castellà com a matèria
E. infantil	0,3	4,2	53,7	41,9
E. primària	0,0	4,5	57,4	38,1
E. especial	0,0	0,0	86,8	13,2
ESO	0,0	2,9	57,9	39,2
Batxillerat	0,0	9,0	56,6	34,4
Cicles formatius FP	0,0	24,8	33,4	41,8
Progr. qualificació professional inicial	0,0	11,4	29,1	59,5
TOTAL	0,1	4,8	56,0	39,2

Font: MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT (2015), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2012-2013 (Edición 2015)* (en línia), Madrid, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, <<http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2015/E1.pdf>> (consulta: 12 març 2015).

Les dades són molt semblants a les de l'informe anterior, però amb disminució del català. A l'1 % de centres públics que el curs 2011-2012 feien, per primera vegada, tot l'ensenyament en castellà i ni tan sols impartien el català com a assignatura, s'hi ha sumat un 0,3 % dels centres privats, a educació infantil. Si el curs 2011-2012 era prop de l'1 % dels centres els que incomplien el decret de mínims, ja que només impartien el català com a assignatura, en el 2012-2013 són l'1,7 % (la majoria dels quals del sector privat). Hem de suposar que els qualificats com a «ensenyament bilingüe» fan almenys el 50 % de les matèries en català, tot i que en el quadre no hi ha cap dada que ho especifiqui. A més, encara que l'ensenyament en català continuï essent majoritari, ha disminuït globalment un 1,1 % respecte al curs anterior (68,4 %), sobretot en els centres públics, en els quals ho ha fet en un 3,4 % (el fan el 83,6 % dels centres) mentre que ha augmentat lleugerament en els centres privats (2,7 %).

Pel que fa a l'ensenyament universitari, les darreres dades de què disposem són les del curs 2013-2014¹⁸⁸ (incloses en l'informe anterior), que ens mostren que el

188. SERVEI D'ESTADÍSTICA I QUALITAT UNIVERSITÀRIA DE LA UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS (2014), *Informe estadístic. Llengua de la docència a les assignatures de la UIB. Curs 2013-2014* (en línia), Palma de Mallorca, Servei d'estadística i Qualitat Universitària de la Universitat de les Illes Balears, <http://slg.uib.cat/digitalAssets/283/283239_CorInforme_llengua_docencia.pdf> (consulta: 16 març 2015).

53,49 % del professorat fa les classes en llengua catalana (cosa que representa un lleuger increment respecte a cursos anteriors), el 38,52 % les fa en llengua castellana i el 7,47 %, en anglès. Els percentatges d'utilització d'altres llengües són poc significatius.

Ha tornat la tendència a augmentar l'ús del català per part de l'alumnat a les proves de selectivitat, ja que en el 2014 ha estat d'un 82,6 %, després de la caiguda al 80,4 % del curs anterior (en el 2012 va ser del 81,1 %).¹⁸⁹

Pel que fa als cursos per a l'aprenentatge del català per part de les persones adultes, segons dades del Ministeri d'Educació,¹⁹⁰ en el curs 2013-2014, 1.140 persones es van matricular als cursos de llengua catalana,¹⁹¹ dins dels ensenyaments de caràcter formal (un 35 % menys que el curs anterior). No disposem de les dades dels cursos oferts pel Consorci Institut d'Estudis Baleàrics¹⁹² i l'Escola Balear d'Administració Pública, com a organismes oficials responsables del seu ensenyament dins la formació lingüística no reglada, ni de les altres entitats que també n'ofereixen: Paraula, Escola de Mallorca, Institut d'Estudis Eivissencs...

4.7. País Valencià

Com ja hem dit en informes anteriors, a diferència de les dues altres grans regions de parla catalana, el País Valencià és l'única comunitat autònoma que manté línies educatives diferents segons la llengua que s'usa majoritàriament com a vehicular.

Tanmateix, les tres línies tradicionals estan sent substituïdes progressivament per dos nous programes plurilingües, el PPEV i el PPEC, establerts en l'anomenat

189. GRUP DE RECERCA SOCIOLINGÜÍSTICA DE LES ILLES BALEARS (2014), *El català a la selectivitat, 2014* (en línia), Palma de Mallorca, GRESIB, <<http://www.uib.es/depart/dfc/gresib/selectivitat.htm#evoluci%F3>> (consulta: 16 març 2015).

190. Vegeu <http://www.educacion.gob.es/educabase/menu.do?type=pcaxis&path=/Educacion/Alumnado/Matriculado/2013-2014DA/Comunidad/Adul&file=pcaxis&l=s0>.

191. Al web hi diu «otras lenguas españolas». Hem considerat que, atès que les dades eren de les Illes Balears, la llengua era la catalana.

192. Antic COFUC.

decret de plurilingüisme,¹⁹³ aprovat el 3 d'agost de 2012 i que en el curs 2014-2015 ja s'aplica a tot el segon cicle d'educació infantil. En els tres propers cursos s'aplicarà a l'educació primària (un cicle cada curs); els dos següents, 2018-2019 i 2019-2020, a l'ESO, i el 2020-2021, al batxillerat.

El PPEV (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià) té com a llengua base el valencià i substitueix les actuals línies en valencià (PEV i PIL). El PPEC (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Castellà) té com a llengua base el castellà i substitueix el PIP. En els dos programes hi ha l'obligatorietat d'incloure també una assignatura no lingüística en anglès, a més d'una àrea vehiculada en castellà en el PPEV com a mínim i una altra en valencià en el PPEC, també com a mínim.

Cal recordar, a més, que l'entitat Escola Valenciana ha elaborat un informe en el qual es detallen els percentatges de sessions lectives setmanals que es poden impartir en valencià, castellà i anglès tant en les línies en valencià (PPEV) com en les línies en castellà (PPEC), en aplicació del decret del currículum de primària pel qual s'aplica la LOMCE. Són percentatges per cursos des de 1r de primària fins a 6è.

Es compten les trenta sessions setmanals de les diferents matèries educatives. Els centres educatius poden arribar a aquests percentatges si ho desitgen, perquè la normativa ho permet. Això és conseqüència de deixar com a opcional que socials o naturals es puguin impartir en la llengua que es consideri oportuna i també cultura del poble valencià.

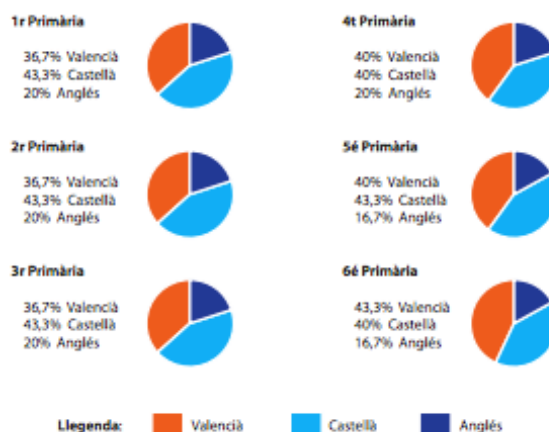
En aquest sentit i respecte a la línia en valencià, els centres poden impartir, si ho consideren adient, a 1r, 2n i 3r de primària un 36,7 % de sessions en valencià, un 43,3 % en castellà i un 20 % en anglès. Això suposa que, fins i tot, en la línia en valencià les classes que s'imparteixen en castellà poden superar les que s'imparteixen en llengua pròpia. D'altra banda, en la línia en castellà la proporció de matèries impartides en valencià pot no superar mai el 23,4 % en tots els cursos de primària, mentre que les que s'imparteixen en castellà poden arribar al 56 % o més. Per al president d'Escola Valenciana, Vicent Moreno, es tracta d'un cas semblant al del decret del trilingüisme impulsat pel Govern balear i suspès pels

193. «Decret 127/2012, de 3 d'agost, del Consell, pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària a la Comunitat Valenciana» (2012), DOCV (en línia), núm. 6834 (6 agost), <http://www.docv.gva.es/datos/2012/08/06/pdf/2012_7817.pdf> (consulta: 26 març 2015).

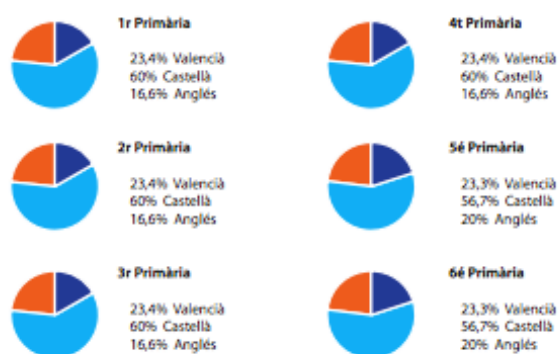
tribunals: «Aquesta normativa és il·legal perquè ataca postulats de l'Estatut d'Autonomia referents a la nostra llengua i afecta la Llei d'ús i ensenyament del valencià». Es pot veure millor en el gràfic 31:

GRÀFIC 31. Informe sobre sessions lectives setmanals

PPEV (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià) - 30 Sessions setmanals

PPEC (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Castellà) - 30 Sessions setmanals

Font: *Llibertat.cat*, vegeu <http://www.llibertat.cat/2014/10/mes-castella-que-catala-a-les-linies-en-valencia-28068>.

Informe d'Escola Valenciana sobre el Decret de Currículum de Primària.

No tenim dades recents de la Conselleria sobre el nombre d'alumnes que cursa cada model lingüístic. Les darreres dades oficials publicades corresponen al curs 2012-2013, en què encara no s'aplicava el decret de plurilingüisme esmentat, i no presenten variacions significatives respecte al curs anterior. Les facilitem a continuació, en el quadre 13:

QUADRE 13. Curs 2012-2013. Distribució percentual de l'alumnat. Tots els centres

	Castellà llengua ensenyament i valencià matèria	Ensenyament bilingüe (PIP)	Valencià llengua ensenyament i castellà matèria (PEV/PIL)
E. infantil	12,9	50,8	36,4
E. primària	12,2	51,5	36,4
E. Especial	83,9	14,2	1,8
ESO	12,4	55,7	31,9
Batxillerat	19,3	62,5	18,2
Cicles formatius FP	36,8	58,5	4,7
Progr. qualificació professional inicial	26,7	55,4	17,9
TOTAL	15,9	53,7	30,5

Font: MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT (2015), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2012-2013 (Edición 2015)* (en línia), Madrid, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, <<http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2015/E1.pdf>> (consulta: 12 març 2015).

Podem veure'n la distribució en centres públics i privats (concertats o no) en els quadres 14 i 15:

QUADRE 14. Curs 2012-2013. Centres públics

	Castellà llengua ensenyament i valencià matèria	Ensenyament bilingüe (PIP)	Valencià llengua ensenyament i castellà matèria (PEV/PIL)
E. infantil	13,4	35,2	51,3
E. primària	13,8	36,7	49,5
E. Especial	84,3	13,4	2,3
ESO	13,1	42,0	44,9
Batxillerat	16,7	59,7	23,6
Cicles formatius FP	31,2	62,9	5,9
Progr. qualificació professional inicial	25,2	55,4	19,3
TOTAL	16,3	42,6	41,1

Font: MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT (2015), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2012-2013 (Edición 2015)* (en línia), Madrid, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, <<http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2015/E1.pdf>> (consulta: 12 març 2015).

QUADRE 15. Curs 2012-2013. Centres privats

	<i>Castellà llengua ensenyament i valencià matèria</i>	<i>Ensenyament bilingüe (PIP)</i>	<i>Valencià llengua ensenyament i castellà matèria (PEV/PIL)</i>
E. infantil	11,8	78,9	9,2
E. primària	8,6	83,9	7,6
E. Especial	82,7	17,3	0,0
ESO	11,1	82,7	6,1
Batxillerat	28,0	71,7	0,4
Cicles formatius FP	57,6	42,0	0,0
Progr. qualificació professional inicial	44,6	55,4	0,0
TOTAL	14,8	78,5	6,7

Font: MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT (2015), «Los modelos lingüísticos», a *Las cifras de la educación en España. Curso 2012-2013 (Edición 2015)* (en línia), Madrid, Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, <<http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/educacion/indicadores-publicaciones-sintesis/cifras-educacion-espana/2015/E1.pdf>> (consulta: 12 març 2015).

De tota manera i a manca de dades oficials, segons Escola Valenciana, l'oferta d'ensenyament en valencià en el curs 2013-2014 era del 33 % del total, centrada majoritàriament en els centres públics (el 93 %), en els quals estudia el 67,43 % de l'alumnat valencià.¹⁹⁴ Amb xifres d'alumnes, el curs 2013-2014, feien ensenyament en la nostra llengua 235.970 alumnes (el 30 %).

Pel que fa a l'oferta en els centres educatius, segons la mateixa entitat, el curs 2013-2014 hi havia 643 centres que oferien ensenyament en castellà, 451 centres que n'oferien en valencià i 279 centres que n'oferien doble línia PPEC/PPEV.¹⁹⁵

De fet, a les trenta-quatre línies que tenen com a llengua base el valencià obertes el curs 2012-2013, se'ls van afegir, per al curs 2013-2014, les de quaranta-quatre centres més que ho van sol·licitar i que van ser autoritzats per la Conselleria, cosa que, en paraules del president d'Escola Valenciana, «va ser un canvi de rumb molt significatiu respecte a les denegacions sistemàtiques i sense argumentacions de l'etapa Font de Mora» i considerava, en aquell moment, que «el diàleg començava a tindre els seus efectes en benefici de l'alumnat i de l'establiment progressiu del

194. Vegeu *l'Informe d'unitats educatives en valencià que perillen per al curs 2014-2015*, disponible a https://www.escolavalenciana.com/arxiu/upload/informes/informe_elimino_unitats_2014_2015.pdf.

195. Vegeu *Ara.cat*, http://www.ara.cat/paisvalencia/ensenyament-valencia-alumnat-Escola_Valenciana-curs_2013-2014_0_995900616.html?print=1#.

programa òptim d'ensenyament, el Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià».

Tanmateix, aquestes expectatives no s'han acomplert en el curs 2014-2015, ja que el Govern de la Generalitat Valenciana ha suprimit unitats de valencià a 136 escoles públiques, segons la Resolució publicada el 18 de febrer de 2014 al Diari Oficial de la Comunitat Valenciana. Segons l'informe publicat per Escola Valenciana,¹⁹⁶ la Conselleria d'Educació va proposar retallar 187 unitats a educació infantil (en valencià i castellà) de l'escola pública i augmentar-ne vuit de la concertada. Perillaven 151 unitats educatives en valencià a 135 escoles públiques de disset comarques valencianes. Amb això, el Govern valencià tancava, a més, sis centres públics en valencià d'una sola línia (quan l'alumnat actual acabi de cursar els estudis de primària) ja que suprimia la línia de P3. Malgrat que la majoria d'aquestes unitats es van tancar efectivament el curs 2014-2015, Escola Valenciana ho va recórrer al Tribunal Superior de Justícia (el CEIP Cremona, un dels centres afectats, tenia, per exemple, vint-i-dues sol·licituds de plaça com a primera opció).

A més, la Conselleria d'Educació ha obert un nou front contra el valencià a l'escola sota l'empара de l'Ordre de desenvolupament del decret de plurilingüisme.¹⁹⁷ La consellera Maria José Català vol activar, a partir dels primers mesos de 2015, una consulta perquè els pares votin quina llengua vehicular volen per als centres educatius dels seus fills (article 5 de l'Ordre). Escola Valenciana prepara un altre recurs al Tribunal Superior de Justícia (TSJ) del País Valencià contra aquesta Ordre. Així ho va informar l'entitat a través d'una nota de premsa en la qual assenyalava que la consulta als pares sobre la preferència de llengua d'ensenyament dels seus fills (inclosa a l'Ordre) podria vulnerar la Llei orgànica de protecció de dades (LOPD). La federació indicava també que la consulta a les famílies «clara i legal» ja es realitza quan aquestes fan la preinscripció per a

196. Vegeu *l'Informe d'unitats educatives en valencià que perillen per al curs 2014-2015*, disponible a https://www.escolavalenciana.com/arxiu/upload/informes/informe_elimino_unitats_2014_2015.pdf.

197. «ORDRE 88/2014, de 9 de desembre, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es desplega el procediment d'autorització del projecte lingüístic de centre establert en el Decret 127/2012, de 3 d'agost, del Consell, pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària a la Comunitat Valenciana» (2014), DOCV (en línia), núm. 7421 (11 desembre), <http://www.docv.gva.es/datos/2014/12/11/pdf/2014_11309.pdf> (consulta: 16 abril 2015).

matricular, «un document on han d'assenyalar en quin programa volen que estudien els fills i filles».¹⁹⁸

Pel que fa a l'ús del valencià en la docència de les diverses universitats, les darreres dades de què disposem corresponen al curs 2012-2013 —exposades ja en l'informe anterior—, excepte pel que fa a la Universitat Jaume I i a la Universitat Politècnica de València. Exposem les dades en el quadre 16:

QUADRE 16. *Crèdits impartits en valencià. Percentatges 2011-2014*

	<i>Crèdits impartits en valencià 2011-2012</i>	<i>Crèdits impartits en valencià 2012-2013</i>	<i>Crèdits impartits en valencià 2013-2014</i>	<i>Crèdits impartits en valencià 2014-2015</i>
U. Jaume I ¹⁹⁹	19,89	20,61	19,12	19,68
U. València-Estudi General	29,70	29,65		
U. Politècnica València ²⁰⁰	5,1	4,8	4,2	4,6
U. Miguel Hernández	0	0		
U. d'Alacant	4,9	5,6		
Mitjana	11,92	12,13		

Font: Servei de Llengües i Terminologia de la Universitat Jaume I, vegeu <https://www.uji.es/bin/serveis/slt/triam/triam13/uvdemof.pdf>.

Quant als cursos d'aprenentatge de valencià per a persones adultes, el curs 2013-2014, només 188 estudiants (115 a València, 48 a Castelló i 25 a Alacant) es van apuntar als cursos d'aquesta llengua en els centres d'educació d'adults.²⁰¹ En dos anys s'han reduït a la meitat (eren 269 el curs 2012-2013 i 305 el curs 2011-2012).

198. Vegeu <http://www.vilaweb.cat/noticia/4223711/20141212/escola-valenciana-recorrera-tsj-consulta-pares-llengua-densenyament-demanara-suspensio-cautelar.html>.

199. Docència en valencià i en altres llengües, vegeu <http://ujiapps.uji.es/serveis/slt/base/apl/dades/docencia>.

200. El valencià a la UPV, vegeu <http://www.upv.es/entidades/APNL/infoweb/anl/info/798292normalv.html>.

201. Vegeu <http://www.educacion.gob.es/educabase/menu.do?type=pcaxis&path=/Educacion/Alumnado/Matriculado/2013-2014DA/Comunidad/Adul&file=pcaxis&l=s0>.

4.8. El Carxe

Com hem destacat en altres informes, des de l'any 2005 s'imparteixen cursos de valencià a la Universitat Popular de Iecla, que depèn de l'Ajuntament ieclà i que compta amb la col·laboració de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL). El curs de valencià ha tingut molt bona acceptació, la gent que s'hi ha anat inscrivint ha tingut diversos objectius: el d'aprendre el valencià per tal d'obrir-se noves possibilitats laborals i el de descobrir una llengua i una cultura per plaer. El curs, d'un únic nivell, ha seguit impartint-se de manera continuada fins a l'actualitat, però a partir del curs 2011 s'ha ampliat l'oferta i s'ha impartit un nou curs de nivell elemental-mitjà per a totes aquelles persones que ja havien assolit un nivell inicial i volien continuar la seva formació en valencià.

L'AVL és l'encarregada de pagar la docent d'aquests cursos i la Universitat Popular de Iecla, a través de l'Ajuntament, és la que cedeix les instal·lacions i facilita els materials que es lliuren a l'alumnat. Durant el curs 2014-2015, divuit alumnes, d'entre vint-i-dos i trenta anys i amb estudis superiors, s'han inscrit en el curs de nivell elemental i onze, d'entre vint-i-cinc i cinquanta anys i també amb estudis superiors, en el de nivell mitjà. Cal destacar que cap d'aquests alumnes és catalanoparlant.

Pel que fa a l'ensenyament reglat, el català és, en canvi, inexistent als tres municipis murcians (Iecla, Favarella i Jumella) on hi ha població catalanoparlant.

4.9. Ensenyament de la llengua catalana l'exterior

La Generalitat de Catalunya promou l'ensenyament de la nostra llengua a l'exterior mitjançant bàsicament l'Institut Ramon Llull (IRL), que, entre altres funcions, promou i coordina l'ensenyament del català a les universitats i altres centres d'estudis superiors d'arreu del món, i afavoreix el treball d'investigació sobre la llengua i la cultura catalanes. El 2013, la Xarxa d'Estudis Catalans a l'Exterior està integrada per cent catorze universitats en trenta-un països d'arreu

del món, en les quals han cursat estudis de llengua, literatura i cultura catalanes un total de 6.699 alumnes.²⁰²

D'altra banda, al llarg de l'any 2013, les comunitats catalanes²⁰³ a l'exterior van organitzar, amb el suport del Govern de la Generalitat catalana, cent quaranta-quatre cursos de llengua, un menys que el 2012.

4.10. Síntesi: Ensenyament

Com també destacàvem en els tres informes anteriors, la situació de la llengua als sistemes educatius dels diversos territoris de parla catalana que són a l'Estat espanyol viu moments d'una gran tensió, especialment en aquelles zones on governa el Partit Popular (el País Valencià, les Illes Balears i Aragó) i òbviament a tot el conjunt de l'Estat, on s'aplica la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE).²⁰⁴

Els quatre punts principals del conflicte són: la proposta del Partit Popular d'uns currículums suposadament trilingües a parts iguals català/castellà/anglès, que són pensats, principalment, per a frenar l'expansió del català com a llengua vehicular a les Illes i al País Valencià; l'obligatorietat d'una oferta educativa vehiculada parcialment en castellà (una norma pensada per a Catalunya), tal com proposa la LOMCE; la pressió judicial i política que s'exerceix sobre el sistema educatiu de Catalunya, i, finalment, el qüestionament, fins i tot al sistema educatiu, del nom de la llengua a la Franja.

En el cas del Principat de Catalunya, la pressió judicial (i política) no ha fet trontollar, però, la base del model lingüístic de l'escola catalana. Bo i això, es

202. DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (2014), *Informe de política lingüística 2013* (en línia), Barcelona, Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, <http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/informepl/arxiu/IPL_2013.pdf> (consulta: 16 març 2015).

203. Per a més informació sobre les comunitats catalanes a l'exterior vegeu http://afersexteriors.gencat.cat/ca/arees_d_actuacio/comunitats_catalanes_de_l_exterior.

204. «Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa» (2013), BOE (en línia), núm. 295 (10 desembre), <<http://www.boe.es/boe/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12886.pdf>> (consulta: 12 abril 2015).

constata la presència de la llengua castellana com a llengua vehicular d'alguna assignatura no lingüística en un nombre important de centres. De fet, amb totes aquestes polèmiques, ha aflorat una realitat que no sempre s'havia fet pública: en alguns centres, alguns professors han continuat, malgrat la normativa, fent classes en llengua castellana. En alguns casos, segurament la decisió responia a les necessitats d'un alumnat que potser no assolía els nivells suficients de competència lingüística en castellà, però, en d'altres, responia a decisions personals del professorat (incapacitat, comoditat, costum, ús no professional de la llengua, ideologia...). Finalment, convé destacar que en el món universitari es constata un cert descens de la presència de la llengua catalana. L'ús del català disminueix gradualment en els cursos de màster i doctorat i, sobretot, en les tesis doctorals i de recerca, on augmenta l'ús del castellà i de terceres llengües, especialment l'anglesa.

Pel que fa a la Franja, malgrat un discurs oficial clarament anticatalanista, no hi hagut un retrocés real de l'ensenyament de la llengua (tampoc un avenç, però). Com a dada curiosa, el 3 de juliol de 2013 es va signar un protocol de coordinació entre el Govern d'Aragó i la Generalitat de Catalunya, per al desenvolupament d'accions coordinades en matèria d'educació. Entre les actuacions que es comprometien a dur a terme hi ha facilitar l'aprenentatge del català (el nom hi apareix repetidament, en el text) i establir acords d'homologació dels estudis de català fets en l'ensenyament reglat... El text ha continuat vigent el 2014.

En el País Valencià, el PP també continua intentant aplicar un decret de plurilingüisme que estableix dos programes plurilingües, un que té com a llengua base el català (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià, PPEV), al qual assimila les actuals línies en valencià (PEV i PIL), i un altre en què la llengua base és el castellà (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Castellà, PPEC), al qual assimila el PIP, amb obligatorietat també d'incloure una assignatura no lingüística en anglès, a més del castellà (PPEV) o del català (PPEC), en tots dos programes. Pel que fa al món universitari, la presència de la nostra llengua és clarament testimonial a bona part de les universitats valencianes.

A les Illes Balears, durant el curs 2013-2014 l'anomenat tractament integrat de llengües (TIL) s'ha hagut d'aplicar a com a mínim a P3, 1r, 3r i 5è d'EP i 1r d'ESO, i es tenia la intenció de desplegar-lo de manera gradual i progressiva fins al curs

2017-2018 —quan, se suposa, estaria implantat totalment— a la resta de cursos, a batxillerat i a formació professional.

Durant el curs 2014-2015, però, la situació canvia radicalment. El curs va començar amb la notícia que la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears, amb les Sentències núm. 443, 444 i 446, totes elles del 22 de setembre de 2014, havia declarat nul el projecte de tractament integrat de llengües, arran dels recursos presentats per FE-CCOO, STEI-i i FETE-UGT, perquè el Govern balear no havia consultat la Universitat de les Illes Balears, tot i que, d'acord amb l'article 35 de l'Estatut d'autonomia, es tractava d'un tema que afectava la llengua catalana. Concretament, el que es va declarar nul fou el Decret 15/2013 del 19 d'abril de 2013.

A més, el Tribunal Superior de Justícia de les Illes va dictar quatre interlocutòries que decidien la suspensió cautelar de l'execució de l'Ordre de la Conselleria del 9 de maig 2014, que regulava el TIL. Un mes més tard, en produir-se la suspensió definitiva del TIL amb les interlocutòries del 24 d'octubre, ja eren cent cinquanta-cinc els centres que havien recuperat els projectes lingüístics anteriors. Sembla, doncs, que s'ha tornat a la situació anterior a l'aplicació del TIL, però sense cap mena de control per part de l'Administració.

Al Carxe, la petita subcomarca de parla catalana de Múrcia, el català continua sense presència en el sistema educatiu reglat i només l'Ajuntament de Iecla, gràcies a un acord amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, fa possible l'ensenyament del català, en aquest cas a persones adultes i no catalanoparlants.

A Andorra i a la Catalunya del Nord, la situació és força similar a la que hi havia l'any anterior. A Andorra es confirma la consolidació de l'escola andorrana (que aposta per un model plurilingüe, amb el català com a llengua de referència), per davant de l'escola francesa (íntegrament en francès) i espanyola (la qual presenta tres propostes lingüístiques diferents: un model íntegrament en català de les escoles confessionals; un d'íntegrament en espanyol a escoles i instituts que depenen del Govern espanyol, i un de bilingüe anglès/espanyol en una escola privada). A la Catalunya del Nord, la situació del català, encara que insuficient per a atendre les peticions de la població, és força estable.

En el cas de l'Alguer, com ja apuntàvem des de l'informe del 2010, el model d'ensenyament pràcticament voluntari i en horari no curricular de la llengua s'ha

esgotat. A diferència de l'informe anterior, enguany no podem destacar ni la continuïtat de la línia d'educació infantil en català de «La Costura», ja que problemes personals de la mestra han impedit que el curs 2014-2015 s'iniciés amb normalitat. Només es pot destacar com a fet positiu l'ampliació de l'oferta d'ensenyament de la llengua per a persones adultes per part d'associacions culturals i el fet que algun centre educatiu d'ensenyament reglat hagi fet projectes puntuals (de poques hores de durada) d'ensenyament del català, amb finançament de la regió sarda.

5. Els mitjans de comunicació i les indústries culturals

BERNAT LÓPEZ LÓPEZ

Departament d'Estudis de Comunicació

Universitat Rovira i Virgili

5.1. Introducció

Per segon any consecutiu, canvis esdevinguts en l'escenari dels organismes de mesurament d'audiències a Catalunya han dificultat l'obtenció de dades per a aquest INFORME tan precises com les dels anys 2010 a 2012. Ens referim concretament al cessament d'activitats i la subsegüent liquidació de FUNDACC, l'organisme que elaborava des del 2006 el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, la radiografia més completa que s'havia obtingut fins llavors dels consums culturals-comunicatius a Catalunya. Aquest tancament havia vingut precedit per l'*encongiment* del Baròmetre a partir de finals de 2012, quan, arran de la signatura d'un acord entre FUNDACC i l'Asociación para la Investigación de Medios de Comunicación, aquell estudi es va convertir en una ampliació de la mostra de l'Estudio General de Medios a Catalunya. És a dir, es va reduir dràsticament la mostra que utilitzava amb anterioritat el Baròmetre per als seus informes.

Això ha implicat que les dades de consums culturals-comunicatius a Catalunya (i a la resta de territoris de parla catalana, per descomptat) s'hagin hagut d'obtenir/deduir dels informes d'àmbit estatal generats per Introl (l'OJD), l'AIMC i Kantar Media, amb la inevitable pèrdua de precisió i nitidesa en l'anàlisi que això ha comportat.

Al marge dels avatars de l'ecosistema mediàtic en català, resumits a continuació per al període objecte d'aquest INFORME, volem destacar la publicació el 2014 de la monografia *El català a l'espai de comunicació. El procés de normalització de la llengua als mitjans (1976-2013)*, del catedràtic de la UPF Josep Gifreu. Una obra

imprescindible per a conèixer l'evolució a llarg termini del nostre objecte d'estudi, escrita pel màxim expert en la matèria.²⁰⁵

5.2. Premsa diària

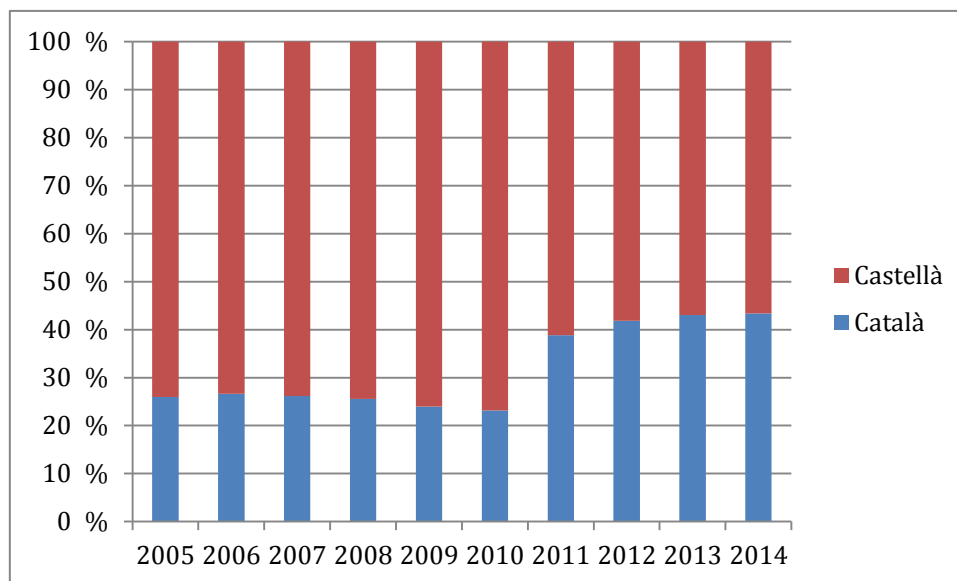
L'any 2014²⁰⁶ ha continuat la tendència positiva pel que fa a presència relativa dels diaris en català en el consum de premsa al Principat iniciada el 2011. Subratllem el terme *relativa* perquè tots els diaris impresos que es consumeixen a Catalunya, independentment del seu idioma majoritari, han perdut difusió (en termes absoluts) entre 2013 i 2014, seguint també una tendència els orígens de la qual es remunten a finals del segle passat.

Així, en el subsector dels diaris generalistes de pagament, l'any 2014 les proporcions van ser d'un 43,4 % i d'un 56,6 % dels exemplars difosos a Catalunya per als diaris en català i en castellà, respectivament. La proporció corresponent als exemplars de diaris en català difosos a Catalunya havia estat d'un 43,1 % el 2013, un 41,9 % el 2012 i un 23,2 % el 2010, abans de l'aparició de l'*Ara* i de l'edició en català de *La Vanguardia*. Vegeu el gràfic 32:

205. Publicat en el marc de la col·lecció Aldea Global, iniciativa conjunta de les universitats Autònoma de Barcelona, Jaume I, Pompeu Fabra i de València.

206. Les dades per al 2014 corresponen en realitat a les proporcionades per l'OJD per al període juliol de 2013-juny de 2014, les més recents disponibles en el moment de redactar aquestes línies. Les dades corresponents a l'any 2013 no coincideixen amb les proporcionades en l'edició anterior de l'informe, ja que llavors es van haver de fer servir les del període juliol de 2012-juny de 2013, mentre que en aquesta ocasió hem pogut accedir a les dades completes de l'any natural 2013.

GRÀFIC 32. *Proporció d'exemplars de diaris generalistes de pagament difosos a Catalunya segons llengua majoritària de la publicació*

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OJD. Dades de 2014 corresponents al període juliol de 2013 - juny de 2014 (les més recents disponibles).

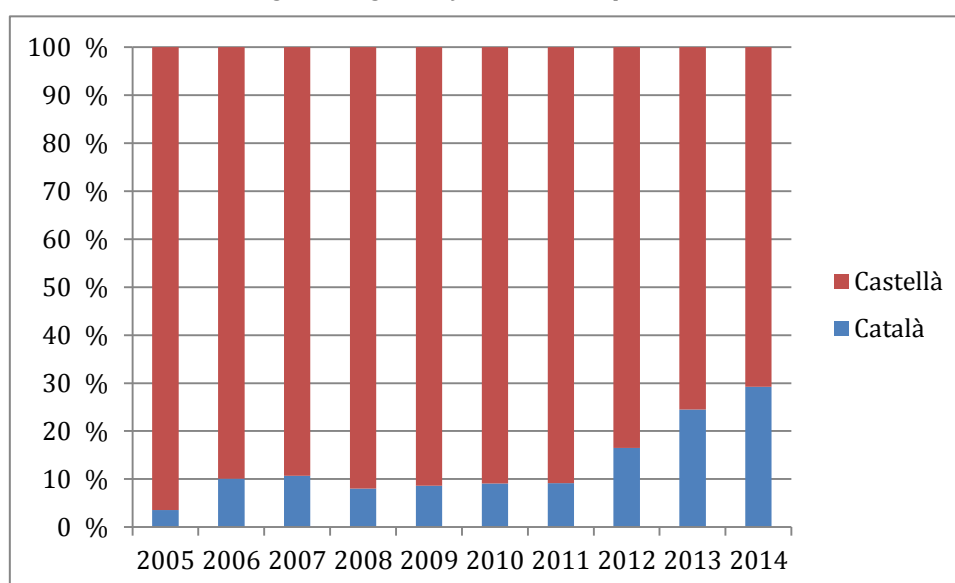
En el subsector de la premsa diària gratuïta, la crisi ha perjudicat especialment les capçaleres totalment o majoritàriament en castellà editades a Barcelona, de manera que el 2014 tan sols existia un diari gratuït a la capital catalana (*20 Minutos*), amb una distribució mitjana molt minvada respecte d'anys anteriors. En canvi, els diaris gratuïts de Lleida (*Bondia*) i de Tarragona (*Més*) van mantenir les seves xifres de distribució, cosa que ha comportat un important reequilibri (a favor del català) en els percentatges d'exemplars de premsa gratuïta difosos a Catalunya segons llengua majoritària de la publicació. El 2014²⁰⁷ aquests percentatges van ser d'un 29,3 % per a les capçaleres en català, davant d'un 70,7 % per al gratuït majoritàriament o totalment en castellà. El percentatge havia estat del 24,5 %, el 16,5 % i el 9,1 % per als gratuïts en català, respectivament, per als anys 2013, 2012 i 2010. Aquest notable reequilibri s'explica sobretot per la desaparició de les capçaleres *Què!* i *ADN*, que s'editaven majoritàriament en castellà, i per l'esmentada davallada en el nombre d'exemplars distribuïts per *20 Minutos*.²⁰⁸ Vegeu el gràfic 33.

207. En aquest cas les dades proporcionades per l'OJD es corresponen a l'any natural 2014.

208. El 2014, *20 minutos* (edició Barcelona) va distribuir una mitjana de 85.296 exemplars diaris, en contrast amb els 244.500 que havia arribat a distribuir l'any 2007.

En l'àmbit de la premsa diària especialitzada (esportiva i econòmica) l'any 2014 no s'han produït canvis al Principat. Les quatre capçaleres esportives (*Mundo Deportivo*, *Sport*, *As* i *Marca*) i les tres econòmiques (*Cinco Días*, *Expansión* i *El Economista*) que es difonen a Catalunya es continuen editant en castellà totalment o molt majoritàriament. L'excepció és *L'Esportiu de Catalunya* (anteriorment *El 9 Esportiu*), íntegrament en català, però aquesta capçalera no està controlada per l'OJD i de fet es difon encartada amb *El Punt Avui*.

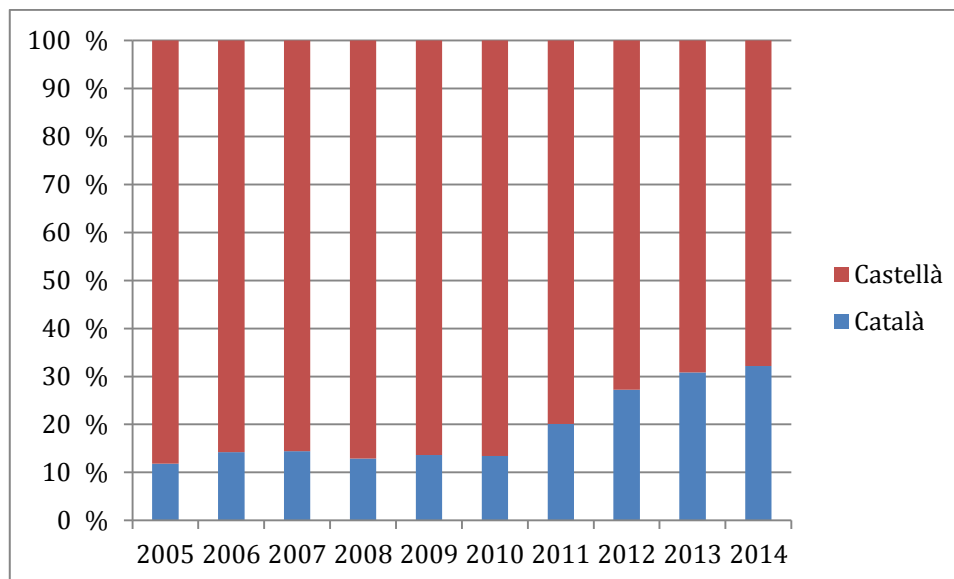
GRÀFIC 33. *Proporció d'exemplars de diaris gratuïts distribuïts a Catalunya segons llengua majoritària de la publicació*

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OJD.

Sumant premsa diària gratuïta i de pagament (generalista i especialitzada), a Catalunya el 2014 un 32,2% dels exemplars difosos van ser de diaris en català, mentre que la proporció per als diaris en castellà totalment o majoritàriament va ser d'un 67,8%. Aquestes xifres havien estat respectivament d'un 30,8% i un 69,2% el 2013, mentre que el 2010 van ser respectivament d'un 13,4% i un 86,6%. Es constata doncs un notable increment en els últims anys en la proporció d'exemplars difosos de premsa diària en català (incloent tots els tipus de capçaleres), tendència que es manté el 2014. Vegeu el gràfic 34:

GRÀFIC 34. *Proporció d'exemplars de diaris difosos a Catalunya segons llengua majoritària de la publicació (premsa generalista, premsa especialitzada i premsa gratuïta)*

Font: elaboració pròpia amb dades de l'OJD. Dades de 2014 de la premsa de pagament corresponents al període juliol de 2013 - juny de 2014 (les més recents disponibles).

En la resta de territoris del domini no s'han produït novetats remarcables en l'àmbit de la premsa diària en català. És a dir, aquesta continua essent extremadament minoritària, amb l'excepció d'Andorra, a on els quatre diaris autòctons (*Diari d'Andorra* i *El Periòdic d'Andorra*, de pagament, i *Bon Dia* i *Més Andorra*, gratuïts) s'editen en la llengua pròpia. A les Balears tan sols es difon un diari en llengua pròpia, *l'Ara Balears*, una iniciativa conjunta del Grup Serra i Edició de Premsa Periòdica Ara, que va substituir el 2013 el *Diari de Balears*, històrica capçalera en català de les Illes. Segons l'OJD, la difusió mitjana diària de *l'Ara Balears* va ser de 1.451 exemplars durant el període juliol de 2013 - juny de 2014 (dades més recents disponibles). Al País Valencià continua sense haver-hi premsa diària en llengua pròpia, amb l'excepció dels pocs centenars d'exemplars que s'hi difonen d'*El Periòdic* en català i de *l'Ara* (239 i 235 exemplars diaris de mitjana entre juliol de 2013 i juny de 2014, respectivament, segons dades de l'OJD). *La Vanguardia* en català i *El Punt Avui* no es difonen al País Valencià.

5.3. Publicacions no diàries

La desaparició del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura ha dificultat enormement assolir valoracions detallades respecte de l'evolució de l'oferta i el consum de publicacions no diàries (setmanaris i revistes) en català. No obstant, està molt clar el gran predomini dels setmanaris i revistes en castellà, tant al Principat com a la resta del domini lingüístic, sobretot a causa del gran pes quantitatiu en nombre de capçaleres i d'exemplars difosos de les revistes de quiosc d'àmbit estatal. Moltes d'aquestes fins i tot s'editen a Catalunya, com ara les del grup RBA.

Un indicador indirecte de l'estat de salut del sector de les revistes en català són les associacions catalanes de premsa. En l'edició anterior d'aquest INFORME esmentàvem els moviments que s'havien produït el 2013 en la línia d'unificar les tres associacions de la premsa periòdica catalana en una organització que agrupés les capçaleres de l'Associació Catalana de la Premsa Gratuïta i Mitjans Digitals (ACPG), l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal (ACPC) i l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC). Una unificació promoguda per la Generalitat de Catalunya²⁰⁹ i adreçada, presumptament, a *racionalitzar* l'organització del sector. Aquesta integració es va concretar en la creació, el juny de 2014, de la Federació d'Editors de Premsa, Revistes i Mitjans Digitals en Català. Aquesta no ha comportat la desaparició de les associacions preexistents, sinó que s'ha convertit en una plataforma per a compartir iniciatives i projectes. En paral·lel, l'ACPG va canviar el seu nom i es va convertir en l'Associació de Mitjans d'Informació i Comunicació (AMIC), per tal de reflectir millor la seva composició, amb un pes creixent dels mitjans en línia.

A principis de 2015 l'AMIC comptava amb cent publicacions gratuïtes en paper associades (incloent les diverses edicions d'algunes capçaleres), la gran majoria del Principat i editades en català. La secció de mitjans digitals comptava amb cent vint-i-quatre mitjans associats, també molt majoritàriament del Principat i amb continguts en català. Aquestes dades semblen confirmar la relativa bona salut, malgrat la crisi, d'un sector que té un paper central en la promoció de l'ús públic de

209. Vegeu <http://comunicacio21.cat/2013/09/avantatges-de-la-federacio-d%E2%80%99associacions-de-premsa>.

la llengua catalana a escala local. Per la seva banda, l'APPEC tenia per les mateixes dates cent quaranta-set capçaleres en paper associades (set més que a principis de 2014). Com el seu nom indica, el 100 % de les publicacions membres s'editen en llengua catalana. D'aquestes cent quaranta-set revistes, sis s'editen al País Valencià, cinc a les Illes i una a Andorra.

Al País Valencià no ha variat la situació poc falaguera de la premsa no diària en valencià, malgrat els esforços de diversos editors locals. A la web de l'Associació de Publicacions Periòdiques Valencianes (que agrupa revistes editades en valencià a aquell territori) hi figuraven trenta-dues capçaleres associades²¹⁰ a principis de 2015. La xifra no ha evolucionat des de principis de 2013, la qual cosa pot fer sospitar que la web no s'actualitza (o bé que el sector es manté totalment estable, cosa poc probable). En qualsevol cas, amb la informació disponible no és fàcil deduir com ha evolucionat aquest sector en els darrers tres anys. Per les mateixes dates a la web de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca (<http://www.premsaforana.cat>) hi figuraven trenta-sis publicacions associades, una menys que a principis de 2014. La majoria d'aquestes revistes són d'àmbit local i s'editen en català.

5.4. Ràdio

El 2014 ha estat de nou un bon any per a la ràdio en català. L'audiència mitjana agregada de les emissores generalistes de cobertura estatal o autonòmica que emeten en català (RAC 1, Catalunya Ràdio i Ràdio 4) va assolir 1.468.000 oients²¹¹ al Principat, mentre que les cadenes d'aquest tipus que emeten en castellà (SER, Onda Cero, RNE 1 i COPE) van aglutinar conjuntament 754.000 oients.²¹² Això suposa un 66 % i un 34 %, respectivament, de l'audiència mitjana agregada de ràdio generalista d'àmbit estatal o autonòmic a Catalunya. Tot i que, com hem dit abans, els canvis esdevinguts en el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura

210. Vegeu <https://quioscvalencia.wordpress.com/publicacions>.

211. No pas individus, ja que un mateix individu pot ser oient de diverses cadenes.

212. Dades corresponents a la tercera onada de l'EGM, publicades a <http://www.naciodigital.cat/noticia/78918/rac1/radio/lider/catalunya/amb/records/historics/segons/egm>.

dificulten les comparacions interanuals, pot ser útil fer constar que aquests percentatges van ser del 59,3 % i del 40,7 % el 2013, i del 58,7 % i el 41,3 % el 2012, amb l'anterior mostra i metodologia del Baròmetre.²¹³ El primer any complet en què hi va haver dades del Baròmetre, el 2007, aquests percentatges van ser, respectivament, del 48,3 % i el 51,7 %. Es confirma doncs la bona salut de la ràdio generalista en català al Principat, gràcies sobretot a l'èxit continuat d'audiència de RAC 1 i de Catalunya Ràdio.

Si a això hi sumem el fet que la gran majoria d'emissores de ràdio locals i comarcals (municipals o privades) de Catalunya emeten majoritàriament o exclusivament en la llengua pròpia, podem afirmar que ens trobem davant de l'àmbit mediàtic del Principat a on el català està més normalitzat. La crisi econòmica engegada el 2008 no sembla haver afectat aquest predomini creixent de la ràdio en llengua pròpia en el consum radiofònic del Principat, ans al contrari.

Pel que fa al País Valencià, el 2014 no s'ha produït cap moviment remarcable de redreçament de la molt precària situació en què va quedar la ràdio en valencià arran del tancament de les emissores de RTVV, Ràdio 9 i Sí Ràdio, el 29 de novembre de 2013, i de les emissions de Catalunya Ràdio i Catalunya Informació al País Valencià que venia fent Acció Cultural del País Valencià a través d'una xarxa de repetidors pròpia, de què informàvem en l'edició anterior d'aquest INFORME. A principis de març de 2015 per les xarxes socials s'anunciava la creació de News FM, emissora del Grup News (Productos Editoriales Digitales S. L.), que emetrà en valencià per a València i província, segons el seu compte de Twitter (@NewsFM98_7), però això ja entra dintre del període de l'informe de l'any vinent.

A les Balears no hi ha hagut canvis en l'oferta de ràdio en llengua pròpia, després de la posada en marxa el gener de 2014 de l'emissora Ona Mediterrània, promoguda per l'Obra Cultural Balear i l'Associació Voltor. Aquesta oferta, que només es rep a Mallorca, complementa les emissions en català de la ràdio autonòmica autòctona IB3 Ràdio, de Catalunya Ràdio i d'algunes estacions locals. La presència del català a la ràdio, però, continua essent força minoritària a les Balears, tant en l'oferta com en el consum. Tampoc no ha variat el panorama de la ràdio en català a Andorra, a on l'oferta és més àmplia, amb les públiques Ràdio

213. També cal tenir en compte que les dades per al 2012 i el 2013 corresponen al conjunt de l'any respectiu, mentre que les del 2014 són de la tercera onada de l'estudi de l'EGM.

Nacional d'Andorra i Andorra Música i les emissions de cadenes en català provinents del Principat.

5.5. Televisió

L'oferta de televisió en català al Principat no ha patit variacions remarcables durant el 2014. Televisió de Catalunya va continuar emetent quatre canals de TDT en llengua pròpia: TV3, Esport 3, 3/24 i 33/Súper 3. A finals de desembre de 2014 l'empresa del Grup Godó Emissions Digitals de Catalunya (EDC) va deixar d'emetre pel seu múltiplex de TDT el canal Bom,²¹⁴ tot i que això no ha tingut cap incidència en l'oferta de televisió en català, ja que els continguts d'aquest canal eren en castellà. EDC ha continuat emetent 8TV, que barreja en les seves emissions català i castellà, així com Barça TV (en català) i RAC 105 (videoclips sense locució).

Pel que fa al consum televisiu, els canals de Televisió de Catalunya van obtenir el 2014 una quota de pantalla conjunta del 16,7 %, onze dècimes menys que el 2013. Ho podeu veure a la taula 4. Aquest retrocés té lloc en un context en què les principals cadenes estatals van incrementar lleugerament el seu *share* a Catalunya (vegeu la taula 4). Per la seva banda, l'audiència de 8TV va pujar modestament, del 3,4 % el 2013 al 3,6 % de 2014. Així doncs, es pot afirmar que, en conjunt, el 2014 el consum de televisió en llengua catalana ha patit un cert retrocés relatiu (en comparació amb el consum de televisió en castellà) a Catalunya. Això té lloc en el context d'una situació estructuralment minoritària de la TV en llengua pròpia al Principat, tant en l'oferta com en la demanda, excepte en el subsector (poc rellevant des del punt de vista del consum) de la televisió local, a on el català ha estat històricament molt majoritari.

214. Vegeu http://www.mundoplus.tv/noticias/?seccion=tv_digital&id=11094.

TAULA 4. Quota de pantalla (share) mitjana anual dels canals de TVC i de la resta de canals més rellevants de l'oferta de TDT a Catalunya

Canal	2012	2013	2014
TV3	14,3	13,5	12,6
33/Súper3	1,5	1,7	1,6
Esport 3	1,1	1,4	1,2
3/24	1,3	1,2	1,3
Total TVC	17,1	17,8	16,7
TVE	9,3	7,1	7,3
La 2	2,2	n. d.	n. d.
Antena 3	10,6	10,9	11,7
Telecinco	11,2	10,5	11,7
Cuatro	5,1	5,5	6,2
La Sexta	4,6	5,8	6,3
8 TV	3,2	3,4	3,6

n. d.: no disponible.

Font: <http://comunicacio21.cat/2014/01/tv3-lidera-el-2013-per-quart-any-tot-i-perdre-audiencia> i <http://comunicacio21.cat/noticies-comunicacio21/108947-tv3-lidera-les-audiencies-de-2014-amb-el-seu-minim-historic>.

No ha millorat durant el 2014 al País Valencià la crítica situació de la televisió en valencià, derivada del tancament dels canals de RTVV el 2013 i del bloqueig polític a les emissions dels canals de la CCMA en aquell territori. Durant el 2014 es va desenvolupar una campanya de recollida de signatures per tal de presentar una Iniciativa Legislativa Popular a les Corts valencianes adreçada a recuperar RTVV, promoguda per un ampli front d'organitzacions culturals i cíviques del País Valencià.²¹⁵ Es van reunir fins a 88.686 signatures validades per la Junta Electoral,²¹⁶ i la iniciativa va ser admesa a tràmit per les Corts valencianes el desembre de 2014. Per aquelles dates el Govern valencià es va mostrar disposat a reobrir RTVV «partint de zero», segons el president Alberto Fabra, un cop extingida del tot l'antiga societat, en un context futur de dèficit zero de la Generalitat Valenciana, i sempre que no calgués apujar impostos ni restar recursos

215. Vegeu <http://rtvenvalencia.org/comissio>.

216. Vegeu <http://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2014/10/25/validan-firmas-reapertura-rtvv/1179380.html>.

de la despesa social.²¹⁷ En paral·lel, la Diputació de València, governada també pel PP, planejava la posada en marxa d'un canal de TDT propi, presumptament en valencià,²¹⁸ projecte no materialitzat en el moment d'escriure aquestes línies.

Pel que fa a la recuperació de les emissions de TV3 al País Valencià, durant el 2014 no hi ha hagut avenços significatius. En una entrevista concedida al diari digital *La Veu*, el president d'Acció Cultural del País Valencià, Eliseu Climent, va afirmar que si ACPV intentava reobrir els repetidors els "vindria una multa de fins a un milió d'euros" per part del Ministeri de Foment, i expressava la seva esperança que TV3 pugui tornar a les pantalles valencianes el 2016.²¹⁹

A la resta de territoris del domini no hi ha hagut canvis rellevants pel que fa a la precària oferta de televisió en llengua pròpia. A les Balears durant el 2014 IB3 va continuar utilitzant a la seva programació una barreja de català i castellà (idioma en què s'emeten totes les pel·lícules i sèries), igual que Canal 4, la principal televisió privada de les Illes. Aquesta oferta es complementava amb les emissions en llengua pròpia de diverses televisions locals (poc representatives en termes d'audiència) i amb els canals de TDT de la CCMA que es rebien a les Illes (TV3 Cat, 33/Súper 3 i 3/24) gràcies a un acord de reciprocitat amb IB3.²²⁰ A Andorra, el canal públic Andorra Televisió emetia íntegrament en català.

5.6. Indústries culturals: cinema i llibre

L'any 2013 (dades més recents disponibles) la proporció d'espectadors de cinema en català a Catalunya (pel·lícules en VO, doblades o subtitulades en català) respecte del total d'espectadors de sala va retrocedir significativament, d'un 4,4 %

217. Vegeu http://ccaa.elpais.com/ccaa/2014/11/13/valencia/1415874308_738651.html.

218. Vegeu <http://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2014/11/12/rus-enmienda-plana-fabra-lanza/1187049.html>.

219. Vegeu <http://www.laveupv.com/entrevista/12534/la-meua-intencio-es-que-tv3-torne-al-pais-valencia-en-2016>.

220. A principis del 2015 es va anunciar la possibilitat que l'oferta de la CCMA a les Balears es veiés reduïda a un sol canal, a causa d'un canvi en les polítiques estatals d'assignació de freqüències de TDT. En qualsevol cas, aquest moviment correspon al període cronològic de la propera edició de l'informe. Vegeu http://www.ara.cat/media/Menys-TV3-Illes-TDT-Nova_0_1291670856.html.

el 2012 a un 3 % el 2013, (vegeu la taula 5). Altres indicadors semblen confirmar aquesta sobtada davallada en la posició relativa del cinema en català l'any 2013 (excepte en número de films projectats), trencant així amb una dinàmica de set anys seguits de lleugera millora dels indicadors. Per exemple, el 2013 la recaptació de pel·lícules projectades en llengua pròpia va registrar les xifres més baixes des del 2005, passant de la dada rècord de 7.294 milions d'euros el 2012 a 3.044 l'any següent. Tot això en un context marcat per la gran precarietat estructural del cinema de sala en català, fortament minoritari respecte del cinema en castellà.

TAULA 5. *Evolució de les xifres del cinema en català a Catalunya, 2005-2013*
(films en VO, doblats o subtitulats en català)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Films	96	107	145	147	140	149	129	120	121
Sessions	29.351	23.746	26.382	25.028	21.226	26.429	30.252	39.589	22.642
Espectadors	858.554	676.154	793.266	786.029	601.584	752.300	785.892	846.253	488.666
% espectadors sobre el total	3,2	2,7	3,3	3,5	2,7	3,7	3,9	4,4	3,0
Recaptació (milers d'€)	4.594,5	3.617,9	4.233,8	4.521,8	3.425,2	4.528,7	4.966,5	7.294,3	3.043,9

Font: *Estadístiques Culturals de Catalunya 2015*, disponible a http://dades culturals.gencat.cat/web/.content/sscc/gt/arxius_gt/Estad_culturals_Catalunya_2015.pdf.

Pel que fa al sector del llibre, el 2013 (dades més recents disponibles) a Catalunya es van editar 8.747 títols en llengua pròpia, un 26,2 % de la producció total de llibres al Principat. En termes absoluts, la xifra és la més alta des del 2009. El percentatge és lleugerament inferior al 26,8 % del 2012, però superior al 24,7 % del 2011 (vegeu la taula 6). De fet, s'ha mantingut força estable des del 2009 (25,6 %), entorn del 24-26 %, mentre que el de l'edició de llibres en castellà ha tendit a reduir-se, d'un 69,6 % el 2009 a un 65 % el 2013, sobretot en benefici de l'edició de títols en altres idiomes. No sembla doncs que la crisi hagi afectat negativament la proporció de títols en català en el conjunt de la producció editorial catalana. En canvi, sí que ha disminuït el nombre d'empreses associades a l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, que ha passat de vuitanta-sis el 2012 a

seixanta-set el 2013. La facturació d'aquestes editorials també ha disminuït un 8 % en el mateix període.²²¹

TAULA 6. Edició de llibres a Catalunya (nombre de títols i % sobre el total)
segons idioma, 2009-2013

	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%
Català	8.548	25,58	8.571	24,91	8.406	24,75	8.497	26,75	8.747	26,15
Castellà	23.259	69,59	24.307	70,63	22.881	67,36	20.114	63,33	21.755	65,05
Altres	1.615	4,83	1.536	4,46	2.683	7,90	3.148	9,91	2.943	8,80
Total	33.422	100,00	34.414	100,00	33.970	100,00	31.759	100,00	33.445	100,00

Font: *Estadístiques Culturals de Catalunya 2015*, disponible a http://dadesculturals.gencat.cat/web/.content/sscc/gt/arxiu_gt/Estad_culturals_Catalunya_2015.pdf.

Segons dades de l'Agència Espanyola del ISBN,²²² el 2013 un 75 % dels títols en català publicats a l'Estat espanyol (5.934 títols) els van editar empreses de la província de Barcelona. A les editorials amb seu a la Comunitat Valenciana els va correspondre un 4,3 % del total (343 títols), i un 2,8 % a les de les Balears (219). En total les editorials amb seu al Principat van acaparar un 82 % dels títols editats en català el 2013. Aquest percentatge havia estat del 78,7 % el 2009, per la qual cosa es pot deduir que la crisi ha accentuat la concentració al Principat de l'edició de llibres en català, en detriment dels altres territoris del domini lingüístic.

5.7. Internet i mitjans en línia

Novament la Xarxa ha estat l'àmbit comunicatiu en què el 2014 la llengua catalana sembla mostrar més bona salut, juntament amb la ràdio generalista. El nombre de dominis .cat, corresponents a webs molt majoritàriament en català, ha augmentat fins als 86.865 el març de 2015, un 22,2 % més que l'any anterior.²²³ La xifra de tuitaires en català ascendia per les mateixes dates a 203.218, un 35 % més

221. Dades recollides a *Estadístiques Culturals de Catalunya 2015*, disponible a http://dadesculturals.gencat.cat/web/.content/sscc/gt/arxiu_gt/Estad_culturals_Catalunya_2015.pdf.

222. Recollides a *Estadístiques Culturals de Catalunya 2015*, disponible a http://dadesculturals.gencat.cat/web/.content/sscc/gt/arxiu_gt/Estad_culturals_Catalunya_2015.pdf.

223. Vegeu <http://fundacio.cat/ca>.

que el 2014.²²⁴ També és remarcable, en el context actual d'expansió global de la Wikipedia, que el català sigui el 17è idioma més representat en nombre d'articles a aquesta enciclopèdia col·laborativa, amb 455.458 articles a principis de març de 2015, un 7,5 % més que el 2014. La posició en el rànquing és la mateixa que l'any anterior, per damunt d'idiomes amb molts més parlants, com ara el persa, l'indonesi, l'àrab o el coreà. Un altre indicador rellevant és el percentatge d'empreses i institucions amb seu als territoris de parla catalana que tenen web en aquest idioma: en concret s'ha passat d'un 62,9 % el desembre de 2013 a un 63,58 % un any més tard.²²⁵ Novament es constata un lleu però constant increment interanual (el primer any que es va fer aquesta estimació, el 2002, el percentatge va ser d'un 40,7 %), que no pot fer-nos oblidar que més d'un 35 % d'empreses i organismes radicats als territoris de parla catalana encara no tenen web amb versió en la llengua pròpia.

Pel que fa als mitjans periodístics en línia ubicats a Catalunya, l'any 2014 es constata novament un ús exclusiu (o gairebé) del català a la gran majoria d'ells. En altres paraules, el ciberespai periodístic del Principat es fa molt majoritàriament en la llengua pròpia. Per exemple, la gran majoria dels cent vint-i-dos mitjans digitals associats a l'ACPG es publiquen en català. Les dades d'audiència de l'OJD Interactiva mostren que els vint mitjans digitals en català amb més audiència van incrementar el nombre d'usuaris únics en conjunt en un 43,7 % entre desembre de 2013 i desembre 2014 (de 6,6 a 9,6 milions).²²⁶ El creixement 2012-2014 ha estat del 88 %, és a dir, aquests webs en català gairebé han duplicat la seva audiència en dos anys. Cal no oblidar, però, que els webs informatius catalans més llegits es publiquen en castellà: concretament es tracta de les versions digitals de *La Vanguardia*, *Sport* i *Mundo Deportivo*.

En contrast, les onze webs periodístiques actives enllaçades des del blog de l'Associació de Mitjans Digitals de la Comunitat Valenciana es publiquen íntegrament o molt majoritàriament en castellà.²²⁷

224. Vegeu <http://twitterencatala.org>.

225. Vegeu http://wiccac.cat/hist_resums.html.

226. Vegeu http://www.ojdinteractiva.es/mitjans-digitals-en-catala?tipo_medio=offe.

227. Vegeu <http://mitjans-digitals.blogspot.com.es>.

5.8. Síntesi: Els mitjans de comunicació i les indústries culturals

L'any 2014 un 43,4 % dels exemplars difosos a Catalunya de diaris generalistes van correspondre a capçaleres en català (43,1 % el 2013; 23,2 % el 2010, abans de l'aparició de l'*Ara* i de l'edició en català de *La Vanguardia*). En el subsector de la premsa diària gratuïta, un 29,3 % dels exemplars distribuïts a Catalunya van correspondre a capçaleres en català (24,5 % el 2013; 9,1 % el 2010). Aquest notable reequilibri s'explica sobretot per la desaparició de les capçaleres *Què!* i *ADN*, i la forta davallada en el nombre d'exemplars distribuïts per *20 Minutos*. En l'àmbit de la premsa diària especialitzada (esportiva i econòmica) l'any 2014 no s'han produït canvis al Principat: els quatre diaris esportius i els tres econòmics s'editen majoritàriament o totalment en castellà, amb l'excepció de *L'Esportiu de Catalunya*, tot i que aquesta capçalera es difon encartada amb *El Punt Avui*. Sumant premsa diària gratuïta i de pagament (generalista i especialitzada), a Catalunya el 2014 un 32,2 % dels exemplars difosos van ser de diaris en català (30,8 % el 2013; 13,4 % el 2010). Es manté doncs el creixement en la proporció d'exemplars difosos de premsa diària en català (incloent tots els tipus de capçaleres). En la resta de territoris del domini no s'han produït novetats remarcables en l'àmbit de la premsa diària en català. És a dir, aquesta continua essent extremadament minoritària, amb l'excepció d'Andorra.

En l'àmbit de la premsa d'altra periodicitat, es manté el gran predomini dels setmanaris i revistes en castellà en tot el domini lingüístic, sobretot pel que fa al número d'exemplars difosos, a causa del gran pes quantitatiu en nombre de capçaleres i d'exemplars difosos de les revistes de quiosc d'àmbit estatal. Tot i això, sobretot al Principat el sector de la premsa comarcal no diària en català continua gaudint de bona salut. El juny de 2014 es va crear la Federació d'Editors de Premsa, Revistes i Mitjans Digitals en Català, una plataforma paraigua per a les associacions preexistents (APPEC, ACPC i ACPG, que va canviar el seu nom i es van convertir en l'Associació de Mitjans d'Informació i Comunicació —AMIC—, per tal de reflectir millor la seva composició, amb un pes creixent dels mitjans en línia). Al País Valencià i a les Balears no ha variat la situació poc falaguera de la premsa no diària en llengua pròpia, malgrat els esforços de diversos editors locals.

El 2014 ha estat de nou un bon any per a la ràdio en català, gràcies sobretot a l'èxit continuat d'audiència de RAC 1 i de Catalunya Ràdio. L'audiència mitjana agregada de les emissores generalistes de cobertura estatal o autonòmica que emeten en català va assolir 1.468.000 oients al Principat, mentre que les cadenes d'aquest tipus que emeten en castellà van aglutinar 754.000 oients: un 66 % i un 34 % del total, respectivament. Aquests percentatges van ser del 58,7 % i el 41,3 %, respectivament, el 2012, i del 48,3 % i el 51,7 % el 2007. El català també és clarament majoritari a les emissores locals i comarcals del Principat. Així doncs, la crisi econòmica no sembla haver afectat aquest predomini creixent de la ràdio en llengua pròpia en el consum radiofònic del Principat, ans al contrari.

Pel que fa al País Valencià i a les Balears, no hi ha hagut canvis significatius en la precària oferta de ràdio en llengua pròpia. Tampoc no ha variat el panorama de la ràdio en català a Andorra, a on l'oferta és més àmplia, amb les públiques Ràdio Nacional d'Andorra i Andorra Música i les emissions de cadenes en català provinents del Principat.

L'oferta de televisió en català al Principat no ha patit variacions remarcables durant el 2014. A finals de desembre de 2014 l'empresa del Grup Godó Emissions Digitals de Catalunya (EDC) va deixar d'emetre pel seu múltiplex de TDT el canal Bom, tot i que això no ha tingut cap incidència en l'oferta de televisió en català, ja que els continguts d'aquest canal eren en castellà. Pel que fa al consum, els canals de Televisió de Catalunya van obtenir el 2014 una quota de pantalla conjunta del 16,7 %, 11 dècimes menys que el 2013. En contrast, les principals cadenes estatals van incrementar lleugerament el seu *share* a Catalunya. El de 8TV va pujar modestament, del 3,4 % el 2013 al 3,6 % de 2014. Així doncs, el 2014 el consum de televisió en llengua catalana ha patit un cert retrocés relatiu.

No ha millorat durant el 2014 al País Valencià la crítica situació de la televisió en valencià, derivada del tancament dels canals de RTVV el 2013 i del bloqueig polític a les emissions dels canals de la CCMA en aquell territori. Una campanya de recollida de signatures per tal de presentar una Iniciativa Legislativa Popular a les Corts valencianes adreçada a recuperar RTVV va reunir 88.686 signatures, i la iniciativa va ser admesa a tràmit el desembre de 2014, sense efectes concrets, però, en el moment d'escriure aquestes línies. Pel que fa a la recuperació de les emissions de TV3 al País Valencià, durant el 2014 no hi ha hagut avenços

significatius. A la resta de territoris del domini no hi ha hagut canvis rellevants pel que fa a l'oferta de televisió en llengua pròpia.

L'any 2013 (dades més recents disponibles) la proporció d'espectadors de cinema en català a Catalunya respecte del total va retrocedir significativament, d'un 4,4 % el 2012 a un 3 % el 2013. Altres indicadors semblen confirmar aquesta sobtada davallada en la posició relativa del cinema en català l'any 2013, que trenca així amb una dinàmica de set anys seguits de lleugera millora dels indicadors. Pel que fa al sector del llibre, el 2013 (dades més recents disponibles) a Catalunya es van editar 8.747 títols en llengua pròpia, un 26,2 % de la producció total de llibres al Principat. Aquest percentatge s'ha mantingut força estable des del 2009, entorn del 24-26 %, mentre que el de l'edició de llibres en castellà ha tendit a reduir-se, d'un 69,6 % el 2009 a un 65 % el 2013, sobretot en benefici de l'edició de títols en altres idiomes. No sembla doncs que la crisi hagi afectat negativament la proporció de títols en català en el conjunt de la producció editorial catalana. En canvi, sí que ha disminuït el nombre d'empreses associades a l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, així com la seva facturació. Les editorials amb seu al Principat van acaparar un 82 % dels títols editats en català el 2013. Aquest percentatge havia estat del 78,7 % el 2009, per la qual cosa es pot deduir que la crisi ha accentuat la concentració al Principat de l'edició de llibres en català, en detriment dels altres territoris del domini lingüístic.

Novament la Xarxa ha estat l'àmbit comunicatiu en què el 2014 la llengua catalana sembla mostrar més bona salut, juntament amb la ràdio generalista. El nombre de dominis .cat, corresponents a webs molt majoritàriament en català, ha augmentat fins als 86.865 el març de 2015, un 22,2 % més que l'any anterior. El català és el 17è idioma més representat en nombre d'articles a la Wikipedia, amb 455.458 articles a principis de març de 2015, un 7,5 % més que el 2014. El percentatge d'empreses i institucions amb seu als territoris de parla catalana que tenen web en aquest idioma va ser d'un 63,6 % el desembre de 2014, 7 dècimes més que l'any anterior. L'altra cara de la moneda és que més d'un 35 % d'empreses i organismes radicats als territoris de parla catalana encara no tenen web amb versió en la llengua pròpia.

Pel que fa als mitjans periodístics en línia ubicats a Catalunya, l'any 2014 es constata novament un ús exclusiu (o gairebé) del català a la gran majoria d'ells. En

altres paraules, el ciberespai periodístic del Principat es fa molt majoritàriament en la llengua pròpia. Els vint mitjans digitals en català amb més audiència van incrementar el nombre d'usuaris únics en conjunt en un 43,7 % entre desembre de 2013 i desembre 2014 (de 6,6 a 9,6 milions).²²⁸ Cal no oblidar, però, que els webs informatius catalans més llegits es publiquen en castellà: concretament es tracta de les versions digitals de *La Vanguardia*, *Sport* i *Mundo Deportivo*. En contrast, les onze webs periodístiques actives enllaçades des del blog de l'Associació de Mitjans Digitals de la Comunitat Valenciana es publiquen íntegrament o molt majoritàriament en castellà.

228. Vegeu http://www.ojdinteractiva.es/mitjans-digitals-en-catala?tipo_medio=offe (consulta: 20 març de 2015).

6. Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua.

Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

XAVIER TENORIO

Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació (CUSC-UB)

6.1. Institucions públiques

6.1.1. L'Estat espanyol

Hem d'entendre les novetats pel que fa el català en l'àmbit institucional com una continuïtat del que ja va passar durant el 2013. Així, de nou, els grans protagonistes han estat els canvis que afecten el sistema educatiu, que s'han donat en dos fronts diferents. En primer lloc, el judicial, amb el seguit de sentències que posaven en perill la posició del català en l'educació i, en segon lloc, el legislatiu, amb el desenvolupament de la Llei orgànica per la millora de la qualitat educativa (LOMCE), aprovada a finals del 2013 i desenvolupada el 2014.

Pel que fa el primer àmbit, és a dir, les sentències judicials, durant el 2014 es van produir novetats a causa de noves sentències i de les resolucions dels recursos presentats anteriorment. Tot plegat rodejat d'una polèmica i tensió política per part dels diferents agents afectats.

Així, el mes de gener, el Tribunal Suprem reiterava allò que el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) ja va dir l'any 2013: que el castellà havia de ser vehicular a Catalunya en aquelles classes on la família d'un alumne ho hagués sol·licitat.²²⁹ De la mateixa manera, i per primera vegada, el TSJC, en diverses interlocutòries en resposta als recursos interposats per pares dels centres afectats, va marcar quin era el percentatge d'hores de castellà que les escoles afectades

229. Vilaweb, 28 de gener de 2014, vegeu <http://dipdig.cultura.gencat.cat/premsa/2014/1401351e-57186887.pdf>.

haurien de complir: el 25 %. El Tribunal obligava els directors a canviar els models lingüístics dels centres, és a dir, prohibia explícitament separar o atendre individualment els alumnes que van demanar les classes en castellà. A més, també es forçava que les classes en castellà haguessin de ser d'una matèria troncal o anàloga, com matemàtiques, geografia i història o coneixement del medi natural.²³⁰ Aquestes interlocutòries, a més, van ser avalades pel Tribunal Suprem, quan al mes de març, va denegar el recurs interposat per la Generalitat l'any anterior²³¹.

Tot i aquestes sentències, i davant els recursos dels cinc centres afectats, el TSJC va acceptar suspendre temporalment la seva aplicació fins que aquests no es ressolessin, ja que va acceptar que els centres es personessin.²³²

En tot cas, els diferents organismes judicials espanyols, responent a les reaccions contràries a les sentències, van intentar donar explicacions sobre les seves actuacions. Així, el president del TSJC, Miguel Ángel Gimeno, al·legava que tot i les diferents resolucions, en cap cas s'havia posat en qüestió la presència del català com a llengua vehicular i que, per tant, l'educació havia de «pivotar» al voltant d'aquesta llengua. També va acusar als crítics amb les actuacions judicials de no «llegir bé» les sentències.²³³

En aquesta mateixa línia, el Tribunal Suprem va rebutjar un recurs de l'associació Impulso Ciudadano, contra un decret de la Generalitat catalana que considera el català com «la llengua vehicular de l'educació, administrativa i de comunicació utilitzada normalment en les activitats del centre». El TS considerava, en consonància amb les seves sentències anteriors, que aquesta consideració no afectava l'ús del castellà a les aules.²³⁴

Per últim, sense abandonar l'àmbit de les sentències judicials, s'han de destacar dues novetats més. En primer lloc, una de positiva des del punt de vista de l'Administració catalana, i és que es va denegar un recurs de l'associació espanyolista Convivencia Cívica Catalana contra un decret de l'any 2010 que exigia el coneixement del català per al professorat del sistema universitari de

230. *Crónica global*, 15 de febrer de 2014.

231. *Ara*, 18 de febrer de 2014.

232. *EFE*, 20 de març de 2014.

233. *ACN*, 13 de maig de 2014.

234. *El Periódico*, 19 de novembre de 2014.

Catalunya.²³⁵ La segona té un caire més negatiu, ja que el Tribunal Constitucional va desestimar el recurs presentat per la Generalitat l'any 2007 contra el decret que establia que els centres catalans havien d'impartir una tercera hora de castellà.²³⁶

Tal com s'ha apuntat anteriorment, l'altre gran protagonista de l'any 2014 va ser el ministre d'educació José Ignacio Wert, qui va iniciar durant aquest any el desplegament de la LOMCE. Aquesta llei, a més dels apartats referents a la presència de les llengües a Catalunya tenia altres aspectes polèmics, com la presència de la religió, la implementació de la nova formació professional bàsica i, en general, la manca de temps per a aplicar-la.

Aquest fet va provocar que cinc comunitats autònomes —les úniques, de fet, que no estan governades pel PP: Catalunya, Canàries, Andalusia, Astúries i Euskadi— s'oposessin a l'aplicació de la LOMCE.²³⁷ Tres d'elles —Catalunya, Andalusia i Euskadi— a més, van presentar recursos a la llei davant del Tribunal Constitucional, que se sumaven al ja interposat pel PSOE. Aquests recursos van ser admesos a tràmit i estan pendents de ser resolts.²³⁸ En tot cas Catalunya, Euskadi i Andalusia van anunciar que, de cara a l'inici del curs 2014-2015, no tindrien enllestits els desenvolupaments curriculars de la nova llei i, per tant, no l'aplicarien.²³⁹ Davant d'aquest fet, el ministre Wert va cedir i va acceptar fraccionar el desenvolupament de la LOMCE, posposant l'entrada en funcionament dels currículums de secundària i batxillerat.

En tot cas, i tornant a les qüestions referents al català, el major conflicte relacionat amb la LOMCE té a veure amb l'escolarització en centres privats dels alumnes que sol·licitessin l'educació en castellà a Catalunya. És important fer aquest matís, ja que el ministre va especificar que la llei només s'aplicaria en el cas de les famílies que sol·licitaven estudiar en castellà però mai en altres casos, com

235. *Segre*, 4 de juliol de 2014.

236. ACN, 13 de març de 2014.

237. *Deia*, 30 de gener de 2014, vegeu <http://www.deia.com/2014/01/30/sociedad/euskadi/urkullu-advierte-de-que-la-lomce-tendra-enfrente-al-gobierno-vasco->.

238. *La Mañana*, 11 d'abril de 2014, vegeu <http://dipdig.cultura.gencat.cat/premsa/2014/14040137-78859444.pdf>.

239. *El País*, 7 de juny de 2014.

podria ser les famílies que no poden accedir a l'educació en valencià al País Valencià.²⁴⁰

Durant el 2014 es va concretar com es desenvoluparia aquesta part de la llei. Segons es va aprovar al Consell de Ministres al mes de juny, haurien de ser les famílies les que avancessin els diners del pagament dels centres privats, estimats en uns sis mil euros per curs i alumne. Un cop la sol·licitud fos aprovada pel Ministeri, aquest descomptaria l'import de les transferències ordinàries que l'Estat fa a la Generalitat.²⁴¹ Aquest fet, segons va denunciar la Conselleria d'Educació, suposaria un endeutament de 106 milions d'euros per la Generalitat, tot i que aquest punt va ser negat pel ministre.²⁴²

Aquest punt de la LOMCE també va rebre la censura per part del Consell d'Estat, organisme consultiu del Govern espanyol, que va instar el ministre a reconsiderar-lo, ja que, segons el seu criteri, no es va calcular correctament el cost de la mesura i l'efecte crida que podia provocar.²⁴³

Deixant de banda el sector educatiu, una altra mancança històrica i endèmica és la de la presència del català en la justícia. Durant l'any 2014 es va tornar a fer palès aquest fet amb diferents dades presentades. Així, segons es va publicar a l'*InformeCAT 2014* de la Plataforma per la Llengua, només el 8 % dels documents dels jutjats de Barcelona i l'Hospitalet són en català,²⁴⁴ aquest percentatge només augmenta fins el 12,3 % si ens referim a les sentències judicials —en aquest cas, cal destacar que aquest percentatge va disminuir un 7 % respecte a l'any anterior.²⁴⁵

240. *El País*, 5 de març de 2014, vegeu http://ccaa.elpais.com/ccaa/2014/03/05/valencia/1394045222_246696.html.

241. *Nació Digital*, 11 de juliol de 2014, vegeu <http://dipdig.cultura.gencat.cat/premsa/2014/1407251e-22423422.pdf>.

242. *El Punt Avui*, 1 de juliol de 2014, vegeu <http://dipdig.cultura.gencat.cat/premsa/2014/14070026-58907712.pdf>.

243. *Regió 7*, 13 de juny de 2014.

244. *324.cat*, 8 d'abril de 2014, vegeu <http://www.ccma.cat/324/linformecat-2014-denuncia-que-nomes-el-8-de-documentos-dels-jutjats-de-barcelona-i-lhospitalet-son-en-catala/noticia/2367460>.

245. *El Punt Avui*, 6 d'agost de 2014.

Per últim, també s'ha de destacar que només un 25 % dels advocats usa el català en els seus escrits als jutjats, segons dades del propi col·legi d'advocats.²⁴⁶

Davant d'això, i un any més, es va tornar a fer una votació a la comissió de justícia del Congrés dels Diputats que instava el Govern central a modificar la Llei orgànica del poder judicial per tal que el català fos considerat un requisit pels jutges, fiscals i la resta de personal de l'Administració de justícia que exercien a Catalunya. Aquesta proposició va ser rebutjada, només amb els vots favorables de CiU, PNV i Compromís.²⁴⁷

Sense abandonar el Congrés dels Diputats s'han de destacar, també, tres votacions més relacionades amb la llengua. En primer lloc, al mes de febrer es va aprovar, amb els vots favorables del PP i el PSOE la modificació de la Llei de consumidors i usuaris que, entre altres coses, obliga els empresaris catalans a facilitar les informacions sobre les característiques dels contractes en castellà, deixant de forma opcional fer-ho amb altres llengües. Aquest fet, segons denuncia la Plataforma per la Llengua, suposa una imposició del castellà i té com a voluntat fer retrocedir el català.²⁴⁸

La segona reivindicació la van realitzar els grups parlamentaris de CiU i ERC durant la reunió de la ponència per a la reforma del reglament del Congrés dels Diputats. Els dos grups catalans van demanar, de nou, la permissió de l'ús del català a la cambra. La proposició va ser rebutjada amb l'argument, per part del president del Congrés Jesús Posada, que aquest tipus de propostes eren «maximalistes»²⁴⁹ i no contribuïen a arribar als consensos necessaris per assolir la modificació del reglament.

La tercera votació al Congrés dels Diputats té relació amb la recepció de TV3 al País Valencià, amb una moció que instava el govern espanyol a adoptar les mesures normatives necessàries que facilitessin que TV3 i Catalunya Ràdio es poguessin emetre al País Valencià. Aquesta proposta va ser rebutjada a causa dels

246. *El Punt Avui*, 14 d'octubre de 2014.

247. *El Punt Avui*, 11 de juny de 2014.

248. Plataforma per la Llengua, 21 de febrer de 2014.

249. ACN, 12 de febrer de 2014.

vots en contra de la majoria absoluta del PP, però amb els vots favorables de PSOE i UPyD, entre d'altres.²⁵⁰

En tot cas, més enllà d'aquestes novetats a nivell legislatiu i executiu, cal tenir en compte que durant el 2014 s'han fet unes setanta noves disposicions impositives del castellà,²⁵¹ més una sobre llengua de signes espanyola. Trobem disposicions d'aquest tipus en àmbits tan diferenciats com la seguretat, amb l'aprovació de la nova llei de seguretat privada que obliga a conèixer únicament el castellà per a exercir aquesta professió;²⁵² la justícia, amb l'aprovació de l'Ordre AEC/2125/2014 del 6 de novembre, que fa referència a la traducció jurada i que ordena la presentació de documents en castellà i no preveu els traductors jurats entre català i altres llengües; l'etiquetatge, amb tretze disposicions que imposaven el castellà pel que fa a l'etiquetatge i instruccions de productes; l'esport, amb l'aprovació de diversos estatuts en l'àmbit esportiu (concretament, en les federacions de tennis i atletisme), que més enllà d'obligar el castellà a la llicència, també incideixen sobre els usos oficials; el joc;²⁵³ la fiscalitat²⁵⁴, o la toponímia en

250. ABC, 12 de març de 2014.

251. Vegeu http://www.plataforma-llengua.cat/media/upload/pdf/informe-etiquetatge-2015_1432544887.pdf.

252. Plataforma per la Llengua, 24 de març de 2014.

253. Vegeu l'Ordre HAP/1369/2014, disponible a https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-8134; l'Ordre HAP/1370/2014, disponible a http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-8135; l'Ordre HAP/1995/2014, disponible a http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-11168; la Resolució del 6 d'octubre de 2014, de la Direcció General de Ordenación del Juego, disponible a <http://www.boe.es/boe/dias/2014/10/10/pdfs/BOE-A-2014-10304.pdf>; i la Resolució del 10 d'octubre de 2014, de la Direcció General de Ordenación del Juego, disponible a <http://www.boe.es/boe/dias/2014/10/14/pdfs/BOE-A-2014-10399.pdf>.

254. «Real Decreto 215/2014, de 28 de marzo, por el que se aprueba el Estatuto Orgánico de la Autoridad Independiente de Responsabilidad Fiscal» (2014), BOE (en línia), núm. 77 (29 març), <http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-3372> (consulta: 29 juny 2015); «Ley 17/2014, de 30 de septiembre, por la que se adoptan medidas urgentes en materia de refinanciación y reestructuración de deuda empresarial» (2014), BOE (en línia), núm. 238 (1 octubre), <http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-9896> (consulta: 29 juny 2015), i «Ley 22/2014, de 12 de noviembre, por la que se regulan las entidades de capital-riesgo, otras entidades de inversión colectiva de tipo cerrado y las sociedades gestoras de entidades de inversión colectiva de tipo cerrado, y por la que se modifica la Ley 35/2003, de 4 de noviembre, de

les carreteres de l'Estat, on s'ha de sumar l'incompliment de la llei catalana per part de l'Estat.²⁵⁵

També, durant el 2014, el Govern espanyol ha aprovat altres lleis i disposicions que imposaven l'ús del castellà, referents a altres temes més concrets com el protocol de coordinació per l'assistència a les víctimes d'accidents d'avió o els seus familiars,²⁵⁶ la lluita contra els incendis,²⁵⁷ els protocols que regulen la formació professional pel treball en l'àmbit de gestió del Servei Públic²⁵⁸ o inclús la regulació de les autoritzacions per a conduir vehicles de les Forces Armades.²⁵⁹

L'últim fet destacable en aquest apartat va ser el recurs presentat pel Govern central al Tribunal Constitucional sobre la llei aprovada pel Govern autonòmic de les Illes Balears de José Ramón Bauzá, referent a l'etiquetatge. Aquesta llei establia que els productes referents a salut i seguretat havien de ser obligatòriament etiquetats en castellà. La resta de productes podien ser etiquetats o bé en castellà o bé en català. Segons el Govern central, aquesta llei era massa «tova» i contradeia les disposicions de l'Estat i de la Unió Europea.²⁶⁰

6.2. Els territoris: administració estatal, autonòmica i local

6.2.1. Catalunya

Instituciones de Inversión Colectiva» (2014), BOE (en línia), núm.275 (13 novembre), <http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-11714> (consulta: 29 juny 2015).

255. Vegeu l'Ordre FOM/534/2014, disponible a http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-3654.

256. Vegeu la Resolució del 14 de maig de 2014, disponible a <http://www.boe.es/boe/dias/2014/05/26/pdfs/BOE-A-2014-5486.pdf>.

257. Vegeu el «Real Decreto 750/2014», del 5 de setembre, disponible a http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-9484.

258. Vegeu la «Resolución de 26 de mayo de 2014, del Servicio Público de Empleo Estatal», disponible a http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-6338.

259. Vegeu el «Real Decreto 628/2014», del 18 de juliol, disponible a http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-8276.

260. Plataforma per la Llengua, 24 de novembre de 2014.

La major part de les notícies a Catalunya ve definida per tot el que s'ha exposat en l'apartat anterior, tant les diferents sentències judicials com el desenvolupament de la llei Wert i, sobretot, per les reaccions que van generar a nivell institucional i social.

Pel que fa les reaccions a les diferents sentències judicials, tal com va passar en anys anteriors, aquesta va ser, de forma molt majoritària, de rebuig frontal. Així, diferents entitats de la societat civil, d'àmbits ben diferenciats com Somescola.cat,²⁶¹ Òmnium Cultural,²⁶² la federació d'AMPES (FAPAC),²⁶³ la Fundació Escola Cristiana de Catalunya (FECC),²⁶⁴ el col·legi de Pedagogs de Catalunya²⁶⁵ o els directors, AMPES i centres afectats,²⁶⁶ van mostrar el seu rebuig cap a les sentències, així com una ferma defensa del model educatiu català. Aquest suport es va veure reflectit en diverses mobilitzacions i concentracions davant la seu del TSJC,²⁶⁷ així com en algunes enquestes publicades, que mostraven que el 60 % de la població catalana rebutja el 25 % de castellà a les escoles.²⁶⁸ De fet, moltes de les reaccions d'aquestes entitats, així com el contingut d'aquestes concentracions, anaven en la direcció de demanar el no-acatament de les sentències.

En tot cas, també van sorgir veus que instaven el Govern a aplicar el 25 % de castellà a les aules amb la major celeritat possible. Alguns exemples són la Confederació Catòlica d'Associacions de Pares (CONCAPA)²⁶⁹ o Convivència Cívica Catalana.²⁷⁰ Aquests últims, inclús, lamentaven que el 25 % del castellà només s'apliqués a aquelles escoles on alguna família ho sol·licités.²⁷¹

261. Europa Press, 27 de gener de 2014.

262. *El Punt avui*, 2 de febrer de 2014.

263. *Segre*, 3 de febrer de 2014.

264. *324.cat*, 5 de febrer de 2014.

265. ACN, 5 de febrer de 2014.

266. ACN, 28 de gener de 2014.

267. *Elsingular.cat*, 5 de febrer de 2014.

268. *El Periódico*, 10 de març de 2015.

269. *Lainformacion.com*, 24 de febrer de 2014.

270. ABC, 7 d'abril de 2014, <http://www.abc.es/catalunya/politica/20140407/abci-convivencia-recurre-tsjc-201404071225.html>.

271. ACN, 30 d'abril de 2014.

En tot cas, l'única reacció del Govern ha estat la de seguir els camins judicials, rebutjant la possibilitat de no acatar les sentències i cercant, en última instància, l'encaix del 25 % de castellà en els centres afectats.²⁷² Així, la seva acció política es va limitar a presentar recursos conjuntament amb les escoles afectades, a totes les possibles instàncies judicials amb l'objectiu d'anul·lar l'aplicació de les sentències, basant-se principalment en l'argument que el castellà no és una llengua residual a Catalunya.²⁷³

Pel que fa l'altre gran focus d'interès, la llei Wert, també s'han produït algunes novetats i, com en el cas anterior, han produït un gran sentiment de rebuig. Tal com s'ha explicat, el principal focus de polèmica va ser l'aspecte de la llei que regulava que el Govern de la Generalitat havia d'assumir el cost de la matrícula en les escoles privades d'aquells alumnes que volien rebre l'educació en castellà.

Tal com s'ha dit, aquest aspecte de la llei va ser posat en dubte pel Consell d'Estat, però també pel Consell de Garanties Estatutàries que, després d'estudiar-la, va concloure que no s'ajustava a la Constitució ja que significava que l'Administració estatal assumia competències que no li corresponien.²⁷⁴ A més d'aquest aspecte, el Consell de Garanties Estatutàries també va considerar que altres punts de la LOMCE eren contraris a l'Estatut, com el repartiment d'assignatures troncales o la desaparició de la selectivitat. La conseqüència de la resolució d'aquest dictamen va ser que el Govern de la Generalitat presentés, durant l'any 2014, al·legacions a l'esborrany del reial decret amb els continguts de la llei,²⁷⁵ un requeriment d'incompetència davant l'estat²⁷⁶ i, finalment, un recurs al Tribunal Constitucional.²⁷⁷

També és destacable la creació d'un grup de treball conjunt dels grups parlamentaris catalans (excepte PP i C's) amb el Marc Unitari de la Comunitat Educativa (MUCE) —entitat que agrupa sindicats, associacions de pares i entitats

272. Iconoce, 29 de gener de 2014; Europa Press, 8 de maig de 2014.

273. Europa Press, 1 de febrer de 2014; *324.cat*, 3 de febrer de 2014; *El Punt Avui*, 7 de febrer de 2014.

274. *La Vanguardia*, 5 de febrer de 2014.

275. *El Punt Avui*, 9 de gener de 2014.

276. ACN, 26 d'agost de 2014.

277. *ElBoletin.com*, 27 d'agost de 2014, vegeu <http://dipdig.cultura.gencat.cat/premsa/2014/1408249e-96737795.pdf>.

pedagògiques— amb l'objectiu de concretar mesures per a blindar els centres educatius catalans de la LOMCE.²⁷⁸ A més, el Parlament també va decidir, amb els vots favorables de CiU, ERC, PSC, ICV-EUiA i CUP, presentar un recurs al Tribunal Constitucional.

En tot cas, el rebuig cap a la LOMCE, de la mateixa manera que amb les diferents sentències judicials, va anar més enllà de l'àmbit estrictament polític i, sobretot, va ser present en els diferents sectors de la comunitat educativa. Així, des de la MUCE²⁷⁹ fins a les AMPES, passant pels sindicats²⁸⁰ van fer proclames a favor del no-acatament de la llei. Tant és així que, al mes de juny i amb la iniciativa de la FAPAC, es va crear una xarxa d'escoles insubmises a la llei i un «manual de resistència» a la seva aplicació.²⁸¹

Tot aquest clam social es va veure reflectit en la multitudinària manifestació convocada per Somescola.cat el 14 de juny, que va agrupar desenes de milers de persones en favor de la desobediència de la LOMCE i en defensa del model d'escola catalana i la immersió lingüística.²⁸²

Però fora de les polèmiques pel model educatiu de Catalunya, durant el 2014 s'han produït més novetats, tant per l'acció política del Govern de la Generalitat, com per la del Parlament de Catalunya.

Pel que fa el Parlament, s'han aprovat, més enllà de les exposades en rebuig a les sentències del TSJC o la LOMCE, quatre mocions o resolucions per a reflectir certs posicionaments de la cambra catalana.

La primera d'elles, en defensa de la unitat de la llengua i, més concretament, en rebuig de la Llei de llengües aragonesa i totes aquelles denominacions impròpies de la llengua catalana.²⁸³

La segona moció va ser una sol·licitud al Govern central per tal que les seves pàgines web reflectissin el plurilingüisme de l'Estat i incloguessin totes les llengües

278. Europa Press, 29 de maig de 2014, vegeu <http://www.europapress.es/catalunya/noticia-parlament-muce-crean-grupo-trabajo-blindar-escuelas-contra-lomce-20140529180546.html>.

279. *El Punt Avui*, 12 de febrer de 2014.

280. *El Punt Avui*, 13 de juny de 2014 i 2 de setembre de 2014.

281. *Nació Digital*, 27 de maig de 2014.

282. *Vilaweb*, 14 de juny de 2014, vegeu <http://dipdig.cultura.gencat.cat/premsa/2014/1406310e-81749018.pdf>.

283. Europa Press, 30 de gener de 2014.

cooficials. També es demanava que en aquestes webs no es diferenciés entre el valencià i el català, atenent als criteris de la comunitat lingüística i científica.²⁸⁴

En tercer lloc, es va aprovar una resolució que instava el Govern a fer les gestions oportunes davant del Ministeri de Foment perquè es normalitzés l'ús lingüístic dels aeroports i ciutats de destinació de l'Aeroport de Barcelona,²⁸⁵ fet que es va trobar amb la negativa pública de la directora per a normalitzar els topònims de destinació.²⁸⁶

Per últim, el Parlament també va aprovar —tres mesos després que el Congrés dels Diputats rebutgés aquesta mateixa proposta— portar a la cambra baixa espanyola una proposició de llei per instaurar el nivell C de català com a requisit per jutges, fiscals i la resta de personal de l'Administració de justícia.²⁸⁷

A nivell legislatiu, el 2014 ha tingut com a gran protagonista la gestió del cinema a Catalunya, ja que s'han produït dues novetats que tindran importància en la producció i consum del cinema.

En primer lloc, el Parlament va aprovar un Projecte de llei per la qual els operadors d'Internet hauran de pagar 0,25 € mensuals per contracte de connexió a Internet, amb la finalitat de millorar el finançament del sector audiovisual i la difusió cultural.²⁸⁸ Aquest nou impost no va estar exempt de polèmica, ja que va comptar amb el rebuig frontal dels operadors afectats, empreses tecnològiques i inclús, d'un organisme consultiu de la Generalitat: el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya.²⁸⁹ Per contra, el sector audiovisual català i la indústria del cinema català va aplaudir l'aprovació de la llei.²⁹⁰

284. Europa Press, 30 d'octubre de 2014.

285. Plataforma per la Llengua, 20 de juny de 2014.

286. Plataforma per la Llengua, 6 de febrer de 2014.

287. Europa Press, 13 de novembre de 2014.

288. *La Vanguardia*, 26 de novembre de 2014, vegeu <http://dipdig.cultura.gencat.cat/premsa/2014/1411632e-67387460.pdf>.

289. *ABC*, 30 de juny de 2014, vegeu <http://www.abc.es/catalunya/20140630/abci-organo-consultivo-generalitat-rechaza-201406301301.html> i 25 de gener de 2014; Europa Press, 18 de juliol de 2014.

290. *Nació Digital*, 4 de juny de 2014, vegeu <http://www.naciodigital.cat/noticia/69727/sector/audiovisual/catala/dona/suport/impost/operadores>.

La segona novetat durant l'any 2014 va ser l'aprovació definitiva de la modificació de la llei del cinema per tal d'adaptar-la als dictàmens de la Unió Europea, que eren contradictoris amb el que establia la llei en el moment en què es va aprovar. Aquesta nova modificació exclou les pel·lícules europees de les obligacions de doblatge i subtitulació en llengua catalana previstes a la llei del 2007. En la nova redacció, però, també es contemplava que la Generalitat podria establir mecanismes de suport al doblatge i subtitulació d'aquestes obres.²⁹¹

El Govern, però, també ha realitzat altres actuacions més petites, amb l'objectiu d'afavorir i impulsar la llengua catalana en diferents àmbits. Així, durant el 2014, la Conselleria de Cultura ha arribat a acords amb la Confederació de Comerç de Catalunya²⁹² i la PIMEC²⁹³ per tal de fomentar l'ús i la presència del català en els àmbits del comerç i les petites i mitjanes empreses.

En l'àmbit de la justícia i després de constatar, una vegada més, la negativa per part de l'Estat espanyol d'intentar millorar la situació del català, el Govern de la Generalitat va impulsar la campanya «En català, també és de llei», amb l'objectiu d'informar i sensibilitzar d'una banda la ciutadania perquè usi el català en les seves relacions amb el món de la justícia i, de l'altra, els professionals del sector perquè utilitzin el català com a llengua habitual,²⁹⁴ tot i que cal remarcar dues mostres tan contradictòries amb aquesta campanya com són l'actitud de l'alcalde de Barcelona, Xavier Trias, declarant en castellà davant un jutjat,²⁹⁵ o el mal exemple de la nova fiscal de Catalunya, que es negava a respondre les preguntes en català als mitjans de comunicació.²⁹⁶

291. ACN, 1 d'abril de 2014, vegeu <http://dipdig.cultura.gencat.cat/premsa/2014/14040995-90975201.pdf>.

292. *La Vanguardia*, 21 de març de 2014, vegeu <http://www.lavanguardia.com/local/barcelones-nord/20140711/54411811269/la-generalitat-i-la-fundacio-barcelona-comerc-signen-un-conveni-per-consolidar-el-projecte-de.html>.

293. Generalitat de Catalunya, 2 d'abril de 2014, vegeu http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/convocatoriavw/115289/ca/el-departament-de-cultura-signa-un-conveni-amb-pimec-per-fomentar-la-llengua-catalana-en-sector-empresarial.do.

294. Generalitat de Catalunya, 31 d'octubre de 2014.

295. *Racó català*, 21 de març de 2014.

296. *Directe.cat*, 20 de novembre de 2014.

També en l'àmbit de la justícia, l'executiu català va aprovar un decret que impulsa el certificat de coneixement de llenguatge jurídic en català (nivell J), amb l'objectiu de fomentar-ne el coneixement entre els col·lectius professionals de l'àmbit de la justícia.²⁹⁷

També, el Govern català ha impulsat algunes modificacions pel que fa els requisits de català en dos col·lectius diferents. En primer lloc, les persones migrades que vulguin certificar l'arrelament hauran de demostrar tenir un nivell A1 en el cas del català i A2 en el cas del castellà (i d'occità a la Vall d'Aran). Per tal de facilitar-ho, la Generalitat va potenciar els cursos de llengua catalana per aquests col·lectius. Uns cursos que consisteixen en tres mòduls de noranta hores.²⁹⁸

En segon lloc, el Departament d'Ensenyament va aprovar exigir el nivell C1 als professors interins que volguessin impartir llengües estrangeres. En aquest cas, el propi Departament també va dir que donaria facilitats als docents perquè puguin obtenir aquest títol a les escoles oficials.²⁹⁹

Una última acció que ha realitzat el Govern català ha estat la de la protesta i reivindicació de la situació del català. En aquest sentit, la Direcció General de Política lingüística va elaborar i publicar el *Recull Greuges contra la llengua catalana 2010-2013*,³⁰⁰ que tenia com a objectiu mostrar el poc desenvolupament de la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries per part de l'Estat espanyol. A aquest fet cal afegir que ha estat el 2014 quan els experts del Consell d'Europa han fet les visites per a valorar el compliment de la Carta per part d'Espanya.

En aquest mateix sentit, és important destacar la presentació del Síndic de Greuges de l'*Informe sobre els drets lingüístics a Catalunya*, el setembre de 2014, en

297. Generalitat de Catalunya, 30 de desembre de 2014, vegeu http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&mode=single&documentId=680107&language=ca_ES.

298. *La Vanguardia*, 18 de novembre de 2014, vegeu <http://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20141118/54419441983/los-inmigrantes-deberan-acreditar-competencias-basicas-de-catalan-y-castellano.html>.

299. ACN, 28 de gener de 2014.

300. Generalitat de Catalunya, 28 de juliol de 2014, vegeu http://llengua.gencat.cat/ca/detalls/noticia/14_Greuges.

el qual feia una sèrie de recomanacions que afectaven dèficits per part de l'Estat a Catalunya, però també per part de la Generalitat.³⁰¹ Abans, el 19 i 20 de març, s'havia fet el Simposi Internacional sobre Drets Lingüístics i Cohesió Social en Societats Multilingües, organitzat per la Sindicatura de Greuges conjuntament amb l'Associació Internacional de Comissionats de Llengua.³⁰²

6.2.2. País Valencià

Al País Valencià, de la mateixa manera que va passar durant el 2013, les principals novetats tenen a veure amb tres temàtiques diferents: la difícil situació de la llengua a les escoles —accentuada per l'entrada en vigor de la llei Wert—, la ressaca del tancament de Canal 9 i TV3 en els anys anteriors i els intents del Govern autonòmic del PP d'aprofundir en el segregacionisme lingüístic.

Pel que fa a l'educació, l'any va començar amb la denúncia d'Escola Valenciana de la desaparició, pel curs 2014-2015 de setanta-dues línies, així com el risc de desaparició de cent cinquanta-cinc línies més. La principal conseqüència d'aquesta eliminació de línies va ser que un total de cinc escoles públiques haguessin de tancar.³⁰³ La resposta a aquest fet va ser la d'un recurs contenciós administratiu al Tribunal Superior de Justícia per a demanar l'anul·lació d'aquesta decisió.³⁰⁴

A aquest fet se li ha de sumar que al mes de març, quatre famílies de l'escola Pare Català de València, van sol·licitar suprimir una de les tres unitats educatives en valencià ja que volien l'escolarització en castellà. La conselleria va accedir a

301. Vegeu http://www.sindic.cat/site/unitFiles/3709/Informe%20drets%20linguistics_cobertes_catala.pdf.

302. Vegeu <http://simposidretslenguabcn.wordpress.com> i <http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/eapc-rld/2014/03/04/simposi-internacional-sobre-drets-linguistics-i-cohesio-social-%E2%80%93-ma-jesus-larios>.

303. Vilaweb, 19 de febrer de 2014, vegeu <http://www.vilaweb.cat/noticia/4174141/20140219/fabra-suprimeix-unitats-catala-136-escoles-tanca-cinc-centres.html>.

304. Ara.cat, 25 de febrer de 2014, vegeu http://www.ara.cat/paisvalencia/Escola-Valenciana-tribunals-supressio-densenyament_0_1091291120.html.

aquesta petició,³⁰⁵ però després de les queixes i mobilitzacions dels pares i mares de la resta de famílies³⁰⁶ i d'un recurs al Tribunal Superior de Justícia, aquestes línies en valencià es van tornar a obrir.³⁰⁷

També ha tingut el seus efectes l'aplicació de la LOMCE al País Valencià. Des d'un primer moment les entitats socials en defensa del valencià, els sindicats i les famílies, van veure aquesta aplicació com un perill per a la presència del valencià a l'escola. Escola Valenciana, en un informe, va concloure que l'aplicació de la llei al País Valencia «no només està potenciant la supressió de la immersió lingüística, sinó que està forçant la desaparició del Programa Plurilingüe d'Ensenyament en valencià».³⁰⁸ Per tot això, l'inici de curs es va donar rodejat de polèmica i, fins i tot, amb una vaga i manifestació contra les retallades, l'aplicació de la LOMCE i per l'educació en valencià.³⁰⁹

L'últim fet destacat pel que fa a l'educació va ser la implementació d'un nou programa d'aplicació del plurilingüisme als centres, que consistia a fer una consulta telemàtica no vinculant als pares i mares dels alumnes per escollir quina llengua volien per les seves escoles.³¹⁰ La consulta, que va comptar amb el rebuig i les crides al boicot per part d'AMPES, directors i entitats socials, va acabar sent un fracàs, amb una participació del 2,6 % dels pares.³¹¹

Un altre fet destacable durant el 2014 ha estat la polèmica generada a partir del moment en què l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) va publicar el seu *Diccionari normatiu valencià*, que defineix la llengua com «l'idioma parlat a la Comunitat Valenciana, Balears i Catalunya»,³¹² reconeixent que la denominació *llengua valenciana* és compatible amb altres denominacions com *català*. Aquesta

305. *Vilaweb*, 5 de març de 2014, vegeu <http://www.vilaweb.cat/noticia/4177171/20140305/fabra-obliga-suprimir-linia-catala-escola-recurs-quatre-families.html>.

306. *Vilaweb*, 20 de març de 2014.

307. *Racó català*, 17 de juny de 2014.

308. *Nació Digital*, 6 d'octubre de 2014.

309. *Vilaweb*, 23 d'octubre de 2014.

310. *El Periódico Mediterráneo*, 12 de desembre de 2014, vegeu http://www.elperiodicomediterraneo.com/noticias/castellon/padres-votaran-dia-19-valencia-colegios_909331.html.

311. *La veu*, 19 de desembre de 2014.

312. *Ara*, 31 de gener de 2014.

definició va generar un gran rebuig per part del PP i del Govern valencià, que va arribar a amenaçar de tancar l'acadèmia per aquesta definició.³¹³

Aquesta polèmica es va estendre a altres institucions i organismes. Així, d'una banda, el Consell Jurídic Consultiu (CJC) va dictaminar que l'AVL no tenia competències per a definir què és el *valencià* i que, a més, la seva definició no s'adequava a l'Estatut.³¹⁴ De l'altra, l'AVL va rebre el suport de diverses institucions com les Universitats públiques³¹⁵ o la Taula de Filologia Valenciana.³¹⁶

Finalment, el diccionari normatiu es va presentar amb la definició de l'AVL però, mesos més tard, el Govern va presentar la Llei de senyes d'identitat, que tenia com a objectiu defensar la «individualitat» del valencià definint-lo com la «llengua pròpia i l'idioma oficial de la Comunitat Valenciana». Així, per a defensar aquesta «individualitat», la Llei especifica que totes les institucions de la Generalitat, empreses públiques, associacions i entitats «hauran d'adequar les seves actuacions respecte a la individualitat de la llengua valenciana», en referència a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i a la seva defensa de la unitat de la llengua.³¹⁷ Paral·lelament a la presentació d'aquesta llei —que previsiblement s'aprovarà durant el 2015—, el Govern va anunciar que retirava la dotació econòmica a l'AVL, per tal de poder controlar les ajudes al valencià.³¹⁸

L'últim punt d'interès de l'any 2014 al País Valencià fa referència al panorama audiovisual i és que, després de TV3 i de RTVV en els anys anteriors, al mes de gener el Govern espanyol va forçar el tancament de les emissions de Catalunya Ràdio.³¹⁹ A més del tancament, aquesta decisió podria comportar dues multes que podrien arribar al milió d'euros per a Acció Cultural del País Valencià (ACPV), responsable de les emissions al País valencià. ACPV va presentar al·legacions a aquesta decisió basant-se en el fet que no es va produir cap avís previ d'aquesta ordre.³²⁰

313. *Levante*, 3 de febrer de 2014.

314. ACN, 12 de febrer de 2014.

315. ACN, 13 de febrer de 2014.

316. *La Veu del País Valencià*, 9 de febrer de 2014.

317. *El diario de la Comunidad Valenciana*, 21 d'octubre de 2014.

318. *Levante*, 29 d'octubre de 2014.

319. *El Punt Avui*, 21 de gener de 2014.

320. *Levante*, 28 de gener de 2014.

Per contra, una altra sentència del Tribunal Suprem anul·lava 100.000 euros de multa de la Generalitat Valenciana a ACPV per les emissions de TV3 i considerava lícites les emissions de la televisió pública catalana. En tot cas, aquesta sentència no suposava que el Govern tornés els diners a ACPV de forma immediata, de la mateixa manera que tampoc podia suposar reprendre les emissions de TV3.³²¹

Una altra iniciativa a favor de la presència de la llengua als mitjans de comunicació va ser una ILP promoguda per una comissió formada per diversos membres de la societat civil. La ILP reclamava un servei públic de ràdio i televisió en valencià i reivindicava el dret col·lectiu del poble valencià a rebre i comunicar idees i informació amb la llengua pròpia a través de mitjans de comunicació públics. Finalment, es van aconseguir recollir 86.686 signatures, molt per sobre de les 50.000 necessàries perquè el projecte de llei fos admès a tràmit a les Corts espanyoles.³²²

Per últim, i entrant al nivell municipal, s'ha de destacar que, al mes de setembre, el Partit Popular de Castelló de la Plana va vetar la proposta de declaració per la defensa i la promoció del valencià. La proposta l'havien presentat els grups municipals de Compromís, EUPV i PSPV a l'Ajuntament de Castelló de la Plana i l'havia promoguda la plataforma Castelló per la Llengua.³²³

6.2.3. Illes Balears

L'any 2014 té com a característica especial que és el primer en què s'ha aplicat i desenvolupat el decret del trilingüisme en l'educació pública balear (TIL) aprovat l'any anterior i, en els seus primers mesos, la polèmica no va desaparèixer. De fet, el Govern de les Illes ha seguit rebent crítiques per part de totes les bandes possibles i, tal com es denunciava abans de l'aplicació del decret, aquest no es va

321. *Vilaweb*, 11 de novembre de 2014.

322. *Ara*, 25 d'octubre de 2014.

323. Castelló per la Llengua, 23 de setembre de 2014, vegeu <http://castelloperlallengua.blogspot.com/2014/09/el-partit-popular-de-castello-de-la.html>.

poder aplicar correctament. Exemples d'aquest fet són la denúncia de CCOO per infracció de les normes de prevenció de riscos laborals en l'aplicació del TIL.³²⁴

També el Consell Consultiu del Govern balear va acusar el Govern de «descoordinació» entre el TIL i la normativa estatal. A més, també va denunciar que el decret no incorporava qüestions essencials com l'habilitació del professorat o la certificació de competència lingüística.³²⁵

Per últim, cal destacar que segons van estimar l'Assemblea de Docents i l'Associació d'Inspectors, el pla del trilingüisme no s'estava aplicant bé i, en el 20 % dels centres, els projectes docents encara no estaven autoritzats.³²⁶

Així, després de la vaga indefinida de principi de curs 2013-2014 els docents van seguir mobilitzant-se en forma de vagues puntuals i manifestacions³²⁷ i inclús amb una vaga de fam de quaranta-un dies per part del docent Jaume Sastre.³²⁸ Tot plegat amb l'objectiu de reclamar la negociació amb el Govern.

D'altra banda, la Defensora del Poble, Soledad Becerril, va amenaçar la Consellera d'Educació del Govern balear de denunciar-la per desobediència davant la fiscalia per no proporcionar-li la informació requerida davant les vuitanta-una queixes rebudes durant l'any 2013.³²⁹

En tot cas, la gran derrota del TIL va arribar des dels jutjats ja que, al mes de setembre, el Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears va declarar nul el decret mitjançant tres sentències que responien els recursos interposats pels sindicats de professors i treballadors STEI-i, FETE-UGT i FE-CCOO. Les resolucions, a més, reproveu el Govern de Bauzá per no consultar amb la Universitat de les Illes Balears, organisme competent de la llengua catalana a la comunitat autònoma.³³⁰

La resposta política a aquest cop judicial va ser el recurs interposat pel Govern balear i el cessament de la consellera d'Educació Joana Maria Camps. Tot i això, el

324. *Ara*, 16 de gener de 2014.

325. *Ultimahora.es*, 6 de maig de 2014, vegeu <http://ultimahora.es/noticias/local/2014/05/06/123460/camps-estudia-cambiar-orden-desarrolla-til-incorporar-sugerencias-del-consultiu.html>.

326. *Diari de l'educació*, 14 de maig de 2014.

327. *Público*, 7 de gener de 2014.

328. *Nació Digital*, 16 de juny de 2014.

329. *dBalears*, 12 de novembre de 2014.

330. *El País*, 23 de setembre de 2014.

president José Ramón Bauzá va mostrar la seva voluntat de seguir aplicant el trilingüisme a les escoles.³³¹

A banda de la polèmica política pel TIL, que es venia arrossegant des de l'any 2013, durant el 2014 també s'han produït novetats en la legislació i acció política del Govern pel que fa la llengua catalana a les Illes.

La primera votació d'interès va ser el rebuig, gràcies a la majoria absoluta del PP, d'impugnar els acords municipals que incorporen els requisits lingüístics per l'accés a la funció pública, amb la qual cosa, el coneixement del català seguiria sent un mèrit, com fins al moment.³³²

El Govern del PP també ha mostrat la voluntat d'aprovar dues lleis que, segons els partits de l'oposició i les entitats en defensa de la llengua catalana, suposarien un retrocés per la normalització lingüística i la protecció del català a les Illes. La primera d'elles era la nova Llei de protecció de consumidors i usuaris. Tot i el nom de la Llei, els dos principals partits de l'oposició, PSOE i MES, van criticar que només protegia els drets dels productors ja que els permetia etiquetar en qualsevol de les dues llengües oficials i, per tant, es despreocupa de la protecció del català i dels consumidors.³³³

El Parlament també va aprovar la nova Llei de comerç que, entre altres mesures, eliminava la regulació en la retolació dels comerços que des del 2001 obligava a que els rètols dels comerços estiguessin, com a mínim, en català. En la nova Llei, de caire liberal, no només se suprimia aquest requisit, sinó que no es donava cap indicació sobre les possibles llengües a utilitzar.³³⁴

L'última llei o decret aprovat pel Parlament fa referència al llibre d'estil d'IB3. El Govern, una vegada més utilitzant la seva majoria absoluta i en contra del criteri de lingüistes³³⁵ i periodistes d'IB3,³³⁶ va aprovar un mandat marc de l'ens públic de la radiotelevisió de les Illes Balears que, entre altres disposicions, permetia l'ús de

331. *La Vanguardia*, 24 d'octubre de 2014.

332. *Diario de Mallorca*, 19 de febrer de 2014.

333. EFE, 8 de juliol de 2014.

334. *Ara*, 14 de gener de 2014.

335. *Última hora*, 13 d'abril de 2014.

336. *Nació Digital*, 15 d'abril de 2014.

l'article salat als informatius d'IB3.³³⁷ Finalment, amb aquest mandat, es va aprovar el nou llibre d'estil, que recollia que en els informatius de la TV pública s'utilitzaria l'article literari, mentre que en els esports, el temps i els directes, s'utilitzaria el salat.³³⁸

Per últim, també s'han de destacar dues votacions de mocions en el Parlament. La primera, presentada pel PSIB, instava el Govern a prendre les mesures necessàries per a l'aprenentatge de llengües a Balears, amb la qual pretenien «reequilibrar» la situació sociolingüística de les Illes.³³⁹ Aquesta moció també va ser rebutjada només amb els vots contraris del PP.

La segona moció, presentada pel mateix PSIB, però que en aquest cas va ser aprovada, instava el Govern a reconèixer que l'UIB havia de ser la institució consultiva en tots aquells assumptes referents a la llengua catalana, tal com ja es recollia en l'Estatut d'autonomia.³⁴⁰

6.2.4. Andorra

A Andorra, el fet més destacat va ser la signatura d'un conveni entre el Govern del Principat i el de la Generalitat de Catalunya per a realitzar conjuntament una enquesta sobre l'ús social del català al Principat. La iniciativa va néixer del Govern de Catalunya, amb la intenció de realitzar enquestes sobre els usos lingüístics en tot el domini lingüístic. Segons la signatura d'aquest conveni, el Ministeri de Cultura andorrà es farà càrrec de les despeses derivades del treball de camp, processament i difusió de les dades, mentre que la Direcció General de Política Lingüística assumirà les tasques d'assessorament, formació metodològica i anàlisi de l'enquesta.³⁴¹

També són destacables les dades que es van fer públiques referents al nombre d'actuacions de la Unitat d'Inspecció lingüística. La conclusió era que, mirant-ho en

337. *dBalears*, 22 d'abril de 2014.

338. Europa Press, 16 de maig de 2014.

339. *dBalears*, 13 de maig de 2014.

340. *El Mundo*, 9 de setembre de 2014.

341. EFE, 28 d'octubre de 2014.

perspectiva, el nombre d'actuacions es va reduir de manera constant en el període 2010-2013. Així, mentre que el primer any es van realitzar 325 actuacions, l'any 2013 se'n van realitzar només divuit.³⁴² Aquestes dades també mostren que, de totes aquestes actuacions, els articles de la llei que generen més infraccions són els drets lingüístics, la llengua de les institucions públiques, els noms comercials i denominacions socials, rètols i publicitat, els establiments turístics i de restauració, el personal d'atenció al públic i els contractes.

6.2.5. Catalunya del nord

A la Catalunya del Nord, la principal notícia va ser la prohibició de parlar en català en els plens de l'Ajuntament de Perpinyà. Segons l'alcalde de la ciutat, Jean-Marc Pujol, utilitzar el català «infringia l'ordre republicà francès». Aquesta decisió va comptar amb el suport del principal partit de l'oposició, l'ultradretà Front National.

El més curiós és que aquesta prohibició es va donar quan la regidora d'afers transfronterers de l'aglomeració urbana, Annabelle Brunet —membre del mateix Govern municipal— va començar la seva intervenció al Ple en català. Com a forma de protesta, el tinent d'alcalde Brice Lafontaine³⁴³ va abandonar el Ple, després de criticar, en català, aquesta decisió. Cal destacar que aquesta polèmica es va donar després que, al mes de gener, l'assemblea francesa, a proposta del president de la República, François Hollande, aprovés la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries.³⁴⁴

Pel que fa a l'educació, durant el 2014, trobem millors notícies, ja que es va poder constatar un augment en el nombre de places en l'educació en català. Així, durant el 2014, la Bressola va ampliar places en quatre de les seves set escoles.³⁴⁵

342. *Diari d'Andorra*, 20 de febrer de 2014.

343. *El Punt Avui*, 27 de setembre de 2014.

344. *Vilaweb*, 28 de gener de 2014.

345. *El Punt Avui*, 3 de febrer de 2014.

A més, també es va fer públic que la Generalitat de Catalunya subvencionaria amb 400.000 € els seus centres.³⁴⁶

En l'única escola pública que practica la immersió en català, l'escola Arrels, la situació era un pèl diferent, ja que al 2014 es va arribar a una situació límit pel col·lapse que vivia a causa del gran nombre d'alumnes matriculats i per la manca de voluntat de solucions que donava l'administració francesa.³⁴⁷ Tot i això, el director del centre i un dels seus fundadors, Pere Manzanares, va assegurar que ja s'havien iniciat les gestions amb el ministeri d'Educació francès per tal d'obrir un nou centre durant el curs 2015-2016.³⁴⁸

6.2.6. L'Alguer

L'any 2014 s'han produït eleccions municipals a l'Alguer, un fet que ha ajudat a mostrar quina és la importància real de la llengua en l'agenda política de la ciutat. I la realitat és que, en un primer moment, aquesta no va ser un fet central durant la campanya electoral. L'única actuació en aquesta campanya va ser un acte organitzat per Òmnium Cultural de l'Alguer, Obra Cultural de l'Alguer, Ateneu Alguerés, Associació per la Salvaguarda del Patrimoni Històric de l'Alguer i Escola de Alguerés Pasqual Scanu, en què es van debatre les posicions de tots els partits respecte a la llengua. Els principals partits, si bé no van mostrar propostes polítiques clares, sí que van veure positivament continuar les iniciatives posades en marxa des de 2010.³⁴⁹

En tot cas, el guanyador de les eleccions i nou síndic de l'Alguer, Mario Bruno, va anunciar que ell mateix assumiria les competències en política lingüística i va mostrar la seva voluntat de fer un gir en les polítiques a favor de la llengua, així com amb les relacions amb Catalunya. Una primera mostra d'aquesta voluntat va

346. Europa Press, 14 d'agost de 2014.

347. *La Directa*, 5 de setembre de 2014.

348. ACN, 3 d'abril de 2014.

349. *Nació Digital*, 16 de maig de 2014.

ser que en la seva investidura va utilitzar de forma parcial el català. Un fet inèdit en la història de l'Alguer.³⁵⁰

Una de les primeres mesures del nou síndic va ser l'anunci d'una consulta que es realitzaria als ciutadans de l'Alguer per a saber els usos lingüístics a la ciutat i, en concret, l'estat del català. Es tracta d'un projecte acordat per l'administració anterior, amb Stefano Lubrano de síndic, però al qual Bruno va voler donar una importància especial.³⁵¹ També va anunciar l'inici de la campanya «Parla'm en alguerès», destinada al foment de l'ús de la llengua.³⁵²

Pel que fa a la millora de les relacions amb les administracions catalanes, en tenim un primer exemple amb l'acord amb la DGPL —el mateix, de fet, que s'ha explicat en el cas d'Andorra— per tal de realitzar l'enquesta d'usos lingüístics a la ciutat sarda.³⁵³

6.2.7. Franja

El 2014 ha estat el primer any després de l'aprovació de la Llei de llengües a l'Aragó, que va denominar el català de la Franja com a «llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental». El balanç del primer any no va ser positiu, ja que el mateix Govern no va implementar la Llei que havia aprovat. La crítica principal es dona perquè no es va crear, en els vuit mesos que la mateixa Llei donava de termini, la normativa que havia de regular i crear l'Acadèmia Aragonesa de la Llengua, organisme que, en principi, havia d'actuar com a autoritat lingüística a la comunitat autònoma.³⁵⁴

Com a la resta de territoris també s'han donat, durant l'últim any, dificultats pel que fa a la presència del català a l'educació pública.

350. Plataforma per la Llengua, 19 de juny de 2014.

351. *Vilaweb*, 30 de juliol de 2014.

352. *Vilaweb*, 29 de desembre de 2014.

353. Generalitat de Catalunya, 29 de juliol de 2014, vegeu http://llengua.gencat.cat/ca/detalls/noticia/14_Alguer.

354. *La Franja.net*, 17 de març de 2014.

En el cas de la Franja, el nou currículum educatiu de l'Aragó va provocar malestar a molts ajuntaments i centres educatius de la Franja, ja que no incloïa els criteris que havien de regir l'ensenyança en català. Per tant, segons el currículum, l'assignatura de català havia de desaparèixer i ser substituïda per una assignatura sobre «llengües pròpies de l'Aragó». Alguns ajuntaments, com el d'Alcampell o Mequinensa van mostrar el seu rebuig i hi van presentar al·legacions.³⁵⁵ Finalment, i malgrat tot, el Govern central no va presentar objeccions a seguir impartint classes en català, tal com s'havia fet en els últims anys.³⁵⁶

Per últim, i abandonant el tema de l'educació, s'ha de destacar que, al contrari del que va passar a Andorra i a l'Alguer, on es va arribar a un acord amb la Direcció General de Política lingüística de la Generalitat de Catalunya per tal de realitzar l'enquesta d'usos lingüístics, aquest fet no es va produir en el cas de la Franja, ja que la Direcció General de Política Educativa del Govern aragonès no va permetre que es realitzés aquesta enquesta. A més, va instar la Generalitat a «no intervenir ni interferir» en els municipis aragonesos.³⁵⁷

6.3. Projectió exterior de la llengua

A l'abril del 2014 es van fer eleccions al Parlament Europeu, cosa que va revifar el debat sobre el fet que el català no sigui llengua oficial de la UE i sobre els responsables d'aquesta situació. Aquest fet, a més de ser un dels principals focus d'interès electoral, va derivar en la presentació d'un informe per a explicar què implica que el català no sigui llengua oficial de la Unió Europea, per a explicar-ne totes les conseqüències legals.³⁵⁸

Una vegada es va constituir el nou Parlament, al juliol, els diputats catalans van enviar una carta al president del Parlament Europeu per a demanar el català a l'Eurocambra,³⁵⁹ fet que posteriorment es va votar en el mateix Parlament.³⁶⁰

355. *El Periódico de Aragón*, 10 de juny de 2014.

356. *Segre*, 24 de juny de 2014.

357. *El Punt Avui*, 29 d'octubre de 2014.

358. Plataforma per la Llengua, 19 d'abril de 2014.

359. *Vilaweb*, 10 de juliol de 2014.

També en el marc del Parlament Europeu, cal destacar la presentació a Brussel·les, el 29 de gener, del document en anglès «*In Spanish or not at all*», *40 serious cases of linguistic discrimination in the public administration, 2007-2013*, dins el marc de l'acte *Linguistic discrimination in Europe, the Catalan case*, a l'edifici Altiero Spinelli. En aquesta presentació hi participà la Plataforma per la Llengua, l'Intergrup del Parlament Europeu per a les Minories Tradicionals, Comunitats Nacionals i Llengües i cinc parlamentaris catalans de l'hemicicle europeu: Raül Romeva, Ramon Tremosa, Salvador Sedó, Maria Badia i Raimon Obiols. Es va fer una presentació de trenta minuts de l'informe i posteriorment els europarlamentaris van proposar una directiva sobre discriminació lingüística, però no es podrà aprovar perquè els tractats europeus no tenen previstes les discriminacions per raó de llengua.³⁶¹

Centrant-nos en el tema principal d'aquest apartat, la projecció exterior de la llengua, cal destacar que, pel que fa a la principal entitat que se n'ocupa, l'Institut Ramon Llull, s'ha produït una novetat important, i és que a principis de 2014 es va confirmar l'entrada de Barcelona en aquesta institució, després que la Generalitat aprovés una modificació en els Estatuts de l'Institut per tal de permetre-ho. D'aquesta manera, l'Institut Ramon Llull es convertia en un consorci integrat per la Generalitat de Catalunya —a la qual hi resta adscrit— i l'Ajuntament de Barcelona.³⁶² L'entrada de l'Ajuntament de Barcelona va suposar, a més, una entrada de 450.000 € en forma de subvenció.³⁶³

També durant el 2014 s'ha creat la Xarxa de Municipis i Entitats pel Ramon Llull, que agrupa trenta-dos municipis de les Illes Balears i que té com a objectius «intensificar l'estudi, la promoció i la defensa de la llengua catalana», fomentar la projecció exterior de la llengua i, finalment, vetllar pel compliment de la legislació que afecta la llengua catalana en «col·laboració amb les autoritats, els organismes i les organitzacions públiques o privades que comparteixen les seves finalitats».³⁶⁴

360. *Vilaweb*, 14 de juliol de 2014.

361. Plataforma per la Llengua, 29 de gener de 2014.

362. ACN, 28 de gener de 2014.

363. *El Mundo*, 14 de desembre de 2014.

364. *dBalears*, 20 de febrer de 2014.

La principal actuació de l'Institut Ramon Llull ha estat la creació d'uns nous premis internacionals destinats a reconèixer persones i institucions de fora del domini lingüístic que hagin treballat en la promoció internacional de la llengua catalana.³⁶⁵ A banda d'això, l'Institut Ramon Llull ha seguit amb la seva tasca de difusió de la llengua catalana i, durant el 2014, s'ha centrat en la traducció de fins a quinze obres catalanes a diferents llengües, amb especial interès per les llengües nòrdiques com el danès i el suec.³⁶⁶

Deixant de banda l'activitat de l'IRL, durant el 2014 podem trobar presència del català a diferents fires literàries arreu del món. A la fira de Frankfurt, les institucions catalanes van participar-hi per primera vegada de forma conjunta, en un mateix estand i sota la marca «Catalonia, land of books / Barcelona, capital of Publishing».³⁶⁷ En aquesta delegació catalana hi estaven representats la Generalitat, l'Ajuntament de Barcelona, l'Institut Ramon Llull i l'Associació d'Editors en Llengua Catalana.

També hi ha hagut presència catalana a la fira del llibre de Londres —la segona més important després de la de Frankfurt—;³⁶⁸ a la fira internacional del llibre infantil i juvenil de Xangai —amb representació de l'IRL i la Cambra del llibre de Catalunya—;³⁶⁹ a la de Göteborg —amb una desena d'autors catalans convidats—;³⁷⁰ o la tradicional fira internacional d'idiomes i cultures *Expolangues* de París —en aquest cas, i a diferència dels anys anteriors, la representació catalana no només l'assumia l'IRL, sinó que ho va fer una entitat integrada pels diversos territoris de parla catalana.³⁷¹

Un altre punt important per a la difusió del català a l'exterior és la presència de cursos de català a universitats estrangeres. En aquest sentit cal destacar que dues universitats més han començat a oferir aquests cursos: són la Tokyo University of Foreign Studies —que després de signar un conveni amb l'IRL va començar els

365. Europa Press, 19 de maig de 2014.

366. Europa Press, 13 d'agost de 2014.

367. ACN, 9 d'octubre de 2014.

368. ACN, 10 d'abril de 2014.

369. *La Vanguardia*, 18 de novembre de 2014.

370. ACN, 17 de setembre de 2014.

371. ACN, 3 de febrer de 2014.

cursos de llengua, cultura i història catalana—³⁷² i la Universitat de Massachussets, que va anunciar que començaria a oferir un *minor* en estudis catalans a partir del pròxim curs, el qual se sumarà al programa que aquest centre ja imparteix d'estudis en llengua i cultura catalanes amb el suport de l'Institut Ramon Llull.³⁷³

També trobem, durant el 2014, diverses activitats tant de denúncia com de difusió de la llengua catalana a l'exterior, més enllà de les sorgides des d'universitats o des de l'Institut Ramon Llull.

Així, la Generalitat de Catalunya va anunciar que destinaria 600.000 € en la promoció del català a països com el Japó i l'Equador, a través de la subvenció cap a casals i comunitats de catalans a l'estranger.³⁷⁴ La Direcció General de Política Lingüística, per la seva banda, va participar en les XXVIII Jornades Internacionals per a Professors de Català, organitzades per l'Institut Ramon Llull, del 21 al 24 de juliol a Lleida, que tenien com a objectiu aprofundir, mitjançant presentacions i tallers, en activitats d'innovació docent i estratègies d'aprenentatge del català com a llengua estrangera.³⁷⁵

També en relació amb l'ensenyament del català a l'exterior, es va realitzar, entre el 20 i el 23 de març la 3a Trobada Internacional de Professorat i Estudiants de Català a l'Exterior, organitzada conjuntament per la Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura, l'Institut Ramon Llull, la Universitat J. W. Goethe de Frankfurt —des d'on es va organitzar la trobada—, la Universitat de Heidelberg, la fàbrica de sidra Possmann i l'Oficina de Turisme de Catalunya a Alemanya.³⁷⁶

372. Europa Press, 14 de març de 2014.

373. Europa Press, 19 de març de 2014.

374. *Lainformacion.com*, 25 d'agost de 2014.

375. Generalitat de Catalunya, 22 de juliol de 2014.

376. Generalitat de Catalunya, 17 de març de 2014.

6.4. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

6.4.1. L'àmbit socioeconòmic

L'etiquetatge en català ha seguit sent el principal cavall de batalla pel que fa l'àmbit socioeconòmic. Un any més, les dades mostren que s'està lluny d'assolir la normalització lingüística. Segons un informe elaborat per Plataforma per la llengua en balanç dels vint anys de normativa de l'etiquetatge de productes en català,³⁷⁷ tot i que en l'àmbit legislatiu s'han produït avenços, en moltes ocasions aquests no es posaven a la pràctica. Exemple d'això és el fet que Catalunya és encara la regió europea on hi ha més incompliments de la legislació en matèria d'etiquetatge, amb només un 10 % dels productes generalistes adaptats a la llei. Aquest fet contrasta amb el compliment que sí que es dona en les normatives espanyoles, les quals també obliguen a etiquetar en castellà.³⁷⁸ D'altra banda, va entrar en vigor el 13 de desembre el reglament europeu (Reglament 1169/2011 de la Unió Europea) que, segons la interpretació de la Generalitat, no permetia aplicar el Codi de consum per als productes alimentaris.³⁷⁹ De tota manera, l'Agència Catalana del Consum va decidir aplicar aquest reglament restrictiu per al català tres anys abans que entrés en vigor, tot desestimant des d'aquell moment les denúncies dels consumidors a empreses que actuaven al marge de la llei catalana encara que fos plenament vigent.

La polèmica més important és la reiterada voluntat per part de l'Agència Catalana del Consum de no tramitar les denúncies per etiquetatge de productes no alimentaris tot i les dues mocions i la llei que l'obliga. Les respostes de denegació de la tramitació de la infracció sempre esgrimeixen que l'Administració està negociant un nou termini d'aplicació de la llei d'acord amb les empreses. Atès que els terminis de la llei es van acabar el 2011 i estan determinats a la mateixa llei, cap empresa ni l'Agència Catalana del Consum pot determinar un nou termini en

377. Vegeu l'informe a https://www.plataforma-llengua.cat/media/assets/4234/2014_PL_20_anys_etiquetatge.pdf.

378. Plataforma per la Llengua, 23 de juliol de 2014.

379. Plataforma per la Llengua, 15 de desembre de 2014.

contra de la llei sense modificar-la. És en aquest sentit que la Plataforma per la Llengua va denunciar l'Agència Catalana del Consum davant el Síndic de Greuges, que va donar la raó a l'entitat i va fer el requeriment a l'Administració per a tramitar les denúncies o canviar el redactat de la llei i va fer-ho públic en el document.³⁸⁰

La Plataforma per la Llengua també va denunciar la poca presència del català a les webs de les empreses amb presència als Països Catalans. Així, en *l'InformeCAT 2014* es demostrava que el 56 % de les quaranta empreses més importants que operen al país no tenen la pàgina web en català. En aquest estudi, les empreses assenyalades eren Almirall, Grífols, Iberostar Hotels, Melià Hotels, Hotels Barceló, Ebro Foods, Cirsa, Riu Hotels, Celsa, Grupo Uralita, Porcelanosa, Lladró, Comsa-Ente, Pronovias, Werfen Group, Epsa Internacional, Chupa Chups, Fiesta Hotels Group i Coca-Cola.³⁸¹

Així, la Plataforma per la Llengua, juntament amb altres entitats com WICCAC (Webmàsters Independents en Català, de Cultura i d'Àmbits Cívics) o la Fundació puntCAT, han centrat part de la seva activitat a demanar i fer campanyes perquè aquestes empreses, així com d'altres que no apareixen a la llista, oferissin els seus serveis web també en català. Alguns exemples són les multinacionals americanes Starbucks i McDonalds,³⁸² les entitats financeres Banco Santander i ING Direct,³⁸³ l'operadora de transport marítim Grimaldi Lines,³⁸⁴ la xarxes socials LinkedIn³⁸⁵ i Spotify,³⁸⁶ la versió digital del diari *La Vanguardia*,³⁸⁷ o la companyia Tripadvisor, que va ser la que va rebre més queixes sobretot perquè va retirar els comentaris en català.³⁸⁸

380. Vegeu <http://www.sindic.cat/site/unitFiles/3708/NP%20informe%20drets%20ling%C3%BC%C3%ADstics%20catal%C3%A0.pdf>.

381. *Diálogo Libre*, 21 d'abril de 2014.

382. Plataforma per la Llengua, 4 de març de 2014.

383. Plataforma per la Llengua, 7 de gener de 2014.

384. Plataforma per la Llengua, 3 de juliol de 2014.

385. *324.cat*, 9 de setembre de 2014.

386. *Racó Català*, 27 de novembre de 2014.

387. Plataforma per la Llengua, 4 de novembre de 2014.

388. Vegeu https://www.plataforma-llengua.cat/media/upload/pdf/informe-de-queixes-2014-def_1427368729.pdf.

Una altra reivindicació per a millorar la presència de la llengua catalana és la que va realitzar l'Associació d'Editors en Llengua Catalana (AELLC). Així, el seu president, Albert Pèlach, va denunciar la falta d'ajudes per part dels poders públics per la indústria cultural i el llibre en particular.³⁸⁹ Aquesta mateixa reclamació la van presentar en una reunió que van mantenir amb la vicepresidenta del Govern espanyol, Soraya Sáenz de Santamaría.³⁹⁰

La situació, però, és molt diferent en el sector de les tecnologies i aplicacions, tal com es va concloure en les jornades *El català, llengua digital a l'empresa*, on experts i empresaris van analitzar els casos de més èxit del català en el món digital i van mostrar la bona vitalitat que vivia la llengua en aquest àmbit.³⁹¹ Així, durant el 2014 algunes empreses d'aquests sectors com l'operadora de mòbils LG,³⁹² o les empreses de telecomunicacions Telegram³⁹³ i Whatsapp³⁹⁴ (aquesta última només en la seva pàgina web), han incorporat el català en els seus serveis. En aquest mateix sentit, es va presentar la versió 2.4 del Catalanitzador de Softcatalà per al Windows i Mac OS X.³⁹⁵

A més, durant l'últim any, també han aparegut diferents projectes i empreses catalanes en aquest sector que ofereixen els seus serveis en català. L'exemple més important és l'operadora de telèfon Parlem que, en dues setmanes, ja va aconseguir 1.500 usuaris.³⁹⁶

Podem trobar també altres iniciatives més modestes com l'aparició d'una nova aplicació de missatgeria per mòbil: Hiapp,³⁹⁷ un nou servei d'eines per a traductors de programari³⁹⁸ i una guia d'aparells electrònics en català³⁹⁹ —aquestes dues

389. *La información*, 21 de juliol de 2014.

390. *Nació Digital*, 23 d'abril de 2014.

391. Generalitat de Catalunya, 13 de març de 2014.

392. Ycom, 10 de juliol de 2014.

393. *Xarxanet.org*, 30 d'abril de 2014.

394. *Racó Català*, 3 de setembre de 2014.

395. Softcatalà, 4 de setembre de 2014.

396. *Racó Català*, 30 de desembre de 2014.

397. *Nació Digital*, 30 d'abril de 2014.

398. Generalitat de Catalunya, 30 de maig de 2014.

399. Softcatalà, 29 de novembre de 2014.

últimes presentades per Softcatalà— o un nou mitjà d'informació, anomenat Ycom, especialitzat en el món digital i en català.

D'altra banda, durant el 2014, es van activar dos webs de la Fundació Vinclé i de la Plataforma per la Llengua adreçats a les empreses per a fer una bona pràctica pel que fa als usos del català: *www.businessincatalan.cat*, en anglès, i *www.comerçencatala.cat*, adreçat als establiments comercials.

Centrant-nos en el sector dels jocs i les joguines, en el qual el català ha tingut històricament una presència molt reduïda, cal destacar la campanya feta a través del web *http://jocsijoguines.cat*, que va posar especial èmfasi en l'etiquetatge de productes amb la diada del 22 de novembre i l'11a Festa pel joc i el lleure en català⁴⁰⁰ i que va derivar en la campanya «El català a les joguines. Que no trepitgin els teus drets!»,⁴⁰¹ que tenia com a finalitat la difusió sobre la situació del català i els drets dels consumidors en aquest àmbit.

L'any 2014 també ha estat molt prolífic si ens referim a iniciatives, signatures de convenis i campanyes a favor d'una major presència del català en diferents àmbits.

Pel que fa a la signatura de convenis, en destacarem tres. El primer el van signar l'Associació d'Editors en Llengua Catalana i Òmnium Cultural i tenia com a objectiu la promoció, en els propers cinc anys, del llibre en català en la Diada de Sant Jordi.⁴⁰²

El segon conveni per a la promoció de la llengua el van signar el Consorci per a la Normalització Lingüística, l'Associació Catalana de Supermercats i els Distribuïdors i la Confederació de Comerç de Catalunya, per a impulsar una campanya anomenada «Al vostre servei» que pretenia fomentar l'ús del català entre el personal que fa atenció al públic als supermercats.⁴⁰³

L'últim conveni que cal destacar el van signar el FC Barcelona i el Departament de Cultura, per tal de realitzar una nova edició de «Lletres, al camp!», coincidint amb el partit previ a la Diada de Sant Jordi. Aquesta activitat tenia com a objectiu

400. Vilaweb, 22 de novembre de 2014.

401. Vegeu https://www.plataforma-llengua.cat/media/upload/pdf/triptic-joguines-ajbcngene_1418206273.pdf.

402. L'illa dels llibres, 6 de març de 2014.

403. CNL, 7 de maig de 2014.

acostar la literatura a diversos àmbits i consistia a convidar escriptors de reconegut prestigi, que formaven l'onze titular de les lletres catalanes.⁴⁰⁴

Per últim, també s'han de destacar diverses iniciatives pel foment del català en l'àmbit socioeconòmic. Així, per exemple, el Consorci per a la Normalització Lingüística va impulsar una sèrie de cursos de català destinats a empreses, comerços, restauració, sector sanitari, atenció pública i professionals de diferents sectors. Amb aquests cursos, inclosos a la campanya anomenada «Connecta't al català», es pretenia fer créixer la presència, el coneixement i la qualitat del català en diferents entorns laborals.⁴⁰⁵

També en l'àmbit laboral, destaca una campanya del sindicat Comissions Obreres (CCOO), anomenada «Viure en català sense cap retallada». Aquesta campanya organitzada per les federacions del sindicat de Catalunya, Illes Balears i País valencià, tenia com a tema central la normalització lingüística, amb l'objectiu de mostrar la realitat sobre l'ús del català en les comunitats autònomes que comparteixen la llengua.⁴⁰⁶

L'última iniciativa a nivell socioeconòmic que convé destacar es va donar a l'Alguer, on un grup de comerciants, empresaris i artesans van crear la «Botigueta», una xarxa de comerços on els seus propietaris i dependents asseguraven poder atendre en català i en els quals s'instava, a més, els seus clients a fer-ho.⁴⁰⁷

6.4.2. Àmbit sanitari i de protecció

Pel que fa a l'àmbit sanitari, s'han de destacar, en primer lloc, dues novetats pel que fa a la legislació que regula la presència de la llengua en els diferents territoris.

El primer fet destacable va ser l'aval per part del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya del *Model de protocol d'usos lingüístics per a la Generalitat de*

404. Generalitat de Catalunya, 2 de maig de 2014.

405. *Europa Press*, 12 de setembre de 2014.

406. *Finanzas.com*, 18 de març de 2014; *ABC*, 28 de febrer de 2014.

407. *Vilaweb*, 31 de gener de 2014.

Catalunya i el sector sanitari públic que en depèn, responent a un recurs de l'associació Impulso Ciudadano que va recórrer contra el protocol.⁴⁰⁸

El segon fet té com a escenari les Illes Balears i és que el Govern de Bauzá va proposar rebaixar de 10 a 5 punts el valor que se li donava al fet de saber català per a accedir a un lloc de treball al Servei de Salut. Es tractava, en definitiva, d'ampliar la mesura que ja es va aplicar amb els funcionaris, en el sector sanitari. L'argument esgrimit pel director d'IB- Salut, Miquel Costa, era que, en la legislació actual el català tenia una sobrevaloració respecte altres criteris de selecció.⁴⁰⁹

Durant l'any 2014, també s'ha produït un cas més de discriminació lingüística en l'àmbit sanitari al País valencià. En aquest cas, es tracta de la imputació d'un metge i una zeladora de Crevillent (al Baix Vinalopó), que van denegar l'atenció sanitària a un pacient que volia ser atès en valencià.⁴¹⁰

També s'ha d'esmentar un cas de denúncia per una presumpta discriminació lingüística però, en aquest cas, cap al castellà a Catalunya. La queixa la presentà el partit UPyD després que es fes pública una suposada nota interna del Servei d'Emergències Mèdiques de la Generalitat en què s'obligava el personal a utilitzar el català.⁴¹¹ El SEM, al seu torn, va negar que s'hagués enviat cap circular prohibint l'ús del castellà i que, simplement aquella nota era un procediment rutinari per a recordar a una empresa subcontractada que calia garantir l'ús de català i castellà.⁴¹²

Per últim, cal destacar dos convenis, signats pel CNL de Reus i l'Hospital de Sant Joan,⁴¹³ d'una banda, i pel Consell Insular i l'Hospital de Formentera,⁴¹⁴ de l'altra. Aquests convenis tenien en comú que pretenien promocionar l'ús del català entre el personal mèdic i, en especial, pels metges residents que vénen de l'estranger.

408. Generalitat de Catalunya, 27 de maig de 2014.

409. *Racó Català*, 29 de maig de 2014.

410. *Nació Digital*, 5 de juny de 2014.

411. *Crònica Global*, 6 de juny de 2014.

412. Europa Press, 9 de juny de 2014.

413. *Reus Digital*, 28 d'octubre de 2014.

414. *20 minutos*, 26 de novembre de 2014.

6.5. Síntesi: Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

La major part de fets ocorreguts en l'àmbit institucional l'any 2014 s'han d'entendre com una continuïtat dels que ja s'explicaven en l'informe del 2013. I és que, tal com va passar en l'any anterior, el 2014 ha tingut com a gran característica la confrontació política entre els diferents governs del PP —és a dir, Govern central, del País valencià, d'Aragó i de les Illes Balears— d'una banda, i el Govern de la Generalitat i el teixit social en defensa de la llengua, de l'altra.

L'àmbit de l'educació ha estat, de nou, el principal camp de batalla d'aquesta confrontació. En primer lloc, s'han donat diverses sentències judicials que obligaven els centres on tan sols una família ho hagués sol·licitat, a impartir el 25 % de les seves classes en castellà. Tot i el rebuig a aquestes sentències per part de Generalitat, partits polítics, comunitat educativa i entitats en defensa de la llengua —que van recórrer a totes les instàncies judicials possibles per aturar-les i, en moltes ocasions van reclamar la desobediència— tot sembla indicar que, finalment, la Conselleria d'Ensenyament sí que aplicarà aquests decrets i intentarà, en tot cas, minimitzar els seus efectes.

L'altre punt principal pel que fa a l'educació ha estat el desenvolupament de la Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), la qual ha tingut conseqüències diferents en els diversos territoris. Així, en el cas de Catalunya, la polèmica s'ha centrat en el decret que regulava el pagament de la matrícula en centres privats per part de la Generalitat d'aquelles famílies que volguessin rebre l'educació en castellà. Aquest apartat de la LOMCE ha estat molt discutit en diferents àmbits: des del Consell d'Estat, fins al Consell de Garanties Estatutàries, passant pels mateixos centres privats.

Al País Valencià per la seva banda, i segons denunciava Escola Valenciana, l'aplicació de la LOMCE podria suposar el pas definitiu cap a la destrucció del model de plurilingüisme a l'escola, fet que s'ha de sumar a la constant ofensiva del Govern autonòmic del PP, que consisteix a tancar línies en valencià o, com seria la novetat d'aquest 2014, a intentar que la llengua a les escoles sigui escollida mitjançant una consulta a les famílies.

A les Illes, per contra, l'aplicació del TIL ha estat el fet que ha generat més polèmica. Durant el 2014 es va fer palès allò que ja es va denunciar al 2013 durant la vaga indefinida de docents: que l'aprovació del decret del trilingüisme s'havia aplicat de forma precipitada i que molts centres no el podien assumir. Durant el 2014 les mobilitzacions i protestes es van seguir donant i, finalment, el TIL va ser suspès per una sentència del TSJIB. Tot i aquesta suspensió, el president Bauzá va mostrar la seva voluntat de seguir aplicant el trilingüisme.

També a la Franja, després de l'aprovació de la Llei de Llengües l'any anterior, es va viure un moment d'incertesa, ja que en el primer currículum escolar aprovat pel Govern autonòmic aragonès hi constava que l'ensenyament del català hauria de ser substituït per l'assignatura de «llengües pròpies d'Aragó». Després de la queixa per part d'ajuntaments i centres, però, finalment es va acceptar mantenir l'assignatura de català.

En el cas de la Franja i de la Llei de llengües, a més, cal destacar que en el primer any des de la seva aprovació, aquesta no s'ha aplicat, ja que no s'ha complert el termini de vuit mesos que la pròpia llei donava per a crear l'Acadèmia Aragonesa de la Llengua.

L'últim apunt que cal fer pel que fa a l'educació fa referència a la Catalunya del Nord i és que al 2014, s'ha detectat un lleuger augment en el nombre de places a les escoles que empren el català, ja sigui a la xarxa d'escoles de la Bressola com a l'escola pública Arrels. En aquest últim cas, però, l'augment de la demanda en l'escola en català va generar un col·lapse en el propi centre, cosa que va mostrar la necessitat d'obrir un altre centre per a acollir tots els alumnes. Per a aconseguir-ho, però, caldrà lluitar contra les reticències per part de l'Administració francesa.

Deixant l'àmbit de l'educació, i entrant a l'estrictament legislatiu, el 2014 s'ha caracteritzat per l'aprovació o impuls per part dels governs del PP de diferents lleis que regulaven el sector privat i que, segons entitats en defensa de la llengua, desprotegien el català. Són els casos de la Llei de consumidors i usuaris —promoguda pel Govern espanyol— i la Llei de protecció de consumidors i la Llei de comerç —promogudes pel govern balear. Aquestes lleis regulaven qüestions com l'etiquetatge, els contractes a treballadors o la retolació dels comerços i en cap dels casos es tenia en compte la protecció de la llengua catalana.

També cal destacar, en l'àmbit legislatiu, el fet que una vegada més, s'ha tancat la porta a la permissió de l'ús del català en el Congrés dels Diputats i a la millora de la presència del català en l'àmbit de la justícia.

També són destacables dues actuacions per part del Govern del País valencià i el de les Illes Balears que tenien com a motivació aprofundir en el segregacionisme lingüístic.

En el cas del País valencià, el seu Govern va impulsar la Llei de senyes d'identitat, que tenia com a objectiu final l'anul·lació de les competències de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua en temes lingüístics després que aquesta publicés un diccionari on es reconeixia que català i valencià són la mateixa llengua.

En el cas de les Illes Balears, el Govern de Bauzá va aprovar un canvi en el llibre d'estil d'IB3 per a introduir l'article salat en algunes seccions dels serveis informatius de la televisió pública. L'objectiu era, segons deia el mateix Govern, defensar les modalitats lingüístiques pròpies de les Illes Balears.

Aquestes notícies de diferents parts del territori contrasten amb les novetats que s'han produït a l'Alguer on, amb l'elecció del nou síndic, Mario Bruno, s'han promogut diverses iniciatives per tal de conèixer i incentivar l'ús i la presència del català en la ciutat sarda.

L'últim element que cal esmentar en l'àmbit institucional és el fet que la Generalitat de Catalunya va mostrar la seva voluntat d'impulsar, de nou, l'enquesta d'usos lingüístics en els diferents territoris de llengua catalana durant el 2015. Per a fer-ho, va intentar arribar a acords amb els governs dels diferents territoris. Ho va aconseguir en el cas d'Andorra i l'Alguer, però li va ser denegat en el cas del Govern d'Aragó.

Pel que fa a la projecció exterior de la llengua, la principal notícia va ser l'entrada definitiva de la ciutat de Barcelona a l'Insitut Ramon Llull. Pel que fa a la resta d'activitats de l'Institut o d'altres institucions, hi trobem poques novetats, ja que durant el 2014, s'ha seguit amb la tasca d'impulsar traduccions de llibres catalans a altres llengües, representar la cultura catalana a diferents fires literàries o promocionar cursos de català a universitats estrangeres.

Entrant en l'entorn socioeconòmic, hi trobem contrastos segons l'àmbit en que ens centrem. Així, un any més, l'àmbit on s'ha detectat que el català hi té més

mancances ha estat el de l'etiquetatge i l'ús del català per part de les grans empreses. Aquest fet es corrobora amb un estudi realitzat per la Plataforma per la Llengua i WICCAC, que arribava a la conclusió que el 56 % de les principals empreses amb presència als Països Catalans no utilitzaven el català a les seves pàgines web.

La situació de les grans empreses contrasta amb el progrés de la presència del català en l'àmbit de les telecomunicacions, fet exemplificat pel naixement d'una nova operadora telefònica catalana i en català, Parlem, així com altres petites iniciatives d'empreses de telecomunicacions o aplicacions per a mòbils en català.

Per l'últim, la notícia més destacada en l'àmbit sanitari i de protecció va ser l'aval del protocol dels usos lingüístics en els serveis sanitaris presentat per part del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, després de desestimar el recurs presentat per l'entitat Impulso Ciudadano.

7. Conclusions

MIQUEL ÀNGEL PRADILLA

Xarxa CRUSCAT – IEC

Com és preceptiu, hem d'advertir el lector que les dades i les anàlisis que es trobarà en aquest INFORME se circumscriuen a l'any 2014. En aquesta ocasió l'advertiment és especialment necessari ja que en el moment de fer-lo públic, ben entrat l'any 2015, s'han produït tota una sèrie d'esdeveniments que modifiquen sensiblement el context sociopolític del gruix dels territoris de la catalanofonia.

En l'àmbit econòmic, l'any 2014 confirma el canvi de rumb de l'economia que ja s'insinuava l'any anterior. Val a dir, però, que el repunt de les grans xifres macroeconòmiques i la reducció de les xifres d'aturats han estat força modestos. D'altra banda, pel que fa a l'estructura poblacional, el canvi de tendència anunciat en l'informe anterior s'intensifica. La davallada de població supera els 100.000 efectius, gairebé dos terços dels quals corresponen al País Valencià, territori que perd un 1,6 % de població. Contràriament, fora de l'Estat espanyol, a Andorra, la Catalunya del Nord i l'Alguer, la població ha augmentat lleugerament. En aquest saldo global negatiu també hi ha tingut incidència la dinàmica de replegament del creixement natural iniciada l'any 2008. Tot plegat situa la xifra general de residents a la comunitat lingüística catalana en 13.499.028 habitants.

L'esmentada xifra, ara en dinàmica descendent, s'explica, sobretot, per l'acollida d'importants fluxos migratoris en dues etapes de la contemporaneïtat. La primera, entre els anys 1950 i 1970 del segle xx, caracteritzada per l'arribada de població essencialment castellanoparlant procedent de la resta de l'Estat; i la segona, definida per la incorporació de població al·lòctona de procedència internacional, que concentra la seva arribada en la primera dècada del segle XXI. Com a dada d'interès demolingüístic es podria destacar que el 2014 hi ha un cert equilibri

entre els nascuts a la resta de l'Estat i fora de l'Estat: 16,8 % i 15,9 %, respectivament. Des d'una perspectiva diacrònica, s'observa una reculada en totes dues magnituds (el 1996, 24,4 % de nascuts a la resta de l'Estat, i el 2012 el màxim històric de 18,7 % de nascuts a l'estranger). El retrocés és especialment significatiu en la població arribada el tercer quart del segle passat i ha tingut una incidència demolingüística important, especialment a Catalunya. Ens referim al fet que el context sociopolític actual en part afavoreix també l'adquisició de la segona llengua de la població autòctona de llengua inicial castellana, filla de la immigració castellanoparlant al·ludida.

Pel que fa a l'anàlisi de l'evolució sociolingüística de la catalanofonia, l'any 2014 presenta com a novetat més destacada l'aparició de les primeres dades de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013* a Catalunya (EULP 2013). Alhora, es fan públics els resultats primaris dels censos del País Valencià i Aragó. D'aquesta manera, es compta amb les dades competencials dels territoris catalanòfons de l'Estat espanyol.

En relació amb les dades censals, l'informe anterior es va ocupar d'estudiar l'evolució de les competències entre els anys 1986 i 2011 a Catalunya i a les Illes Balears. En aquest INFORME s'ofereix la valoració d'un conjunt territorial que abraça el 94 % de la població. Així, les xifres relatives corresponents a les quatre competències bàsiques són les següents: un 90,8 % de la població diu que entén la llengua, un 64,3 % declara saber-la parlar, un 70,5 % manifesta saber-la llegir i un 46,1 % afirma que la sap escriure. Aquests percentatges no es poden desvincular, però, del creixement poblacional, de manera que el contrast entre els increments en nombres absoluts en les diferents habilitats i la quantificació dels fluxos poblacionals ens dóna una idea més clara de l'evolució percentual de la competència en llengua catalana. Pel que fa a l'increment poblacional no es pot perdre de vista que entre 1986 i 2011 s'han superat els tres milions de persones, dos terços de les quals comptabilitzats entre 2001 i 2011.

Si avaluem la sèrie històrica censal, convindrem que el conjunt de competències ha augmentat tant en termes relatius com en xifres absolutes. En nombres absoluts la relació ha estat la següent: llegir (+4,5 milions), escriure (+3,8 milions), entendre (+3,3 milions) i parlar (+2,5 milions). Les competències escrites, en part perquè partien de xifres molt més baixes, presenten uns increments superiors a les

orals. I d'aquestes, l'habilitat de parlar la llengua és la que avança més lentament. Proporcionalment, en canvi, la correlació amb els increments poblacionals segons períodes ofereix matisos interessants. L'anàlisi de l'habilitat de parla, per exemple, presenta un increment de 5 punts entre 1986 i 2001, període de creixement poblacional moderat, mentre que s'estanca en un 64,3 % entre 2001 i 2011, període d'arribada de 2,2 milions d'al·lòctons.

Pel que fa a l'EULP 2013, és fonamental partir de l'anàlisi de la base demolingüística sobre la qual descansa. Així, és important constatar que l'estructura de la població a Catalunya segons la *llengua inicial* —això és, la llengua apresada a la llar— presenta un grup, el castellanoparlant, que aglutina més de la meitat de la població (55,1 %). El grup històric, el catalanoparlant, no arriba al terç de la població (31 %). I, finalment, el grup que acull l'extraordinària amalgama de parlants d'altres llengües mostra un percentatge del 10,6 %.

Com és sabut, la minoració percentual del grup lingüístic autòcton s'explica per l'alteració demolingüística de les migracions històriques i recents. Les recents, en augment sostingut des de mitjan dècada dels noranta del segle passat, han diversificat extraordinàriament l'ecosistema comunicatiu a Catalunya amb un horitzó de tres-centes llengües. Val a dir, tanmateix, que el mosaic lingüístic que ens han fornit les noves migracions presenta grups força desequilibrats quant a l'aportació de parlants: l'arabòfon seria el més destacat; el castellanoparlant, també de gran pes, té força rellevància perquè és decisiu en l'augment del diferencial demolingüístic amb el grup catalanoparlant que ja van impulsar les migracions històriques.

Si fem una prospecció diacrònica, resulta preocupant la pèrdua d'efectius de llengua inicial catalana que s'observa des de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*. A l'informe anterior es va fer notar que el saldo negatiu de catalanoparlants inicials es podia haver donat per la confluència de variables demogràfiques i sociolingüístiques. Les primeres s'associaven a la dinàmica negativa del creixement natural de població i la consegüent piràmide demogràfica regressiva. Les segones podien tenir a veure amb la major presència de catalanoparlants en les generacions de més edat, fet que propiciava una pèrdua més gran d'efectius que les entrades en les generacions joves. El contrast de les dades de 2003 i 2008 va evidenciar una pèrdua de 86.000 catalanoparlants

inicials, un 4,3 % dels poc més de dos milions que hi havia el 2003. Deu anys més tard, la tendència decreixent no s'ha estrocat però s'ha moderat considerablement (11.000 persones, -0,5 %).

El contrast entre els resultats de la llengua inicial i la *llengua d'identificació* és determinant en la caracterització de l'evolució de la llengua principal de l'individu en la seua trajectòria vital. Entenem com a llengua d'identificació la que l'individu considera com la *seua* llengua en el moment de contestar l'enquesta. La llengua d'identificació ens aporta una informació cabdal vinculada a la identitat lingüística, a la representació de la llengua en definitiva. I esdevé un dels indicadors més objectius de la capacitat d'atracció o de retracció d'una varietat lingüística.

En l'esmentat contrast, s'hi constata que els catalanòfons per identificació superen en 5,4 punts als catalanoparlants inicials, mentre que els castellanòfons per identificació mostren 7,6 punts menys que els castellanoparlants inicials. Així, mentre el diferencial entre catalanoparlants i castellanoparlants inicials és de 24,1 punts, el contrast entre els grups d'identificació s'ha reduït a 11,1 punts. Al seu torn, els parlants inicials d'altres llengües també presenten un diferencial negatiu de 2 punts pel que fa a la llengua d'identificació.

L'EULP 2013 ens aporta informació sobre les diferents habilitats lingüístiques (entendre, parlar, llegir i escriure) a Catalunya. L'avaluació dels resultats a partir de les xifres absolutes ens proporciona una interpretació més ajustada que la que ens ofereix l'anàlisi percentual. D'aquesta manera, les davallades percentuals observades entre 2003 i 2008 en les habilitats d'entendre, parlar i llegir, així com el lleuger retrocés entre 2008 i 2013 en l'habilitat d'escriure tenen un valor relatiu en el moment que es comprova que vénen acompanyades d'un increment de les persones que en són dipositàries. Així una de les dades percentuals que va causar més preocupació el 2008, la pèrdua de 3,3 punts en l'habilitat de parlar, pren una dimensió més tranquil·litzadora quan se li associa un increment de 240.000 parlants. En el rerefons d'aquesta dissonància hi ha la important reordenació dels grups lingüístics de l'ecosistema comunicatiu català que han propiciat les migracions internacionals de la darrera dècada.

Quant a les habilitats competencials en llengua catalana, la capacitat d'entendre-la presenta uns resultats tendents a la universalització (94,3 %). Vuit de cada deu persones declara saber-la parlar (80,4 %). Aquesta dada ens ofereix diverses

lectures. La positiva arribaria amb la correlació amb la llengua inicial: prop dels dos terços de la població que declara saber-la parlar no la té com a llengua inicial (49 %). La negativa destacaria una incompetència que afectaria quasi una cinquena part dels individus que viuen a Catalunya. En relació amb les competències lectoescriptores, l'habilitat d'escriure, fortament vinculada a l'accés de la llengua catalana a l'ensenyament, continua sent la més deficitària i la que presenta un recorregut de millora més important. Malgrat haver experimentat uns increments importants a mesura que van avançant les generacions que passen pel sistema educatiu, més d'una de cada tres persones (39,6 %) es declara incompetent a l'hora d'escriure en català.

Comptat i debatut, podem afirmar que l'increment dels valors competencials s'ha d'associar a unes polítiques lingüístiques amb diferent intensitat a l'hora de millorar el coneixement de la llengua històrica i territorial. L'estancament o fins i tot la reculada lleu d'alguna d'aquestes habilitats troba una justificació versemblant en l'impacte demolingüístic de les noves migracions. Tanmateix, estroncats els fluxos migratoris contemporanis, si la capacitat d'atracció de la llengua catalana continua activada, és raonable pensar que les dades competencials aniran millorant.

Pel que fa a l'avaluació dels usos, és fonamental tenir present la diversitat de contextos en què s'utilitzen les llengües. Alguns dels àmbits proposats en l'EULP 2013 poden ser interpretats com una mena de contínuum de formalitat. Així, descansant en una base demolingüística minoritària, a Catalunya els usos on intervé la llengua catalana mostren els pitjors resultats en els àmbits de proximitat. Tot agafant com a referent la llengua a la llar, hi trobem alguns contextos, els de les xarxes socials més pròximes («amb els amics, amb els veïns i amb els companys de feina»), que corroboren aquesta apreciació. D'altra banda, els àmbits on l'ús de la llengua catalana mostren unes magnituds més elevades, per damunt de la llengua en l'àmbit domèstic, són tots els de consum i serveis. L'ús predominant o combinat de la llengua catalana, tal com acabem de comprovar, es mostra sensible a la formalitat comunicativa del context.

Haurem de concloure, doncs, que a Catalunya la intervenció planificadora institucional en aquests darrers àmbits ha tingut una certa influència en la distribució dels usos lingüístics. Tanmateix, la millora del usos és un dels grans

reptes que ha d'abordar la intervenció sobre la llengua. Tot i que l'ús de la llengua no perd terreny entre el col·lectiu de parlants nadius, té força dificultats a l'hora d'atraure coneixedors cap a un ús social efectiu. Un dèficit que n'entorpeix l'adopció entre el col·lectiu de nouvinguts i dificulta l'objectiu de fer del català la llengua de cohesió grupal. En aquest sentit, hem d'observar amb preocupació l'important decalatge (14,4 punts) que hi ha entre els percentatges atribuïts a la llengua habitual catalana (36,3 %) i castellana (50,7 %).

En una situació de multilingüisme com la que acullen els territoris de parla catalana, l'anàlisi del context sociopolític esdevé fonamental a l'hora d'avaluar-ne la dinàmica en cadascuna de les àrees administratives. Així, la intervenció o la desatenció sobre les llengües de l'ecosistema comunicatiu gestionat esdevé un factor crucial a l'hora de definir l'horitzó sociolingüístic. Els lideratges institucionals patrocinaran, doncs, una acció planificadora que s'anomena *acció de dalt a baix*. Una acció que, com veurem, en l'àmbit de la llengua catalana ens ofereix un ventall divers d'opcions, amb disputes sobre la funcionalitat comunicativa de les llengües que poden arribar a mostrar divergències substancials.

Les eleccions autonòmiques i les eleccions al Govern de l'Estat espanyol de 2011 van propiciar canvis importants en la gestió territorial i en el poder central. El Partit Popular va assolir una concentració de poder molt important a l'Estat espanyol, de tal manera que en l'àmbit lingüístic de la llengua catalana només Catalunya va restar-ne al marge. Des de l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* ens hem ocupat d'elaborar la crònica glotopolítica d'una involució que ha assolit quotes veritablement preocupants. Les noves directrius impulsades per la nova ideologia al poder, després d'un període inicial d'acomodació administrativa, es van anar mostrant amb tota la seva cruessa. Els darrers anys hem viscut, doncs, una autèntica ofensiva contra el reconeixement, la protecció jurídica i la normalització lingüística del català. L'avaluació de l'any 2014, a les acaballes d'una legislatura de gran hostilitat cap a la llengua catalana, ens ha de permetre fer un balanç de la implantació d'un programa pautat de mesures intervencionistes contràries a la viabilitat comunicativa de la llengua catalana. Paral·lelament, fora de l'Estat espanyol, s'obren noves perspectives, especialment als estats francès i italià, on el litigi sobre la diversitat lingüística va de bracet del debat sobre la ratificació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (CELRoM).

El debat sobiranista a Catalunya i l'aprofundiment en les polítiques de minoració de la llengua catalana en la resta de territoris catalanòfons de l'Estat espanyol han motivat que la qüestió lingüística hagi tingut un paper central en la dinàmica política i social. Tanmateix, tot i el protagonisme de la llengua en aquest escenari extraordinàriament tensat, l'estatus normatiu de la llengua catalana no ha experimentat canvis substancials el 2014. Globalment es podria afirmar que ha estat un any de desplegament reglamentari i d'actuacions administratives. Com s'ha dit, les noves orientacions legislatives ja s'havien consolidat el 2013.

A la comunitat aragonesa, tal com dèiem a l'informe anterior, la Llei 3/2013, del 9 de maig, d'ús, protecció i promoció de les llengües i modalitats lingüístiques pròpies d'Aragó definia un nou escenari que afeblia encara més la proposta de mínims de la Llei de llengües de 2009. Si aquesta no va arribar a aplicar-se, l'actual, el 2014, tampoc ha tingut cap incidència especial. Arribats en aquest punt no és sobrer recordar que encara no s'ha resolt el recurs d'inconstitucionalitat que hi va presentar el grup parlamentari socialista. Un recurs que descansa en la situació d'indefensió legislativa de l'aragonès i el català, dues llengües que amb la nova nomenclatura impulsada popularment, (LPAO i LAPAPYP) han deixat de ser identificades i identificables.

La inacció legislativa i el desconcert que genera, especialment en el món de l'ensenyament, caracteritzen l'any 2014. Així, l'esmentat buit normatiu posa en perill el marc jurídic sobre el qual es pretenia assentar l'ensenyament del català i el sistema de convalidacions vigent. Paral·lelament, la continuïtat del conveni entre el Govern d'Aragó i la Generalitat de Catalunya que regula l'ensenyament del català en un seguit de centres educatius de la Franja ens instal·la en un paroxisme majúscul.

A les Illes Balears aquesta legislatura ha permès visualitzar una dualitat clarament definida. D'una banda, és el territori on la política d'hostilitat cap a la llengua catalana ha mostrat un capteniment institucional més ferm. De l'altra, en justa correspondència, és un dels àmbits on les reaccions socials contra aquesta política lingüística s'han mostrat amb més intensitat. En relació amb la política involucionista del Govern balear, un cop consolidada la nova regulació lingüística vinculada a la llengua catalana mitjançant la Llei 9/2012, del 19 de juliol, les novetats legislatives més ressenyables ens arriben de la mà de la Llei 11/2014, de

comerç de les Illes Balears i de la Llei 7/2014, de protecció de les persones consumidores. Les referències lingüístiques de totes dues impliquen un afebliment dels drets lingüístics de la ciutadania.

D'altra banda, com remarcàvem en l'informe anterior, el món de l'ensenyament balear i la societat en general assistiran a un canvi de normativa d'una transcendència especial. Ens referim a l'aprovació del Decret 15/2013, del 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integral de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes. Aquest decret, que concitarà un enorme rebuig social, torpedina el consens que va assolir l'anomenat «decret de mínims» i redueix sensiblement la presència de la llengua catalana en l'entorn educatiu. En el seu moment, els sindicats FE-CCOO, FETE-UGT i STEI-i van presentar diversos recursos contra l'esmentat Decret. Dit això, una de les notícies més positives que relaciona aquest INFORME és el revés judicial que ha suposat per a la implantació del TIL l'estimació dels recursos al·ludits mitjançant tres sentències que suspenen l'aplicació de l'ordre de desenvolupament del Decret 15/2013. S'inicia, doncs, un retorn progressiu a la situació anterior a l'aplicació de l'esmentat Decret.

Al País Valencià, des de l'any 1995 ençà, amb l'accés del Partit Popular al Govern de les institucions valencianes, s'ha *rutinitzat* una no-intervenció que ha impedit l'aplicació d'una política lingüística efectiva a favor de la llengua catalana. Tanmateix, els darrers anys s'ha constatat una intervenció clarament involutiva especialment en dos sectors de gran importància, l'ensenyament i els mitjans de comunicació. En relació amb l'ensenyament, el nou currículum de primària que desplega la LOMCE (Decret 108/2014, del 4 de juliol) redueix significativament la presència del català. Alhora, l'Ordre 88/2014, del 9 de desembre, relativa al procediment d'autorització del projecte lingüístic de centre, elimina garanties d'ús del valencià en els centres. D'aquesta manera queda en suspens el dret legal de rebre l'ensenyament en valencià i la mateixa disponibilitat de línies per cobrir-ne la demanda. En un marc de desenvolupament del decret de plurilingüisme (Decret 127/2012, del 3 d'agost) tot fa pensar que a la pràctica la Direcció General d'Educació serà qui acabarà determinant el programa lingüístic de centre.

Quant als mitjans de comunicació, l'any 2014 consolida la dinàmica prevista per la Llei 4/2013, del 27 de novembre, de supressió de la ràdio i la televisió públiques valencianes. A més, la incoació pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme a finals

de 2013, ha tingut com a conseqüència que el gener de 2014 es deixin de rebre les emissions de Catalunya Ràdio i de Catalunya Informació en el territori valencià. D'aquesta manera, l'estratègia iniciada al principi de la legislatura a propòsit de l'obstaculització de la recepció de TV3 en terres valencianes arriba al seu punt culminant. L'encongiment dràstic de la presència mediàtica de la llengua catalana ha arribat a un punt que la invisibilitza en un àmbit vital per a la seva projecció de futur.

A Catalunya, com hem anat veient en els informes precedents, les expectatives de millora de la matriu legislativa de la llengua catalana que emanaven de l'Estatut d'autonomia renovat el 2006 es van veure truncades d'una forma brusca. Certament, la nova doctrina que ha generat la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010 plantejava un bon grapat d'incògnites en relació amb l'evolució futura del dret lingüístic. Unes incògnites que el degoteig de resolucions que s'han anat dictant, en bona part desfavorables a la llengua catalana, està clarificant. Paral·lelament, el desplegament de la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, (LOMCE), coneguda popularment com la «lleï Wert», el 2014 ha anat fent el seu camí. Més enllà d'aquest escenari negatiu —i en bona mesura com a conseqüència— el debat sobre l'estatus que hauria de tenir la llengua catalana en una futura Catalunya independent ha tingut un protagonisme destacat.

Globalment, es podria dir que hi ha hagut poques novetats legislatives. I en aquest entorn polític frontista, una nova llei s'afegeix a la llarga llista de lleis de desplegament estatutari impugnades pel Govern estatal, el Defensor del Poble o el Partit Popular. Si en informes anteriors havíem fet esment de la Llei d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya, la Llei del codi de consum, la Llei d'educació, la Llei de cinema i la Llei de l'occità, ara caldrà incorporar la Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea. Sens dubte, si les resolucions judicials contra les disposicions legislatives apuntades són negatives, l'escenari involutiu que s'aventura haurà assolit unes dimensions considerables.

El pes de la llengua catalana en el sistema educatiu català ha centrat la conflictivitat política i legislativa de l'any analitzat. L'aprovació dels reglaments que desenvolupen la LOMCE, d'una banda, i les diferents resolucions que

qüestionen el model de conjunció lingüística, de l'altra, ens han instal·lat en un estadi de tensió permanent. El capítol d'aquest INFORME dedicat al món de l'ensenyament detalla l'itinerari legislatiu que ens ha portat a una situació de pressió judicial sense precedents. Per a l'avinentsa que ens ocupa singularitzarem només algunes de les qüestions referents a la judicialització d'aquest àmbit.

En el pla normatiu destaca sobre manera la promulgació del Reial Decret 591/2014, de l'11 de juliol, que regula la compensació dels costos d'escolarització en centres privats per als pares que volen l'escolarització dels seus fills en castellà. El Ministeri d'Educació per compte de l'Administració educativa corresponent farà efectiu el pagament de 6.000 € per alumne, que posteriorment es descomptaran a la Generalitat de Catalunya. Paradoxalment, la demanda d'ensenyament en valencià al País Valencià davant l'escassetat de línies no ha rebut un tractament simètric.

D'altra banda, cada cop va augmentant el gruix de sentències del Tribunal Suprem (TS) i el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) que avala la vehicularitat de la llengua castellana. Les resolucions en qüestió s'emparen en una interpretació restrictiva de la sentència del Tribunal Constitucional 31/2010. D'aquesta manera, es reconeix el dret dels pares recurrents que els seus fills rebin l'ensenyament en castellà amb els companys a l'aula. El qüestionament de l'atenció individualitzada, procediment previst per la Llei d'educació catalana (LEC), implica una afectació col·lectiva que ha suscitat protestes massives en el sector educatiu. Alhora el TS ha avalat el criteri segons el qual el sistema educatiu català ha de proporcionar un 25 % de classes en castellà dictaminat pel TSJC com a mesura cautelar. La reacció jurídica de la Generalitat de Catalunya ha estat ferma, tot esgotant els recursos que el procediment judicial posa a l'abast en la defensa de la LEC i l'autonomia dels centres per a elaborar i aplicar el seu programa lingüístic. El Parlament català també ha aprovat un seguit de resolucions de rebuig, entre elles la que acorda la interposició d'un recurs d'inconstitucionalitat contra la LOMCE.

Malgrat tot, és important no perdre de vista que el nucli de la regulació del sistema educatiu de Catalunya no ha estat objecte de recurs. El règim lingüístic del sistema educatiu català, regulat a la Llei d'educació en el seu títol II, s'adequa plenament a la Constitució i a la doctrina del Tribunal Constitucional, l'única instància jurídica que té la potestat d'esmenar-lo. Les sentències dictades pel TS i

el TSJC en tant que promogudes per particulars només afecten els casos particulars. L'afectació sistèmica, tot i l'increment de peticions d'ensenyament en castellà impulsades i assessorades de manera coordinada des de determinades associacions, continua sent molt baixa (el 2013 van fer la sol·licitud trenta-dues famílies i quaranta-vuit alumnes; el 2014 s'ha passat a 325 famílies i 472 alumnes).

Més enllà de les energies esmerçades pel Govern català en la neutralització de l'escenari involutiu que s'ha descrit, el Pla de mesures urgents a què feia referència l'informe anterior va avançant. En destacarem la campanya institucional «El català és de llei», una acció destinada a millorar la salut de la llengua en un àmbit, el de la justícia, històricament refractari a la presència del català. No en va, el 2014 continua la davallada en el nombre de sentències redactades en català, que se situa en un exigu 12,4 %.

Aquesta anàlisi territorialitzada de les dinàmiques lingüístiques no ha de fer-nos passar per alt que s'ha realitzat en un entorn polític estatal que ha generat un bloc normatiu enormement conflictiu. Es tracta d'un cos normatiu que imposa la superioritat jurídica de la llengua castellana en detriment de la resta de llengües oficials en els seus territoris. Aquestes regulacions allà on han tingut més incidència, com s'ha vist, ha estat en el món educatiu. I l'àmbit judicial, amb una valoració mínima del coneixement de l'idioma oficial del territori, continua contravenint el qüestionament de l'escàs perfil lingüístic del personal de l'Administració de justícia explicitat en els informes del Comitè de Ministres del Consell d'Europa sobre el compliment de la CELRoM.

L'activitat legislativa en matèria lingüística dels territoris situats fora de l'Estat espanyol mostra diferències substantives: mentre a Andorra, el Govern ha anat avançant en la línia de guanyar espais per a la llengua catalana en un marc que aposta decididament pel multilingüisme exigit per la internacionalització de l'economia local, a la Catalunya del Nord i l'Alguer la situació manté una atonia que no fa preveure millores importants.

A Andorra, seguint una línia d'intervenció clarament positiva per a la llengua catalana, voldríem destacar la posada en marxa de diverses accions normatives que afecten àmbits especialment sensibles per al futur de la llengua en aquest territori. Ens referim als sectors de la joventut (Llei del Fòrum Nacional de la Joventut d'Andorra) i de la immigració (Llei d'immigració). A la Catalunya del Nord

i a l'Alguer és important ressaltar el debat suscitat per la ratificació de la CELRoM a França i a Itàlia. Un debat que en el cas francès ha generat una forta polèmica, ja que s'ha constatat que alguna proposta interpretativa del tractat internacional podria col·locar el català en una situació jurídica encara més restrictiva que l'actual. A l'Alguer també s'han encès els llums d'alerta davant la promulgació d'una proposició de llei que preveu l'aplicació a Sardenya d'una sèrie de mesures reguladores per a l'ensenyament del sard únicament.

Com hem anat ressenyant en els informes anteriors, el context institucional d'hostilitat manifesta contra la llengua que es configura des de l'any 2011 ha intensificat les *accions de baix a dalt*, sobretot dels sectors favorables a la normalització lingüística de la llengua catalana. A Catalunya, Òmnium Cultural, amb organitzacions com Plataforma per la Llengua i Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia, han liderat la resposta ciutadana a la pressió legislativa anteriorment apuntada. I plataformes com Somescola.cat han organitzat una gran quantitat d'actes informatius i reivindicatius per tot el territori. Al País Valencià, Acció Cultural del País Valencià, de la mà d'entitats com Escola Valenciana o el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià, han continuat denunciant la política institucional, tot i presentar alternatives molt ben fonamentades al nou decret de multilingüisme. A les Illes, l'extraordinària gravetat de les mesures impulsades pel Govern del Partit Popular ha ocasionat un fort moviment de protesta encapçalat per Obra Cultural Balear i l'Assemblea de Docents de les Illes. Finalment, diverses entitats aixoplugades en la plataforma Iniciativa Cultural de la Franja, han continuat el seu moviment de protesta contra l'ofensiva legislativa del Govern aragonès.

El món de l'ensenyament, com s'ha pogut comprovar en els paràgrafs precedents, ha constituït el focus de tensió més important de les polítiques lingüístiques estatal i territorials. A Catalunya, la impugnació del model de conjunció lingüística i la consegüent incorporació de la vehicularitat del castellà s'ha fet de la mà d'un setge judicial impulsat per una nova conjuntura política en el poder estatal. Si bé el sistema actual continua aplicant-se sense modificacions importants, no és menys cert que s'han obert les portes a una afectació cada vegada més gran. Alhora, va prenent més força la necessitat d'avaluar rigorosament la presència efectiva de la llengua castellana en el model vigent. Cada

cop surten més veus que en denunciïn una presència que va més enllà de la justificació pedagògica en determinats llocs i la situen en l'àmbit de transgressió voluntària de la legislació catalana.

Al País Valencià i a les Illes Balears la nova ideologia multilingüe que emana dels models proposats en el decret de plurilingüisme i el decret del trilingüisme, respectivament, ha anat fent el seu camí. Tanmateix, el curs 2014-2015 s'ha produït una alteració substancial: mentre que al País Valencià l'aplicació del model abraça tot el segon cicle d'educació infantil, a les Illes Balears, com a conseqüència de les resolucions legislatives apuntades, s'ha iniciat un procés de desconstrucció de la implantació prevista. Aquesta bona notícia per a la llengua a les Illes té el seu contrapunt en la supressió d'unitats en valencià en 136 escoles públiques al País Valencià. De no canviar les elits al poder, ens dol constatar que tot apunta a una minoració cada cop més gran del pes del català en el sistema educatiu valencià, una llengua que, fins i tot en la línia d'ensenyament en valencià (Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià) tindria una presència menor que la llengua castellana.

A la resta de territoris, la situació de la llengua a l'ensenyament va seguir la dinàmica descrita en els informes anteriors: consolidació d'una lleugera supremacia de l'escola andorrana (40,07 % de l'alumnat) enfront de la francesa (32,06 %) i l'espanyola (27,86 %), estabilització de la presència del català a la Catalunya del Nord en un context general altament deficitari i residualització de la presència de la llengua catalana a l'ensenyament de l'Alguer. En el cas de la Catalunya del Nord, la promulgació el 9 de juliol de 2013 de la Llei de reforma de l'escola de la República sembla que encara no ha tingut els efectes desitjats. Val a dir que aquesta llei, que explicita la possibilitat de fer un ensenyament bilingüe amb participació de les llengües regionals, esdevé una formulació històrica que reprèn els postulats de la Llei Deixonne de 1951.

En relació amb el conjunt de l'oferta i del consum mediàtic i de productes culturals, la situació continua sent de forta minoració. Tanmateix, si l'avaluem per sectors i per territoris la imatge general ens ofereix matisos importants. D'entrada, des de la perspectiva territorial, Catalunya i Andorra mostren una dinàmica sensiblement diferent de la resta de territoris. Mentre que als primers l'oferta i el

consum van en augment i mostren xifres esperançadores, als segons són baixes o testimonials.

A Catalunya, els progressos apuntats ja des de *l'Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* en la premsa diària en català (gratuïta o de pagament), el 2014 s'han consolidat. Així, els exemplars en català difosos han arribat al 32,2 % (30,8 % el 2013). Tanmateix, el consum de revistes en castellà, en tot l'àmbit lingüístic, continua sent clarament majoritari. D'altra banda, la premsa comarcal no diària en català també mostra una vitalitat destacable. I el sector de la premsa que mostra un creixement més important és el dels mitjans periodístics en línia que, amb un augment d'un 43,7 % d'usuaris, té en l'ús quasi exclusiu de la llengua catalana un tret definidor.

Pel que fa a la ràdio en català, també a Catalunya, la consolidació del fenomen d'expansió de l'audiència anunciat en l'informe anterior, el 2014 ha aconseguit incrementar el diferencial amb la ràdio en castellà: del 59,3 %-40,7 % el 2013 s'ha passat al 66 %-34 % el 2014. Finalment, la televisió en llengua catalana ha experimentat un lleuger descens. Al País Valencià i a les Illes Balears l'oferta de ràdio i televisió en català, molt precària, es refugia en algunes emissores i televisions locals-comarcals. Un àmbit, el de la comunicació audiovisual de proximitat, on la llengua catalana gaudeix de molt bona salut a Catalunya. D'altra banda, l'evaporació de la llengua catalana de l'espai radioelèctric causada pel tancament dels mitjans audiovisuals dependents de la Generalitat valenciana i l'obstaculització de la recepció dels mitjans de la CCMA és un dels pitjors atemptats que ha patit el procés de rehabilitació de la llengua.

En l'àmbit del cinema en català hem de ressenyar el sobtat retrocés experimentat en la proporció d'espectadors que ha tingut: s'ha passat d'un 4,4 % el 2012 a un 3 % el 2013, segons les darreres dades disponibles. Sens dubte, es tracta d'un sector que reclama una intervenció decidida i efectiva. El món del llibre, malgrat la crisi, sembla que ha estabilitzat la seva producció i ha superat els 10.000 títols en tot l'àmbit lingüístic, una xifra de normalitat cultural per a una comunitat lingüística de les dimensions de la catalana. Si de cas, destacarem la tendència que anem observant de concentració de l'activitat editorial a Catalunya: el 2012 el 78,7 % dels títols en llengua catalana es van editar a Catalunya; el 2013 es va passar al 82 %, segons les darreres dades disponibles.

Finalment, com en l'informe anterior, tornem a posar en relleu les bones noves que ens arriben del món de la Xarxa. Abans hem advertit del protagonisme que té la llengua catalana en el ciberespai periodístic creat a Catalunya, un model comunicatiu amb molt de recorregut per davant. Ara destacarem el 17è lloc que ocupa el català segons el nombre d'articles publicats a la Wikipedia i la seva presència en prop de dos terços dels webs d'empreses i institucions ubicades en l'àmbit lingüístic de la llengua catalana.

En relació amb l'estat de (des)cohesió de la comunitat lingüística catalana, l'any 2014 s'han succeït una sèrie d'esdeveniments que donen continuïtat a la dinàmica esbossada en els informes anteriors. En el període estudiat s'ha constatat que el conjunt d'adversitats generades per un entorn sociopolític hostil cap a la llengua catalana ha propiciat novament reaccions de solidaritat interterritorial remarcables. Aquestes han depassat el teixit estrictament social i han amarat també l'institucional. Tal com fèiem a l'informe anterior, ens hem de felicitar pel posicionament desacomplexat del Parlament de Catalunya envers el capteniment dels governs aragonès, balear i valencià respecte a la llengua catalana. Diverses resolucions han fixat el seu posicionament: Resolució 500/X, sobre la promoció de la unitat i les denominacions pròpies de la llengua catalana i Resolució 501/X, de rebuig de les denominacions impròpies de la llengua catalana i sobre la promoció de l'ús i el prestigi del català a l'Aragó. Aquestes resolucions s'afegeixen a les formulades els anys 2012 i 2013.

La conflictivitat detectada en aquest apartat s'ha mostrat des de diversos vèrtexs. En destacarem tres: el secessionisme lingüístic, l'estratègia dialectalitzant i l'espai comunicatiu. Tal com advertíem en l'informe anterior, el litigi onomàstic, sempre latent al País Valencià, va fer un salt qualitatiu a l'Aragó. La designació de la llengua com a «llengua aragonesa pròpia de l'àrea oriental» (popularment, LAPAO) ens va instal·lar en una desorientació, de la qual sembla que participen els mateixos sectors secessionistes. Així, el 2014 hem assistit perplexos al debat intern en què aquests grupuscles han de decidir si la gestió normativa del català i l'aragonès s'ha de fer des de la consideració individuada de les dues llengües o conjuntament, donant entitat unitària a l'esmentat contínuum romànic. Mentrestant, l'anunciada Acadèmia de la Llengua Aragonesa no s'ha constituït. D'altra banda, l'ocultació del terme *català* de tota la documentació normativa

aragonesa ha anat fent el seu curs. A les Illes Balears el debat s'ha centrat en el model de llengua. La reedició de la polèmica *gonellista* ha tingut com a exponent més important el llibre d'estil d'IB3 Ràdio i Televisió. La potenciació de models formals fortament col·loquialitzants es presenta, doncs, com una mostra més de l'aïllacionisme referencial que persegueixen els seus promotors. Un aïllacionisme que des del Govern valencià es porta practicant des de fa gairebé dues dècades i que el 2014, amb l'anunci del Projecte de llei de reconeixement, protecció i promoció de les senyes d'identitat del poble valencià obre un nou front de conflicte. Quant a l'espai comunicacional, a l'apagada dels *media* en català al País Valencià, a les Illes Balears s'hi ha d'afegir l'impuls d'una dinàmica reduccionista semblant. En el marc de la reducció de dos múltiples, el Govern balear ha apostat per suprimir la recepció del Canal 3/24 i el Canal 33/Super3. L'oferta en català a les Illes, prou disminuïda amb la desaparició els darrers temps d'altres mitjans de comunicació, comença a ressentir-se fortament d'una política lingüística oficial d'hostilitat manifesta cap a la llengua pròpia.

A partir de les consideracions expressades en les línies precedents, la catalanofonia se'ns mostra com una comunitat amb un ventall ben matisat de situacions sociolingüístiques. Aquesta situació de clarobscur ens permet copsar l'existència d'expectatives de normalitat raonables en diversos territoris (Catalunya i Andorra) a la vora d'àrees amb indicadors sociolingüístics força deficitaris (Catalunya del Nord i l'Alguer). Els tres territoris restants (Illes Balears, País Valencià i la Franja) acullen dinàmiques sociolingüístiques contradictòries, condicionades per l'activació institucional de mesures desfavorables a la rehabilitació de la llengua pròpia. Sens dubte, en aquests territoris l'esdevenidor de la llengua passa per un canvi de les elits al poder i el desenvolupament de processos de normalització lingüística efectius.

Dèiem a l'informe anterior que el procés cap a la normalitat lingüística de la llengua catalana anava fent el seu camí, si més no en una part substancial de l'àmbit lingüístic. Un camí lent en el millor dels casos. I tortuós en una part significativa de la catalanofonia. A les fortaleces relacionades, demografia de llengua mitjana i augment sostingut del nombre de persones que declaren conèixer-la, hi hem de contraposar les febleses. D'aquestes, la dificultat d'atreure coneixedors cap a un ús social més generalitzat hauria de centrar bona part dels

nostres esforços. No en va de la millora de la presència de la llengua catalana en l'àmbit comunicatiu en depèn que esdevingui la llengua de cohesió social.